MARGARITÆ VARIARVM CONCLVSIONVM

TAM AD COMMVNE, QVAM AD NONNVLLORVM locorum municipale ius concernentium,

Omnes floſculos in vtriuſque iuris pluribus textibus reconditos, ſecundùm alphabeti ordinem explicantis.

PARS SECVNDA.

AVTHORE

D. IOSEPHO FELIV ET CEREZO

PRIMVM REGIÆ AVDIENTIÆ SALERNI AVDITORE, deinde rei pecuniariæ M.C.V. Iudice.

Hoc pacto digeſſimus, vt diſtinctius perlegi queat,

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. M.

Magis.

MAgis dignum trahit ad ſe minus dignum, §.ſi quis in aliena tabula inſtit. de rerum diuiſ.

Limita id verũ, ſi adeſt eadem ratio, Auth. ex cauſa C. de liber. præter.

Magiſter.

Magiſter Iuſtitiarius habet primum officium in Regno, cuius Locumtenens conſtituitur à Rege, vel à Prorege, vt in Pragm. de officijs ad Regiæ Maieſtat. vel Proreg. collat. ſpect. quam refert Balzar. in comment. ſub tit. de offic. Magiſtr. Iuſtit. cap. 3. num. 6.

Magiſtratus.

Magiſtratus repreſentat Vniueſitatẽ ſicut tutor pupillum, & inter duos tutores ſicut media perſona eſt pupillus, ita inter duos officiales eſt Vniuerſitas, Bald. in l. etiam nu. 2.

de fideicomm. Balzar. in cōment. ſub tit. de indiſcret. cognit. cauſar. cap. 2. num. 5.

Magiſtratuum cauſæ via viſitationis in ſupremo Italiæ Senatu iudicantur, ſiuè ſit generalis, ſiuè particularis viſitatio, D. Regens Carol. Tapia deciſ. ſuprem. Ital. Senat. 2. nu. 42. ita ſemper in d. ſupremo Senatu ſeruari vidiſſe teſtatur.

Maioritas, & Maior.

Maioritas quædam eſt ordinis, quedā dignitatis, alia ſenectutis, alia prælationis, ſiuè adminiſtrationis, Abb. cap. ſtatuimus 2. not. de maioritat. & obedient.

Maioritas reſpectu ordinis, & dignitatis, quos effectus operetur, vide per Abb. & Fely. in cap. ſtatuimus de maior. & obedient.

Maior natu debet diuidere, & minor eligere cap. 1. de paroch.

Maior ætate vbi vnus tātùm ſucceſſurus eſt ſuccedit, quia inter equales ætas dat prærogatiuam, Tiraquell. de iure primogenit. in præf. num. 2. cum ſequent. Molina lib. 3. de primogen. Hiſpanor. cap. 1. per totum, & lib. 1. cap. 3. num. 7. quos refert, & ſequitur D. Præſes Vrſinus de ſucceſſ. feudor. par. 2. quæſt. 2. nu. 1. quem in dicto tractatu omninò videas vbi inuenies omnes feudorum difficiliores caſus elegāter, latiſſimèque per eum explicatos.

Maioris Iudicis præſentia impedit iuriſdictionem minoris, gloſſ. pen. in l. in hac, vbi quod procedat in iuriſdictione contentioſa, ſecus in voluntaria, vt per Bald. ibi C. de donat. & quod præsēte maiore, taceat inferior, & maior habeat iuriſdictionem in minorem, Bal. in l. qui indignus 2. rep. de Senat. l. & ideo ff. de officio Proconſul. & Legat. latè Balzar. in comment. ſub tit. de eodem Magiſtr. Iuſtit. cap. 1. num. 22. vbi notat, quod per preſentiam ſuperioris ſilet inferior, Bald. in l. dies cautioni §. penul. de damn. infecto.

Maioricatus.

Maioricatus ſucceſſio regulatur ſecundùm ordinem ſucceſſionis ab inteſtato, l. cum ita §. in fideicommiſſo ff. de legat. 2. & ibi gloſſ. receptiſſima, cap. 1. de natur. ſucceſſ. feud. & in cap. 1. de gradib. ſucceſſ. in feud. latè Soccin. in l. ſi cognatis col. pen. & fin. ff. de reb. dub. l. fin. C. de verb. ſign. Dec. cōſ. 331. in cauſa quæ Alexandriæ col. 3. poſt Alexan. conſ. 25. col. 1. lib 4. & niſi omnes de linea, in quo fecit ingreſſū ſit finita, ad aliam tranſire non debet, text. in cap. 1. §. fin. de natur. ſucceſ. feud. qui tex. & ſi in materia feudali loquatur, tamen ex rationis identitate in maioricatibus, alijſque fideicommiſſarijs ſubſiſtit, Marc. Salon de Pace conſ. 29. nu. 49. qui citat Anchar. in conſ. 82. dicta facti col. 4. verſ. ſed incontrarium, & Paul. Caſtrenſ. in conſ. 164. in præſenti cauſa, & in hac materia multa inuenies in conſilijs dicti Marci Salon de Pace doctiſſimi Doctoris Burgenſis, & aliqua de Maioricatus Bonis dixi ſupra in verb. Bona num. 19. & ſeq. vbi videas.

Maleficiatus.

Maleficiatus creditur, & nō frigidus habens poteſtatem cognoſcendi alias, & non ſuam, licet per otto annos ſibi commanſerit, cap. vlt. de frigid. & malefic. quia ſi quis eſt frigidus quo ad vnam, quo ad omnes eſt frigidus, cùm impedimentum à natura procedat, gloſſ. in d. cap. verſ. cognoſcendi alias, & tàm maleficiatus, quàm frigidus per triennium continuum ſtabit cum vxore ſua, vt ipſis cū ſeptima propinquorum manu firmantibus iu-

ramen-

ramento, ſe commiſceri carnaliter nequiuiſſe, proferri inter eos diuortij ſententia poſſit, d.cap.vlt.in fin.nota quod ſi ſeparatus maleficiatus aliam cognoſceret, cogitur redire ad primam, cap.fraternitatis de frigid.& malefic.

Malitia, & Malus.

Malitia ſupplet ætatem, cap. de illis de deſpon.in pub.

Malus ſemel, àn ſemper præſumatur malus, vide infra in verbo ſemel verſ.ſemel malus.

Malum animum armorũ delatio denotat, vide ſupra in verbo arma num.6.

Mandator, & Mandatum.

Mandator, qui fecit mandatum limitatum, preſumitur illud prorogare, & extendere, ſi præſens videat mãdatarium vltra fines mandati procedere, nec contradicat, Iaſ. & DD.in l.quæ dotis ff.ſolut.matr.

Madans qui promiſit Procuratori ab eo non exigere rationem adminiſtratorũ, intelligitur de ſubtili adminiſtratione, non autem de doloſa, Imol.conſ.29.de procur.Crauett.conſ.103.num.9.

Mandatum de manutenendo, contra ſuperiorem dari non debet, Rot. deciſ.41.par.2.diuerſ.

Mandatum de manutenendo in iuriſdictionalibus nõ datur inferiori contra dominum, Verall.deciſ. 306.num.4.lib.1. & Rot.deciſ.41. par.2.diuerſ.

Mandatum de manutenendo, datur etiam in ſecunda inſtantia, Seraphin. deciſ.299. eſt tamen poſſeſſio concludenter probanda, idem Seraph.deciſ.342.

Mandatum præſumitur eo ipſo, quod quis tradit alicui inſtrumentum debiti, & producendo illud in iudicium præſumitur procurator, & admittitur ad agendum cum cautione de rato, vt per Bart.in l.vulgo in fin. ff. de adminiſtr. tutor. & in l.3.§.cauſæ de Carbonian.edic. Felyn.de communi in cap. coram extr. de offic delegat. Marant. in repet.l.ſi actor ff.de procur.num.2. quæ eſt poſt ſuum tractatum de ordin. Iudic. gloſſ. in l. ſi mulier in verbo ratihabitione C.de pact.cõuent. vide Rot. deciſ.479. ſub nu. 3.par.1. diuerſ. Surd. conſil. 540. lib.4.

Limita tamen quod dicitur, vt teneatur dare cautionem de rato, procedere quando producens inſtrumentum, nõ probaret ſibi à domino eſſe traditum, ſecus ſi probaſſet, nam tunc non tenetur, Bald. Imol.& Felyn.in d.cap. coram de offic. delegat. Alex. in addit. ad Bart.in d.l.vulgo, vide Surd.d.cõſ. 540.ſub num.22.

Mandati fines ſunt diligenter cuſtodiendi, l. diligenter ff. mandat. & omnes illius qualitates, Benint.deciſ.21.num.6.

Mandatum non præſumitur diuturnitate temporis, niſi concurrentibus coniecturis, Lamberteng. de contract.gloſſ.7.num.68.

Mandatum reuocatur morte mandãdantis, gloſſ.in l.hoc iure §. ſi quis dederit ff.de donationib.l.qui negotia §. cum hæres ff. de mandat. vide latè per Iaſ.in l. eius qui verſ. placebat ff.ſi cert.petat. & Bart.in l.2. §. ſi quis donaturus ff.de donationib. l. ei qui mandato ff. de ſolut.vbi Caſtrenſ.& in l.ſi cum Cornelius eod.tit.

Limita vt procedat ſi ſit res integra, d.gloſſ.& ibi Caſtrenſ.verùm iſto caſu hæredes poſſunt repetere condictione indebiti, Caſtrenſ. ibi, & diſtingue, vt per Caſtr. in l. ei qui mandato ff.de ſolut.

Amplia vt procedat ſi mandatum fuerit factum tempore celebrati contractus, & in ipſo contractu, ſi

ad commodum creditoris fuit factum, ſecus ſi ad commodum debitoris, quia non poteſt reuocari, l. aliud ff. de donat. & Bart. & Caſtr. in d.l. hoc iure §. ſi quis dederit ff. de donat. & in l. ſi cum Cornelius ff. de ſolut.

Limita ſecũdo nõ ꝓcedere in inſtitutore, qui vniuerſali negotiationi preponitur, quia iſtud mãdatũ non præſumitur reuocatũ, l. ſi quis mancipijs §. ſi impubes ff. de inſtit. vbi Bartol. & Add. in l. eius qui ff. ſi cert. petat. num. 9. niſi ſtatutum mutaſſet vt ibi per Bartol. Capell. Tholoſ. quæſt. 265.

Tertio limita in mandato facto à teſtatore, Rot. deciſ. 613. par. 1. diuerſ. in mandato facto à Priore nomine Eccleſiæ, Rot. deciſ. 554. par. 1. diuerſ. & in mandato facto in rem propriam, Rot. deciſ. 174. par. 2. diuerſ. num. 3.

Limita vltimo in mandato de eo quod quis facere tenebatur, l. fundi §. itẽ ſi amicus ff. de acquir. poſſeſſ. gloſſ. Bart. & DD. in d.l. eius qui ff. ſi cert. petat. & vt per Gallez. in tract. obligat. Camer.

Mandatum finitur finita inſtantia, & ideo ad petendum executionẽ requiritur nouum mandatum, l. ſi procurator meus ff. de procurat. Caſtrenſ. conſ. 16. lib. 1.

Limita ſi mandatum ſit conceptũ ad lites preſentes, & futuras, Butr. in d.l. ſi procurator meus.

Mandatum ſpeciale requiritur ad interpellandum, & proteſtandum, nec iſta poſſunt expediri per procuratorem generalem, gloſſ. in l. 1. §. 1. vbi Butr. ff. de liber. agnoſc. Surd. deciſ. 215. Cæſ. de Graſſ. dec. 3. de reſtit. ſpoliat.

Mandatum reuocatur per ſimplicem comparitionem principalis, cap. 2. de proc. num. 6.

Limitatur vt nõ procedat quando ex coniecturis conſtat de contraria voluntate ipſius principalis, Rot. deciſ. 516. par. 1. diuerſ.

Mãdatum ad omnes, & ſingulas cauſas comprehendit etiam futuras, licet mandans cauſas de præſenti haberet, Peregr. deciſ. 63. lib. 2. vide Add. ad Bart. in l. damni infecti §. ſi is qui ff. de damno infecto.

Et intellige, quòd reſtrictum ad ordinariam cauſam, non extenditur ad executiuam cum clauſula ſuper præmiſſis, Cæſ. de Graſſ. deciſ. 4. de ſentent. excommunicat nu. 9.

Mandatum ex quibus præſumatur, Seraphin. deciſ. 1407.

Mandatum poteſt fieri Procuratori ad donandum, nõ tamen præſumitur quantumuis cum clauſulis prægnantibus conceptum, Imol. conſ. 29. de procurat.

Limita q; ſi nõ ſit expreſſa quantitas debeat intelligi de modica, & ſatis dicitur ſpeciale quando eſt conceſſa facultas donãdi, Io: Andr. in cap. qui ad agendum de procur. in 6. Surd. conſ. 245. num. 37.

Mandati reuocatio in iudicialibus debet intimari, Alex. conſil. 83. lib. 7.

Mandatum de ſoluendo alicui tertio factum à creditore debitori, poteſt reuocari rẽ integra, Surd. cõſ. 150. num. 103.

Mandatum licet inducatur per verba enunciatiua, tamen nunquam inducitur per verba conditionalia, Franc. Aret. in l. ſi quis mihi bona §. ſed quid nu. 12. ff. de acquir. hæred.

Mandatum non præſumitur ex eo quod quis adminiſtret, niſi doceatur de ſcientia domini, ad quod vide Alex. & ibi Add. in conſ. 120. lib. 5.

Mandatum non retrotrahitur ſicut ratificatio, limita niſi ſuperueniat ante actum completum, Felyn. in

cap.

cap. nonnulli §. ſunt & alij ſub nu. 6.verſ.ſcias de reſcript.

Mandatum ad lites ciuiles, & criminales, ac etiam Eccleſiaſticas non comprehendit cauſas ſpirituales, Lup.allegat.70.

Mādatum habens ad præparatorium actum, non ſemper cenſetur illud habere ad illius explicationem, Roman. conſ. 461. Felyn. in cap. præterea num. 4. & 5.de offic.delegat.

Mandati qualitas eſt benè inſpiciēda,ita vt non extendatur, l.procurator ad vnam ſpeciem C. de procurat. Benint.dec.21.num. 6. Bellam.deciſ.555.

Mandatum de manutenendo, datur hæredi ex perſona defuncti, quando lis ſuper manutentione fuit introducta per defunctum, Rota coram Pamphilio in Bononien. de carnalib. 11. Ianuarij 1602. Menoch. de retinen.nu.62. remed.3.

Marchionatus.

Marchionatus dignitas vnde originem ſumpſerit, & eius prærogatiuas,tradit latè Menoch.conſ.302. lib.4.

Maritus.

Maritus ſi legauit vxori quartam omnium bonorum ſuorū, non debentur duæ quartæ,ſcilicet conſtituta, & legata, etiam ſi nō dixerit,quam ſibi conſtitui, quia non eſt veriſimile voluiſſe hæredem duplici onere grauare, l. Titia §. qui in vita ff.de legat.2.ſed ſi non cōſtituerat vxori quartam, declara ſi ſciuit ſe non conſtituiſſe,quia tunc valet iure legati, & non conſtitutionis,ſicut ſi extraneo legaſſet, & adhuc iure legati debetur ſi in teſtamento dixiſſet, conſtituo vxori meæ quartam, niſi vxor ibi præſens recepiſſet ipſam conſtitutionem legitimè, quia tunc eſſet potius inter viuos, & teſtamētum eſſet ad probationem quo ad ipſā quartam,cùm teſtamentum ſit inſtrumentum, Napod.in conſuet. in bonis fol.305.num.5.

Maritus tenetur reſtituere fructus bonorum paraphrenalium,Iaſ.in l. maritus C.de procuratorib. vide Corn.conſ.129.lib.4. Caſtren.cōſ. 199.lib.2.Theſaur.deciſ.87.

Amplia vt ſi perceperit tenetur illos compenſare cum melioramentis, Berou.quæſt.22.Caualcan.in tract.de tutor.& curat.num.167.

Limita vt per Iaſ.in d. l. ſi maritus C.de procurat.circa finem,& contra Iaſ. videas Campeg.in tract.de dote quæſt.9.par.1.& vide gloſſ.in l.ſi mulier in verbo circa ſe C.de pactis conuent.& ibi vide Add.ad Bald. & vide conſ. Bart.125. vol. 1.& ibi Add.Afflict.deciſ.81.num. 6.pract.Papien.in form.libell.quo mulier agit ad reſtitutionem dotis ſuper verſ. tanquam bona paraphrenalia,Surd.conſ.290.lib.2.latè,& Aret.conſ.159.in princ. Gabriell.conſ.164.lib.2.Crauett.cōſ. 193.num.15.

Limita etiam nō procedere quando nullam habuit dotem, nam lucratur fructus,Rot.deciſ.590.par. 1.d iuer.

Maritus ſi vxorem in actu adulterij deprehenderit tàm adulterum, quàm vxorem etiam prægnantem occidere poteſt,Bald.in l.Imperator ff. de ſtat.homin. refert, & ſequitur Felyn. in cap. ſi verò in 2. col.in princip.extr.de ſentent.excommun.

1 Limita non procedere ſi maritus haberet concubinam, quia tunc non poteſt impunè vxorē in adulterio deprehenſam occidere, ita tamen (licet relinquat cogitandū) concludit Hippol.de Marſil.in l.1. §.item Diuus col.1.ff.ad l.Cornel. de Sicar.& mouetur à ſimili, nàm licet

licet aliàs mulier cōmittens adulterium perdat dotē, & eius actionem, vt habetur in l. viro, atque vxore ff.ſolut.matr.& in l.conſenſu C.de repud. cap. plerumque ex-
2 tra de donat. inter virum,& vxor. & non ſolùm dotem, ſed etiam paraphrenalia,vt voluit Gloſſ.ſing.in d.cap. plerumque, Ludouic.Rom. in ſuo ſingul.312. cuius eſt initium propter adulterium, vbi ſi mulier commiſit adulterium non perdit dotem ſi maritus ſuus tenebat cōcubinas, quia ſimiliter adulterium committebat, & paria delicta mutua compenſatione tolluntur, d.l.viro,atque vxore, Pau.deCaſtr. conſ.128. Gloſſ.fin. in cap.penult. extr. de adult. Balb.in deciſ.522. part.3. vide etiam infra in verbo mulier, verſ. mulier propter adulterium.

Maritus qui ex forma ſtatuti,præcedente vxore,lucratur partem dotis,debet illam habere, quãuis dos eſſet conſtituta ex bonis ſubiectis fideicommiſſo, Crauett.conſ.186.

Maritus tenetur alere vxorem, etiam nulla ſibi conſtituta, vel data dote,Benint.dec.22. num.9. Capell. Tholoſ. quæſt.87. Spin. de teſtam. gloſſ.11.num.65.

Maritus qui tacitè, vel expreſsè vxori ſuæ non facit donationem propter nuptias, non lucratur partem dotis ſibi debitæ vigore ſtatuti, deciſ.Pedem.21.num.21.

Maritus non tenetur præſtare alimēta vxori, quæ propria voluntate receſſit, gl.in cap.ſignificaſti extr. de diuort.

Maritus poteſt moderatè caſtigare vxorem ſuam ex cauſa, Abb. in cap.cum contingat num.20.de foro compet. & ibi Fely.num.7. Lucas de Penn. in l.quicunque C. de re milit. lib. 11. Morot. reſp.41. num.9.

Mariti ſæuitia,ſeparatur cohabitatio inter ipſum, & vxorem, Theſaur. deciſ.130.

Maritus occaſione retardatæ ſolutionis dotis, poteſt petere duntaxat quantum ſua docuerit intereſſe, Ant.de Butr.in cap.ſalubriter extra de vſur. Abb. conſ.85.nu.5. ad ꝙ vide Crauett.conſ.189.ſub n.7.

Maritus lucratur dotem quando per
3 eum non ſtat quominus matrimonium conſumetur,& vxore ingrediente monaſterium, non eſt expectanda mors naturalis, Rot.deciſ.92.par.2.diuerſ.

Maſculus.

Maſculus deſcendens ex fœmina in materia iuris patronatus, dicitur de genere,Rot.deciſ.482.par.1.

Mater.

Mater non poteſt repetere alimenta præſtita filio, l. alimenta C. de negot.geſt.quod quomodo procedat, vide DD.ibi, & in l.filius eod. tit.& in l. Neſennius ff. de negot. geſt.

Mater tranſiens ad ſecunda vota nō poteſt exercere tutelam filiorum, abſque diſpenſatione, Crauett. conſ.193.num.10.

Mater habet annum ad petendum tutorem filijs ſuis, Menoch. de præſumpt.lib.6.præſumpt.98.Hōded.conſ.51.lib.2.

Amplia,ꝙ habeat vltra nouē dies, in quibus nō eſt licitū ire ad Iudicem,Iaſ.in l.2. ff.de in ius vocand. Surd.conſ.175.& ſi nō petit intra annum priuatur hęreditate,Riminald.conſ.234. vbi Add.nu.4. Gabriell. conſ.27. lib.2. niſi mater ſit minor,Angel.in l.licet C.aduerſus delict.Caſtrenſ.conſ.370.lib.1. ſecundo excuſatur ſi pupillus habet tutorem habitu, Add. ad Specul. tit.de poſitionib.circa fin.verſ.10. Angelus in l. perſonis C. de adminiſtr.tutor.tertio ſi mater ſit prodi-

ga,

ga; Angel. in l. adeo autem ff. ex quib.cauſ.poſſeſſ.

Mater poteſt inęqualiter diſponere inter filios communis matrimonij, non obſtante Vrbis ſtatuto, cap. 131. lib. 1. fuit dictum coram Ludouiſio in Romana de Caſtellanis 19. Decembris 1608.

Mater, pater, & fratres, àn æqualiter ſuccedant filio inteſtato deceden ti, videto ſupra in verbo filius numer. 30.

Matre diuite, & Auo paterno ſimiliter diuite, onus dotandi ſpectat ad Auum, Barboſ. in l. 1. par. 4. nu. 123. Grat. diſceptat. forenſ. 259. & 331. vbi quod indefectum poſſunt alienari bona ſubiecta fideicommiſſo materno.

Matrimonium.

Matrimonium contrahens cum deſponſata alteri per verba de præſenti, nũquam in vxorem eam habere poteſt, & illam dimittere debet, & quadraginta dies in pane, & aqua (quod carinam vocant) pœnitere tenetur, cum ſeptem ſequẽtibus cap. accepiſti de ſponſ. duo. Abb. in cap. fin. de eo qui duxit in matr. quia quod ab initio non valet, tractu temporis non conualeſcit, gloſſ. in d. cap. accepiſti.

Matrimonium àn neceſſe ſit, vt verè ſequatur, licet non dicatur raptus vbi volẽs pro matrimonio abducitur, decidit affirmatiuè Seſſa Rot. Arag. in dec. 96. quẽ refert D. Ricc. collect. 539. vide limitationes ſuas infra in verbo raptus per totum.

Matrimonium confirmatur carnali copula ante tempus pubertatis in pueris, cùm interdum illa tempus anticipare ſoleat pubertatis, cap. à nobis de deſponſ. impub.

Matrimonium metu contractum, ipſo iure eſt nullum, cap. gemma de ſponſalib. Neuiz. conſ. 46. Rot. deciſ. 561. par. 1. diuerſ.

Matrimoniũ dicitur validum à principio, licet vir eſſet impotens, Rota deciſ. 689. par. 1. diuerſ.

Matrimonium fuiſſe per carnalem copulam conſumatum, probatur pluribus modis, vt in deciſ. Rotæ 91. par. 2. diuerſ. & deciſ. 95. & 101.

Matrimonium nedum debet denunciari à proprio Parrocho, ſed etiã contrahi, quod eſt à Concilijs introductum pro forma, & ideo non poteſt adimpleri per æquipollens, Rot dec. 656. & 657. par. 1. diuerſ. vide prax. Archiep. Neapol. tit. 61.

Melior, & Melioramenta.

Melior eſt conditio prohibentis in re communi, cap. in re communi extr. de regul. iur. in 6.

Limitatur, vt non procedat quando res communis adhibetur ad deſtinatum vſum.

Melioramenta debent liquidari, vt pro eis detur retentio, & ex æquitate Rotæ præfigitur terminus, deciſ. 659. num. 1. par. 1. diuerſ. Cæſ. de Graſſ. de reb. Eccleſ. non alienand. deciſ. 5. in fin.

Melioramentorum qualitas, àn ſcilicet impenſæ, & meliorationes ſint, nec nè deducendæ, & à quo tempore, vide infra in verb. poſſeſſor num. 21.

Membrum.

Membrum debilitatum quatenus ſit inutile quo ad operationem, deſeruit tamen ad decorem, Capell. Tholoſ. quæſt. 20. quod deſeruit ad interprætationem ſtatuti, & matrimonio nõ vtens teneat vxorem, vt ſororem, cap. conſultationi de frigid. & malef.

Mendacium, & Mendax.

Mendaciũ arguit dolum, Surd. conſ. 149. num. 6.

Mendax in quibus puniatur, Aret. in §. idem iuris ſub num. 26. inſtit. de except.

Menſis.

Menſis.

Menſis quot dierum eſſe debeat, vide Alex.conſ.114.lib.5.

Menſura.

Menſura loci contractus, vel vbi res ſita eſt potius attendi debet, Marant.de tacit.conuent. lib.3.titul. 13.num.20.& ſeq.

Menſuram fieri intra quantum tempus peti poſſit, Bero.quæſt.5.gloſſ. & DD.in cap.per tuas de donat.

Merces.

Merces mercatorum extrahentes, nõ ſoluto vectigali, incidunt in commiſſum, nec ignorãtia excuſantur. l.fin. §. licet ff.de publican. & vectigal.& ibi Bart.& DD.vide Add. ad Bar.in l.fin.ff.de decret.ab ord. faciend.Innoc.in cap.humilis de maior.& obedient.

Limitatur vt non procedat, quando ob neceſſitatem illac tranſiuiſſet, d.l. fin. §.ſi propter neceſſitatẽ ff.de public.& vectig.

Merces corruptas cum incorruptis miſcere mercatoribus licitum eſt, text.eſt celebris in l.omnia C.de condit. in public. horreis, & ibi Bart. licet contrarium, ſecundùm eum dicerent laici, vide ibi dicta per Ang. quod facit pro aromatarijs, qui miſcẽt ceram corruptam.

Merces venales veniunt in generali obligatione, Bart.in l.vxori §. generalis ff. de vſufruct. legat. Alex. in l. ſi non obſtante col. 10. ff.de ſolut.matrimon. Iaſ. in l. qui Romæ §. Calimmacus colum.3. ff. de verb.oblig.

Limita vt non procedat, quando merces venales ſunt diſtractæ, l.cũ taberna in princ. & ibi Salic. ff.de pignorib.& ibi DD. Put.dec.297. lib.2. Marant.de ordin.Iudic.par. 4.diſtinct.9. num.111. & Put.dec. 297.lib 2. vbi quod durat in pretio.

Merces ſunt de territorio eius loci, vbi deſtinatæ ſunt, Natt.conſ.184.

Meretrix.

Meretrix pro debito carcerari poteſt, Menoch.de arbitr. quæſt. 88. num.13.Caball.caſ.78.num.2.

Limita nõ procedere in Meretrice coniugata, quæ pro debito carcerari non poteſt, Gomez. in repet. cap. mulieres num.15. & ſeq. de iudicijs, Conſil. Gizzarell.dec. 54. vbi quòd gaudet fauoribus, & priuilegijs, quibus aliæ honeſtæ mulieres gaudent, & proinde à domo expelli non poteſt.

Sed hoc ſublimitatur, vbi mulier nupta inhoneſtè viueret, marito conſentiente, ita tenet Afflict.in auth. de lęnon. nu.3. dicens quod ſi maritata de conſenſu viri habitat in domo alterius non ſibi coniuncti, poteſt expelli, idem tenet in tract. de deb. ſuſp. fug. quæſt. 5. num.24.Conſ.Gizz.vbi ſupra nu. 17.& 19.

Meretrici non datur actio ad petendum mercedem, ſed tantummodo exceptionem ad retinendum, & defendendum, quod datum eſt nè poſſit repeti Conſil. Gizzarell.deciſ. 52. num. 1. vide alia infra in verbo penſio in fin.

Metus.

Metus illatus per viam iuſtitiæ, non dicitur iniuſtus ad effectum, vt actus eius cauſa factus reuocari poſſit, Bald.in Rub.quod metus cauſa in princip. Rota coram Platto in Romana pecuniaria 20. Maij 1589.

Metus nunquã purgatur, eadem ſubſiſtente cauſa, Rota coram Gypſio in Neapolitana profeſſionis anni 1598. & impedit ingreſſum Religionis, niſi poſtea conſenſiat, cap. 1.de ijs quę vi,& metu.

Meum.

Meum amplius meum effici non poteſt, vide infra in verb.quod n.33.

Miles.

Miles.

Miles poteſt filio emancipato ſubſtituere pupillariter,l.miles §. exhæredato ff.de militari teſtam.ſed in ijs bonis tantùm,quæ ipſe reliquit.

Milites equites nuncupati, poſſunt diſponere de bonis aliundè quæſitis, quàm ex reditibus militiæ, Seraphin. deciſ.587. non tamen Milites Hieroſolymitani, Grat. diſcept.forenſ.363.

Milites noſtri temporis non gaudēt priuilegio militari, Moed. deciſ. vnica de donat.num.2.

Militis teſtamentum, vide infra in verb.ſubſtitutus num.50.

Miniſtri.

Miniſtri in Eccleſia tot eſſe debent, quot ex reditibus illius poſſunt ſubſtentari, cap.1. de inſtit. vbi Abb. & alij, & auctis facultatibus, debet etiam quoque augeri numerus miniſtrorum, cap.cum M.Ferrarienſis,& ibi Abb.num.4. Felyn. num.5.& alij.

Minor.

Minor qui maior factus tacuit per quinquennium, videtur approbare contractum, l.1. C.ſi maior factus.

Declaratur vt procedat, ſi ſciuerit ſe eſſe læſum,Rota coram Lancellotto in Anconitana dotis 27.Nouembris 1598.

Minor ſi amittat rem reſtituitur,l.ait prætor ff. de minorib. l.1. C. ſi aduerſ.ſol.

Limita hoc procedere ſi amittat rem ſui facilitate, ſecus ſi caſu fortuito, Bart.in l.verum, vel dolo §. ſciendum ff.de minorib.

Minor 18. annis ſi accuſatus de aliquo delicto comparet in iudicio, (& nullo dato ſibi curatore, quo authore cōfiteatur)cōfeſſus eſt delictum de quo aliter non erat pro-
4 batum, debet reſtitui in integrum aduerſus talem confeſſionem,abſque aliqua probatione alicuius erroris, quia ex hoc ſolo quod confeſſus eſt apparet eſſe læſum, Ang. in l.certum §.in pupillo ff. de confeſſ. gloſſ.2. in cap. 2. de in integr. reſtitut. Alex.in l.nam, & poſtea §.ſi minor in penul.col. ff.de iure iur.& conſ.480.

Amplia,ſi authore etiam curatore, confeſſus eſt,DD.præc.vbi ſupra.

Minor obligatur ex contractu locationis ad ſolutionē pēſionis, Spin. de teſtam.gloſſ.3.num.10. quia eſt contractus approbatus.

Minor non reſtituitur, niſi ſit læſus ſui facilitate, l.verum §. ſciendum ff.de minorib.Arg.tex.in l.non capitur ff.de reg. iur. & ibi Dec. notat.

Limitatur vt nō procedat in cauſa criminali, quia abſque probatione erroris, & læſionis reſtituitur, Dec. in d. l. non capitur ff. de reg. iur.in fin.

Minor vigintiquinque annis non poteſt eſſe procurator in iudicio, l.minor, & ibi DD.ff.de procurat. Vant.de nullitate tit. de inhabilitate perſonæ.

Amplia vt procedat etiam ſi haberet mandatum,gloſſ.in d. l. minor ff.de procurat,ſed ſi habet mandatum ad ſubſtituēdum poteſt ſubſtituere, Bald.in l.procurator eſt ibi in addit.ff.de procura. §.dari autē.

Minor qui conſtituit procuratorem cum promiſſione de rato, & iuramento,non poteſt venire contra, & dicere de nullitate proceſſus, Vant. tit.de nullit. ex defect. mandat.num.35.

Minor qui ſui facilitate, ſe maiorem dixit,reſtituitur, l. ſi alterius C. ſi minor ſe maior.dix.vbi gloſſ.latiſſimè diſtinguit,quam videas, vide etiam Benint. deciſ.47. Lamberteng.de contract. gloſſ.8. num.60. & ſeq.

Minor qui ſe maiorem medio iuramento affirmauit, non poteſt probare minorem ętatem ad effectum conſequendi remedium extraordinarium, ſed ad conſequendum ordinarium, Benint.dec.47.vt ſcilicet poſſit dicere de nullitate Roman.conſ.12.num.5.

Minor ſumma ſeparata à maiori, illi non ineſt, Felyn.in cap. inter cæteras num.13. de reſcript. vide decif. Capell. Tholoſan. quæſt. 209. Vinc.de Franch.decif.356.

Minor Conuerſus, ſeù Religioſus nō poteſt alienare bona ſine licentia, & ſolemnitate, Borgnin. de tutor. curat.num.156.

Minor in contractu emptionis, non poteſt reſeruare hypothecam ad fauorem venditoris, ſine ſolemnitate, l.2.de reb.corū, Gozzad.conſil.16.

Minor non includitur ſtatuto odioſo, & exorbitanti, Surd. decif.49. nu. 8. vbi quod comprehendatur ſtatuto de præſcriptione.

Minor pro homicidio quādo teneatur ad intereſſe, vide ſupra in verbo homicida num.38.

Mobilia.

Mobilium appellatione, veniunt quę communis vſus loquendi intelligit Natt.conſ.117. num.6. latè D, Ricc. collect. 239. videndus omnino.

Moderator.

Moderator vnuſquiſque eſt rei ſuæ, videto infra in verbo vnuſquiſque num.61.

Modus.

Modus adiectus cauſæ piæ, vel alicui diſpoſitioni in fauorem tertij vertenti, debet adimpleri, eſt tex.in l. Titio centum ſecund. reſp. ff. de conditionib. & demonſtr. & iſte modus dicitur cauſa finalis, Euerard. in ſua cent. in loco à contrario ſenſu num.15.Bal.& Caſt.in d. l. Titio centum, & probatur in l. ego, & in l.profectitia §. qui certā ff.de iur.dot.

Modus, ſeù conditio non dicitur quando poſt conceſſionem venit aliquid implendum, ſed eſt agendum adimplementum, Seraph.decif.1336.

Moleſtia.

Moleſtiæ quales eſſe debent, vt hæres priuetur hæreditate ex diſpoſitione teſtatoris, Surd.decif.194.

Monachus, & Monaſterium.

Monachus dicitur de agnatione, & parentela, Lambert. gloſſ. 17. in tract. de contract. nu.13. Farinac. de accuſat.quæſt.13.num.20.

Monacho litiganti cum Abbate, ſubminiſtrantur expenſæ, vide infra in verb.vxor num.67.

Monaſterium quando teneatur pro debitis contractis à Monacho ante ingreſſum Monaſterij, vide Roman.conſ.292.num.2.

Mora.

Mora pœnalis purgari non poteſt, l. magnam C. de contrahend. & comit.ſtipul.

Declara vt procedat, etiam ſi per moram reſolueretur contractus, Franc. Caſtr. in tract. de ſocietat. off. Alex. in l. inſulam ff. de verb. obligat.

Limita vt ibi per gloſſ.vt non procedat in iudicijs, l. ſancimus C. de fideiuſſ.

Mora non poteſt purgari quando eſt facta executio à iure, vel ab homine, Caputaq.decif.234.par.2.

Mora non committitur per eum qui promiſit aliquid dare, vel facere non adiecta die abſque interpellatione, latè Becc.conſ.105.nu.20.

Mora non incurritur per hæredes etiam interpellati, niſi de obligatione certiorentur per oſtenſionē inſtrumentorum, Tiraq.de retract. conuent.§.4.gloſſ.6.num.5.

Mora-

Moratoria.

Moratoria, ſeù dilatio conceditur à Principe debitorib. ne infra tēpus ab eodē Principe præfixū moleſtētur, vt habetur in l. vniuerſa vbi Bart. Bald. Salic. Iaſ. cęteriq; ſcribentes C. de precib. imper. offer. Declara hoc procedere ſi fideiuſſio fuit prętita de ſoluendo debitum, finita dilatione, vt in d. l. vniuerſa vbi DD. & per diſpoſitionē Regiæ Pragmaticæ 1. de ferijs in hoc Regno ſeruatur conſuetudo dimittēdi carceratos in menſe Iulij pro cauſa ciuili, præſtita cautione de ſoluendo debitum, vel de redeundo ad carceres, elapſo tempore; Et nota quòd ſi (vt ſæpè accidit) à Principe concederetur alicui debitori prorogatio dilationis abſque clauſula renouata cautione, intelligitur renouata, ſic & de ſtylo, quia vt nō præſtetur fideiuſſio, neceſſe eſt vt Princeps expreſsè dicat, fideiuſſione non obſtante, Carol. de Graff. in ſuo aureo tract. exception. except. 32. num. 134. verſ. quam ampliationem, Iaſ. in add. in d. l. vniuerſa in fin. verſ. in ſecunda parte, latè Mauſon. in lib. 1. de cauſ. execut. limit. 6. num. 14. & in ſimili cauſa, me referente, per M. C. ita iudicatum fuit, & facto verbo pręuia ſupplicatione per Sacrum Conſilium confirmatum, licet Vinc. de Franch. in deciſ. 549. contrarium teneat dicens, quòd, conceſſo termino per Sacr. Conſ. cuidam debitori per certos dies, & prorogato, abſque dicta clauſula renouata cautione, creditor amiſſit magnam pecuniarum quantitatem, quod debuit eſſe in exitu S. C. quod ſemper abhorruit, & ratio huius contrarietatis, meo iudicio debuit eſſe, quia Vincent. de Franch. in d. dec. num. 2. circa fin. loquitur de prorogatione facta à Iudice, hic & loquimur de prorogatione à Principe conceſſa, quæ ex prædictis intelligitur renouata cautione.

Mors.

Mors omnia ſoluit, non tamen quo ad bona, quia reſpectu bonorum quæritur de crimine, etiam poſt mortem, Capell. Thol. quæſt. 437.

Mors quoad præbendā fidem ſcripturæ, habet vim iuramenti, Caſtr. conſ. 301. lib. 1. Crauett. conſ. 158. num. 7.

Mors ciuilis ęquiparatur morti naturali, quando in caſu occurrenti tātùm operatur, quantum naturalis, Felyn. in cap. licet vndique de offic. deleg. vbi plures affert illationes, & in diſpoſitione hominis, ſēper intelligitur de morte naturali, non autem ciuili, Berou. quæſt. 41.

Ad mortem damnatus ſi dùm laqueo ſuſpenſus fuit, fracto laqueo cecidit in terram, & proteſtatus fuit de ſua innocentia, debet liberari, quia credendum eſt illud fuiſſe factum miraculosè, refert, & ſequitur Dec. in l. fauorabiliores in fin. ff. de reg. iur. D. Io: de Arnon. in ſuis ſoliloq. ſolil. 5.

Mulier.

Mulier habens multa bona ſi ſimpliciter nubat videtur dare omnia bona in dotem, Abb. conſ. 46. par. 1. Bartol. quæſt. 17. incipit mulier habens magnum, contra Rot. dec. 188. par. 1. Surd. conſ. 9. Mant. de tacit. conuent. lib. 8. num. 11.

Mulier minor non poteſt, abſque decreto Iudicis, conſtituere ſibi dotē in bonis ſtabilibus, Rot. dec. 588. par. 1. diuerſ.

Mulieri non eſt danda poteſtas ſuper ſe in vita, Spin. de teſtam. gloſſ. 18. num. 87.

Mulier tranſiens ad ſecunda vota, nō petito tutore, nec reddita ratione liberis primi matrimonij, non poteſt

teſt dare ſecundo viro niſi tertiam partem ſuorum bonorum, deciſ. Pedem. 21. nu. 20. Surd. conſ. 175. lib. 2.

Mulier minor 12. annis ſi commiſerit adulterium, non poteſt à viro accuſari, iure mariti, cùm maritus non ſit, ſed iure ſponſi poteſt, l. ſi vxor §. ſi minor ff. de adult. Napod. in conſuet. quartam de iure quartæ fol. 258. num. 43.

Mulier poteſt conſtituere procuratorem ſuper bonis minoris, Federic. de Sen. conſ. 202. diſtingue tamen per Iaſ. in l. 1. §. item acquirimus num. 13. ff. de acquir. poſſeſſ. Lambert. de contract. gloſſ. 20.

Mulier adultera nõ ſolùm perdit dotẽ, ſed paraphrenalia, vide ſupra in verb. maritus, & limita vt ibi nu. 2.

Mulier vẽteris nomine, poteſt immitti in poſſeſſionem feudorum, vide infra in verbo quæſtio num. 29.

Mulier quæ, viro exiſtente infirmo, acceſſit ad eius domum non vocata, & præter eius voluntatem, ſub ſpe lucrandæ quartæ, non habebit quartam, quia non parauit ſe ad operam matrimonialem congruo, & acto tempore, Napod. in cõſuet. quartam de iure quartæ fol. 257. num. 34.

Et idem ſi minor 12. annis nupſit, & ducta eſt ad domum viri nondũ tamen cognita, mortuo marito, nõ habebit quartam, quia non videtur nupta, quæ virum pati non poteſt, ff. quando dies leg. ced. l. pen. item quia ætas ſicut cognatio impedit matrimonium, l. minorẽ ff. de ritu nupt. quod ampliatur procedere etiã ſi à viro fuiſſet carnaliter cognita, nam eo mortuo, exiſtens minor nõ habet quartam, quia feſtinantia nuptiarum punitur, ergo non debet eſſe cauſa lucri, l. 1. C. de ſecund. nupt. in maturum enim matrimonium, non eſt matrimonium, l. cum hic ſtatus §. ſi quis ſponſam ff. de donat. inter vir. & vxor. & vir talem mulierem minorem 12. annis carnaliter cognoſcens tenetur de ſtupro §. 1. inſtit. de nupt. Napodan. vbi ſupra num. 36.

Mulier propter adulterium amittit dotem, donationem propter nuptias, & paraphrenalia, Franciſc. Marc. deciſ. 513.

Limitatur & primo, quando vxor commiſiſſet adulterium de conſẽſu viri, vel vir cum alia muliere adulterium commiſiſſet, vt dixi ſupra in verb. maritus ſub n. 2. Balb. in deciſ. 522. par. 3.

Secundo limitatur, quãdo vir poſt adulterium ipſam vxorem adhuc receperit, Boer. deciſ. 338. & quãdo mulier adultera habet patrem, tunc enim pater non amittit dotẽ propter filiæ adulterium, vt fuiſſet deciſum Franciæ refert Papon. lib. 22. tit. 9. arreſt. 5. & idem ſi haberet filios ex primo matrimonio, Rubin. in deciſ. 339. Boer. in deciſ. 338.

Tertio limitatur, ſi per vim vxor adulteriũ cõmiſerit, Papon. lib. 3. arreſt. 23. vel ſi maritus occaſionẽ præbuit, Franc. Marc. in dec. 729. & quod maritus, licet vxor amittat dotem, teneatur illi ſubuenire pro victu, expenſis litis, & alimentis, Peguera in deciſ. 20. latè D. Ricc. collect. 1001. vbi quod maritus pariter veniat ob eius adulterium puniendus, qua autem pœna, vide per Papon. lib. 22. arreſt. 2. & 4. & cui applicetur dos, vide per Vinc. de Franch. deciſ. 421.

Mulieres pro alijs intercedere prohi-
5 bentur tot. tit. ff. & C. ad Velleian.
& præſertim l. 3. ff. eod. & Auth. ſi
qua mulier C. eod.

Amplia vt per Ant. Theſaur. in deciſ. Pedem. deciſ. 222. & 223. in no-

uis

nis, vt nõ teneatur, etiam ſi mulier fateatur in eodem inſtrumento ſe eſſe principalem d.deciſ.222. nu. 14.DD.in d.Auth.ſi qua mulier.

Limita primo, vt non procedat quando haberet fideiuſſorem indemnitatis, Add.ad Bart.in l.1.C. de conueniend.fiſc.debit.lib.10.

Secundo limita non procedere, quando iuraſſet, nam tunc omninò tenetur,d.deciſ.Pedemon.223. num.8.& ſeq.Bart.conſ.124. Angel. in §. item ſi, inſtit. de except. Abb.& alij in cap. ſi diligenti de foro compet. cap.ex reſcripto de iureiurand. quod iuramentum ligat in terris Imperij,Bald.conſ.5. lib.5. Afflict.deciſ.263.Alber.in l. fin. ad Velleian. ſed declara quod dicitur de iuramento, vt non procedat quando mulier enormiſſimè lederetur,veluti in totum, vel pro maiori parte remaneret indotata, gloſſ.in d.Auth. Par.s conſ.75.nu. 13.& 14.lib.3. d.dec.Pedem. num. 9. & ſequutus fuit Senat. num. 13. ex æquitate quadam, cum in contrarium faciat dec.Afflict.311. Lupus in rubr. de donat. inter vir. & vxor.§.17. nu.13. Boer. quæſt. 23. num.9. ratio eſt, quia iſto caſu iuramentum non habet tres Comites, deciſ.Pedem.41.num.1. Pancirol.conſ.44.num.2.

Limitatur tertio principalis concluſio, vt non procedat quando ſe in piam cauſam obligaret, Bald. conſ.5. Theſaur. Pedem. d. deciſ. 223. videlicet pro dotanda aliqua muliere,Aret.in §.item ſi,num.31. & ſeq.inſtit. de except. vide Scip. in Rouit.prag.1. ſub rub.de Senatus Conſulto Velleiano.

Multa.

Multa non applicantur parti,Bart.in l. apud Iulianũ in fin. ff. quibus ex cauſ.in poſſeſſ.eat. ſed vel in opera publica, vel fiſco, Capell.Thol. q. 275.

Mutiana.

Mutiana cautio non præſtatur vbi teſtatoris verba referuntur ad ius,
6 ſecus ſi ad factum, Capell.Tholoſ. quæſt.327. vide de dicta cautione aliqua per Mant. de tacit. cõuent. lib.14.tit.42. num.24. & niſi præſtetur reſoluitur ius ſucceſſionis vſque à principio,licet fructus cõſumptos in cauſam alimentorum Rota ex quadam æquitate non eſſe reſtituẽdos dixerit, corã Seraphino in Aſculana fideicommiſſi 26. Octobris 1601. Mant.deciſ.330.l. cũ filius §. qui mutianã ff.de leg.2.

Mutuans, & Mutuum.

Mutuans frumentum alicui ſeminandũ,præfertur cęteris creditoribus in frumento recollecto,l.procuratoris §.in tributum verſ.quid tamẽ & §. & ſi plures ff.de tribut. Mant. de tacit.conuent.lib.11.tit.23.nu. 11. in contrarium facit text. in l. quid ſcit in princ. ff. de vſur. Decian. omnino videndus conſ. 50. lib.3.

Mutuans alicui adminiſtratori, vel aliter negotia gerenti,in dubio videtur mutuare, tàm contemplatione illius, quàm contemplatione principalis,l.ſi pupulli §.1.ff.de negot.geſt.Bart.in l. Ciuitas num.9. ff.ſi cert. petat. vide Bart. in l.Lucius Titius ff.de inſtitut.act.

Mutuans in emptionem militiæ, præfertur cæteris creditoribus ex diſpoſitione legis, Rot.dec.174.par. 2.diuerſ.num.7.

Mutuans pecuniam propriam,nomine alterius,non videtur mutuare animo donandi, Bart. in l. frater à fratre num.13.& ſeq.ff.de condict. indeb.

Mutuans pecuniam alicui, qui illam conuertit in alimenta filiorum,poteſt agere aduerſus filios, l.his ſolis ff.de cõdict.indeb.Surd.conſ.420. lib. 3. vbi etiam de penſionibus do-

domus,& in tract.de alimentis.

Mutuum eſſe conuerſum in vtilitatẽ Ciuitatis, vel Collegij probatur ex eo quod fuerit mutuatum in præſentia Collegij, Bart.& ibi Add.in l.Ciuitas num.13.ff.cert.petat.

Amplia etiam ſi fuerit probatum Ciuitatem egere pecunia in aliquam cauſam, quæ poſt mutuatam pecuniam, perfecta appareat, quò caſu præſumitur verſam in vtilitatem, Add.ad Bart.in d.l.Ciuitas in fin.ff.ſi cert.petat.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. N.

Narratiua.

NArratiua quæ eſt pars gratię,eſt verificanda, Rota deciſ.534. par.1. num.1. ſicuti etiã narratiua iuriſpatronatus dec.331 par. 1. etiã quod non inducat ad concedendum facilius.

Naturalis.

Naturalis filius legitimatus,àn ob ingratitudinem erga patrem, poſſit ad primum ſtatũ naturalitatis reuocari, videto infra in verb.pater verſ.primo.

Naturalis,vel ſpurius legitimatus, àn
7 ſuccedat ſicut in burgenſaticis,in feudalibus, diſtingue, quod ſi etiã ad feudalia ſpecialiter fuit legitimatus,& habilitatus,ſuccedit,Bal. in cap. de cauſis in penult. colum. verſ. & ideo ſpurius extr. de offic. delegat. Iaſ.in Auth. ſi qua mulier in penul.colum. verſ.2. moueor.C. de ſacroſ.Eccleſ.quos refert D.Io: de Arnon.in problema 1.

Naturalis obligatio impedit ſoluti repetitionem,gloſſ.& Bartol.in l.ſi non ſortem §.libertus ff.de cõdict. indeb.in princ.

Limita ſi ſit ſolutum per errorem facti,l.error C.ad l.falcidiam.

Sublimita quòd, licet ſit ſolutum per errorem facti,ſi tamen poterat cogi illud præſtare officio Iudicis, non repetit, gloſſ.in d.l.ſi non ſortem §.libertus,& ibi Bart.nu.10.

Secundo limita, ſi reſpiciebat certam ſpeciem obligationis, quia ſi in illa ſpecie ſoluatur non repetitur Bar.in d.l. §.libertus num.10. aliud ſi deberetur in genere.

Declara,etiam procedere ſi pręſtaretur illud;propter quod eſt inducta naturalis obligatio, quia tunc impeditur ſoluti repetitio, Bart. ibi.

Naturalis poſſeſſio non trãsfertur per appoſitionem præcarij,vide infra in verb.vtile num.65.

Natus.

Natus ex vidua, quæ ſtatim mortuo marito, facta eſt alterius concubina, præſumitur filius mariti, ſi naſcitur intra nouem menſes,poptem benignam præſumptionem legitimitatis,ita Bald.in l.ſi matre C.de ſuis,& legit.Moder.in l.Gallus in princ.ff.de lib.& poſth.

Natus poſt alienationem factam de re fideicommiſſo ſubiecta,admittitur ad fideicommiſſum,Surd.deciſ. 230.Veg.conſ.51.num.35.

Neceſſitas.

Neceſſitas illicitum facit licitum, de reg.iur. cap.quod non eſt,quia nõ non habet legem l. vnica.ff. de offic.Conſ.cap.conſilium de obſeru. ieiun. l.aliquando ff. de offic. Proconſ. & excuſat iuramentum,cap. ſi vero de iureiurand.

Ne-

Negans,& Negatiua.

Negans ſcripturam eius propria manu ſcriptam,punitur pœna de qua in Auth, contra qui propriam C. de nō numer.pecun.& de hoc habes ſtatutum Vrbis cap.83.lib.1.& contra eum omnia præſumuntur, latè,Caſtrenſ.conſ.302.lib.2.

Negans ſe poſſidere, non poteſt impedire actorem quin immittatur in poſſeſſionem, Surd.dec.237. Declara ſi ſit facta præcedente interrogatione iudiciali, Seraphin, deciſ.620.

Negatiua orationi præpoſita, non facit venire in conſequētiam, quod ſequeretur ſi eſſet poſtpoſita,gloſſ. notabil.in l.2.§.qui obſeruari in verb.exiſtimat circa fin.

Negatiua in qua conſiſtit fundamētum intenſionis actoris,ſeù rei,debet concludenter probari,Bart.in l.pen.§.docere ff. ne quis eum qui in ius, & in l. in illa ff.de verb. oblig. cum ibi notat. per Alex. Dec. conſ.176. nu.1.volum.1. Caſtrenſ. conſ.71. lib.1. Becc.conſ.105.nu. 11. Gabriell.concluſ.6.de probat, Bellam.deciſ.76. quæ probatur ex inſpectione actorum, text.in cap. quoniam contra de probationib. DD.in l.actor C.de probat.Berou, conſ.80. num.9.lib.3. Dec. conſ. 483.num.4.

Limita in caſu, in quo requiritur ſcriptura, Caſſad.dec.5. ſuper reg. num.3.

Limita etiam vt in dec.Pedem.51. num.18.& ſeq. & in exceptione non ſolutionis tradit Becc.d.conſ. 105.num.11.

Sed declara iſtā concluſionē non ſolutionis,procedere quādo opponitur à creditore,ſeù ſi opponatur à tertio, quin ipſe negationē probare tenetur Cephal. conſ.43. nu. 5.lib. 1.Rota in vna Papieſ.bonor. die 9. Decembris 1596. corā Orano, Gabriell.de probat. concluſ.6. num. 14. Maſcard.concluſ.1318. num.4.lib.3. Surd.conſ.86.num.1, lib.1.

Limita vltimo, vt non procedat, quando quis negat fuiſſe factum, quod quis vigore pacti, vel ſtatuti facere tenebatur, nam tunc non eſt probāda à negante, Alex.conſ. 129.lib.2. deciſ.Peruſ.22.num.24.

Negligentia.

Negligentia vt alicui noceat, debet probari,quod omiſſum fuerat facilè ſibi adimplere, Becc. conſ. 37. num.20.

Negligentia non præſumitur,ſed debet probari,Rot.deciſ.514. par.1.

Negligentia quomodo probetur, & àn requiratur monitio,& quando vide per Felyn.in cap. ſi autem de reſcript. & per Bart. conſil. 102, lib.1.

Megligentia impetrantis in præſentatione litterarum, quomodo deprehendatur, vide per Felyn. in cap.capitulum de reſcript. num.5.

Negotium,& Negotiorum geſtor.

Negotium noſtrum qnot modis dicatur, vide gloſſ. & Bart.in l.ſi pupilli,§.itē quæritur ff. de neg. geſt, & quomodo probetur, cuius contemplatione ſit geſtum ibi Bart.

Negotiorum geſtor in quibus caſibus teneatur de caſu,gloſſ.magiſtr. in l.ſi negotia abſentis ff.de negot. geſt.

Negotiorum geſtor quando quis præſumatur, & dominus teneatur illius factum ratum habere, Alex. conſ.120.lib.5.& ibi Add.

Negotiorum geſtor ſi negotium inſolitum geſſerit,tenetur de caſu l.ſi negotia abſentis, ff. de negot. geſt,& ibi gloſſ.

Negotiorum geſtor poteſt vendi habita fide de pretio, Fely. in cap. cum olim el primero num. 5. de offic. delegat. Rota coram Gypſio

in

Digitized by Google

Romana pecuniaria 11. Decẽbris 1591.& coram Ponia in Romana mercedis 12.Nouembris 1602.

Nemo.

Nemo factum alienum promittere
8 poteſt, §. ſi quis inſtit. de inutilib. ſtipulation.quæ regula quando nõ habeat locum,vide Mynſing.in d. §.ſi quis.

Nemo de quo quis puniendus eſt cõmodum ſentire debet, l. ſiuè hæreditaria ff.de negot.geſt.gloſſ.in l.ſi vno §.cum quidam ff.locat.

Nemo poteſt impugnare id in quo quis ſe fundat, cap. ex eo de regul. iur. in 6.& ibi Dyn. vide Felyn.in cap.cum te num.7.extr.de re iudicat.

Limita ſi impugnaret tamquam falſum, & non ſolemne, Felyn.in cap.examinata num.2.de iudic.

Limita etiam,vt per Felyn.in cap. capitulum de reſcrip.num.9.Bart. in l. poſt legatum de his qui vt indign. Felyn. in cap. ex parte el ſegundo ſub.num.6.de reſcript.& in d. cap. capitulum affert ſeptem limitationes, & plures declarationes,Ruin.conſ.166.num.16.lib.3.

Nemo poteſt venire contra factum proprium,vel ſui authoris.

9 Limita procedere quando lex ſimpliciter aliquid prohiberet, ſecus ſi daret illi actui certam formam, quoniam illa non ſeruata , poteſt veniri contra proprium factum, Caualcan. latè in tract. de tutor.& curat.num.162. Add.ad Caſtr.in l.filios C.de reuocand.his quæ in fraud. cred. vel quando actus eſſet ipſo iure nullus, Rot.deciſ.8.de teſtam.& coram Robuſterio in vna Romana vineæ 17. Nouembris 1581.Morot.reſp.72.

Nepos.

Nepos legitimus ex filio inceſtuoſo habitus, vtrum poſſit hæres inſtitui,deciſum affirm.Præſ.de Frãch. in dec.27.& idem Pręſ.de Franch. in deciſ.28.dicit affirmatiuè deciſũ, quòd filius Militis Hieroſolymitani expreſsè profeſſi, dicatur inceſtuoſus, ita refert D.Ricc.collect.151.in fin.

Nihil.

Nihil tàm naturale eſt, quàm eo genere, quodque diſſoluere, quo colligatũ eſt, l. nihil tàm ff. de regul.iuris, & §. manet autem inſtit. de ſocietat.

Limitatur vt non habeat locum in ſpiritualibus,vt Dec.hic.

Nobiles.

Nobiles quoad pœnam corporalem mitiùs puniũtur,quàm ignobiles, ſecus quantum ad ſpiritualem,& peccatum, quia in eis grauius eſt, Spin.de teſtam.glo.16.n.73.& ſeq.

Nobiles regulariter torqueri nõ poſſunt,l.nullus C.ad l.Iuliam Maieſt. l.Diuo Marco C.de quæſt.videtur hoc ſẽtire,Alex.in l.Cẽturio n.24 ff.de vulgar.& pupill.Iaſ.in l.miles num.4.ff.de re iudic. Clar. in ſua practic.criminal.lib.5.§.fin. quæſt. 64.verſ.vlterius quæro, adde Grãmat.deciſ.28.alios allegantem nu. 27.Villalob.in verb.nobiles in lib. commun.opinion.ſed hoc dictum attentari poſſet,dicendo procedere quotieſcunque eſſet poſſibile, vt iſti nobiles poſsẽt iſtam pęnam corporalem pecunia redimere, ità & in ſimili,mihi videtur tradere, Gomez. in §. item ſi quis num.42. in fin.inſtit.de action.

Nobiles primores ad donandum, ita vt exiſtiment ſe debere quòd ſpõtè tribuunt, & niſi in ſuis beneficijs creuerint, nihil ſe præſtitiſſe arbitrentur,cap.1.de donat.Mant. de tacit.cõuent.lib.13.tit.17. n.7. alia vide ſupra in verb.honor verſic.honores.

Nomen,& Nominatio.

Nomen non licet mutare, & contra faciens

faciens punitur pœna falſi, Balb. in deciſ.39.quam nota ad tex.in l. falſi nominis ff.ad l.Cornel. de falſis l.vnica C.de mutat.nomin.

Nomẽ ſibi mutare ad aliquid acquirendum licet,dummodo ſeruus nõ ſit,aut niſi ad fraudandũ, aut damnificandum creditores, aut alios id fecerit, Sayr. deciſ.2.de pœnis, quẽ refert D.Ricc.collect.934. in fine, vbi infert ad pulcram deciſ. Fabri 1 quod mutatio nominis in familiæ nobilioris iniuriã,virgis, & exilio caſtiganda eſt,iteq; pęna honoraria, niſi reus ſit infamis.

Nomen verbale aſſiduitatem, & perſeuerantiam requirit, gloſſ. in l.1. ff.de tribut. Brun. in tract. de reb. dubijs §. condeſcendendo num. 1. Becc.conſ.105.num.4.

Nominis appellatione, intelligitur de proprio, Gomez.ſuper regul.de Annali q.30. nu.6. vbi etiam quid importet nominis immutatio.

Nomina debitorum ibi eſſe dicũtur vbi fieri debet exactio, Bocc.de cenſ.par.2.num.98.

Nominatio facta de mãdato alterius videtur facta à mandante, Felyn. in cap.cum R.de offic.deleg. & de teſtium nominatione, vide infra in verbo terminus verſ.1.

Nominatim,& Nominare.

Nominatim exhæredatus dicitur qui proprio nomine eſt nuncupatus, inſtitut.de exhæred. lib. in princ. verſ.nominatim.

Ampliatur vt etiam dicatur exhæredatus nominatim,quando exhæredatio eſt facta per nomen appellatiuum; ſed non poteſt verificari, niſi in vno, inſtit. eod. in princip. d.verſ.nominatim.

Ampliatur item, vt etiam dicatur nominatim exhæredatus, ſi ſit exclusus à ſtatuto, Dec. in l. 1. in 3. lect.ff.ſi cert.petat.

Nominatus in iudicio tamquam dominus pro rei ſuæ defenſione, poteſt opponere declinatoriam fori ex ſui perſona, Bart. & DD.in l.2. C.vbi in rem act. Abb.in cap.quoniam frequenter §. in alijs extr.de foro compet. num. 28. ſecus ſi ſit nominatus vti neceſſarius defenſor,l.venditor de iudic.DD.in l. 1. C.vbi in rem act.

Nominandi facultas non conſumitur per nominationem nullam, vel quæ nõ fuerit ſortita effectum, deciſ.Seraphin.589.

Non.

Non curamus de modo, dummodo videamus effectum.

Limitatur, vt non procedat quando modus requiritur pro forma, Arg.inſtit.de exhęred.lib.in princip.verſ.alioquin,Bart.in l.de quibus ff.de legib.

Non entis nullæ ſunt partes, l. eius qui in Prouincia ff. ſi cert. petat. Limitatur vt non procedat,quãdo quod nõ eſt futurum ſperatur §.ea quoque inſtit.de legat.

Non eſt præſtanda occaſio delinquendi,l.conuenire ff.de pactis Dot.l.1. ff. de eo quod certo loco cap. Sedes Apoſtolica extr.de reſcript.

Limitatur vt procedat,quãdo pręſtaretur occaſio delinquendi directè,ſecus ſi indirectè.

Limitatur etiam, quando eſſet vera,ſecus ſi præſumpta, ita hanc legem limitat Gomez. in §. pœnales inſtit. de act.circa fin.in verb.non obſtat, quem omninò videas, qui poſtea impugnat tales limitationes, vide Bart.in l.nemo poteſt de legat.1.num.10.& 12.

Notarius, & Notariatus.

Notarius de conſuetudine ſolet ſtipulari pro omnibus quorum intereſt, & ſic videtur à partibus rogatus,Mantic.de ambig.conuent.lib. 2.tit.10.nu.8. Rot.deciſ.663. par. 1.diuerſ.

Notario creditur in hijs quæ ipſe fecit, & quod ſint vera, non in ſolemnitate ſcripturæ, gloſſ. in l. in donationibus in verbo ſub notatione C. de donat. & hoc poſt confectum inſtrumentum, gloſſ. in §. hinc nobis in verb. quantũ ad hoc, Auth. de hæred. & falcid.

Notarij aſſertioni creditur de jis, quæ poterunt interuenire tempore actus, Rot. deciſ. 516. par. 1.

Notarius effectus monachus poteſt perficere veteres rogationes, Bal. in l. nam & ſi Seruius §. ſi viuo, & 2. rep. in princ. ff. de negot. geſt. ſecus ſi eſſet effectus Epiſcopus, cap. poſt ceſſionem num. 6. de prob.

Amplia ſi perdit officium non ſuo vitio, ſed alio defectu, vel culpa, quia tunc etiam poteſt perficere vetera, ſed non noua, Bald. in l. 2. poſt num. 9. de ſentent. & interloc. omn. iudic. l. Barbarius 2. rep. num. 6. de offic. Præſid. quia donec damnetur, & deponãt ab officio eſt tabellio, & valent inſtrumenta, Bald. in l. ſi quis decurio C. de falſ. & ſi fuit condemnatus de falſo poſtea facta nõ valent retrogeſta, ſic Bal. in l. 2. num. 4. & l. in exercend. poſt num. 7. vſque ad 9. de fide inſtrum. Balzaran. omnino videndus in cõment. ad conſtitut. vtriuſque Siciliæ in tit. de fer. & ſalar. Iudic. numer. 54.

Notarius nõ debet delaniare inſtrumentum cancellatum, ſed illud retinere penes ſe, notat Bart. in l. 2. §. ſi plura ff. quemadm. teſtam aperiant, & quando contra facit quomodo ſit puniẽdus, vide ibi Addit. & hoc ſequitur Aretin. inſtit. de action. in §. pęnales num. 5. in fin.

Notarius ſi recuſat ſcribere proteſtationem, debet fieri coram probis viris, & in locis publicis, & idẽ ſortitur effectum, l. iubemus vbi Alber. C. de defenſorib. Ciuitat.

Notario aſſerenti ſibi commiſſam receptionem teſtium iuramentorum non creditur, niſi conſtet fuiſſe factam in forma iudicij, Oldrad. conſ. 323. nu. 7. & per dictam commiſſionem non dicitur ei demandata iuriſdictio, ſed duntaxat nudum miniſterium, Rot. deciſ. 630. par. 1. diuerſ.

Notarius ſtipulans pro abſente, licet ei ius acquirat, tamen id procedit ſi ſequatur ratificatio, Surd. conſ. 60. num. 16. lib. 1. vbi latè Veg. cõſ. 51. Caſtrenſ. conſ. 191. lib. 2. Curt. iun. conſ. 55. num. 9. lib. 1. Dec. in l. cõtractus ff. de reg. iur. immo quod acquiratur dominium, & poſſeſſio maximè infanti, vide Rot. deciſ. 683. par. 1. diuerſ. & quod non poſſit reuocari, Galleſ. ad formul. Cameral. quæſt. 3. ad 5. partic. fol. 2. nu. 144. Theſaur. deciſ. 70. vide Pancirol. conſ. 146. num. 18. Mant. de tacit. conuent. lib. 13. tit. 48. num. 11. & lib. 14. tit. 26. Surd. dec. 111. num. 5. vide Gonzal. ſuper regul. 8. gloſſ. 26. num. 9. Cæſ. Barz. dec. Bononienſ. 26. num. 10. Hect. Fel. de ſociet. cap. 14. Dec. conſ. 225. num. 12. Alex. conſ. 204. lib. 7. num. 4. Peregr. de fideic. art. 51. num. 14. & 51. Gabriel. de verb. oblig. nu. 102. & ſeq. Roland. conſ. 19. lib. 1. vide Surd. conſ. 150. nu. 102. Mandell. conſ. 36. Guttier. in cap. quamuis extr. de pact. ſub. num. 53. & ſeq.

Notarius poteſt extendere clauſulas cęteratas, & apponere id quod eſt de conſuetudine citra pęnam falſi, Surd. deciſ. 223. vide Ferret. conſ. 92. qui dicit ſtandum eſſe imbreuiaturæ quo ad ea quæ ſunt accidentalia, latè Mant. de ambig. conuent. lib. 2. titul. 10. latiſſimè Menoch. conſ. 37. lib. 1. vbi de clauſula conſtituti, de iuramento, & de alijs clauſulis.

Notarius ſucceſſor poteſt abſque cõ-

pulſatione inſtrumenta extrahere, Dec. in auth. ſi quis in aliquo num. 2. C. de edendo Verall. deciſ. 351. in 2. par. Rota coram Penia in vna Barchinonen. matrimonij 12. Octobris 1601.

Notarius poteſt habere duas originales ſcripturas de eadem re, Rota deciſ. 671. par. 1.

Notario aſſerenti aliquem actum nō habuiſſe effectum, non creditur, Becc. conſ. 6. num. 1. 24. & ſeq.

Notarius tenetur de omiſſis partibus ad intereſſe, Bald. in l. fin. ſub n. 8. verſ. optimè nota C. de magiſtratib. cōuenien. & ibidē Salycet. ſub nu. 2. immo tenetur Notarius ratione erroris, quia error in Notario eſt lata culpa, Bald. in l. presbyteri in fin. C. de Epiſc. & Cler.

Notarius intitulatus in militis matricula, an habeat militare priuilegium inteſtando, vide infra in verbo ſcriniarij.

Notarius habēs authoritatem ab inferiore à ſupremo Principe, ſcilicet Papa, & Imperatore, non poteſt rogare inſtrumenta in alieno territorio, DD. in cap. 1. §. fin. de foro compet. in 6.

Notarius non tenetur cognoſcere partes, ante confectionem inſtrumenti, Rota deciſ. 434. par. 1. & licet regulariter non obligetur contrahentes cognoſcere, Vinc. de Franch. deciſ. 263. tamen Notarius ſupponens vnam pro alia punitur pœna falſi, Seſſa Rota Arag. dec. 19. quem refert D. Ricc. collect. 934.

Notariatus qualitas probari debet parte opponente, Crauett. conſil. 150. num. 1.

Notificatio.

Notificatio quando ad certum effectum requiritur, non ſatis eſt ſciētia, Alex. conſ. 138. vbi diſtinguit lib. 7.

Notorium.

Notorium faciunt duodecim teſtes de auditu, Felyn. in cap. oporteat ſub num. 6. de accuſat. Rot. coram Orano in Bononien. bonorum de Campegijs 8. Nouembris 1586.

Notoriū licet releuet ab onere probandi, non tamē releuat ab onere proponēdi, gl. in clem. appellāti in verb. alias cauſas de appellat. & ibi Card. Marant. in 3 parte ſextæ partis princ. verſic. quandoque appellat. num. 154. vide Alex. in l. 1. nu. 4. C. vt quæ deſunt Aduocat. part. Angel. Aret. in rubr. inſtit. de except. nu. 42. quod declara vt procedat quando notorium eſt extraiudiciale, ſecus ſi notorietas appareret ex actis, vt per Aret. d. nu. 42. Felyn. in cap 1. col. 7. verſ. quarta declaratio de re iud. Gomez. in regul. de annali in 4. quæſt. in fin.

Nouatio.

Nouatio non inducitur ex quo creditor ceperit agere contra tertios poſſeſſores, & propterea poteſt agere contra fideiuſſores, & alios obligatos, Caſtren. conſ. 175. lib. 2.

Nouatio non inducitur ex ſententia niſi ſit ſecuta exactio, l. nepoti, & ibi gloſſ. ff. de fundo inſtructo, & inſtrum. legat.

Nouatione non extinguitur prima obligatio, ſed in aliam transfunditur, & ſic differunt nouate, & in totum extingui, Surd. conſ. 145. num. 28. quia nouatio non inducitur ex ſecundo contractu, qui fit ad cautelā, Grat. conſ. 126. num. 7.

Nouatio non inducitur ex decreto viſitæ, & ceſſione nominis debitoris, niſi ſequatur acceptatio, Rot. deciſ. 232. par. 2. diuerſ.

Nouatio non inducitur ex eo quod poſt cōuentum fuit pro executione præcedentis obligationis, latè Surd. conſ. 385. lib. 3. num. 15. vbi vide: nec ex adiectione alterius

perſonæ, Alex.conſ.72.num.3.

Nouatio primæ conuentionis non inducitur per ſecundam, niſi quatenus per ſecundam reperitur expreſſum, Rot.dec.90.par.2.diuerſ. vel contineret incompatibilitatem cum prima deciſ. 571. par. 1. Surd.conſ.145.num.24.& ſeq. Gabriell.conſ.79.lib.1.num.4. & ſeq. Surd.deciſ.70.

Amplia quando ſecunda eſſet nulla, Surd.deciſ.51.

Nullitas.

Nullitas actus ex omiſſione ſolemnitatis introductæ ad rigorem iuris conſeruandum, operatur etiam contra eum, contra quem actus eſt geſtus, Felyn. in cap. cauſam quæ ſub nu.6.de iudic.

Nullitas actus non poteſt benè colligi, niſi tranſportato integro proceſſu, Corn.conſ.210. lib.4. Crauett.conſ.122.num.7.

Nullitas actus non poteſt allegari ab eo cuius nō intereſt, Crauett.conſ. 177.num.7 & conſ.179.num.5. id enim procedit quando nullitas introducitur fauore alicuius, quoniã niſi, ipſo volente, nullitas non attēditur, Spin. de teſtam. gloſſ. Rub. par.5.num.6. Surd.conſ.52.nu.1. Morot.reſpon.72.Seraphin.deciſ. 334.

Nullitas actus non ſanatur conſenſu partis, quia non dependit à ſolo partis conſenſu, Bellam.dec.623. & poteſt dici de nullitate, etiam ab eo qui conſenſit, Alex.conſ.123 num.6.lib.1.

Nullitas defectu citationis eſt ſanabilis, Ceſ. de Graſſ. deciſ.4. de reſcript.

Nullitatis cauſa principaliter intentata, ſuſpenditur inſtantia appellationis, Grat.conſ.26.lib.2.

Nullitatem allegans tenetur producere omnia acta ad illam probandam, Corn.conſ.348.num.31.cum ſeq. Abb. conſ.41. Alex.conſ.218. lib. 2. Rot. coram Seraphino in Imolen.Caſtrorum 16.Maij 1576.

Nullitas ſententiæ ita deuoluit iudicatum quemadmodum appellatio, Ferret.conſ.43.

Numerus.

Numerus ſingularis compræhendit pluralem, quando non ſumus in materia odioſa, & ideo conſtitutus ad litem, intelligitur etiam ad lites, Iaſ.in l.qui filiabus §.1.num.4. ff. de legat. 1. Aymon. conſ.161. num.4.

Nuncius, & Nunciatus.

Nuncius non poteſt quempiam citare, niſi habeat licentiam, & commiſſionem à Iudice, ita Bal. & alij in l.fin.C.de exhib.reis: ſed aduerte quod ſi ſemel citauit aliquem, & nulliter, poterit denuo citare ſine aliqua commiſſione, latè per Iaſ.in l.qui per ſalutem in vlt.col. ad fin.ff.de iureiur.

Nuncius ſi ſcienter detulit litteras homicidij, & receptis illud recipiens perpetrauit, nuncius tenetur de homicidio, Bal.in l.1.§.vt autē col.5.C.de caduc.toll. Bart.in l.1. §.incidit ff.ad Turpil.

Nuncio referenti ſe aliquem citaſſe creditur, argum. l. magis puto §.ſi pupillus verſ.illud, & ibi Bald.notat ff. de reb. eorum qui ſub tutel. Bellam.deciſ.617.in princ.

Limitatur vt non procedat, quando citatus negaret, & iſte ſit ſolitus obedire, vt per Io:Andr.in cap. cum parati de appell. & refert Alber. de Roſ. in ſuo dictionar. in verb.nuncius, & de iſto caſu vide latè per Menoch. de arbitr.Iudic. caſ.112.lib.2.

Nũciato nouo opere, ſi Iudex remittat præceptum, datur appellatio, Sebaſt. Medic. deciſ. Prouinciæ March.13. vide Theſaur. deciſ. 24.

Nurus.

Nurus.

Nurus, mortuo marito, poteſt agere contra ſocerum, ſine venia, & per conſequens dicitur ſoluta affinitas: ex quo reſultabit vnus effectus, quod ſi extet ſtatutum quod inter affines fiat compromiſſum, non habebit locum inter nurum, & ſocerum, mortuo marito, ita Ang. Aret. in §. pœnales num. 17. & ibi Add. inſtit. de act. & videas Marant. in tract. de ordin. Iudic. in 6. parte princip. verſ. ſecundus ſub nu. 15. Aret. conſ. 118. Rolan. conſ. 18. lib. 2. in contrarium verò videtur, deciſ. Pedem. 31. & d. Rolan. d. loco.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. O.

Obedientia.

OBedientia melior eſt, quàm victima, cap. illud de maior. & obedient.

Obedientia vaſſallorum non probat poſſeſſionem, alio exiſtente, Bellam. deciſ. 668.

Oblatio.

Oblatio facta à tertio liberat debitorem, l. qui decem §. ſi cum mihi ff. de ſolut. & ibi declarant DD. & de effectu oblationis, vide gloſſ. in Auth. vt ex action. inſtan. col. 2. in verb. & hoc.

Oblatio rei ſine cautione, vbi requiritur, non conſtituit creditorem in mora, Caſtren. in l. ſi domus §. de euict. ff. de legat. 1.

Oblationes quæ fiunt immaginibus, celebranti, cui acquirantur, vide per Felyn. in cap. dilectus de offic. Ordinar. Ferret. conſ. 143. Capell. Tholoſ. quæſt. 483. Prax. Archiep. Neapol. cap. 72. Mantic. de tacit. conuent. lib. 13. tit. 21. nu. 38. Ceſ. de Graſſ. deciſ. 6. de præb.

Oblatio debet eſſe integra, etiam cũ vſuris, Tiraqu. tit. de retract. conuent. §. 4. gloſſ. 4. Ceſ. de Graſſ. deciſ. 3. de reſt. ſpoliat.

Oblatio fraudolenter, & abſque omnibus qualitatibus, nõ releuat denunciantem, ſiuè offerẽtem, Surd. conſ. 371. num. 77.

Obligare, & Obligatio.

Obligans omnia ſua bona dicitur obligare etiam iura, & actiones, arg. tex. in l. fin. C. quæ res pignor. oblig. poſſ. l. rẽ in bonis ff. de acquir. rer. dom. Aret. in §. item ſeruiant inſtit. de act. num. 22.

Obligans rem ſuam pro alio, habet actionem mandati contra preſentem, & negotiorum geſtorum contra abſentem, gloſ. in l. pen. C. commodat. quem videas.

Obligatur ille qui obligationi conſentit, Tiraquell. de leg. connub. gloſſ. 5. num. 148. Mohed. dec. 287. incipit Romana Pecudum.

Obligatus aliquid facere cum conſilio alicuius, ſatisfacit illud requirendo, nec tenetur tale conſilium ſequi, Capell. Tholoſ. quæſt. 271.

Obligatus propter rem quãdo eam cedẽdo liberetur, vide Caſtren. & DD. in l. quod debetur ff. de peculio, & ibi Bald. & in l. is cum quo ff. de aqua pluu. arcend. Gomez. titul. de loca. n. 18. in tract. var. reſolut. & aliqua per eundem ad l. 40. Tauri num. 13. in fin. Capell. Tholoſ. dec. 405. Boccac. de cenſ. par. 2. num. 97. Mant. de tacit. conuen. lib. 22. tit. 24. Mandell. conſ. 265. Oldrad. conſ. 221.

Obligatus aliquid facere, tenetur taliter facere, quod de iure valeat, Iaſ. in l. huiuſmodi in fin. ff. de legat. 1.

Obli-

Obligatus ex pacto ad dotandum, tenetur cauere de ſoluendo, ſecutis nuptijs, Seraphin.deciſ.430.

Obligatio facta contemplatione officij, eo finito, non durat, Capell. Tholoſ.quæſt.70.

Obligatio rerum præſentium, & futurarum non extenditur, vt comprehendat ea quæ tempore obligationis erant debitoris, & conſẽſiente creditore, fuerunt alienata, & poſtea ad debitorem reuerſa ex alia cauſa, quàm ex qua fuere alienata, gloſſ.& Bart.in l.fin.C.de remiſſ.pignor.

Ex obligatione bonorum per aliquẽ facta, nõ arguitur voluntas diſtrahendi dicta bona, ſed potius luendi pignus, Bald.in cap.1. §.autem ſi libellario n.4.verſ.& ita etiam in pignore ff. quib. mod. feud. amittat. Aluarott.in cap.Imperialem n. 2.de prohib.feud.alien.per Feder. Bald.in l.voluntas num.9. C. de fideic.& in l.ſi ſine num.1.verſ.ille enim qui rẽ obligat, nõ propterea promittit tradere, C. ad Velleian.

Obligatio ex epiſtola non naſcitur
10 antequam transmittatur, & niſi recipiatur in vita mittentis, Put. deciſ. 114. lib.1. Add.ad Bart. in l. abſenti ff.de donat. vide ſupra in verb.accipiens verſ.limita cõlc.2.

Obligatio ad ſoluẽdum certam ſummã iuxta tenorem alicuius inſtrumenti, afficit etiam non producto tali inſtrumento, Bart. in l.admonendi verſic. & hoc facit ad quæſtionem ff. de iureiurando, Dec. conſ.402. num.10. & iſtud procedit quando eſt certum de voluntate obligantis.

Obligatio non oritur vbi eſt defectus formæ: & propterea procurator excedens formã mandati principalem non obligat, Felyn.in cap. cum dilecta de reſcript. verſ.geſta.

Obligatio nõ naſcitur vltra id, quod quis gerit, Abb.conſ.16.quia conſenſu, non ignorantia oritur obligatio, l. generaliter de tabul. Roland.conſ.42.num. 29.lib.3.

Obligatio inſolidum tacitè facta cẽſetur, vbi diſtribuitiuum appoſitũ, quilibet reperitur promiſiſſe. l. 2. ff.de duobus reis, & §.2.inſtit.eod. tit.Gomez.in tract. de cõtract. tit. de duob.reis.

Obligatio perſonalis quæ oritur reſpectu rei, tollitur re perempta, l. 1.in fin.C.de iure emphit.quod dicas procedere in contractibus qui habent tractum ſucceſſiuum, ſecus in ijs qui momento temporis expediuntur, Gomez.in tract.variar. reſolut. tit. de locato ſub num. 18. vide Caſtr. in l.quod debetur ff.de pecul.& per eundem Gomez.ad L. 40.Tauri num.13.in fin. Mandell. conſ.261.Mohed.deciſ.14.

Obligationis conditionalis tempus, vt retrotrahatur quæ requiruntur vide per Ang.in l.eandem ſub nu. 4.ff.de except. rei iud.Rot. deciſ. 728.par.1.diuerſ.

Obligatio Cameralis habet in ventre renũciationẽ omni legũ auxilio, Put.deciſ.466.lib.2.Rota corã Blanchetto in Romana tertiarum die 18.Aprelis 1588. Morot.reſp. 3. & coram Corduba in Rom. reſponſionis Caſalis 15.Iunij 1597.

Obligatio Cameralis habet in ventre ſtipulationem horum pro omnibus quorum intereſſe, Rot.dec. 663. par.1.diuerſ. & 728. & habet executionem paratam ſicut guarẽtigia, Surd.conſ.542.

Obligatio generalis non comprehẽdit bona obligari prohibita, Rot. deciſ.426.par.1.diuerſ.

Obligatio non nouatur appoſitione pœnæ, Benint.deciſ.16.num.6.

Obligatio, vel actio non eſt nata ante euentum conditionis, Dec. conſ.2.num.5.

In

In obligatione acceſſoria non poteſt eſſe plus quàm in principali, videto ſupra in verb. fideiuſſor in 21. concluſ. verſ. in contrarium facit.

Obligatio ſolutionis penſionis, licet perſonalis, finitur ſecuta beneficij reſignatione, Burſat. conſ. 361. nu. 40. vide Pariſ. de reſign.

Obligatio per quam dicitur, quod habeat vim obligationis Cameralis, eſt efficax ad petendam executionem, Hector Felic. de ſocietat. cap. 29. num. 86.

Obligationis Cameralis rigor, non eſt tradendus vbi eſt vulnerata per compromiſſum, & laudũ, Seraph. deciſ. 736.

Obreptio.

Obreptio, & ſubreptio non procedũt in Curia Romana, Rot. coram Lãcellotto in Cartaginen. 17. Septẽbris 1610.

Obſeruantia.

Obſeruãtia interpretatiua debet eſſe proxima interpretationi, de qua agitur, Bald. in proemio ff. nu. 7. Soccin. conſ. 6. nu. 2. & 6. Seraphin. deciſ. 1410. Rot. deciſ. 39. nu. 12. par. 2. diuerſ.

Obſeruãtia ſubſecuta, interpretatur actus agentium, Caſtren. conſ. 314. lib. 1. Seraph. deciſ. 696. num. 3.

Obſeruantia ſubſecuta declarat ambiguitatem verborum præcedentium, Becc. conſ. 101. num. 49. & facit vt ſecundùm eam iudicetur, quamuis aliter conſtaret, Soccin. conſ. 145. nu. 2. lib. 1. Cephal. conſ. 31. num. 152. lib. 1. Roman. conſil. 271. num. 4. Rota coram Pegna in Spoletana bonorũ 6. Aprelis 1601 & coram Orano in Viterben. Cãpi maioris 15. Martij 1591. Crauet. conſ. 101. num. 3. Rot. deciſ. 571. num. 3. par. 1. diuerſ. Cæſ. de Graſſ. deciſ. 10. num. 7. de præbend. vide Aret. conſ. 84. nu. 5. Soc. Iun. conſ. 42. num. 15. lib. 1. Barbat. conſ. 36, nu. 2. lib. 2. vbi de locatione, Surd. deciſ. 29. vbi de ſtatuto.

Obtinere.

Obtinens dignitatem eminentem, ex conſueuetudine immemorabili, videtur reliquis incompatibilibus renũciare, vt in clement. gratiæ de reſcript. & per DD. in cap. 1. ne Cleric. vel Monac. D. Conſil. Scipio Theodorus alleg. 49. in fin.

Occidere.

Occidere Bannitum, & offendere ex particulari odio non poteſt, & ſi quis offenderit non ſolùm præmiũ non reportat, ſed immo debet puniri, Bald. in l. decuriones C. de infam. in fin. quem refert, & ſequitur Felyn. in cap. ſi perfodiens extra de hom. Hip. Marſ. in conſ. crimin. conſ. 10. num. 42. & alia vide ſupra in verbo bannitus, & guidaticus verſic. 1. & infra in verb. ſubditus verſ. ſubdito àn licitum ſit.

Occidens agreſſorem ſuum nullam propterea calumniam ſubſtinebit, etiam quod in defendendo ſe exceſſerit, l. 1. C. vnde vi. Bald. in cap. 1. de pace tenen.

Oeconomus.

Oeconomus in Eccleſia iuris patronatus conſumi debet, pendente lite inter præſentatus, Mantic. deciſ. 107.

Offendens.

Offendens Clericum, etiam abſque vulnere, incidit in Canonem, cap. ſi quis ſuadente diabolo 17. quæſt. 4. & non poteſt abſolui, niſi à Summo Pontifice, vt ibi: quòd habet locum, etiam in Clericis primæ tõſuræ, gloſſ. in cap. 2. in verb. Clericus de vita, & honeſtate Cleric. & in perſonis Religioſis, quæ regulariter viuunt, licet non emittant profeſſionem, ita tenuit Butr. in cap. 2. num. 6. de foro compet. & de communi atteſtatur Boer. de vita, & ſtatu Herem. quem refert, & ſequitur

quitur Duennas regul.99.in 3.ampliatione.

Amplia primo, quòd etiam Clericus ſeipſum percutiens incidit in excommunicationem, & pœnas dicti Canoni, & ita communiter tenetur, vt dicit Abb. in cap. contingit el primero num. 6. de ſent. excom.

Secundo amplia in offendente Clericum excomunicatum, quia incurrit pœnam dicti Canonis, & eſt cōmunis opinio Felyn. in cap. 1. de ſentent. excommu. & Decian. in tract. crim. lib. 6. cap. 17. nu. 20. tom. 2. & idem in Clerico degradato, Bald. in cap. Sedes Apoſtolica n. 4. de reſcript. ſed intellige ſi fuit degradatus tantummodo verbaliter, nam ſi fuiſſet actualiter, & ſolemniter, aliud eſſet dicendum, Iul. Clar. in ſentent. lib. 5. §. fin. quæſt. 77. num. 10.

Amplia tertio, offendentem cadauer Clerici, ſiuè Religioſi pro iniuria, incurrere pœnam dicti Canonis, quia durat etiam priuilegiū in cadauere, Felyn. in cap. à nobis el ſegundo num. 1. de ſentent. excommun. & Decian. in tract. criminl. lib. 6. cap. 17. num. 19. tom. 2.

Quarto amplia, quòd ſi Clericus aggreſſus fuiſſet Laycum, & Laycus eum auſugeret, & ipſum Clericum aufugientem in fuga offenderet, incurrit dictam pœnam, cap. ſi verò el primero de ſentent. excōmun. Io: Lup. in tract. de libert. Eccleſiaſt. quæſt. 8. circa finem, quem refert, & ſequitur Decian. vbi ſupra num. 22.

Limita non procedere in percutiente Clericum euntem in habitu laycali, ſi ignorabat ipſum eſſe Clericum, Angel. in l. item apud §. ſi quis virgines num. 1. de iniur. Aretin. conſ. 163. num. 16.

Limita etiam ſi quis volēs Titium Laycum percutere errans, percuſſerit Cayum Clericum putans eſſe Titium, vt tenuit Tancred. & hāc eſſe communem dicit Didac. in repetit. cap. alma mater fol. 497. poſt num. 15. verſ. 9. quos refert Iul. Clar. in ſentent. lib. 5. §. fin. d. quæſt. 77. num. 8. vbi latè.

Officiales, & Officium.

Officiales opere non cedunt antequam iudicentur, l. cum patronus ff. de operis libert. Bart. in l. ſi non ſortem §. libertus nu. 25. Caſtrenſ. conſ. 100. lib. 2.

Officiali creditur in concernentibus ad officium ſuum, Ruin. conſ. 95. num. 5. lib. 1. Aym. de antiq. temp. 2. par. 1. ſent. 4. limit. 62.

Officialis quando poſſit conueniri durante officio, Abb. & Felyn. in cap. legebatur de maioritate, & obedient.

Officiali infirmo debetur ſalariū, Paris de ſyndicat. in verbo ſalarium. Limita hoc procedere, dummodo permanſerit in loco officij, ſecus ſi ſine licentia diſceſſerit, Carau. Ritu. 7. num. 2. D. Reg. Tapia Cap. Reg. num. 35. tit. de offic. cōſtit. Capiblanc. pragm. 5. nu. 91. de Baron. & eorum offic.

Nec Officiales Baronales, nec alij Officiales Regij poſſunt cognoſcere de crimine lenocinij, niſi ſola M.C. Rouit. pragm. 1. ſub rubr. de lenonib. & qua pœna puniatur, vide ſupra in verbo lenones, & infra in verbo pater num. 16.

Officium Proxenetæ vide infra in verbo Proxeneta.

Officij neceſſitas aliquid excuſat, l. quartum ff. de in ius vocando l. tutorem ff. de his quibus vt indign.

Officium, & artificium differūt, ſicut mercator, negotiator, & artifex, Boer. deciſ. 149. nu. 2. & deciſ. 222. num. 10.

Officia concernentia iuſtitiam, & ad-

adminiſtrationē vēdi nō poſſunt, cętera verò quæ non concernunt iuſtitiā, & adminiſtrationē in hoc Neapolitano Regno per Proreges tātùm vendi poſſunt. D.Reg.Fab. Capyc.Galeot.in tract.de alienat. & ſucceſſ.offic.& regal.n.192.f.61.

Officium Iudicis eſt implorandum vbi verba legis, vel ſtatuti ſunt in Iudicem directa, Bal.in Auth.dos data C.de donat.ante nupt.nu.7.

Officiū Iudicis poteſt implorari vbi deficit actio,& ſubeſt ęquitas,Guid. deciſ.362.

Officia quæ ſui natura ſunt perſonalia,annalia, vel ad vitam,non poſſunt exerceri per ſubſtitutum,nec transferri de vno in alterum ſine Principis ſcientia,& beneplacito, D.Reg.Fab.Capyc. Galeot.in tra. de alien.& ſucceſſ.offic. & regal.n. 193.fol.61.

Omnis.

Omnis lex debet habere rationem dubitādi, l.quod labeo ff.de Carb. edict.

Limitatur iſta propoſitio, vt procedat ante legē latā, ſecus ſi poſt: ſed ad hoc replicatur de text.in l. quæris ff.de natalib.reſtituend.vbi nunquam habuit ille caſus dubiū: ſed reſpondetur quòd nunquam habuit dubiū apud Iureconſultos, qui totum ius in ſcrinio pectoris habere dicuntur. l. omnium C.de teſtam.ſecus apud nos.

Omne genus agit propter finem, vide in proęmio num.1.

Omni iuri renuncians, vide infra in verbo renuncians num.39.

Omni exceptione maior, vide infra in verbo teſtis num.53.

Omne iuramentum principaliter tēdit in Deum, quia primaria obligatio acquiritur Deo, vide infra in verbo periurus num.17.

Opera.

Operarum diuiſio, & differentia ponitur à gloſ.& Bart.in l.ſi non ſortem §.libertus ff. de cōdict.indeb.

Opere nouo nunciato, ſi Iudex remittat præceptum, an detur appellatio, vide ſupra in verbo nunciatus in fin.

Opinio.

Opinio gloſſæ ſemper eſt ſequenda, niſi vſus, & conſuetudo ſit contraria,Iac.Butr.in l.1. C.qui pro ſua iuriſdictione, & Bart.Bal.Alex.& Iaſ. in l. vt vim ff.de iuſtit. & iur. omnes vno ore dicunt, gloſſam authoritate, cæteros omnes DD. antecellere, à quorum opinione non multum recedere,videtur Io: de Imola in l.1.col.2.de vulgar. & pupill.ſubſtit.vbi dicit gloſsā ſufficere pro textu,quando textus non reperitur, cuius opinio hodie etiā in foro, & tribunalibus recepta eſt, in quibus gloſſæ opinio legis vigorem habet Io: Hennequinus in tract. notar. ad Accuttium in princ.de authorit.gloſſæ.

Opinio communis prævalet veritati, 11 l.4.ff.de legat.1. l. Barbarius ff. de offic.prætor.

Quod vt ſit verum,ità diſtinguendum eſt:aut actus de quo quęritur, & circa quem error verſatur non poteſt ab errantibus validius reddi, & eo caſu veritas præponitur opinioni, ità tenet Bald. in l.nihil C.de vindict.lib.aut poteſt validius reddi, & hic tres ſunt conſiderandi caſus:primus eſt, quando publicè intereſt iſtam communem opinionem,vel errorē ſeruari,& tunc concludendum eſt errorem veritati prævalere,ita volunt Aretinus & alij DD. in §.ſed cum inſtit.de teſtam.in gloſſ.in verb. libertate, idem tradūt Bart. & Iaſ.in d.l.Barbarius ff.de offic.prætor. Salyc.in l. Zenodorus C. ad Maced. Corn. & & alij in l.1.C.eod. & ita poteſt intelligi hic textus noſter, nam pu-

D blicæ

blicæ intereſt, vt ſuprema hominũ elogia exitum habeant, l. vel negare ff. quemad. teſtam. aperiant, aut ex cõmuni errore aliquid inducitur contra publicam vtilitatẽ; & tunc concludunt communem errorem ius non conſtituere, ita in preallegato loco Aret. Iaco. Butr. Iaſ. & alij in d. l. Barbarius: aut ex iſto errore nihil inducitur contra publicam, vel ſecũdùm vtilitatem & tunc ſumus in dubio, & ſemper benignior debet accipi interpretatio, arg. dictæ legis Barbarius, & l. quoties ff. de reb. dub. & l. quoties in ſtipulationibus, ff. de verb. obli. & ſi vis latiùs hãc materiam videre, vide Thobiã Non. & Aret. in §. ſed cum in gloſſ. in verb. libertate inſtit. de teſtam.

Opinio communis, quando dubium eſt poſitum in opinionibus Doctorum, tenenda eſt, & ab illa non eſt recedendum, nam uè ſoli, cap. 2. de ſtat monaſt. & communiter maior pars melius veritatem inueſtigat, arg. text. in cap. nouimus de verb. ſignif. l. 1. ff. de offic. quæſt. hoc tamen quando communis non eſſet euidenter falſa, vel poſſet conuinci probabilibus argumentis, quod bonus Iudex acutiſſimi ingenij arbitrabitur, text. in cap. Cappellanus de fer. & text. quem ibi Abb. reputat ſing. in l. 1. verſ. ſed neque C. de vet. iur. enunc.

Optare.

Optandi conſuetudines etiam in 12 menſibus reſeruatis ſunt per Regiam Cancellariam ſublatæ, vide Mohed. deciſ. 27. de præbend.

Oſculum, & oſculantes.

Per oſculum luxurioſum, & tactum mammillarum mulier amittit dotem, Bald. in cap. tuæ de procur. de qua latè videas Diaz reg. 216. incipit dotem ſicut perdit in 1. tom. fol. 444. col. 2.

Limita ſi oſculetur à conſanguineo, quia preſumitur conſanguinitatis, non libidinis cauſa oſculatam fuiſſe, Afflict. & Vrſill. deciſ. 236.

Oſculantes mulieres per vim, pœna mortis puniuntur, per cap. Regis Roberti incipit vt ſine, Viu. deciſ. 117. quem citat D. Ricc. collectan. 1514. Gram. conſ. 48. qui licet dicat, quòd dicta pœna habet locum in Ciuitate Neapolis non tamen in Villis, & eius territorio, tamen per pragmaticam vnicam de oſculãtibus mulieres, diſponitur, quod procedat in omnibus huius Regni partibus, & quòd terminus foriudicationis ſit trium menſium vt in d. pragm. vnica.

Sed ſecundùm Iulium Clarum in ſentent lib. 5. §. fin. quæſt. 83. oſculum inferens mulieri per vim, punitur pœna extraordinaria, niſi plus quam magnæ circumſtantiæ factum aggrauarẽt, quod relinquitur Iudicis arbitrio.

Ordinari, & Ordo.

Ordinari, vbi quis compellitur per ſubſtitutionem beneficiorum, vide gloſſ. in cap. licet Canon de elect. in 6.

Ordo iuris ſeruatur etiam in poſſeſſorijs; Felyn. in cap. conſultationibus de offic. delega. in fin. & declara vt ibi per eum.

Ordo iuris debet ſeruari in quocunque foro, & inter quaſcunque perſonas: & cùm ordo iuris ſeruatur vera iuſtitia fit, quia quod quis ſciat quod facit, ſi ignorat quo ordine, non habet perfectam cognitionem, Curt. ſen. conſ. 59. nec poteſt ordo iudiciorum immitari, Abb. in conſ. 25. ſub nu. 1. lib. 1. Benint. deciſ. 62. in fin.

Ordo iuris in generali ſermone cenſetur inſertus, k Gallus cum ibi Non. ff. de liber. & poſth. Felyn. in

cap.

in cap.inter cętera extr.de appellat.num.1.

Ordinarius.

Ordinarius ſemper retinet iuriſdictionem ſuam ordinariam, etiam impeditus, vide ſupra in verb.delegatus num.19.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. P.

Pactum.

PActum quod liceat conductori, locare domum cum cõſenſu domini, importat quòd dominus conſẽtire teneatur, Mãt. de ambig. conuent. lib.2. tit. 12. num.7.

Pactum nudum factũ in iudicio, producit actionem, gloſſ.in Auth. generaliter verbo conſcribat C. de Epiſcop.& Cleric. Alex. in rub.ff. de verb. oblig. num. 7. l. eum pro quo ff.de in ius vocand.& Alex.in l.pacta nouiſſima C.de pact.hoc tamen pronunciatum, ita declaratur per ſcribentes in d.rub. ff.de verb. oblig. vt ſit verum, quando iſtud pactum factum in iudicio, tendit ad adiuuandum iudicium, ſecus quando non tenderet ad adiuuandum iudicium, quia tũc remaneret nudum, vt tradit Bald.in l.ſiue acta C.de tranſactionib.

Pactum de ſoluendo abſenti, ei nullum ius tribuit, Bart.in l.ſi cum Cornelius ff.de ſolution.Pancirol. conſ.14.

Pactum remiſſionis lucri dotalis factum inter virum, & vxorem, quãdo valeat, vide per Alex. in l.ſocer §.Lucius ſub num.4. ff.ſolut.matr.

Pactum ſoluendi certum quid occa-
13 ſione ſocietatis, nõ eſt vſurarium, licet officium non ſit capax, Rota deciſ.300.par.1.diuerſ.

Pactum de retrouendendo eſt pars pretij, l.fundi partem ff.de contrahend.empt. & ideo dicunt Doctores, quòd quando intentatur remedium, l.2.C.de reſcind. vendit. debet in pretio extimari illud, quod importat pactum de retrouendendo, ſi in contractu tale pactum inueniatur, quod dicunt importare triginta pro quolibet centenario, vt latè per Didac.Couar. variar.reſolut.lib.3. cap.10. Socc. in conſ. 16. col. vlt. lib. 1. Carol. Molin.de contract. quæſt. 5. num. 117.& quæſt.35.num.297.

Pactum, ſiuè liberatio vni facta, non
14 prodeſt alteri, Surd.conſ.170. vbi vide Capell.Tholoſ.quæſt.264.

Pactum vertitur pluribus modis, de quibus per Bald. in l.legem quam C.de pactis.

Pactum nudum nõ ſemper parit exceptionem, notat gloſſ.final.& notabil. in l.fin. C. quando liceat ab empt.diſced.

Pactum contra ſubſtantiam contractus non valet, & vitiat contractũ, Rot.deciſ.500.par.1. ſecus ſi contra naturalia, vt ibi.

Pactum de non petendo ſimpliciter factum, reſtringitur ad quantitatẽ ſolutam, l. ſi ex maiore C. de except.

Pactum inter virum, & vxorem de cohabitando in certo loco valet, Capell. Tholoſ. deciſ.87. vide Farinac.quæſt.143.§.ſequitur.

Pactum nudum ſine cauſa, non inducit præſumptionem donationis, l. iuris gentium §. ſed cum nulla ff. de pact.& ibi not.gloſſ.& Bald.in fin. vbi affert intellectum ad l. ſi quis argentum C.de donat.

Amplia vt habeat locum, etiam ſi ſtipulatio poſtea interponatur, Add. ad Bart. in l. Publia §. Titius ff. depoſit. vel contr.

Pactum nudũ de iure Canonico parit actionem, cap. 1. de pact. limita vt ibi per Felyn.

Pacta omnia quæ fiunt in inſtrumento recipiunt vires vno, & eodem tempore, in concluſione inſtrumenti, Rot. deciſ. 756. par. 1.

Pactũ de vendendo aliud eſt, & aliud venditio, Dec. in l. cum fundus §. ſeruum tuum imprudens num. 4. ff. ſi cert. petat. DD. in l. in bona fide ff. de eo quod cert. loc. Soccin. ſen. in l. ſi quis ab alio ff. de re iudic. latè Surd. conſ. 52. num. 15. & ſeq. lib. 1. vbi quod eſt licitum pœnitere num. 19. quod procedit vbi non fuit determinatum pretium, Alex. conſ. 29. numer. 5. gloſſ. in l. vendentis C. de contrahen. empt. & in contrarium vide deciſ. Vinc. de Franch. 330. Theſaur. deciſ. 233.

Pactum de non petendo reductionẽ cẽſus, intelligitur reſpectu damni contingentis ſuper fructibus, non autem ſuper re, Rot. deciſ. 757. par. 1.

Pactum de non alienando, non impedit quominus, facta alienatione, dominium in alterum tranſeat, l. ea lege C. de condict. ob cauſ. & ibi Bartol. quem vide in l. nemo paciſcend. ff. de pact. de quo latè per Gomez. ad l. 40. Tauri nu. 13. cum plurib. ſeqq. Mantic. de tacit. conuent. lib. 4. tit. 30.

Limitatur hoc non vendicare ſibi locum, quando eſt ſpecialiter illa res obligata in euentum alienationis l. ſi creditor. ff. de diſtract. pignor. Bart. in l. abſenti §. 1. ff. de acquir. poſſ. & vide Pract. Papienſ. in forma libell. actio. real. in verb. veris, ac legitimis num. 26. & ſeq. Peregr. de fideic. art. 51. num. 75. Vinc. de Franch. deciſ. 355.

Limitatur ſecundo, quando verba prohibitiua alienationis, referuntur ad præambulũ ipſius actus alienandi, vt exempli gratia quando fit venditio ſub tali modo, forma, & conuentione, videlicet, quod ſi ventum fuerit ad aliquem actum alienationis, res ipſa ex nunc prout ex tunc, in venditorem reuertatur, & reuerſa intelligatur pleno iure, & in eum caſum conſtituis te ipſam rem ſuo nomine poſſidere, Pract. Papienſ. loco præcitato num. 24. Mantic. de tacit. conuent. lib. 4. tit. 30. Peregr. de fideic. art. 51. nu. 75. vide Surd. conſ. 331. num. 43.

Pactum quod ſtetur iuramento damnum paſſi, valet, Rot. deciſ. 467. eſt tamen aliquo pacto probandum.

Pactũ de ſoluendo certum quid pro dote non ſoluta conſtante matrimonio, valet, Gomez. deciſ. 151.

Papa.

Papa mandans alicui aliquid, videtur excitare iuriſdictionem ordinariã, & non facere eum delegatum, niſi in literis dicat, authoritate noſtra, Felyn. in rub. de offic. Iudic. deleg. in fin.

Papa vbi per mixtim de ſe, & Cardinalibus loquitur, appellat eos fratres, gloſſ. in cap. fundamenta in verb. fratres de elect. in 6.

Pares.

Pares in tempore, pares ſunt in iure, l. aliena res §. 1. ff. de prignorat. action.

Parochialis.

Parochialis Eccleſia, vt dici poſſit requirũtur multa, de quibus per Sarnen. ſuper reg. de Idiomate quæſt. 11. num. 5. & ſeq. Rot. dec. 52. par. 2. diuerſ.

Pater.

Pater, ob legitimati filij naturalis ingratitudinem erga ipſum, poteſt eũ

ad primum ſtatum naturalitatis reuocare, ita notatur in ſing.dec. Bal.in cap.1. §.filij nati, in vltimis verbis ſi de feud.fuer. controu. inter dom.& agnat. quam notat Ludouic. Roman. in ſuo ſingul. 226. cuius eſt initium,vltimo quæritur, vbi dicit, habeo conſulere,ſed neſcio quid faciam , & hoc dictum Bald.pro aureo commendat,& cõfirmat Cremen.notabili 19.incipit tu ſcis,& dicit ſe alibi non legiſſe, Iaſ.in l.ex hoc iure col.10.verſ.ſecundus effectus ff.de iuſtit.& iure, refert, & ſequitur Catellia. Cotta in ſuis memorabilib. in verbo ingratitudo filij, & repetit etiam in verbo legitimatio: & ideo Xenophon in vita Cyri, ſcribit legem apud Perſas editam, qua ingrati à quocunque de populo accuſati, à Prætore puniebantur: quia ingratitudo Deo, patriæq; inuiſa eſt, & confirmatur per caſum ſingularem in l.Titius puerum ff.de obſequijs vbi ſeruus factus liber, propter ingratitudinẽ reuocatur ad ſeruitutem, dato etiam,quòd pro beneficio patronus pecuniã accepiſſet.

Pater non poteſt prohibere alienationem bonorum pro dotando filias, etiam expreſsè, ſi non adſunt alia bona, Caſtrenſ.conſ.80. lib.1. Iaſ.in Auth. res quæ col.fin. verſic. decimotertio C.de fideic.Ambro. de Opin. in repet. §.Diui nu.132. Soc.iun.num.148.& ibi Rip.num. 73.ff.de legat.2. Dec.conſ.519. Io: Lopez in repet. rub. de donat. inter vir.& vxor. §.16.nu.14. Guid. Pap. deciſ.96. Boer.deciſ.129. nu. 5.Bellon.conſ.83.num.6.

Pater non poteſt obligare bona aduentitia filij,Rot.deciſ.622.par.1.

Pater poteſt ſecundogenitum in vita militia exhæredare,Napod. in cõſuet.mulier de alim.præſt. fol.226. verſ.ad iſtam conſuet.

Pater bannitus, an amittat vſumfructum rerum acquiſitarum per filium. vide ſupra in verb.Bannitus num.7.remiſſiuè.

Pater, mater, & fratres filio inteſtato decedenti, an æqualiter ſuccedãt, videto ſupra in verbo filius n.30.

Pater qui ſucceſſit filio vna cum alijs filijs ex eodem matrimonio, licet poſtea ad ſecunda vota tranſeat, non amittit proprietatem,retento vſufructu, quia nullam iniuriam filio defuncto facit, Ripa in l. fœminę §. illud C. de ſecund. nupt. num.2.

Declara hanc opinionem eſſe veram, quantùm ad bona quæ defunctus filius aliundè habuit, quàm à parente prædefuncto: quantùm verò ad bona prædefuncti parentis ad filium peruenta,tranſiens ad ſecunda vota,proprietate priuatur, tex.eſt in l.mater ad Tertull.ratio eſt, quia licet per tranſitum ad ſecunda vota, nõ fuerit filius defunctus iniuriatus, fuit tamen iniuriatus defunctus coniux, §. proſpeximus in Auth. de non eligend. ſecund.nuben.

Et an pater, retẽto vſufructu partis ſuæ, habeat vſumfructũ in portionibus filiorum qui cũ eo ſimul ſucceſſerunt fratri defuncto, vide Ripam latè in d. l. fœminæ §. illud num.3.

Pater mariti eſt obligatus pro reſtitutione dotis,etiam ſi filio ſit ſoluta, Bar.in l.ſanè ff.de iur.dot.Dec. conſ.519. num.2. Bal.de dote par. 7.priuil.34.num.1.

Pater non tenetur propter officium filij, l.ſi filius famil. C. ne filius pro patr.conuen. & è contra, quod ita eſt intelligendum,vt ibi gloſſ.

Pater non agit nomine proprio pro dote,mortua vxore cum filijs, ſed adminiſtratorio nomine, Burſat, conſ.357.num.18.

Pater

Pater remittendo ius, quod habet, quando videatur præiudicaſſe filijs, vide Salyc.in l.fin. C.de bonis liber.

Pater qui diſſipat bona, quibus remedijs coerceatur ad commodum filiorum, vide Salyc. in l.fin. C.ſi in fraud. Surd.conſ.76.num.8.

Pater ànte litem conteſtatam, procuratorem conſtituere non poteſt, niſi cum conſenſu filij, qui infantiam exceſſerit, Roman.conſ.241.

Pater adoptiuus nõ ſuccedit filio ab inteſtato, l.cum in adoptiuis C.de adopt. Put.deciſ.505.lib.2. ſed benè filius adoptiuus ſuccedit patri, Put.vbi ſup.deciſ.Pedem.75.

Pater qui ob delictum priuatur bonis, amittit quoque vſumfructum bonorum filij, Surd.conſ.76. num. 8 idem ſi efficiatur non ſoluendo, DD.in l.ſi conſtante ff.ſolut. matr.

Pater iniuriam commiſſam, & illatã
15 in perſonam filij familias per cõ-
iunctam perſonam, remittere non poteſt, Bartol.in l.Lucius ff. ſolut. matr. refert, & ſequitur Hip. in l. Diuus Adrianus in pincip. ff. ad l. Pomp. de parric. nàm grauius fertur iniuria quæ fit à propinquo, & coniuncto, quàm quæ fit ab extraneo, text. in l. cum oportet, & ibi Bald. C. de bon. quæ lib.quem refert D.Ioanide Arnon. dialog.48. fol.66.

Patres, & domini lęnocinium in fi-
16 lios, vel ancillas cõmittentes, pa-
tria, & dominica poteſtate priuãtur, necnon metallorum pęnæ ſubijciuntur de iure communi, vt in l.fin.C.de ſpectacul.& ſcen.lib.11. l.ſi lęnones C.de Epiſcop.audient. Reg.Rouit.in prag.1. ſub rubr.de lęnonibus.

Patronus.

Patronus ſi ſit negligens in præſentando, poteſtas conferendi deuoluitur ad eum ad quem pertinebat inſtitutio, Abb. in cap.cum vos de offic.ordin.

Patronus non ſufficit quod intra tẽpus nominet in præſentãdum, niſi etiam præſentet, Lup.allegat.75.

Patronus poteſt reficere Eccleſiam ſine licentia Epiſcopi, vt retineat iuspatronatum, Felyn.in cap.cum acceſſiſſent num.33.de conſtit.

Patronus, diruta Eccleſia, non poteſt repetere dotem, nec etiam ex pacto, Rot.deciſ.695.par.1.

Patronus conſentiens prouiſioni factæ per reſignationem, an dicatur eſſe in quaſi poſſeſſione præſentãdi per obitum, Rot. deciſ.792. nu. 9. par. 1. conſenſus tamen habet vim præſentationis, Rot. dec.534. par.1.

Pecunia.

Pecunia æſtimata, vel alicui data cũ pacto, quòd ſub eadem æſtimatione reddatur, tamen ſi pecunia deterioretur in æſtimatione, debet reddi in æſtimatione facta tempore traditionis, Bart.in l.pen.§. mancipia ff.ſolut.matr.Bar.& DD. in l.Paulus reſpõdit ff. de ſolutionibus, pract.Papie. in form.libell. in act. hypot.in verb. relaxandum iure pignoris, & ibi Add. Soc.iun. conſ.145.vol.1. num.94. Abb.in cap. olim cauſam de cenſib. & in cap. quanto nu. 12. de iureiurand. vide Put.deciſ.151.lib.2.

Pecunia præſumitur verſa in vtilitatem alicuius, ſi res cuius gratia fuit accepta pecunia, reperiatur refecta, Paul. Caſtrenſ. in l. fin. ff.de exercitor. act. Doctr.in l. Ciuitas ff.ſi cert.petat. Alber.in l.Auth.ius porrectum num.7.

Pecunia deſtinata ad vnum effectum non poteſt minui, nec in aliam cauſam cõuerti, l.2.C.de frument. Vrb. Conſtantinopol. vbi Bartol. lib.11.

Pecunia ſi ſit debita vti ſpecies, de

ea

ea iudicatur vti de ſpecie, etiam ratione fructuum, Rota corā Orano in Romana Saluiani interdicti 20. Nouembris 1691.

Penſio, & Penſionarius.

Penſio cenſetur commenſurata fructibus rei locatæ, gloſſ. in l. 1. §. qui ſuper ſpeciem ff. de ſuperficial. Rota coram Coccino in Paduana decimeſt. 23. Ianuarij 1602.

Penſio iuſta eſt, ad rationem quinque pro cētenario, Corn. conſ. 224. lib. 1. Guid. Pap. conſil. 180. Cuman. conſ. 181. Neuizan. conſ. 77. num. 28.

Penſiones dicuntur fructus percepti iudicio reſtatoris, Bart. in l. in fideicommiſſariam ff. ad Trebell. & in l. poſtulante §. fin. eod. tit.

Penſio exacta ante expeditionem litterarū, annullatur ſtante decreto Rotæ coram Penia in Brixienſ. penſionis 11. Decembris 1600.

Penſio reſeruata ſuper duobus beneficijs, venit ſoluenda inſolidum à quo elegerit creditor, ſi beneficium eſt capax, Seraphin. deciſ. 1429.

Penſionarius regulariter tenetur cōtribuere pro rata penſionis, ad ſolutionem oneris impoſiti ſuper fructibus beneficij, Rot. dec. 161. par. 2. diuerſ.

Pro penſione bona inuecta, & illata in fundum conductum, ſunt tacitè obligata, l. ſi nō inducta C. in quib. cauſ. pign. vel hypot. tacitè contrah. & per M. C. V. de conſuetudine expediuntur litteræ executoriales, quibus vtitur extractationis tempore: ſed declara hoc procedere ſi bona ſunt conductoris, aliàs ſecus d. l.

Penſionem perdit locās quando meretrices, quæ conduxerunt domos expellūtur, D. Ricc. reſol. 133. vol. 2. idem ſētit in locationibus ſcholaribus, Reg. Rouit. in prag. 4. nu. 5. & ſequent. Nauarr. in manual. confeſſ. 117. num. 194. & ſeq.

Percutiens.

Percutiens Clericum quando incurrat pœnam Canonis, vide ſupra in verbo offendens verſ. 1.

Periurus.

Periurus an ſit qui promiſit cum iuramento tali die ſoluere, & non ſoluit, & creditor remiſit ei iuramentum, vel præſtitit ei dilationē ad ſoluendum.

Prima frōte videtur quòd ſic, quia
17 omne iuramentum principaliter tendit in Deum, quia obligatio primaria acquiritur Deo, cap. debitores de iureiur.

Contrarium tamen procedit in caſu noſtro, in quo iuramentum concernit ad commodum creditoris, vnde ipſo remittente, remittit Deus, & hæc ſunt verba Panhor. in cap. 2. in fin. extr. de ſponſ. vbi in 3. not. notat, & facit cap. 1. de iureiur. & cap. ſignificauit de cenſibus.

Periurus, licet non audiatur agendo, tamen poteſt excipere, Surd. conſ. 166. nu. 16. & conſ. 37. vide alia ſupra in verbo abſolutio, & in verbo iuramentum.

Periurus non auditur, quod procedit ſuper eodē contractu, non autem ſuper alio, Rot. dec. 97. par. 2. diuerſ. in fin.

Perpetuum.

Perpetuum dici poteſt cuius terminus eſt incertus, gloſſ. in cap. fin. extra de reſcript. in 6.

Perſona.

Perſonæ priuilegiatæ quæ habent beneficia, ſunt mulier, minor, Eccleſia, ſeu eccleſiaſtica perſona, & Vniuerſitas, Afflict. deciſ. 210. incipit multæ ſunt perſonæ, latè Muſcatell. in ſua prax. par. 6. gloſſ. priuilegiata, vbi videas an ſit differētia inter perſonas priuilegiatas, & miſe-

miſerabiles, & quod meretrices cõnumerantur inter perſonas miſerabiles, idem Muſcatell. ibi nu. 2. in fine.

Limita in ruſtico paupere, & infirmo debilitato, & ſimilibus, quia eis non dantur beneficia ad pinguius probandum, & ita in practica ſeruari teſtatur d. Muſcatell. vbi ſupra num. 7. qui allegat Afflict. in in conſtitut. iuſti cultores num. 7. vbi quod pauperes ſani, & robuſti non gaudent priuilegio miſerabilium perſonarum, ſed circa prædictos putat magnopere operari Iudicis arbitrium.

Nota quòd primum, & ſecundum beneficium vocantur prima, & ſecunda reſtitutio in integrum, vt ex text. in cap. fin. & ibi Abb. not. 1. extra de reſtit. in integrum Afflict. in conſt. paternorum in 10. not. & probatur in conſtit. beneficium, & ibi Afflict. & Grammatic. num. 3. & terminus in hoc Regno ad petendum primum beneficium eſt poſt notificatam publicationẽ infra 30. dies, & ad petendum ſecũdum ſi non adeſt publicatio infra alios dies 30. à die concluſionis, vt in prag. 10. ſub tit. de ord. Iudic.

Aduerte quòd hoc beneficiũ erit perſonale inter conſortes eiuſdem litis, vt per Afflict. in dec. 213. quãdo cauſa erit diuidua, ſecus autem ſi indiuidua, & connexa: nam tunc non erit perſonale, ſed extẽdetur ad eiuſdem litis cõſortes, & ſi maiores, vt latiſſimè proſequitur idẽ Afflict. in conſtit. obſcuritatem in 14. quæſt. num. 21. vbi etiam cõfirmat, quòd ſi tres fuerint conuẽti, inter quos fuerit vnus minor, alij verò maiores, ſi proceſſus fuerit nullus reſpectu minoris, erit etiam nullus reſpectu aliorum maiorum, per tex. in l. in hoc iudicio ff. famil. erciſcun. & quod multoties beneficium quod cõpetit minoribus, prodeſt etiam ſuis fideiuſſoribus, vt generaliter quando interuenit dolus aduerſarij, vt in l. 1. & 2. C. de fideiuſſ. min. & in l. 2. ff. de admin. tut. latè Muſcatell. in ſua prax. par. 6. gloſſ. in integrum numer. 9.

Pertinentiæ.

Pertinentię cõtinent omnia acceſſoria ad aliquam rem, Add. ad Alex. in conſ. 43. lib. 1.

Pertinentiæ qualiter probantur: & quid comprehendat cõceſſio cum iuribus pertinentibus, & integro ſtatu, vide remiſſiuè Napodan. in procemio Regis Caroli fol. 53. litt. E. vbi quod diſtrictus differt à territorio, & plus ſe extendit, quàm territorium, quia intelligitur etiã in mari, vt per Bald. in cap. licet cauſam de probation. refert latè Dec. conſ. 161. num. 19.

Petens, & Petitorium.

Petens condemnari ſecundùm ius, intelligitur petere condemnari ſecũdùm conſuetudinem, quæ ſeruatur, notatur in addit. ad Bal. in l. 2. C. de bonis quæ lib. & vide Bart. in l. de quibus ſub num. 9. ff. de legib.

Petitorium non poteſt ſuſpendi in poſſeſſorijs mixtis, Gabriell. conſ. 44. num. 16. in fin. lib. 1.

Petitorij ſuſpenſio præiudicat in eodem iudicio, & inter eaſdem perſonas, Cęſ. de Graſſ. dec. 7. de ſent. & re iud. Surd. dec. 7. ſi tamen partes patiuntur diſcuti petitorium videntur recedere à ſuſpenſione, Seraphin. deciſ. 458.

Petitorium, ſi ab vno intẽtatur, & ab alio poſſeſſorium, debent eadem ſententia terminari, alioquin Iudex grauat, Cęſ. de Graſſ. deciſ. 10. num. 10. de ſent. & re iud.

Petitorium cẽſetur intentatum, vbi petitur reſtitutio vacua, libera,

&

& expedita, Dec. conſ. 62.

Petitorium habet in ventre poſſeſſorium, & cenſetur commiſſum vtrũque iudicium, niſi adſit taxatiua, Seraphin. deciſ. 253.

Petitorium, & poſſeſſoriũ cumulari, eſt parui præiudicij, & à Principe concedi cõſueuit, Natt. conſ. 505. ſub num. 2. lib. 3. Marcheſ. tract. de ſignat. cap. 2. par. 1 num. 97. & ſeq. vide deciſ. Seraph. 575. Grammat. deciſ. 15.

Pignoratitia, & Pignus.

Pignoratitia actione experitur debitor, vbicunque per creditorem

18 ſtetit ne ei ſoluatur depoſita, vel oblata à debitore pecunia in iudicio, vt notat Accur. in l. aliena res §. 1. ff. de pignorat. actione.

Pignus quando poſſit alienari, & quæ

19 ad eius alienationem requirantur, gloſſ. & Bart. in l. ſi conuenerit ff. de pignorat. act.

Pignoris alienatio quando præiudicet creditori, videas Bar. in l. ſicuti §. nõ videtur ff. quib. mod. pign. ſoluat. l. fin. C. de remiſſ. pignor.

Pignus prætorium quomodo in rebus incorporalibus conſtituatur, vide gloſſ. in l. 1. C. de prętorio pig. Bart. in l. à Diuo Pio §. ſic quoque ff. de re iud. & ibi Alex. quẽ videas omninò.

Piſcationes.

Piſcationes, vide infra in verbo venationes.

Plura, & Pluralitas.

Plura bona extare, aſſerenti incumbit onus probandi, ſiuè factum ſit inuentarium, ſiuè non, Hercul. de neg. numer. 156. Surd. conſ. 73. Becc. conſ. 100. nu. 22. Surd. conſ. 196. nu. 67. vbi quod nulla eſt præſumptio, vide Menoch. de prędumption. lib. 6. præſumpt. 26. num. 4. & 5.

Pluralitas reſoluitur in ſingularitatẽ, Rot. deciſ. 804. par. 1. diuerſ.

Pluralitas rerum præſumitur, Vrſill. ad Afflict. deciſ. 23. vbi diſtinguit, vide omninò Maſcard. de probat. concluſ. 778. vol. 2. in fin. Alex. conſ. 55. lib. 1. Math. Brun. conſ. 127. nu. 4. & 30. Crauet. conſ. 198.

Pluralitas in nominibus hominum non præſumitur, Felyn. in cap. 2. num. 1. de libell. oblat. vide Aret. conſ. 103. ſub num. 3. Boſſ. tit. de captura num. 41. Alex. conſ. 172. lib. 6. Gomez. ſuper regul. de annali quæſt. 31. & 32. num. 7. Caſſad. dec. 5. nu. 7. ſuper regul. Veg. conſ. 9. Crauett. conſ. 249. Iaſ. conſ. 70. num. 3. lib. 1. Petegr. de fideic. art. 44. num. 45.

Pluralitas, licet non præſumatur, fallit tamen in probationibus contra probare debentem, quia præſumitur, Rot. deciſ. 441. par. 1.

Pluralitas debitorum, vel cauſarum non prȩſumitur, Crauet. conſ. 158. num. 13.

Pluralitas quietantiarum arguit pluralitatem ſolutionum, Surd. conſ. 80. lib. 1.

Limita, vt per Add. ad Alex. conſ. 4. num. 4. lib. 1.

Pluralis locutio debet verificari, ſaltim in duobus, gloſſ. in §. præiudiciales, & ibi Aret. num. 2. inſtit. de act. l. vbi numerus C. de teſtibus, Felyn. in cap. humanum genus 1. diſtint. & ibi quando pluralitas reſoluatur in ſingularitatem, Add. ad Ang. Aret. in tract. maleſ.

Plures.

Plures rei debendi ex cauſa pœnali, non liberantur, ſi vnus eorum ſoluat, gloſſ. in verbo pœnales in fin. & ibi Aret. in §. Pœnales inſtit. de act. in qua quidem re videas Bart. in l. ſemper §. ſi in ſepulcro ff. quod vi, aut clam, & vide gloſſ. in l. 1. §. ſi plures in verbo pęnam ff. de eo per quem fact. erit.

E Plu-

Pluribus animalibus venditis,ſi aliqua appareant vitioſa omninò redhibentur,Gomez.deciſ.153.

Plures ſi in rixa fuerunt, & vulnerarunt, vel interfecerunt vnum, & neſcitur quis ipſorum vulnerauerit,vel occiderit,nemo poterit puniri pęna mortis,ſi mortuus fuerit, per conſtitut. terminum vitæ; vel mutilationis, ſi ex percuſſione ipſa minimè moriatur,per conſtit. ſi quis aliquem ſub rub.de percuſſione illicita cum armis,vt latè Hippol.de Marſil.in l.1.in princ.limit. 16.ff.ad l.Cornel.de Sicar. attamē
20 hoc caſu, poterit Iudex deuenire ad torturam contra illum ex omomnibus qui fuerunt in rixa, qui alias alteri intulit vulnus, non obſtante incertitudine delinquētis: quia qui ſemel malus &c.ita ſingu. dixit Salicet. in l. fin. in vlt. col. verſ.quæro an ſufficiat C.de quæſt. Hip.in ſuo ſingul.217.incipit ter, vel quater,& in d.l.1. §.Diuus in penul.col. ff.ad l.Cornel. de Sicar. & in l.1.§.fin.in vlt.col.verſ. & in hoc paſſu ff.de quæſt.

Pœna.

Pœna quando ſit temporalis, vel perpetua,vide latè per Fely. cum ſuis fallentijs in cap. ex litteris num.9. cum ſeq.de conſtit.

Pœna mitior eſt eligenda, gloſſ. in Auth. ſed nouo iure C. de ſeru.fugit.in verbo vna ſola.

Pœna adiecta facto negatiuo, nunquam committitur, niſi præcedat interpellatio,Aret.in §.omnes autem num.12.inſtit.de act.

Pœna incurritur, etiam ex actu nullo,Crauett.conſ.191.num.7.

Pœna legalis poteſt iuſtè exigi, Rot. deciſ.279.par.2.diuerſ.

Pœna ſecundo nubentis, habet locū contra inceſtuoſè, & luxurioſè viuentes, Veral.deciſ.311. & 316. lib.1.

Pœna adiecta facto, etſi poſſit exigi, nō autem exigi poteſt adiecta dationi,& quantitati,Alex.conſ.50. & 51.lib.4.

Pœna conuentionalis in quantum taxari,& exigi poſſit,Menoch.de arbitr. Surd.cap.260.latè Hector Felic.de ſociet.cap.29.

Pœnitentia.

Pœnitentia non præſumitur quando præcedunt verba derogatoria ad illum actum, Bald.in l.multum intereſt num. 5. C. ſi quis alter. vel ſib.

Pœnitentiæ,licet non ſit locus in cōtractibus nominatis, etiam quod pacta non ſeruentur: tamen non procedit in locatione, Gabriel. conſ.75.lib.1.

Poſſe.

Poſſe non dicitur, qui tenetur ſequi iudicium alterius, Crauett. conſ. 182.num.7.

Poſſeſſio.

Poſſeſſio retinetur per colonos,& eis non expulſis, non acquiritur alteri,Rot.deciſ.645.par. 1.diuerſ.Benintendi deciſ.93. Ioſeph. Ludouic.deciſ.Lucen.20. Put.dec.131. lib.2. Honded. conſ.20. n.14.lib. 1. & acquieſcentia colonorum nō præiudicat Soc. ſen. conſ.18.num. 28.lib.1.Bero.quæſt.47. Surd.cōſ. 117.lib.1. vbi latè,Rot. deciſ.339. par.1.diuerſ. & dec.802.par.1. Seraph.deciſ.342.

Limita quando poſſeſſio eſſet vacans,Afflict.deciſ.325.num.3.Nat. conſ.538.num.10.lib.3. Socc.iun. conſ.146.lib.1.num.3. Rot.deciſ. 681.par.1.diuerſ.& deciſ.506.par. 1.& non dicitur vacare per mortē pupilli,Seraphin.deciſ.82.

Declara vt per Roland. conſ. 46. lib.2.num.37,Benint.deciſ.12.

Limita etiam in poſſeſſione capta authoritate Iudicis, quia non eſt opus eijcere colonos, Rot. coram Lan-

Lancellotto in Romana domus ad immaginem Pontis 13. Iunij 1576.

Poſſeſſio capta, lite pendente inter alios, dicitur intruſa, Rot. dec. 422. par. 1. tanto magis quando poſſeſſor habet cauſam à collitigante.

Poſſeſſio non perditur per mortem eius, qui nomine domini poſſidebat, Rot. deciſ. 422. par. 1.

Poſſeſſio quæ eſt penes Religionem, non vacat, Rot. deciſ. 423. par. 1. in fin.

Poſſeſſio colorata, & incolorata quæ ſit, vide Benint. deciſ. 23. vbi quod ad obtinēdam reſignationem ſufficit poſſeſſio colorata, Bellam. deciſ. 17. & 49.

Poſſeſſio Canonicatus, dicitur apprehenſa per aſſignationem ſtalli in Coro, & loci in Capitulo, Roman. conſ. 482.

Poſſeſſio Canonicatus, & præbendæ capitulariter traddi debet, alioquin nō eſt conſiderabilis, Caſſad. deciſ. 8. de præbend. niſi per Capitulum ſtetiſſet, Rota coram Penia in Placentina Decanatus 26. Octobris 1601.

Poſſeſſio iure familiaritatis non præſumitur, alia exiſtente cauſa, Crauett. conſ. 226. num. 5. & per exhibitionem tituli, Seraphin. deciſ. 342.

Poſſeſſio contra prohibitionem ſtatuti, vel legis dicitur improba, & non eſt manutenibilis, Rot. deciſ. 41. par. 2. diuerſ.

Poſſeſſio contra ius non releuat, ſed benè cōtra præſumptionem iuris, vel quando eſt alicuius temporis conſiderabilis, Rot. deciſ. 534. nu. 7. par. 1.

Poſſeſſio ciuilis, & naturalis transfertur in creditorem per conſtitutionem pignoris, vna cum eius conſignatione, Rot. deciſ. 766. par. 1.

Poſſeſſio non acquiritur per eum, qui animo continuandi poſſeſſionem ingreditur, Roman. cōſ. 337.

Poſſeſſio, vel quaſi non ſufficit contra ſuperiorem, niſi doceatur de iure, & titulo, Bellam. deciſ. 433.

Poſſeſſio nulliter data, ſi ſit iuſta venit confirmanda, Alex. in l. ſi finita ff. de damno infecto, Achil. de penſionibus deciſ. 4. in fin. præſertim quando non interuenit vis expulſiua, ſed compulſiua, Put. dec. 183. lib. 1. vide deciſ. Oſaſch. Pedemon. 35.

Poſſeſſio transfertur etiam ex contractu nullo, quando veritas tendebat ad tranſlationem illius, Roland. conſ. 51. num. 35. lib. 2. vide Scacc. de appell. lib. 3. cap. 2. queſt. 17. memb. 6. num. 23. quod procedit quando nullitas non prouenit ex defectu conſenſus, Put. deciſ. 277. lib. 3. Becc. conſ. 25. vide multa per Gomez. ad l. 45. Tauri num. 29. Lambert. de contract. gloſſ. 1. num. 95. & ſeq. & per errorem, Seraphin. dec. 638. vide etiam eund. Seraphin. deciſ. 135.

Poſſeſſio contra reſeruationem obtentam eſt meri facti, & caret omni effectu, & adminiculo iuris, Rota deciſ. 16. in nou. de reſtit. ſpoliat. Felyn. in cap. in noſtra extr. de reſcript. num. 33.

Poſſeſſio inſtrumentalis, alio exiſtente in poſſeſſione, non releuat, nec eſt manutenibilis, Bald. in l. non idcirco C. de fide inſtrumen. Alex. conſ. 83. nu. 3. lib. 2. Gozzad. conſ. 86. ſub num. 10. Natt. conſ. 568. nu. 6. & conſ. 572. Berou. quæſt. 47. nu. 6. Rot. Rom. deciſ. 324. & 390. par. 1. fuit tentum coram Pamphilio in vna Imolen. bonor. 10. Aprelis 1597. & in vna Maceraten. hæreditatis coram eodem die 9. Aprelis 1597. Pariſ. conſ. 145. lib. 4. num. 8. & ex inſtrumento non probatur poſſeſſio, Bellam. deciſ. 668. nam ſi

ſit vacans benè ſuffragatur, Innoc. in cap. dilectus num. 3. de Capell. Monach. Afflict. deciſ. 235. num. 3. Faſtol. dub. 41. Natt. cõſ. 572. quia per inſtrumentum probat tantùm appræhenſionem, latè Surd. conſ. 117 in princ. lib. 1. Rot. deciſ. 62. par. 2. diuerſ. & coram Lancellotto in Leodien. beneficior. 19. Nouẽbris 1602.

Poſſeſſio nõ infertur ex communione bonorum, cùm detur communio ſine poſſeſſione, l. 1. verſ. quæ quidem actio, & l. hæredes §. quantum ff. famil. erciſc.

Limita, quando poſſideret rem cõmunem pro indiuiſo, quia præſumeretur iure familiaritatis, & communi nomine, nõ autem priuatiuè ad condominum, Alex. in l. qui iure famil. num. 1. & 2. ff. de acquir. poſſeſſ. & ibi Odofred. & alij Alber. in l. communionis §. ſeruus nu. 1. ff. eod. tit. Surd. conſ. 112. nu. 95. lib. 1. Alex. conſ. 152. Iaſ. conſ. 6. lib. 1.

Poſſeſſio occupata ex primo decreto nõ dicitur vacans, Bero. conſ. 158. num. 21. lib. 1.

Poſſeſſio amittitur per petitionem immiſſionis in poſſeſſionem, Rot. coram Ludouico in Bertuden. Parrochial. 11. Martij 1602.

Poſſeſſio nõ amittitur per executionem factam in re, detentore illius citato, Abb. latè in cap. quoniam frequenter §. in alijs verò ſub nu. 25. extr. vt lite non cõteſtata, quoniam iudicialis immiſſio non priuat poſſeſſorem, ſi Iudex non procedit iuridicè, Rot. coram Lãcellotto in vna Rom. ad immaginem Pontis, & deciſ. 802. par. 1.

Poſſeſſio acquiſita ab alio, quàm à titulari, non eſt manutenibilis, Abb. conſ. 23. lib. 2. Gigas de penſ. quæſt. 48. Verall. deciſ. 921. lib. 1. vide Innoc. in cap. bonæ el ſecundo num. 2. in fin. qui videtur diſtinguere in Eccleſia vacante.

Poſſeſſio ex primo decreto, in actione perſonali non acquiritur, Fely. in cap. conſultationibus de offic. deleg. num. 8.

Limita tribus modis, vt ibi per eum.

Poſſeſſio alteri non acquiritur abſque mandato ab homine, vel à lege, Gabriell. conſ. 52. lib. 1.

Poſſeſsio non probatur teſtibus dicentibus ſe poſſediſſe nomine talis, niſi etiam doceatur de ratificatione, vel ratio poſſeſsionis, Crauett. conſ. 5. num. 16. Benint. deciſ. 70.

Poſſeſsio non continuatur in hæredem, ſed opus eſt apprehenſione.

Limita vbi adeſt ſtatum, quod tamen non procedit vbi poſsidens, poſſediſſet naturaliter tantũ, Imol. conſ. 16. & quod etiam non procedat in fideicommiſſario, qui abuſiuè dicitur hæres, Perſonal. tract. quor. bonor. num. 541.

In poſſeſsionem ſcriptus hæres mittendus eſt, ex ſola inſpectione teſtamenti carentis omni vitio viſibili per text. in l. fin. C. de edict. Diui Adrian. toll.

Amplia quamuis quis ſe filiũ præteritum eſſe alleget, aut falſum, vel inofficioſum teſtamentum, vel ſeruus defũctus eſſe dicatur, hæc ſunt verba tex. in l. quamuis C. eodem: nota quòd immiſſus in poſſeſsionẽ in caſu de quo per Vinc. de Frãch. deciſ. 627. debet cauere de reſtituendo fructus, & ad iſtius ornatũ vide eundem Vinc. de Franch. deciſ. 204.

Poſſeſsio per ceſsionem poſsidentis, acquiritur ceſsionario, ſed requiritur apprehenſio, l. cum hæres ff. de acquir. poſſeſſ. Afflict. dec. 299. num. 4. Gaill. pract. obſeruat. 152. lib. 2.

Poſ-

Poſſeſsionis cauſam mutare nō licet poſt attentata, etiam quòd ſuperueniat commiſsio reformatoria, Cæſ.de Graſſ.deciſ.6. num.12. de cauſ.poſſeſſ.& propriet.

Poſſeſsio acquiritur vnica ſolutione, Rip. in cap. Eccleſia Sutrin. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Roman. conſ.311.num.7.Rot.coram Pamphilio in Rom. cenſus 26.Aprelis 1596.& deciſ. 196.par.1.diuerſ.

Poſſeſsionem vacantem poteſt canonicè inſtitutum propria authoritate accipere,ſecus ſi ſit plena poſſeſsio, Capell.Tholoſ.quæſt.444.

Poſſeſsio ſi non poteſt dari ei cuius nomine eſt capta, eſt reſtituenda primo poſſeſſori, Lancellot. de attent.2.par.cap.4.num.443.

Poſſeſsio capta contra formam bannimentorū eſt manutenibilis,Rot. deciſ.507.par.1.in fin.

Poſſeſsio vitioſa non debet manuteneri, licet qui eam cępit ſit munitus bono iure,Rot.deciſ.21.par.2. diuerſ.

Poſſeſsio capta,lite pendente, non eſt manutenibilis, cap.non ſolum de appellat.in 6.Achil.deciſ.5.de attent. Veral.deciſ.234. lib.1. in manuſc. Aff.dec.156.nu.2.in fin.

Poſſeſsio conſeruatur ex actu facto à ſocio,Rot.deciſ.713.par.1.num.6.

Poſſeſsio quæ tenetur præcario, eſt iniuſta, mutata voluntate concedentis, l.Pompon. §.ſi is qui ff.de acquir.poſſeſſ. Bart.conſ.96. lib.1. num.3.

Poſſeſsionis acquiſitio, in certitudine vitiatur,Gomez.ad l.17. Tauri num.17.vbi declarat,Borgnin.de tut.& curat.num.260. Surd.conſil. 168. Gabriell.conſ.31.num.11.& & 12.lib.1.

Poſſeſsio non acquiritur per conſtitutum factum ad fauorem abſētis, niſi ille ratificet, Tiraq.de iur. cōſtit.lim.30.

Poſſeſsio non continuatur in ſucceſſorem, l.cùm hæredes ff.de acquir. poſſeſſ.

Limita vt non procedat in beneficialibus, latè Becc.conſ.77. quia Eccleſia poſsidet.

Poſſeſsio quomodo probetur, vide Aret.in §. ſic itaque inſtit.de act.& per perceptionem fructuum probari poſſeſsionem, tenet Pedem. deciſ.43.

Poſſeſsio,licet ſit ius, non tamen eſt ius in re,ſed eſt quid diuerſum,Caſtren. in l.ſi domus §. de euictione num.7.ff.de leg.1.

Poſſeſsio capi poteſt ab habente titulum,abſque alicuius authoritate, Seraphin.deciſ.37.

Poſſeſsio ciuilis eſt ſufficiens ad manutentionem obtinendam, Put. deciſ.198.num.4.lib.1. Rot.deciſ. 19.num.12.par.2.diuerſ. Benint. dec.42. & ideo poteſt eodem tempore, diuerſis reſpectibus agi poſſeſſorio retinendæ, & recuperandæ,Mohed.deciſ.21.nu.1. de clauſul. poſſeſſ. Put.deciſ.419. num.4. lib.2. Crauett. conſ.5. & licet admittatur exceptio poſſeſsionis tertij,Paris conſ.174.lib.1. in hoc iudicio non admittuntur exceptiones contra teſtes,Rot.deciſ.2.par. 1.diuerſ.num.9. Caputaq. dec.55. Couarr.pract.quæſt.cap.17.num.4. Rol.conſ.8.num.31. lib.4. nec defectus proprietatis, Ferret.conſ.7. num.3.

Poſſeſsio antiquior præſumitur ex antiquiori titulo,Bald.in l.poſt ſētentiam ſub num.4. C. de ſentent. & interloc.omn.Iud,Socc.in l.naturaliter §. nihil commune ff. de acquir. poſſeſſ. & quæ ſit cum perceptione fructuum, vide Sarnen. ſuper regul. de annal. 42. num.2.

Poſſeſsio non acquiritur ex decreto emanato à Iudice,parte non citata,Alex.in d.l.clam poſsidere §.qui ad

ad nundinas. ff. de acquir. poſſeſſ. num. 3. Iudex enim non præſumitur velle cuique auferre ſuam poſſeſsionem, Anchar. conſ. 127. nu. 1.

Poſſeſsio ciuilis exiſtens apud proprietarium, trahit ad ſe naturalem, mortuo vſufructuario, Mant. deciſ. 167.

poſſeſsio prediorum tributariorum per ſolum deſertionem, per biennium admittitur, Angel. in l. ſi de eo §. ſi fortè num. 2. ff. de acquiren. poſſeſſ.

Poſſeſsio de cuius origine non conſtat, præſumitur ex præcedenti titulo l. 2. C. de acquir. poſſeſſ. gloſſ. in l. quædam mulier ff. de rei vendicat. Becc. conſ. 6. num. 6.

Poſſeſsio in incorporalibus amittitur ſtatim lata ſententia, Rot. dec. 70. par. 2. diuerſ.

Poſſeſsio probatur per inſtrumẽtum adeptæ poſſeſsionis, Rot. dec. 506.

Poſſeſsio non releuat ab onere probandi in his quæ non poſſunt haberi, niſi ex conceſsione Principis, Bellam. deciſ. 433.

Poſſeſsio vitioſa nõ releuat poſsidẽtẽ approbatione, gloſſ. & ibi Bart. in l. liberis in fin. ff. de liber. cauſ. ſed eſt ſequeſtranda, Rota coram Litta in Calaguritana beneficij 17 Iunij 1602.

Poſſeſsio rei tempore mortis, probatur ex eo quod illa res ſit deſcripta in inuentario defuncti, Grat. conſ. 58. num. 14. lib. 1.

Poſſeſsio tradita cum clauſula, ſine præiudicio habẽtium meliora iura, dicitur conditionalis, & conditione non adueniente eſt nullius momenti, cap. olim el primero vbi glo. de reſtit. ſpoliator. Put. dec. 32. lib. 2. quẽ ſequitur Rot. in vna Romana de beneficere coram Blanchetto 1589. vide Gozzad. conſ. 39. cuius opinio non approbatur à Rota; cõtrarium tenet Biſsignet. deciſ. 9. tit. de conceſſ. præbend. allegat. ab Addent. ad Paul. Caſtren. in l. qui abſenti §. 1. ff. de acquir. poſſeſſ. & ad hoc vide Lanfranc. deciſ. 9. centur. 1. Put. deciſ. 424. & 443. lib. 3. DD. in cap. olim de reſtit. ſpoliat. Abb. num. 7. Butr. num. 15. Hoſt. num. 11. in verb. prædictã domum, vide Siluan. conſ. 27.

Poſſeſſio acquiritur etiam ſine patiẽtia alterius, quando non eſt dominus, vel poſſeſſor, Surd. conſ. 429. num. 49. & ſeq.

Poſſeſſio transfertur ex reſeruatione vſusfructus, l. quiquis C. de donat. Gonzal. ſuper reg. 8. quæſt. 54. numer. 8.

Poſſeſſio corporum beneficij, acquiritur per adeptionem poſſeſſionis, Seraph. deciſ. 1457. num. 2.

Poſſeſſio non transfert onus probandi in aduerſarium, vbi pro eo ſtat præſumptio contra poſſidentem, Maſcard. concl. 1195. num. 65.

Poſſeſſio, vel quaſi iuris paſcendi, poteſt eſſe ſeparata à poſſeſsione, & perceptione aliorum fructuum, & poteſt competere eodem tempore pluribus, Caſtren. conſ. 115. lib. 2.

Poſſeſsio probata cõtra aliquos in iuribus vniuerſalibus, extẽditur quoad omnes, Seraph. deciſ. 561. Alex. conſ. 68. lib. 2.

Poſſeſsio non amittitur, vbi non acquiritur ei, in quem habet animũ transferendi, l. ſi me in vacuam ff. de acquir. poſſeſſ.

Poſſeſsio turbida de ſtylo Rotæ ſequæſtratur, Put. deciſ. 31. lib. 2.

Poſſeſsio accipitur pluribus modis, Alex. conſ. 63. num. 7. lib. 6.

Quaſi poſſeſsio, vide infra in uerbo quaſi.

Poſſeſsio ciuilis, & naturalis per conſtitutum in emptorem transfertur vide infra in verbo vtile num. 65.

Poſſidere, & Poſſeſſor.

Poſsidens rem hodie, an præſumatur dominus; & an olim poſsidens præſumatur hodie poſsidere, vide Aret. in §. ſic itaque num. 11. & 12. inſtit. de act. vbi diſtinguit; & an idem de dominio, vide eundem num. 13. d. loco Rip. in cap. cum Eccleſia Sutrina num. 23. & ſeq. de cauſ. poſſeſſ. & prop. Pedem. deciſ. 45. & deciſ. 40. num. 9. Alber. in l. ſiuè poſsidetis C. de probat. num. 4. Rot. deciſ. 80. par. 2. diuerſ.

Ampliatur iſta cõcluſio in his quæ dependent à voluntate, quia non præſumitur mutatio, Aret. cõſ. 51. Limitatur primo, vt non procedat in rebus beneficialibus, in quibus probandus eſt titulus coloratus, vt notatur in cap. 1. de reg. iur. in 6. Secundo limitatur, vt procedat in rebus immobilibus, ſecus inmobilibus, Add. ad Bar. in §. præterea ne vitioſè, l. Pomponius ff. de acquir. poſſeſſ. Iaſ. in l. ſi quis ex argẽtarijs §. fin. num. 12. ff. de edend. Alciat. de præſumptionibus regul. 2. præſumpt. 21. & in l. prætor ait nu. 12. ff. de edend. Honded. conſ. 90. & conſ. 35. num. 53. lib. 1. & limita etiam vt per Rot. deciſ. 4. par. 2. diuerſ. num. 14. Aret. in §. retinendæ num. 4. inſtit. de interdict.

Poſsidere duo poſſunt diuerſis reſpectibus, Cæſ. de Graſſ. dec. 5. de cauſ. poſſ. & propriet.

Poſſeſſor poteſt ex cauſa melioramẽtorum offerre creditori pretium, quod valebat res antequã melioraretur, & eam retinere, Màgon. deciſ. Florent. 51. per tot. quem allegat Horat. Barbat. ſuper pragm. de aſsiſt. gloſſ. 3. & an debeat offerri totum creditum, dato quòd eſſet res minoris valoris: eſt communis. Caſtrenſ. opinio in l. conuenerit la ſegunda §. ſi fundus ff. de pign. act. quod ſufficiat ſoluere communem æſtimationem, & hanc ſequitur Horat. Barbat. vbi ſupra, & nu. 71. de qualitate melioramẽtorum,
21 an ſcilicet impenſæ, & meliorationes ſint, necne deducendæ, ad concordiam DD. reducit, & aſſerit magis communem eſſe opinionem Menoch. Theſ. & Ludou. vt ſcilicet verſetur in illis arbitrium Iudicis: in æſtimatione verò, & in deductione, an ſint faciendæ inſpecto tẽpore quo fuerũt factæ, vel ſecundùm tẽpus preſẽs reſtitutionis, ceſſabit arbitriũ Iudicis, & in illis viget, potiorẽq; locũ obtinebit cõmunis opinio, quod melioramenta ſint appretianda ſecundùm valorem tempore reſtitutionis, d. nu. 71. circa fin.

Poſſeſſor tenetur ad collectas, & decimas præteritas, Soccin. conſ. 119. lib. 1. num. 4.

Poſſeſſor antiquior in cõcurſu iunioris poſſeſſoris manutenendus eſt, quia poſterior poſſeſsio præſumitur clãdeſtina, & vitioſa, cap. licet. cauſã de probat. vide Neuizz. cõſ. 81. Rot. dec. 21. p. 1. diuerſ. & 612. par. 1. & dicitur antiquior quando eſt appoſita hora, Caſſad. deciſ. 20. de præbend.

Limitatur id procedere quando
22 non apparet poſteriorem eſſe in poſſeſsione, ſciente, & patiente anteriori, Put. deciſ. 360. num. 10. lib. 1. ratio, quia per iuniorem poſſeſsionem nõ vitioſam interrumpitur poſſeſsio prima, Rot. deciſ. 27. num. 13. par. 1. Cuman. conſ. 48. Iaſ. conſ. 6. lib. 1. Gal. Maluaſ. conſ. 123. lib. 1, Horman. in l. naturaliter §. nihil commune num. 114. ff. de acquir. poſſeſſ.

Poſſeſſor Eccleſiæ quando agit pro iuribus Eccleſiæ, & poſſeſſoris, nõ poteſt excludi ante ſententiam declinatoriam, Rota deciſ. 122. par. 1. diuerſ.

Poſ-

Poſſeſſor non poteſt ſibi interuertere cauſam poſſeſſionis, & dominij, niſi fingatur traditio, & retraditio, Bald. in l. ſingularia nu. 5. ff. ſi cert. petat. & vide Bartol. in l. 3. §. ſi ex pluribus ſub num. 12. ff. de acquir. poſſeſſ.

Poſſeſſor poteſt inſiſtere rei quam poſſidet, etiam antequam liquidetur ipſum habere ius inſiſtendi, Bald. in l. 1. C. ſi mancip. ità fuerit alien.

Poſſeſſor bonæfidei, vide ſupra in verbo bonęfidei poſſeſſor.

Poſſeſſorium.

Poſſeſſorium retinendæ datur contra hæredes, docto de poſſeſſione contra authorem, Grat. diſcept. forenſ. cap. 113. vide Capell. Tholoſ. quæſt. 59. vbi Add.

Poſſeſſorium competit pro iudicialiter attẽtatis vigore ſententiæ nullæ, Felyn. in cap. cum cauſam num. 2. de offic. Iudic. delegat. cap. conquerente, & ibi Abb. & alij de reſtit. ſpoliat. Oldrad. conſ. 227. Angel. conſ. 24. num. 4.

Poſſeſſorium, & petitorium poſſunt ſimul intentari, quando actor non contendit de poſſeſſione, Rot. deciſ. 97. par. 2. diuerſ.

Poſſeſſorio vbi agitur, vltima poſſeſſio præualet, Felyn. in cap. cum acceſsiſſent num. 31. de conſtit.

In Poſſeſſorio retinẽdæ, debet author probare ſe poſſediſſe tempore litis motæ, Pedem. deciſ. 43. Benint. deciſ. 42. vide Curt. iun. cõſ. 207. lib. 3. Roland. conſ. 9. lib. 3. Neuizan. conſ. 80. num. 7. & in iſto poſſeſſorio non quæritur de validitate tituli. Veral. deciſ. 223. lib. 2. Rot. deciſ. 27. par. 1. diuerſ.

Poſſeſſorium prius terminari debet petitorio, quod procedit actore contendente de poſſeſsione, Rot. deciſ. 97. par. 2. diuerſ. num. 3.

Poſitio.

Poſitioni iuris non debet reſponderi, & ſi reſpondeatur, non valet reſponſio, ità Bart. in l. non fatetur ff. de confeſſ. num. 13.

Poſitionibus Iudex mandat reſponderi, etiam in executiuis, Felyn. in cap. ſub orta num. 2. de ſent. & re iudic.

Poſt.

Poſt didicita, & teſtificata nõ producuntur teſtes, Auth. qui verò C. de teſtibus, & eſt prohibita probatio, Gratian. diſceptat. forenſ. 158. Capell. Tholoſan. quæſt. 249. & 422. Surd. deciſ. 126. Put. deciſ. 219. lib. 2. Menoch. conſ. 366. lib. 4.

Limita ſi non eſſent examinati ſuper omnibus, Rota coram Ludouiſio in Lirdunen. Capellanię 15. Ianuarij 1603. tamen ſi nulliter eſſent examinati, & ad hoc videas quę tradit Cagn. in l. 2. C. de reſcindend. vendit. num. 165.

23 Et limita non habere locum in inſtrumentis, vt per gloſſ. in l. 1. §. edenda in verbo ſunt ff. de edend. & vide omninò Iaſ. in repet. l. admonendi nu. 63. ff. de iureiurand. Angel. in l. per hanc C. de tempor. appell. num. 11. Hoc nempè quod ſit prohibita probatio, limita non habere locum vbi mixta ſit probatio ex ſcriptura, & teſtibus, cap. ſeries, & ibi Canon extr. de teſtibus Cagn. in l. 1. nu. 24. in fin. ff. de reg. iur. Caſtrenſ. in l. Diuus num. 2. ff. de re iudic. Surd. conſ. 186. lib. 2.

Limita etiam, vt procedat quando partibus fuit præfixus terminus, ſecus ſi fuit deuentum ad probationes abſque prefixione termini, quia etiam quod fuerint didicita, teſtificata poterit de nouo examinari, Angel. in l. per hanc C. de tempor. appell. num. 11.

Poſthumus.

Poſthumus hodie exheredari nõ poteſt,

teſt, l. ſi quis in ſuo §. legis C. de in-offic. teſtam.

Potentia.

Potentia actui proxima æquiparatur actui, l. pen. ff. de militar. teſtam.
Limitatur, vt non procedat quãdo requiritur exiſtentia actus, l. ſi nõdum vbi Bald. C. de pact. Cagn. in l. diem functo num. 204. ff. de offic. aſſeſſ.

Poteſtas.

Poteſtas reſpectu certę qualitatis tributa; extra illam qualitatem non extenditur, l. factum à Iudice, & ibi notat Dec. in fin. ff. de reg. iur.

Præbenda.

Præbenda alia temporalis, & alia ſpiritualis, & in quibus differant præbenda, & canonia, Felyn. in cap. cum M. de conſtit.

Præcarium.

Præcarium non extenditur ad bona poſt quæſita. Alex. in l. 3. §. incertã, ff. de acquir. poſſeſſ. Affl. dec. 139.
Præcarium poteſt fieri quod ſit tranſitorium ad hęredes, Bart. conſ. 96. ſub nu. 3. l. cum præcario ff. de acq. poſſeſſ.
Præcarium videto infra in verb. vtile num. 65.

Præceptum.

Præceptum Iudicis cum clauſula ſi quis, dicitur iuſtificatum, & affert grauamen, Io. de Amicis conſ. 35.
Præceptum cũ clauſula Iuſtitiæ, parte comparente, nõ habet vim præcepti, ſed reſoluitur, Alex. conſ. 1425. in fin. lib. 7.
Præceptum in quo differat à mandato, vide latè per Felyn. in cap. eam te de reſcipt. Bald. in l. & quia de iuriſd. omn. Iud.

Prædia.

Prædia tot eſſe dicuntur, quot ſunt culturæ, deſtinatione patrisfamilias, Seraph. deciſ. 1404.

Prælatus.

Prælatus alienans rem Eccleſiæ cum iuramento, nõ auditur volens poſtea alienationem reuocare, Aret. conſ. 114. & ibi diſtinguit.

Prælegatum.

Prælegata non veniunt in ſubſtitutione vulgari, l. Sextiliã ff. de leg. 3. Rip. in l. 1. num. 178. ff. de vulg. & pupill.
Limita vt per Rip. d. loco, nõ procedere quando appareret de contraria mente teſtatoris, ſeù inſtitutus obiret ante aditam hæreditatem, l. miles §. pro part. ff. de legat. 2.

Præſcribi, & Præſcriptio.

Præſcribi non poſſunt quæ ſunt conceſſa Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis, Abb. in cap. cum contingat de foro compet. num. 14.
Præſcribi quando poſſit iuri offerendi an actioni orituræ per oblationem, Caſtrenſ. conſ. 220. lib. 2. Felyn. in cap. cum acceſſiſſent nu. 28. de conſtit. Rol. conſ. 21. lib. 2.
Præſcribit emphiteuta ſolutionem penſionis vide ſupra in verbo emphiteuta num. 22.
Præſcribitur ſpatio quadraginta annorũ contra Eccleſiam, Sayr. dec. 2. de reſcript. & quod idem in iurepatronatus d. Sair. deciſ. 4. de iurepatr. item in bonis Hoſpitaliũ, Rubin. deciſ. 23.
Limita niſi ſit Eccleſia Romana, quia tunc exigitur tempus centum annorum, Afflict. deciſ. 67. Guid. Pap. deciſ. 161.
Secundo limita, quòd Eccleſia habet in integrum reſtitutionem aduerſus talem præſcriptionem, Borgnin. dec. 29. par. 2. de cotract. ſicut ſucceſſor in prælatura, Affl. deciſ. 390.
Limita tertio, vt non procedat in actionibus perſonalibus, D. Ricc. collect. 1005.
Quarto limita vt Capitulũ, & quęlibet Eccleſia poſsit interrumpere

præſcriptionem, ſi Prælatus negligens, Card. Put. deciſ. 491. lib. 2. & quomodo procedat quando vna Eccleſia vellet præſcribere contra aliam, vide per Papon. lib. 12. tit. 3. arreſt. 1. quæ limitationes notãtur per D. Ricc. in d. collect. 1005.

Præſcriptio non currit in his quæ sũt facultatis, quod declaratur quando iſta facultas competit pro iure de nouo acquirẽdo, quod deduci poteſt in iudicio, Cagnol. in l. 2. in fin. C. de pact. inter emptor. & vendit.

Præſcriptio à quo tempore incipiat currere in obligationibus annuis, vel meſtruis, gloſſ. in l. cum notiſsimi §. in ijs etiam in verb. cuiuſque anni, & ibi Bart. reaſſumit, quem videas, Caſtrenſ. in l. ſi ſtichum §. ſtipulatio ff. de verb. oblig.

Præſcriptio in iure de futuro, currit etiam cum mala fide, Becc. conſil. 48. num. 4.

Præſcriptio non currit in facultatiuis: quod limitatur quando facultas procedit ex aliquo contractu, Rol. conſ. 21. num. 51.

Præſcriptio conuentionalis cepta cũ maiore, perficitur cum minore ei ſuccedẽte, nec habet reſtitutionẽ in integrum ex titulo de minoribus, ſed benè ex edicto ſi qua mihi iuſta cauſa, vt per Bart. in l. Aemilius ff. de minorib. Roland. à Valle conſ. 10. lib. 2. & per Bart. & Caſtr. in l. cum filius fam. §. in hac. ff. de verb. oblig. Caſtren. conſ. 229. lib. 2. & vide Surd. dec. 4. nu. 16. pract. Papienſ. in libell. ſuper reſtitut. in integr. in verb. præſcripſiſſe, Theſ. deciſ. 103. Franciſcus Aret. in l. 1. C. ſi aduerſ. præſcript. vbi dicit dari reſtitutionem, ſi læſio cauſetur ex diſpoſitione legis, Pract. Papienſ. dicto loco vbi videas, Theſaur. Pedem. d. deciſ. 103. Aret. inſtit. de except. §. 2. num. 2. Cagnol. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit. num. 223.

Præſcriptio non extenditur ad iura ſimilia, gloſſ. in cap. odia de regul. iur. in 6. refert Felyn. in cap. auditis de præſcriptionib. num. 10. vbi plura pro concordant. adducit, & limitat, quẽ videas, l. quod eſt conſtitutum C. de ſtatu defunct. Gabriell. titul. de præſcript. concluſ. 2. vide Bart. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto ff. de itiner. actuque priuat. Abb. conſ. 71. lib. 2. Mohed. deciſ. 22. de præſumpt.

Præſcriptio principalis trahitur ad acceſſoria, Bald. in l. terminato C. de fruct. & lit. expenſ. nu. 3. Afflict. deciſ. 139. ſub num. 5.

Præſcriptio per dationem fideiuſſoris interrumpitur, gloſſ. & Bart. in l. cum notiſſimi §. ſed & ſi quis C. de præſcript. trig. annor. Gomez. in tract. de contract. tit. de fideiuſſ. num. 18.

Limita, vt procedat quando actio perpetuatur litis conteſtatione, ſecus ſi non perpetuatur, quia tũc nec per fideiuſſoris conſtitut ionẽ, gloſſ. & Bart. in l. cum quis §. ſi quis pro reo ff. de ſolut.

Limita etiam non procedere quãdo daretur cum proteſtatione, vt nolit in plus teneri, quàm teneatur Bar. in l. cum quis §. ſi quis pro reo ff. de ſolut. num. 5. quibus concordat gloſſ. in cap. olim cauſam vbi Abb. de cenſib.

Præſcriptio interrumpitur per confeſſionem debiti factam in teſtamento, l. cum notiſſimi §. ſed & ſi quis C. de præſcript. trigin. an nor. Bald. in l. 1. C. de furt. Gomez. in tract. vltim. volunt. tit. 12. num. 81. in fin.

Præſcriptio non currit contra pupillum, & ad fauorem minoris viginti quinque annorum datur reſtitutio Alex. conſ. 116. lib. 5.

Præ-

Præſcriptio interrupta per litis conteſtationē perpetuatur ad triginta annos, gloſſ. in cap. paſtoralis, §. preterea in verb.annalem de offic. ordin. vide Soccin.in ſuis regul.in verb. præſcriptio regul. 30. Abb. conſ.19.lib.2. & declara vt conteſtatio fiat coram Iudice competēti, aliàs non prodeſt, l.ſi pater tuus C.ne de ſtat. defunct. Abb. d.conſ. 19.lib.2.

Præſcriptio habet vim decreti Iudicis, Bald.in l.1.C.de ſeru.fug.num. 19. ſed declara vt procedat in decreto ſimplici,non qualificato, & intelligatur de illa præſcriptione cuius initij non extat memoria in contrarium Io:Bapt. Bouius in tra.præſcript.ſuper ſtat.Vrbis cap. 19 num.36.

Præſcriptio interrupta contra principalem, non interrumpitur contra fideiuſſorem, vt per Bart. in l. cum quis §. ſi quis pro reo num. 7. ff.de ſolut.vide Angel.in l.cum pignori §.etiam hypothecaria ff.de pignorib.

Limita in duobus reis æquè principaliter obligatis, quod ſic, l.fin. C.de duobus reis.

Præſcriptio interrupta contra fideiuſſorem, non interrumpitur contra principalem, Put.deciſ.512.& vide rationem per Bart. in l.cum quis §.ſi quis pro reo ff.de ſolut.

Præſcriptio non interrumpitur per extraiudicialem interpellationē, Imol.in l.ſi ſeruum §.ſequitur ff.de verbor.oblig.& in cap.fin. de præſcript. Add.ad Bart. in l. naturaliter ff. de vſucap. Bart.& Alber. in l. alienam ff.pro empt.Socc.Iaſ.& Alex. in l.vltima ff.de eo per quem fact. & an per denunciationem factam à colono, Iaſ.in l.fin. ff.de eo per quem fact. erit, Abb. in cap. quoniam frequēter §. in alijs extr. vt lite non conteſtat.

Limita vt per Caſtr.in l.ſi autem §.ſi homo num.3.in prælect.nouis ff.de rei vend.

Limita etiam in præſcriptione cōuentionali, Caſtr.in l.more num. 4.C. de rei vendicat. notatur in l. 2.§.ille ff.mand. & in datione fideiuſſoris,vt dixi ſupra.

Præſcriptio non currit contra vxorem,conſtante matrimonio,Caſtr. conſ.466.lib.2.

Præſcriptio debiti conditionalis,incipit poſt purificatam conditionem,Alex.conſ.106.lib.5.

Limita,niſi conditio eſſet poteſtatiua, & doloſè eius implementum differreretur, Roman.conſ.84.facit etiam in conſ.9. Roland.conſ. 73.lib.2.num.35.

Præſcriptio aduerſus eum qui aliquid amiſit in ludo,nō niſi ſpatio quinquaginta annorum completur, l. fin.C.de Religioſ. & ſumpt.fun.& de aleatorib.

Præſcriptio contra obedientiam non currit actiuè, ſed paſſiuè, Felyn. in cap.nouit ille ſub num.4.de iudic.

Præſens.

Præſens, & tacens quando præſumatur conſentire,& è contra, Dyn.in cap. is qui tacet de regul. iur. in 6. latè Bartol. qui plures diſtinctiones facit in l.quę dotis ff,ſolut.matrim.num.20.Alciat.de præſumpt. reg.3.præſumpt.21.num.6.

Limita quando procederetur fauore diuini cultus, Felyn.in cap. ſuper eo, & ibi Abb. de offic.Iud. delegat. quia præſumitur conſentire.

Præſens, & tacens non videtur conſentire, vbi agitur de eius præiudicio.

Limita quando eſſet vocatus ad conſentiendum, vel contradicendum,Felyn.in cap.1.de maioritat. & obedient.

Præſentia,& Præſentatus.

Præſentia non arguit intelligētiam, Bart.in l.diem proferre §.coram ff.de arbitr.& in l.1.§.1.de author. tutor.Alex.conſ.70,lib.1.Rip.in l.2.§.voluntatem ff.ſolut.matr.

Præſentia maioris Iudicis impedit iuriſdictionem minoris,vide to ſupra in verbo maior verſic. maioris Iudicis.

Præſentia præſumitur in actibus, in quibus eſt de ſubſtantia, Oldrad, conſ.217.

Præſentia cōſanguineorum, & quod tunc temporis extarēt, debet probari ab eo qui actum impugnat, Menoch.conſ.351. num.30. lib.4.

Præſentia in dubio non præſumitur, vide Felyn. in cap. tenor de ſentent.& re iud.

Præsētatus ab eo qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, præfertur ei qui eſt præſentatus à vero patrono,Rot.deciſ.167.par.2.diuerſ.numer.8.

Præſtatio.

Præſtatio quę fit pro penſione rei ſingulis annis, non multiplicat obligationem,Aret.conſ.112.

Præſumptio.

Præſumptio validitatis actus præfer-
24 tur alijs pręſumptionibus,l.3.ff.de militari teſtam. l.non cogendum in fin.ff.de procurat.

Limita, vt hoc non procedat quādo concurreret præſumptio validitatis actus cū alia pręſumptione, æquè potentiore, vel maiore, & ex qua minus læderetur ille, quem voluiſſe facere actum validum arbitramur: quia fit interpretatio vt potius actus corruat, quàm valeat, vt videtur poſſe colligi ex dictis Aret. in §.in perſonam inſtitut.de actionib.nu.7.per Iaſ.in l.iuriſgentium §.ſed cum nulla ff.de pact.nu. 28. vide etiam ad hanc regulam Dec.in l.in contrahenda ff.de reg. iur. vbi ſex affert limitationes nu. 11.& ſeq.

Præſumptio faciens pro negante, releuat ab onere probandi, Bellam. deciſ.709.

Præſumptiones deſcendentes ex facto proprio, non releuant, niſi allegentur,Roland.conſ.9.lib.3.

Præſumptiones iuris ſemper debent allegari,ita vt non ſufficiat docere de actu ſuper quo ius præſumit, niſi etiam allegetur præſumptio, Alex.conſ.94.col.3. vol.2. Afflict. deciſ.14.Robert.Marant.in repetit.l.is poteſt num. 90. quæ repetitio eſt alligata ſuo aureo ſpecul. de ord.Iudic.in fin. Alex.in l.1.num. 5. C.vt quæ deſunt Aduocat. part. & limita vt ibi per eum.

Præſumptio ſolutionis reſultans ex pluribus,nō ſuffragatur actori, Rota coram Orano in Aquilana Vicariatus die 28.Iunij 1596.

Præſumptio validitatis actus ſemper fieri debet,& multis exornat,Crauett.conſ.52.

Præſumptio quòd nemo velit iactare ſuum,eſt adeo potens,quod præſumitur potius error facti, & iuris, etiam in facto proprio, & fatuitas, Rot.deciſ.131. par.2.diuerſ. nu.4. Crauett.conſ.148.

Præſumptio, & coniecturæ dicuntur probationes,Angel.in l.ſi pluribus §.ſi eadem res num.1.ff.de legat.1.

Præſumptiones in delictis occultis
25 ſūt liquidiſſimę probationes,Add. ad Felyn. in cap. prudentiam circa fin.de offic.Iudic.delegat.

Non præſumuntur ea quæ proueniūt homini accidentaliter,ſecus ſi ei à natura inſint, Abb.in cap.cum iure extr.de offic.Iud.deleg.

Præſumitur quiſque lucrari,& acquiſiuiſſe de proprio,quod declara,vt per Crauett.conſ.191.num.8.

Præteritio.

Per præteritionem filij iam nati, teſtamen-

ſtamentum eſt nullum, idque verũ, etiam ſi filius moriatur, inſtit. de exhæred. liberor.

Limitatur non procedere quando in illo teſtamento eſſent inſtituti venientes ab inteſtato, Myſing. inſtit. de exhæred. liberor. in princ. l. poſthumus ff. de iniuſt. & rupt. teſtam.

Præuentio.

Præuentionis materia habet locum cæteris paribus, Rot. dec. 475. par. 1. in fin.

Præuentiones in hoc Neapolitano Regno non fiunt, niſi præſtita cautione de ſoluendo debitum, & pœnam, pragm. vnica de preuent. moderand. quæ mãdat ſeruari Ritum M.C.V. 189.

Presbyter.

Præsbyter habens populum, ſeù curam animarum, debet haberè Clericum, & conſequenter alimenta pro illo, Abb. conſ. 89. lib. 2.

Pretium.

Pretium ſuccedit loco rei in vniuerſalibus, l. Imperator §. fin. vbi Bart. & Cuman. ff. de leg. 2. ita quod res empta ex pecunia redacta ex pretio bonorum hæreditariorũ ſubrogetur loco alienatorum, Ruini conſ. 97. n. 10. lib. 5. Curt. iun. conſ. 271. num. 13. lib. 3. declara vt per Ang. in l. nonnumquam ff. de vſur. Amplia etiam in particularibus, quando pretium eſt conſequutum ex cauſa lucratiua, l. ſi eum ſeruum ff. ſi cert. petat. l. ſi me, & Titium eod. tit. Gomez. ad l. 50. Tauri ſub num. 28.

Pretium iuſtum, vel non, relinquitur arbitrio Iudicis, in materia ſimulationis, Soc. iun. conſ. 104. num. 5. lib. 3.

Pretium rei debitæ ex pluribus cauſis non lucratiuis, poteſt conſequi, quamuis res ſit in ſuo poſſe, latè Siluan. conſ. 49. num. 66. & ſeq.

Pretium iuſtum arbitratur Iudex, l. & ſi æquo ff. de legat. 1. Gabriel. conſ. 151. lib. 1. ad rationem quinque pro centenario, Honded. cõſ. 30. lib. 1. Crauett. conſ. 189. Rota coram Gipſio in Tiburtina tenimenti 9. Maij 1594.

Pretiũ non venit appellatione damnorum, ſed appellatione intereſſe, Alex. conſ. 67. lib. 2.

Pretium in feudalibus non ſuccedit loco rei, Surd. deciſ. 306. num. 3.

Pretium rei furtiuæ nõ impedit trãſlationem dominij, nec inualidat contractum, Salyc. in l. ſi ſuis C. de oper. liber.

Pretij mentio vbi ſit, intelligitur actum de emptione, & venditione, Becc. conſ. 41.

Pretium iuſtum fundi quid ſit, videto ſupra in verbo iuſtum.

Primogenitus.

Primogenitus dicitur etiam ſecundo loco natus, ſublato primo loco genito, Seraph. deciſ. 459.

Primogeniti filia in ſucceſſione maioricatus ſecũdogenito præfertur, tex. tertiæ partitæ tit. 18. l. 2. & expreſſim Pet. Bell. in l. pater filium §. quindecim ff. de leg. 3. cuius meminit Ioan. Lup. in repet. cap. per veſtras de donat. inter vir. & vxor. §. 69. char. 52. col. 2. Bal. in l. in multis ff. de ſtatu homin. quod etiam palàm tenet Ioan. Fab. in authẽt. ceſſante C. de legit. hæred. & sàt cõſtat ex l. 40. Tauri lib. 5. nouæ recopilat. tit. 7. latè Marc. Salon. de pace in conſ. 29. n. 11. & aduerte, quòd in his ſucceſſionibus conſuetudo conſideranda eſt, Marc. Salon. de Pace d. conſ. num. 12. & num. 14. quod feudorum materia horum maioricatuum, de quibus ibi loquitur abſimilis ſit.

In primogeniti filij legitimi præiudicium, cui pertinent bona maioricatus, non legitimatur per ſubſequens

quens matrimonium: quia talis legitimatio, non retrotrahitur ad tẽpus natiuitatis filij legitimati, cùm ſit in præiudicium filij, qui verè legitimus eſt, & hanc eſſe communẽ opinionem tenet Marc. Salon. de Pace in conſ. 6. num. 13. allegans Soccin. iun. in conſ. 52. num. 6. & 7. lib. 1. & conſ. 95. numer. 32. lib. 3. Felyn. in cap. fin. num. 11. de cõſtitut. Martin. Lauden. in tract. de primogenitura quæſt. 32. per totã, Gomez. in l. 9. Tauri nu. 64. & 65. vide infra in verb. ſubſtitutus verſ. ſubſtituti.

Princeps.

Princeps poteſt prohibere ſubditos ne litigent coram alio, quàm Iudice ſuo, & idem etiam Iudex ordinarius, Burſat. cõnſ. 397. num. 20.

Princeps vbi reſcribit contra factum proprium, requiritur clauſula derogatiua, Cæſ. de Graſſ. deciſ. 3. & 9. de reſcript. num. 9.

Princeps non poteſt auferre ius queſitum præſcriptione immemorabili, Crauett. conſ. 640. Pinell. de reſcindend. vend. in rub. par. 1. cap. 2. num. 4.

Princeps nõ vult tollere quod ignorat, Bellam. deciſ. 116.

Princeps poteſt eſſe Iudex in cauſa propria, Abb. & Felyn. in cap. cum veniſſent ſub nu. 5. de Iudic. quod limita quoad ſubditos, non autem quoad alios, vt ibi per Felyn.

Princeps non aufert ius tertio ſine citatione, Crauett. conſ. 5. num. 4. & declara vt non procedat quando Iudici conſtat nullum habere ius, Crauett. d. conſ. nu. 7.

Princeps vbi manus appoſuit, inferior ſe non intromittit, cap. paſtoralis §. præterea de offic. delegat. Dec. cõſ. 191. Angel. in rub. de appellat. Neuizzan. conſ. 44. num. 11. exornat Becc. conſ. 3. num. 68.

Princeps etiam de plenitudine poteſtatis non aufert ius tertio, Crauet. conſ. 5. ſed poſtquam vult tollerare debemus, Rota deciſ. 614. num. 23. par. 1. vbi multa: & quando aufert per viam legis non tenetur ad recompenſam, deciſ. 457. par. 1.

Prioratus, & Priores.

Prioratum monachalem non impetrat nõ expreſsè profeſſus, Bellam. deciſ. 76.

Priores ammouibiles ſine conſenſu, non poſſunt res Eccleſiæ, etiam ſolitas locari, relocare, Rot. dec. 554. par. 1.

Priuilegium, & Priuilegiatus.

Priuilegium dicitur etiam illud per quod remouetur impedimentum, vt reuertatur ad ius cõmune, Bald. in cap. cum dilectus col. 2. de conſuetud. Mohed. deciſ. 1. num. 3. de conceſſ. præbend.

Priuilegium non reuocatur morte concedentis, nec eſt opus confirmatione, Surd. conſ. 514. in fin. glo. ad reg. Cancell. reg. 10. vide Menoch. conſ. 350. num. 23. & 24.

Priuilegium minoris ætatis præualet priuilegio imbecillitatis ſexus, Bartol. in l. ſi apud minorem ff. de minor. Lambert. de contract. in fin. num. 119.

Priuilegium qualiter perdatur, vide per Felyn. in cap. cum acceſſiſſent num. 24. de conſtit. & non perditur per non vſum, ſi caſus vtendi non accedit, Felyn. in cap. cum re num. 11. in fin. de re iudic.

Priuilegium interpretari ſpectat ad Principem, Rot. deciſ. 83. par. 2. diuerſ.

Priuilegium conceſſum pauperibus, dicitur conceſſũ miſerationis gratia, Rot. deciſ. 759. par. 1. diuerſ.

Priuilegium datum marito, quod ex fundo dotali percipiat fructus, iuxta cap. ſalubriter, non tranſit in alium extraneum, Bald. in rubr. C. de vſur. num. 5. Alex. in l. in inſulã §. vſu-

§.vſuras ad fin. ff.ſol.matrim. Dec, conſ.571.

Priuilegia depoſiti ponuntur latè per Rol.conſ.4.lib.4. & Scribent.in l. 2.ff.ſi cert.petat. DD.in §.præterea inſtit.quib.mod.re contr.oblig.

Priuilegia prioritatis conceſſa dotibus, habent locum in dote confeſſa, vt habetur in additionibus ad gloſſ.in verb. datæ in l. aſsiduis C, qui potior.in pign.hab.

Hoc tamen limitatur duobus modis, vt procedat quando eſt renunciatum beneficio non numeratæ pecuniæ, vel tantum temporis eſt elapſum, vt iſta exceptio opponi non poſsit, contrarium tenet Iaſ. & Aret.in §.fuerat in gloſſ.in verb. creditoribus inſtit. de actionibus, Felyn.in cap.ſi cautio num.84. de fid.inſtrumen.& ſequitur Roman, conſ.430.

Priuilegium conceſſum mercatoribus,vt eorum libris credatur vſque ad certam ſummam,intelligitur de qualibet partita,ſeu ſumma pro ſe, non coaceruata cum alijs,Add.ad Felyn. in cap. ex parte Decani nu, 2.de reſcript.

Priuilegium ne quis conueniatur coram alio Iudice,intelligitur per viã delegationis,ſecus de iure communi ratione domicilij, vel contractus,Abb. & Fely.in cap.dilecti de foro compet,

Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra æque priuilegiatum, Rot. deciſ.557.& 558.par.1.

Priuilegiatus quando vtatur priuilegio contra priuilegiatum,vide per Abb. & ibi Add, in cap.fin.num.2, extr.de ordin.cognit.

Priuilegiatæ perſonæ. vide ſupra in verb.perſonæ.

Probare,& probatio.

Probare plenè, & coloratè inter ſe differunt, Bellam. deciſ.50.

In probanda conſanguinitate præſentati cum teſtatore, non requiritur probatio per diſtinctionem graduum,iuxta tex.in cap. licet ex quadam extr.de teſtib.ſed ſufficiũt leuiores probationes, per indicia, & præſumptiones, Aret. conſ. 37. Rota coram Blanchetto in Burgenſ.de Pol. 13. Martij 1595.

Probationes,quæ non releuant,non ſunt admittendæ, l.neque natales C.de probat.gloſſ.in cap.cum contingat de offic. delegat.

Limita vt non procedat, ſi quod velit probare præſtaret aliquod adminiculum, Add. ad Abb. in d. cap.cum contingat num.6.

Probationes non admittendæ, ſi fuerint admiſſę, parte proteſtante, nõ valent, quamuis non fuerit appellatum, Felyn.in cap.cum cõtingat num.8. de offic. delegat. Add. ad Abb.ibi,

Probatio vera nunquam concludit per poſſibile, ſed debet concludere per neceſſe,vel probabile,vt notat Bal. in l. ad probationem C.de probationib. vel præſumptiuè, & ex preſumptione iuris talis,quæ ad condemnationem ſufficiat, Bart. in l.1.num.16.ff.ſi cert.petat. Iuris enim præſumptiones ſunt liquidiſſimè probationes, l. licet imperator, ff.de leg.1. l.ſi quis locuples in fin. ff.de manum.teſtam.

Probatio præſumpta,non dicitur ſemiplena probatio, Abb. in l.quod ff.ſi cert.petat.num.66. & præſumptio oritur ex verbis l.quidam in ſuo,& ibi gloſſ. ff. eod.

Probationes factæ in Iudicio exceptionis, non faciunt fidem quando proponitur per viã actionis, Abb. in cap.fin.nu.8.extr. de ordin. cognit.

Probationes minus quã ſemiplenè, non coniunguntur ad faciendam plenam probationem, quando nõ ſunt in eorum ſpecie perfectè,

Becc.

Becc.conſ.97.num.4.

Probatio ſemiplena alicuius facti excuſat à pœna promiſſa ob non factum, Fclyn.in cap.P.& G.de offic. delegat.num.4.

Probatio cui in principali cauſſa, obſtabat cõcluſio, poteſt fieri in cauſſa appellationis, Felyn.in cap.cum dilectus num. 23. extr. de fide inſtrum. Aret. in rubr. Inſtit. de except.num.53.per l. per hanc C. de temp.appell. Ant. de Butr. in cap. paſtoralis de except. n.14.quia eſt inducta appellatio, non ſolum vt error primi Iudicis corrigatur, ſed etiam vt noua inſtrumenta, & probationes producantur deciſ. Theſauri pedem.246.

Limita d. legem non habere locum, quando illud quod non eſt deductum in prima inſtantia, debebat deduci in termino à iure præfixo, Aret.vbi ſupra.

Probatio per euidentiam facti nunquam cenſetur excluſa, etiam poſt didicita teſtificata, Tiraq.in tract. retract.tit.1.§.4.gloſſ.1.num.36.

Probatio plena præſumptioni eſt præferenda, gloſſ.in verb.veriſimilia, cap.cupientes de elect.

Probatio quę debet fieri in continenti, poteſt fieri per teſtes, Corrad. in l.vnica C.de moment. poſſeſſ.limit.12.nu.9.

Probatio in delictis occultis, videto ſupra in verb. præſumptio nu.26.

Proceſſus.

Proceſſus Iudicis delegati in habilis valet, niſi fuerit oppoſitum, Felyn. in cap.cum dilecta de reſcript.numer.3.

Limita & declara vt ibi per eum.

Proceſſus nullus ob citationis defectum poteſt ſanari, Put.deciſ.128. lib.1.

Proceſſus licet fuerit nullus, ſi Reus
26 confeſſus eſt ſe homicidium patraſſe, talis confeſſio ſufficit ad cõdemnationem, ita tradit Innoc.in cap. qualiter, & quando. 2. in penult. col. verſ. item ad prædictas pœnas extr. de accuſ. D. Io. de arnon.coment.6.fol.78.

Proceſſus ſi fuerit nullus reſpectu minoris, an etiam ſit nullus reſpectu maiorum, qui ſimiliter fuerunt ſuper eadem re conuenti, vide ſupra in verb. perſonę verſic. aduerte circa fin.

Procura, & Procurator.

Procura in Curia Eccleſiaſtica poteſt exerceri à clerico, Felyn. in cap. cum I & A.ſub nu.12. de ſent. & re iudic.vide Capell. Tholoſan. quæſt.131.

Procurator abſque ſpeciali mandato, non poteſt proteſtari de hijs, quæ dependent ab animo ſui principalis, Cæſ.de Graſſ.deciſ.3. de reſtit. ſpoliat.

Procurator an teneatur de geſtis ab eius ſubſtituto, vide l. non & Seruius, §.fin.ff.negot.geſt. l. procuratorem §.ſi quis mandauerit, ff.mãdati & l.ſi quis mãdato Titij, ff. negot. geſt. Vinc. de Franch. deciſ. 212.lib.2.

Procurator in criminalibus non admittitur, cap.veniens, & ibi gloſſ. extr.de accuſat. l.penult. §.ad crimen, ff.de public. iud.

Limita procedere de iure communi, ſecus de iure Regni, vt in cap. eodem ſtudio proſequentes ſub rubr. quod in cauſis criminalibus poſſit conſtitui procurator. &c. & adde cap. Regni ſtatuimus ſub tubr. quod licet ſpecialibus perſonis in criminalibus &c.

Procurator habens generale mandatum cum clauſula generali, vt puta: nec non ad omnes cauſas, &c. non per hoc eo vti poterit in cauſis, & caſibus, in quibus de neceſſitate requiritur ſpeciale mãdatum, l.illud §,fin. ff.de minor. l. non ſolum,

Digitized by Google

lij, §.fin. & l. Pomponius in princ. ff.de procur.cap.ad agendum eod. tit.in 6.cũ alijs allegatis per Vant. de nullit. in rubr. de nullit. ex defectu inhabilit. perſ. ſeu mand. num.89. caſus & in quibus requiritur ſpeciale mandatum, & expreſſum, vide per gloſſ. in d.cap.ad agendum,& per Specul.de procurat. §. ratione ſui,verſ. item opponitur Bartol.in l. filius familias, ff. de donationib. Ang. inſtit. de his per quos agere poſſ. §. 1. quos refert, & ſequitur Muſcatell. in ſua prax.part.2.gloſſ.veniens num.31. & 32.

Procuratoris officium in Curia Romana nobile, Mandoſ. ſup. reg.4. quæſt.8.num.7.

Procurator reuocatur per ſimplicem conſtitutionem aliorum, Bellam. deciſ.529.
Limita vt per Seraph. deciſ.1033. num.6.

Procurator quandoque dicitur negotiorum geſtor: & etiam is cuius factum à domino fuit ratificatum, Add.ad deciſ.Bellam.20.

Procurator verus, licet de rato promiſerit, non tenetur ſi conſtat de mandato,Bart.in l.3.ff.rem rat.haber.Aret.conſ.90.et 100.Curt.iun. conſ.63.lib.1. num.7. vide Serap. deciſ.548.

Procuratoris factum,omiſſio, ſeu cõfeſſio, quando noceat domino, vide latè per Abb. deſtinguentem in cap.1. num.17. et ſeq. vt lite non conteſtata,et ibi Felyn.Surd.conſ. 326. num.4. Bellam. deciſ. 164. et deciſ. 650. num.2. et quod caſus contingens in perſonam procuratoris non excuſat dominũ ſi potuit prouidere dando ſibi facultatem ſubſtituendi, vel quando procurator haberet exceptionem perſonalem Felyn.d.cap.nu.5.

Procuratorem debet conſtituere pater cum conſenſu filij,quando agitur de bonis aduentitijs, Capell. Tholoſ. quæſt.105.

Procurator qui vigore facultatis ſubſtituit,non poteſt reaſumere,gloſſ. fin.in cap. quamuis alicui de offic. iud.deleg. in 6.

Procurator qui alias fuit acceptatus, non tenetur de mandato docere, Surd. deciſ.104. num.12. Grat.diſcept.forenſ.76. nu.24. Surd.conſ. 371.num.59. et deciſ.108. nu.12.

Procuratorem plures conſtituere compelluntur, Grati. diſcept. forenſ.quæſt.194.

Procurator ad vnam cauſſam, non poteſt iuriſdictionem prorogare ad aliam,cap.cum olim, Abbas. de offic.deleg.

Procurator non admittitur in cauſſa criminali arbitraria, Felyn.in cap. cum te num.3.de re iud.
Limita data in validitate, vel nullitate accuſationis, vel inquiſitionis, quia tunc admittitur ita ſing. Bal.conſ.106.

Procurator cum libera,dicitur habere ſpeciale mandatum, Mant. deciſ.11.

Procurator ſubſtituit procuratorem duobus modis Bart.in l.de curatore num.6.ff.de curat.bon.dan.Bellam.deciſ.6.

Procurator ſubſtitutus, poteſt ſubſtituere poſt litem conteſtatam, Aſſin.in ſua prax. §.3. cap.14. cum ſit effectus dominus litis vide infra num. 27.

Procurator qui non poteſt eſſe in prima inſtantia, nec etiam in ſecunda,Roman. conſ.384.

Procuratoris reuocatio ſufficit quod fiat apud acta, abſque aliqua intimatione, Caſtr. in l.1. C. de ſatiſdat.Put.deciſ.114.lib.2.vide Grat. diſcept. forenſ. diſcept.191. numer.26.

Procurator tenetur cepta adimplere,

ac facta conſeruare, Caſſad. deciſ. 1. num. 5. de renunt.

Procurator cum quo fuit lis cõteſtata, debet ad ſucceſſiuos actus citari, aliàs proceſſus eſt nullus, Math. Brun. conſ. 63. in fin. Aſsin. in ſua prax. §. 3. cap. 13. & durat etiam in ſecunda inſtantia, Bellamer. deciſ. 530.

Procuratores, vel defenſores non tenẽtur iurare ſuper defenſionibus, etiam ſi ſciant veritatem, cùm aduerſarius poſſit cogere principalem, l. generaliter §. his de præſentibus C. de iureiur. ſi verò neſciunt veritatem, tantominus tenentur, ità concludit Iaſ. in l. iusiurãdum, & ad pecunias §. defenſor ad fin. ff. de iureiur. & refert d. Ioan. de Arnon. coment. 28. fol. mihi 83.

Procurator poteſt conſtitui per litteras priuatas, Dec. in cap. ſignificauit, de appell. Honded. conſ. 55. num. 1. lib. 1. Mant. deciſ. 100.

Procurator præſumitur qui differt litteras, ſeù mandatum in quo dicat ſe nominatum, Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 35.

Procurator non poteſt expedire cõtinentia gratiam, Felyn. in cap. ex parte Decani de reſcript. num. 28. & ideo non poteſt conueniri ne citetur ad videndum iurare teſtes; nec minus conſentire clauſulæ, appellatione remota, Felyn. in cap. ſuborta num. 1. extr. de re iudic.

Procurator inhabilis ad iudicia, an poſſit ſubſtituere alium, vide cap. ſi religioſus clem. de procuratorib. & ibi Abb. & an ſufficiat illum habere mandatum generale ad ſubſtituendum, vel requiratur ſpeciale, vide Felyn. in cap. poſt ceſsionẽ de probat. Bald. qui dicit, quod ſi habet mandatum ad ſubſtituendũ, poteſt ſubſtituere, in l. procurator eſt de procur. §. dari autem in ſua addit. vide Bellamer. deciſ. 143. & 182. & 730. & an procedat in beneficialibus, & poſſeſſorijs, vide Put. deciſ. 167. lib. 1. aliàs 157. Beltran. conſ. 87. lib. 1.

Procurator quando dicatur conſtitutus à Capitulo, vel à particularibus perſonis, diſtinguit Bellamer. deciſ. 10. vbi quando conſtitutus à Capitulo prẹiudicet perſonis particularibus.

Procurator ante litem conteſtatam non poteſt ſubſtituere, niſi habeat à domino facultatem ſubſtituẽdi, cap. 1. de procura. in 6. l. quod quis C. de proc. Roman. conſ. 241. num. 8. & facta ſubſtitutione, non poteſt reuocari, niſi habeat in mandatis, Oldrad. conſ. 130. num. 2.

Procurator qui reſtituit inſtrumenta poteſt petere à domino ſibi fieri inſtrumentum de recepto, & compellitur, vt ex tex. gloſſ. & Bal. in l. ſi mulier C. de pact. conuent.

Procurator ad exigendum non obligat ex confeſſione de recepto, Tiraq. de retract. cõuent. §. 4. gloſ. 6. nu. 11. & ſeq. vbi de tutor. & curat.

Procurator vt quis dicatur requiritur eius expreſſus conſenſus, l. filiusfam. §. inuitus ff. de procurat. Limita non procedere in conſanguineo, qui ſi ſit præſens præſumitur officio procuratoris conſentire, Iaſ. in l. quæ dotis nu. 71. & ſeq. ff. de ſolut. matr.

Amplia limitationem procedere in valdè amico, quia idem ius ſtatuitur, in valdè amico, quòd in cõſanguineo, Iaſ. in d. l. quæ dotis nu. 72. & 74. idem Iaſ. latè in l. exigendum C. de procurat. vide Felyn. in cap. coram dilecto de offic. Iudic. delegat.

Procurator falſus æquè dicitur, qui non habet mandatum, vel fuit reuocatus, gloſſ. in l. falſus C. de furt.

Procurator qui excedit fines mãdati ſciente, & patiente mandante, il-

lum

lum obligat, Rolan.conſ.70. num. 30.lib.1.Matth.Brun.conſ.16.numer.21.

Procurator conſtitutus contra certã perſonam,non poteſt agere contra alium, Bellam.dec.314.& 746.vbi de habente mandatum limitatum ad cauſas deuolutas.

Procurator qui confeſſus fuit habuiſ ſe non obligat conſtituentem, niſi in mãdato adſit clauſula ſe ratum, & gratum habiturum, cum iuramento,Caſtren.conſ.409.lib.1.vbi conſiderat quando eſſet conſtitutus ad vtilitatem ipſius procuratoris.

Procurator in omittendo præiudicat domino,Rot.deciſ.719.par.1.

Procurator in rem ſuam quis dicatur, vide remiſſiuè Felyn.in cap.licet vndique de offic.deleg.& Rot. deciſ.174.par.2.diuerſ.

Procurator ad reſpondendum poſitionibus debet habere ſpeciale mandatum,cum inſertione reſponſionis, Neuizzan.conſ.7. num. 13. gloſſ. in cap.1. de Iudic.in 6.pract. Papien.in formul poſition.in gloſ. in verbo Simonius, Veſtr. in ſua prax.lib.5.cap.14.num.11.Batt.in l. qui bona §. ſi aliena ff. de damn. infect.Menoch.de arbitr.Iud.vide Oſaſch.deciſ.Pedemont.113.

Procurator ſubſtitutus non poteſt alium ſubſtituere, Oldrad. conſ. 130. & quid operetur clauſula promittens ratũ habere quidquid factum fuerit, Felyn. in cap. licet ſub num.7.de offic.ordinar.

Limita quando eſt effectus domi-
27 nus, litis Addent.ad Veſtr.in ſua prax.lib.4. cap.5.num.36. Aret.in §.præterea num.38.inſtitut. de except. & ibi quid de procurat. ad negotia.

Prodigus.

Prodigus non poteſt cõtrahere quaſi contrahere,teſtari,vel codicillari, quia propter tale vitium præſumitur carere ſenſu, & intellectu, & æquiparatur furioſo, Anton. Gomez.var.reſolut.lib.2. in tit. de reſtit.min.num.30. verſ.4. & principaliter prohibetur nu.262.ex tex. in l.his qui ff.de tut.& curat. & idẽ in l.3.Tauri nu.14. verſ. item prohibetur teſtari prodigus, Vinc. de Franch. deciſ.672.num.14. & dec. 598. num. 3. quod competant ei eadem priuilegia, quæ conceduntur minoribus: & an ei competant primum,& ſecundum beneficium, vide ibi num.1.

Proditores.

Proditores an dicantur emittentes ictum ſcopittæ,vide infra in verbo ſclopus per totum.

Producens,& Productio.

Producens inſtrumentum nõ approbat enunciata in eo,Cæſ.de Graſſ. deciſ.6. tit.de re iud. Paris in cap. cum venerabilis nu.58. de except. & quod poſsit pro parte acceptari,& pro parte impugnari, gloſſ. in cap.13. diſtinct.37. vide deciſ. Pedem.39.in contrarium, Caſtrenſ. conſ. 331. lib.1. Angel. conſ.132. præſumitur tamen ſcire omnia in eo contenta,Anchar.conſ.170.nu. 6.Crauett.conſ.193 nu.7. Verall. deciſ. 193. par.1. Gabriell. conſ. 148.lib.2. num.17. ſecus ſi productio fuit facta ad effectum impugnandi,Crauett.conſ.175.num.7. & an poſsit illud dicere nullum, Bart.in l.poſt legatum num.2.ff.de his quib.vt indign.

Producens inſtrumẽtum videtur affirmare omnia quæ in eo continẽtur,& illis aſſentire, l. qui pecuniã ff.de leg.1. Caſtrenſ.conſ.369. ſub num.2.lib.2.Paris conſ.79.lib.3.& conſ.125.lib.2. Aymon.conſ.201. & contra producentem plenè probat Honded.conſ.52. num.29.lib. 1.nec poteſt dici de errore, Surd.

conſ.5. num.37. & 38.lib.1.

Declara vt procedat ſuper diſpoſitiuis, ſecùs ſuper enunciatiuis, & incidenter enarratis, Dec.in cap. cum venerabilis nu.94. de except. vbi Fely.nu.22. latè Ceſ. de Graſſ. deciſ. 16. num.6. de probat. quia enunciata videtur fateri quando pertinent ad materiam, Natt.conſ. 333.

Declara etiam, vt non procedat, quando producitur ad effectum impugnandi, Grauett. conſ.175. num.7.

Productio ſcripturarum limitatè facta ad eas tantùm reſtringitur, nec poteſt Iudex in alijs ſe fundare, Gabriell.cōſ.40 lib.1.in fin. Honded.conſ.39.num.67.

Prohibens, & Prohibitio.

Prohibens aliquem teſtari qua pœna puniatur, videas per Menoch. latiſſimè de arbitr.Iud. lib.2.cent. 4. caſ.395. vbi cumulatiſſimè: & quæ requirantur, vt quis dicatur prohibuiſſe aliquem teſtari, Socc. iun.conſ. 148.lib.2.

Prohibitio generalis comprehendit ſpecialiter priuilegiatos, l.in fraudem ff.de milit.teſtam.

Limitatur vt non procedat quando iſtud priuilegium eſt in illa re ſpecialiter conceſſum, vt eſt tex.in §. ſed ſi inſtit. de exhæredat.lib. & ibi gloſſ.in verb.occupatus.

Limita etiā non procedere quando iſtud priuilegium eſſet inſertū in corpore iuris, gloſſ.in Auth.qua in Prouincia C. vbi de crimin.agi oport. Iaſ.in l.quod Principi num. 16.ff.de legib.

Prohibitio de non vendendo, non comprehendit alienationem in vltima voluntate, Rip. in l. hæredes mei §. cum ita numer.16.ff.ad trebell.

Promiſſio, & Promittens.

Promiſſio hominis facit ceſſare promiſsionem legis, l.fin. C. de pact. conuent. declara vt Rot.in deciſ. 279.num.7. par.2.diuerſ. Roman. conſ.121.

Limita vt per Menoch.de preſūpt. 190.lib.4.num.39. Bart.in l.ſi cum dotem ff.ſolut. matrim. Iaſ. in l. 2. C. de iur.emphit. Alex.conſ.118. lib.5.in fin.

Promiſsio de ſoluendo centum, & illud plus, quod fuerit iudicatum nō ſuſpendit executionem, Soccin. in l.pecuniam ff. ſi cert. petat. Surd. conſ.38.num.24. & 25.lib.1. Munoz.de ratiocin. cap.33. num.27. & ſeq.

Promiſsio rei quæ nondum extat, tacitam conditionem habet, l.interdum ff.de verb.obligat. Bart.in l. diem functo ff.de offic.aſſeſſ.& hoc procedit non ſolùm quoad dandum, ſed quoad acquiſitionem, l.ſi ſeruus communis ff.de ſtipul. ſeruor. Bart.vbi ſupra.

Promiſſio de non reuelando ſecretū, etiam cum iuramento non tenetur, ſi promiſſor poſtea adhibeatur in teſtem, Capell.Tholoſan.quæſt. 241.

Promiſſio de aliquid dando, ſi pulſabitur ad veſperas, & in euentum, quod non pulſetur de aliquid recipiēdo valet, Caſtren.in l.à Titio ff.de verbor.obligat.Socc.iun.in l. filius fam.§.diui num.109. ff.de legat. 1. quod eſt notandum pro ſcōmiſsis, & de hoc videas nouiſsimè per Vincent. Carocchium Indēt. in ſuo tract.de depoſit. p.1. cauſ.2.

Promiſsio de vendendo non æquiparatur venditioni, Theſaur.deciſ. 233. Surd.conſ.52.& 372.& limita vt ibi per eum tribus modis.

Promiſsio indemnitatis cōtinet promiſsionem defenſionis, Surd.conſ. 150. lib. 1. & eſt in dāmno eo ipſo quod eſt obligatus, Seraphin.deciſ.593.

Pro-

Promiſsio dotis facta marito, nõ quęritur marito ſine ceſsione, Siluan. conſ. 13. num. 11.

Promiſsio generalis cum exceptione incerta, vitiatur in totum, Surd. conſ. 449. num. 4.

Promiſsio cum ſtipulatione, cõtemplatione legati, reuocatur reuocato legato, Ruyn. conſ. 61. num. 7. lib. 2. Rota coram Seraphino decis. 417. Bald. in l. fin. C. de conſtit. pecun. verſ. extr. quæritur Ruyn. conſ. 182. num. 21. lib. 1. & conſ. 16. lib. 2. num. 13. Natt. conſ. 73.

Promittens quidquid conſtiterit aliquem debere, ſi antequam conſtet moriatur, promiſſor non tenetur, l. qui Roma §. Augerius ff. de verbor. oblig. Gomez. in tract. vltim. volunt. tit. de qualitat. contract. n. 36. in fin. vide Caſtrenſ. conſ. 63. lib. 2. in fin. Paris conſ. 121. num. 5. & ſeq. Munoz. de ratiocin. cap. 34. num. 8.

Promittens id quod alter verè debebat, licet certitudo debiti non demonſtretur, nihilominus promiſſio tenet, Roman. conſ. 502. nec eſt opus, vt exhibeatur inſtrumentũ, vel quod debitum rei principalis probetur, Aret. in §. idem curis ſub num. 23. inſtit. de except.

Promittẽs ſe obligaturum ad decem poteſt cõtirngi vt ſoluat, Mant. de tacit. conuent. lib. 3. tit. 15. nu. 84. Iaſ. conſ. 70. lib. 1. num. 9. Grat. diſcept. forenſ. cap. 115. num. 24.

Promotiones.

In promotionibus infidelitas conuerſi non nocet, cap. eam te de reſcript. & limita tribus modis, vt per Felyn. ibi num. 12.

Proprietas.

Proprietas pro præſtatione alimentorum non debet vendi, l. qui bonis ff. de ceſſ. bonor. & ſic quando filius nõ poteſt, nec vult ſtare cum patre, tenetur pater ei alimenta præſtare de fructibus bonorum paternorũ, maternorum, & de bonis quæ ab agnatis, & cognatis obuenerũt iuxta numerũ perſonarũ: & dicit Neapod. in cõſuet. ſi quis habet de alimentis præſtand. in gloſ. 1. in fine, quod fiet quædam maſſa, ſeù quaternus de fructibus, & fiet diuiſio in vtilem iuxta numerum prędictum, numerata perſona vxoris: & ſi fructus bonorum non ſufficiunt pro patre, & filijs, ſunt dandi patri, Vinc. de Franch. qui alios allegat in deciſ. 336. num. 3. quia omnis perfecta charitas incipit à ſe ipſo, l. præſes C. de ſeruit. & aqua, vbi Bal.

Proprietas quartæ ad quem ſpectet, vide infra in verbo quarta verſic, quartam lucratur.

Prorogatio.

Prorogatio termini debet denũciari Iudici remiſsiuè, Verall. deciſ. 402. par. 2. & debet fieri parte citata, Caſtren. in l. continuus §. cum ita num. 6. ff. de verb. obligat.

Proſequi.

Proſequuta, magis quã petita attendi debent, Iacob. de Sancto Giorgio in l. 2. num. 5. C. de Iudic. Caſtrenſ. num. 5. Felyn. in cap. licet velli extra de ſimon. maximè ſi cauſa ſit commiſſa ſummariè, Rot. dec. 132. par. 2. diuerſ.

Proteſtans, & Proteſtatio.

Proteſtans, ſiuè interpellans non tenetur exhibere inſtrumentum de eo quod ille cui fit proteſtatio, facere tenetur, Alex. conſ. 206. num. 8. lib. 7.

Proteſtatio in ijs quæ dependent à iure nihil operatur, vt notatur in l. alimenta C. de negot. geſt, Dec. in l. vinum num. 5. ff. ſi cert. petat.

Proteſtatio in iudicialibus debet repeti in quolibet actu, aliàs videtur renunciatum, Verall. deciſ. 403. par. 2. Becc. conſ. 22. in fin. Put. de-

ciſ.

ciſ.218.lib.2. Seraphin.deciſ.502. & 1407.

Proteſtatio derogatoria præcedens ineſt actui ſubſequenti,etiam contrario,ita Bart.& Alex.in l. pacta nouiſsima C.de pact.quod declara vt per eos.

Proteſtationi in ijs quæ depẽdent ab animo proteſtãtis ſtatur,l.qui aliena §.fin.ff.de acquir.hæred.

Declara vt procedat quando eſt clara, & ſpecificat animum proteſtantis,vt colligitur ex illa l & tradit Marant. in 3.par.princip.num. 150.verſ.& quandoq; appell.

Proteſtatio facta Procuratori non tenet, Cæſ.de Graſſ.deciſ.3. de reſtitut.ſpoliat.num.11.

Proteſtatio depedẽs à volũtate proteſtantis,ſi Iudex illam nolit attẽdere in actu ſubſequenti debet repeti,aliàs videtur ei renunciatum, Abb. in cap. 1. ſub num.16. & 17. de litis conteſt. & propterea credo bonam practicam in qua dicitur ſaluis, & repetitis proteſtationibus aliàs factis.

Proteſtatio contraria facto, in iudicialibus vitiatur, ſi proteſtatio nõ fuit reiecta, & factũm ſortitum fuit effectum, Dec.in cap. ſolicitudine vbi plures allegat de appell. Alex. in l.non ſolùm §. morte verſ.vnde dici poteſt ff.de noui oper. nunc. Put. deciſ.396. aliàs 380. lib.1. & quando ſaluari poſsit, vt non ſit cõtraria facto,ſi factum poſsit multipliciter intelligi, Abb. in cap.1. num.17.de litis conteſt.Surd.conſ. 31.lib.1. & conſ.143.nu.59. Honded.conſ.96.num.16.lib.1.

Proteſtatio quod non fiat executio ſuper tali re, quoniam ,eſt ſuaimpedit illã, Alex. in l.à Diuo Pio §. ſi ſuper reb.nu.9.ff.de re iudic.Roland.cõſ.5.lib.2. Peregr.de fideic. art.48.num.18.in fin.

Proteſtatio ſequuta poſt actum, non releuat, Gabriell.conſ.65.num.8. lib.1.Surd.conſ.196.num.46.

Prouocatus.

Prouocatus verbis iniurioſis, ſi offenderet cum gladio non debet puniri pœna corporali, ſed pecuniaria, quia quando ex aliqua cauſa minoratur pœna, tunc pœna minorata non intelligitur corporalis,ſed pecuniaria;latè per Hippolit.Marſil.in l.1. §.Diuus Adrianus ff.ad l.Corn.de Sicar.

Prouocatus ad pugnam quamuis aliquem interficiat non tenetur ad intereſſe, vide ſupra in verbo homicida num.39.

Proxenecta.

Proxenectæ officium eſt tractare, nõ concludere, niſi habeat ad hoc mandatum,Bald.in l.multum intereſt num.8. C.ſi quis alteri,vel ſibi Benint.deciſ.61.

Publicanus,& Publiciana.

Publicanus non tenetur inſtruere trãſgredientem,l.fin. §. Diui quoque ff.de publican.& vect.Roland. conſ.42.lib.3.

Publiciana quando detur hæredi, & quæ requirantur, Gabriell.conſil. 45.lib.1.

Publiciana non datur contra titulo poſſidentem, Alex. in conſ.71.nu. 2.in fin.quod declara, vt per eum d.conſ. in fin. niſi habeat titulum ab eodem.

Publiciana competit hæredi ex perſona ſui authoris,probatis requiſitis,latè Gabriell.conſ.32.lib.1.

Pupillaris,& Pupillus.

Pupillaris ſubſtitutio tacita, regulariter continetur in vulgari expreſſa,l.iam hoc iure ff.de vulgar.& pupill.gloſſ.in verbo ad exemplum §. qua ratione inſtit. de pupill.ſubſt.

Limitatur primo,vt non procedat quando iſta ſubſtitutio eſſet facta ſimul maiori,& pupillo, l.quamuis C.de impub.& alijs ſubſtit.

Limi-

Limitatur ſecundo, vt non procedat quando conſtaret de voluntate patris nolentis pupillarem tacitam in vulgari comprehendi, Liam hoc iure §. fin. in verb.ſi voluntas parentum non refragetur ff.de vulg.& pupill.ſubſt.

Tertio limitatur non procedere ſi pater fecit ſuo filio vulgarem, & pupillarem, prouidendo ei in omnem caſum, nam tunc expreſſum facit ceſſare tacitum, l. cum ex filio ff.de vulg.& pupill.ſubſt.

Limitatur quarto quando vulgaris eſſet facta per dictionem taxatiuam,Iaſ.in l.iam hoc iure eodem titulo.

Quinto,& vltimo limitatur,vt non admittatur contra matrem, gloſſ. in l.precibus, C.de impub. & alijs ſubſt.ſequitur eam Bart.& omnes in l. 1.ff.de vulg.& pupill.

Pupillaris ſubſtitutio vide infra in verb.quot num.34.& in verb.ſubſtitutio,& ſubſtitutus nu.47.& 49.

Pupillus non obligatur, ſi debitor ei ſine authoritate tutoris ſoluerit, §. ex contrario inſtit.quib.alien. nõ lic. & §. is quoq; inſtit.quib. mod. re cõtrah.oblig. nec etiam ex mutuo,gloſſ. in d.§.is quoque.

Limitatur vt non procedat, ſi erit proximus pubertati, vt colligitur ex gloſſ. à contrario ſenſu in verbo datione d.§.is quoque.

Pupillus quamuis diues, dicitur miſerabilis perſona, Rolan. conſ.76. lib.1.in fin.contr.conſ.20.lib.2.

Pupillus conuentus ex contractu paterno,non declinat forum, & perdit priuilegium miſerationis,Vincent.de Franch,deciſ.553. num.2. & eſt Ritus Magnæ Curiæ 234.incipit, vbi pupillus,de quo idem de Franch.in deciſ.234.

Limita hoc procedere quando ipſe vellet declinare forum paternũ, & hoc caſu loquitur Ritus, ſecus quando pupillus non declinat forum paternum, & ad illud petit ſe remitti, Vincent.de Franch.d.deciſ.553.in fin.

Pupillus non debet alimentari penes matrem, quæ ſuperinduxit vitricum, l. 1.ex tot.tit.ff. & C. vbi pupill.educari debeat, l. vitrico vbi Caſtrenſ. C.cõmun. de ſucceſſion. & vide aliqua facientia ad hoc per Decian.conſ.95.lib.2. declaratur per Alberic.in l. 1. C. vbi pupill. educ. vt non procedat quando vitricus eſſet bonæ conditionis, & famæ,& maximè ſi mater nullam ſperaret ſucceſſionem,vt per Curtium in conſ.94. nu.9. & per Menoch.de arbitr.Iud.lib.2. caſ. 168. & quod pupillus poſſit educari penes vitricum,vbi ceſſat timor mortis, & quod hoc erit arbitrarium Iudici, Curt.Iun.conſ.94.Crauet. conſ.190.

Pupillorum bona debent alienari cũ decreto Iudicis, & præuia ſubhaſtatione,Morot.reſp.72.

Pupillus qui vult vti actu nullo ad eius fauorem,debet dictum actum legitimè ratificare, Bart.in l.ſi tutor ſub num.2.C.in quib.cauſ. reſtit.non eſt neceſſ.Tiraq.de legib. connub.gloſſ.6.num.89.& ſeq.Paris conſ.63.l.Iulianus §.ſi quis colludente,cũ ibi not.ff.de act. empt.

Pupillus exiſtens in poteſtate aui,nõ gaudet priuilegio l.vnicæ C.quãd. Imper.vt per gloſſ. ibi,etiam quod eſſet minor annis quatuordecim, cum ſit in poteſtate aui,quod conſiderat gloſſ. prædic. & refert ita deciſum Vincent. de Franch. in deciſ.671.

IN

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. Q.

Qua.

QVæ à maioribus noſtris conſtituta fuerũt minimè mutanda sũt l. minimè ff. de legib. Limitatur vt habeat locum quando nulla adeſt cauſa: nã quando adeſſet cauſa, tunc poſſent immutari, arg. §. mandatum non ſuſcipere inſtit. de mandat.

Quæ dependent ab animo, iuramento probantur.

Limitatur vt non procedat quando præſumptio eſt contra iuramẽ; vt per Bart. in l. inter omnes §. rectè ff. de furt. Dec. conſ. 159. num. 5. in fin.

Querela.

Querela inofficioſi teſtamenti admo-
28 ta contra teſtamentum, ſi illud totum rumpat, ceſſat pupillaris ſubſtitutio, l. Papinianus §. ſed nec impuberis ff. de inofficioſ. teſtam. ſecus ſi pro parte l. in ſubſtitutione, quia per querelam inofficioſi queritur de viribus teſtamenti l. filio §. 1. ff. de inoffic. teſtam.

Quæſtio.

Quæſtio ſpolij propoſita per viam actionis, non præiudicat actioni ciuiliter intentatæ, ſed benè criminaliter, gloſſ. & Abb. in cap. cum dilectus extr. de ordin. cognit. numer. 17.

Quæſtio de ſtatu (mortuo patre) mota infanti, debet differri, & interim mitti in poſſeſſionem per Carbonianum edictum: & eodem modo
29 mulier ventris nomine, ita tenuit Bald. etiam in bonis feudalibus in cap. 1. col. 4. verſ. quæro nunquid agnatus, vel filius, Alex. in l. 1. in fin. C. de Carbon. edict. Iaſ. in præludijs feudorum col. 13. verſ. an autẽ vaſſallus, & in rub. C. de Carbon. edict.

Quæſtionem, ſeu exceptionem de dominio non poteſt opponere conductor; niſi reſtituta poſſeſſione, l. ſi quis conductionis, C. de loc. & conduct.

Qualitas.

Qualitas adiecta verbo, intelligitur ſecundùm tempus verbi, cap. ſtatutum vbi gloſſ. de reſcript. in 6. Limita vt procedat quando qualitas nõ habet tractum ſuceſſiuum, vt poſſeſſio, quia tunc poteſt verificari in alio tempore, Zabarell. in repet. cap. perpendimus in 8. col. de ſent. & excommunicat. Sarnen. in regula de annali quæſt. 50.

Quam.

Quam quiſque ſibi conſtituit legem ab ea recedere poteſt, arg. l. 1. §. & ſi, auth. de teſtament. imperfect. l. ſi quis in princ. num. 22. ff. de legat. 3. Bartol. in l. ſtipulatio hoc modo concepta ff. de verb. obligat. Limitatur vt non procedat in actibus inter viuos §. religioſum inſtit. de rer. diuiſ. verum videas ad hoc not. gloſſ. in l. qui ea mente ff. de furt.

Quandiu.

Quandiu ſperatur ex teſtamento hæreditatem capi poſſe, ceſſant venientes ab inteſtato, l. quandiu ff. de acquir. hæred. & l. quandiu ff. de regul. iur.

Limitatur vt non procedat quando conſtat de voluntate defuncti aliter ſentientis, l. ſi quis ita ff. de hæred. inſtit. num. 82.

Quarta.

Quarta parochialis debetur de ijs, quæ obuenerunt ratione funeris, &

& ſepulturæ, Capell. Tholoſ. quæſt. 213.

Quarta aliqui DD. concludunt, quod ante contractum matrimonium conſtitui non poſſit, quod Napod. in conſuet. in bonis fol. 304. num. 3. falſum putat; nam non prohibetur ante, vel poſt, vel ipſo tempore contractus matrimonij quarta cõſtitui, & cõcludit, quod licet: nam omnia licent, quæ prohibita non ſunt, vt not. in auth. quib. mod. na. effic. ſui §. fin. coll. 6. ſuper verbo participium.

Quarta, antefatum, tertiaria, vel dotarium, ſeù ſemiquarta idem, licet enim iſta varijs nominibus nuncupetur ſecundùm quod vario iure, ſeù modo viuitur, omnium tamen eſt vna quodammodo cẽſura, cum omnia ſint ad mulieris lucrum, licet diuerſis modis; ſic & lex arguit ex idemptitate vſus, l. in venditionibus ff. de contrah. empt. Napod. in conſuet. quartam fol. 267. num. 99. alia de legato quartę videas ſupra in verbo maritus verſ. maritus ſi legauit.

Quartam lucratur vxor, viro decedẽte ſine filijs, quoad plenã proprietatem per Conſuetudinem Ciuitatis Neapolis, quartam autem, & idem quãdo cum filijs deceſſit vir, & poſtea eſſent mortui ante matrem.

Limita ſi vir decedit cum filijs, nam eo caſu lucratur, quoad vſumfructum tantum, & præſtatur cautio de reſtituendo, quæ facit quod vxor habeat proprietatem pecuniarum habentem naturam vſuſfructus, vt dicit Neapodan. ibi in gloſſ. in verſ. fructus, quem refert Vincent. de Franch. deciſ. 621. nu. 2. & prædictis adde per eundem Vincent. de Franch. d. deciſ. quod in materia auth. præterea C. vnde vir, & vxor, qua cautum eſt, quod quando vir moritur cum liberis, debet habere quartam quoad vsũfructum, hoc caſu vadit proprietas ad omnes filios ex quacũque vxore procreatos, ita dicit Purpur. in addit. ad Iaſon. in auth. prędict. qui format quæſtionem, extra gloſſ. quod ſi extant liberi eiuſdem matrimonij, proprietas eis ſeruatur, ſi verò non extent, ſed alterius matrimonij, acquiritur pleno iure matri: & ſi extat vnus ex eodem matrimonio, & alter ex altero proprietas quartæ ſpectat ad vtrũque, allegat Iaſon. in l. ſi emancipati C. de collation. col. 3. verſ. notatũ, & verſ. ad idem facit num. 10.

Et nota, quod quamuis eſſet mortuus vir ſuperſtitibus filijs vtriuſque matrimonij, ſic & vxor eſſet vſufructuaria tantùm, ſi poſtea moriuntur filij ex ſecundo matrimonio ſuperſtitibus filijs ex primo: hoc caſu ſecunda vxor lucrabitur quartam, etiam quoad plenam proprietatem, hoc meminit de Neapod. Piſanell. in addit. ad conſuetudinem prædictã, quartam autem, in apoſtilla quæ incipit, non te decipiat, quem refert Vincent. de Franch. d. deciſ. 621. circa fin.

Quaſi poſſeſſio, & Quaſi contrahere.

Quaſi poſſeſſio non acquiritur ex ſolutione facta metu mandati, & cẽſuræ, Caputaq. deciſ. 330. par. 2. nũ. 4. & 331. vide Grat. diſcept. forenſ. 113. Put. deciſ. 281. lib. 2. & Rota deciſ. 196. par. 1. diuerſ.

Quaſi poſſeſſio exigendi pedagium in aliquibus rebus, non probat poſſeſſionem in toto, Bart. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto ff. de itinere, actuque priuato, Gabriell. concl. 2. de præſcript. Capell. Tholoſan. quæſt. 324.

Declara vt hoc procedat quando tractatur de quærendo, ſecus de

H retі-

retinendo, Bartol. vbi ſupra.

Declara etiã vt procedat alio exiſtẽte in poſſeſſione generali, Abb. conſ. 71. nu. 3. lib. 2. Cappell. Tholoſ. quæſt. 324.

Quaſi poſſeſsio, ſeu ſtatus in actibus negatiuis, maximè in ijs quę ſunt facultatis, non datur, Verall. deciſ. 306. lib. 1. num. 7.

Quaſi poſſeſsio ſeruitutis, non liberat ab onere probãdi ſeruitutem, gloſſ. in l. ſicuti §. ſed ſi quæratur ff. ſi ſeruit. vẽdic. Alex. in l. ſi prius ff. de non. oper. nunc. nu. 33. & 34. Gabriel. conſ. 145. num. 3. lib. 1. vide Crauett. conſ. 226. num. 1.

Quaſi contrahere non poteſt prodigus, vide ſupra in verbo prodigus verſ. 1.

Qui.

Qui vult cõſequens, præſumitur velle ſuum neceſſarium antecedens, l. ad rem mobilem ff. de procurat.

Declara vt procedat in his quę dependent à mera voluntate diſponentis, aliàs non, Crauet. conſ. 134. num. 45.

Qui nõ habet teſtamenti factionem, teſtis in teſtamẽto eſſe nõ poteſt, l. is cui §. 1. ff. de teſtam. quod ita intelligẽdum eſt: aut quis actiua teſtamenti factione ob delictum eſt priuatus, aut propter defectũ mentis, vel quia iure ciuili ſit incognitus, & tunc non poterit eſſe teſtis, l. cum lege d. l. is cui l. qui teſtamẽto §. ſeruus ff. de teſtam. aut propter aliud remouetur, puta quia ſit filius familias, & tunc nõ prohibetur, vt in §. pater inſtit. de teſtam. & l. teſtium de teſtam.

Qui poteſt facere aliquid, diuerſis nominibus, propter diuerſa iura in ſua perſona exiſtentia, vno expreſſo, reliqua ceſſant, Bellam. deciſ. 108.

Qui lædi poſsũt requirendi ſunt, l. de vno quoque negotio ff. de re iudic.

Limitatur vt per Bart. in l. Theopompus ff. de dote prælegat. numer. 9. vbi dicit quod iſtud procedit, quando poſſet opponere cõtra diſponentem, vel illum in ſuam ſententiam adducere, Bart. & Iaſ. in l. nec quicquam §. vbi decretum ff. de offic. proconſ.

Qui cum alio contrahit, ſcire debet illius conditiones, l. qui cum alio ff. de regul. iur. declara vt per Surd. conſ. 150.

Qui in vno grauatur, in alio releuari
30 debet l. eum qui ff. de iureiur.

Qui in conſequentiam lędi poſſent non ſunt citandi, gloſſa reputata ſingularis, in verbo quos l. de vno quoque ff. de re iudic. Iaſ. copioſè in l. filiusfamilias §. diui num. 47. ff. de legat. 1. gloſſ. in cap. quamuis de pact. lib. 6.

Qui immunitatẽ habet ab oneribus, ſi ſpontè illã ſubeat, & non proteſtetur ſe id nõ facere animo amittendi priuilegium, cẽſetur illi priuilegio renunciaſſe, & eo amplius vti non poteſt, l. 1. C. de his qui ſpontè public. muner. ſub. & ibi Bart. lib. 10. latè Felyn. in cap. cum acceſsiſſent nu. 29. de conſtit. Roman. conſ. 252.

Qui tenetur explicare actum cum aliqua qualitate, ei aſſerenti qualitatem præceſsiſſe non creditur, Bart. in l. ſi fortè ff. de Caſtrenſ. pecul. notat gloſſ. in l. ſi donatione C. de collat. & DD. in l. 1. ff. de offic. eius num. 69.

Quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, Roman. conſ. 251.

Limita in hærede fideiuſſoris de euictione, l. fin. C. de euict. Surd. conſ. 114. num. 24. lib. 1.

Quietatio.

Quietatio generalis non eſt expetẽda, Theſaur. deciſ. Pedem. 74. Surd. dec. 217. n. 10. Alex. conſ. 11. lib. 2.

Quietatio generalis non extenditur ad obligationes cõditionales, Angel.conſ.189. & vide l. ſi ex maiore C. de except. nec minus ad debita diuerſa, Natta conſ. 546. num.8.Surd.deciſ.217.

Quietatio extorta ex falſa cauſa,non impedit quominus poſſit agi ex primo inſtrumento, Gabriell.cõſ. 62.num.3.lib.2.Caſtren.conſ.342. par.1. Roland.conſ.49. nu.61. lib. 1. Neguſ.3.memb.par.6.nu.3. Cephal.conſ.427.nu.6.lib.3. Soccin. conſ.72.lib.3.

Quinquennalis.

Quinquẽnalis dilationis iudicio pẽdente,per tot dies à Iudice dilatio debitori concedi poteſt, quæ non eſt ſolitum prorogari niſi ex cauſa per triginta dierum ſpatium, & non vltra, Ant.Corn. de abſolut.à iuram.par. 3. quæſt.5.num.12. fol. mihi 158. licet arbitrio Iudicis hoc eſſe relictum affirmet Trentac. var. lib.3.titul.de ſolut. reſol. 1.num. 2.verſ.ego reperio, quem refert Mauſon.lib.1. de cauſ. execut. limit.6. num.5. & nota quod licet in hoc Regno per diſpoſitionem pragmat.2. de inſtrum. liquidat. aliqua dilatio concedi non poſſit: tamen per Magnam Curiam Vicariæ de ſtylo conceditur,dummodo non excedat dictum tempus dierum triginta, & pluries, me referente, ita fuit prouiſum, tàm in cauſa prædicta, quàm in ſeptuaginarij cauſa, & per Sacrum Conſilium confirmatum.

Quinquennalis dilatio eſt illa, quæ Iudicis miniſterio, concurrente maiori ſumma, & maiori parte, ſeù numero creditorum, reluctante etiam minori ſumma, & parte creditorum, debitoribus per quinquennium conceditur,quæ ortum habuit ex l.vnica de ceſſ. bonor.vt inquit Cuiac. in ſuis obſeruationibus lib.2.cap.10.vbi induciam propriè eam appellat,Hering.de fideiuſſor.cap.5.num.101. verſ.loquuntur Alciat.in l.cum proponas 2.ſub num.4.verſ.cum enim C. de pact. & hæc diuerſis nominibus in Italia eſt nuncupata, quia Neapoli concurrentia appellatur, vt inquiũt Galter. in prax.inſtrum.rubric.2.num.13. in vlt.part. & Muſcatell.in ſua prax.ciuil.par.4.gloſ. petendo num.15.verſ.ſecunda eſt,

Quod.

Quod eſt ab initio vitioſum tractu
31 temporis non conualeſcit, l.quod initio ff.de regul.iur. & l.filiusfam. de teſtam.

Quod ſemel placuit, amplius diſpli-
32 cere non poteſt §. religioſum inſtit. de rer.diuiſ. & §. mandatum non ſuſcipere inſtit.de mand.

Amplia vt procedat etiam in vltimæ voluntatis actu, quotieſcunq; non teſtator, ſed alter promittit ſe aliquid facturum, l.ex ſententia ff. de teſtam. tutela l.vxori §.1. ff.de falſis, & vide Bartol. in l. nemo poteſt ff.de legat.1.

Limitatur vt non procedat in vltimis voluntatibus, l.4. ff. de adimend.legat.& ad hoc vide gloſſ.in l.qui ea mente ff.de furt. & in l.in diem in verb. voluit, ff. de aqua pluu.arcend.

Quod meum eſt,amplius meum effici non poteſt, §. ſicitaque inſtit. de
33 actionib. & ſic ſemel dominus ſẽper eſt dominus.

Limitatur iſta præpoſitio, vt non procedat quando iſte eſſet dominus reuocabiliter, l.in bello ff.de captiuis, & poſtlim. reuerſ. & ibi Bart. §. ſi quis ſeruum; quam propoſitionem limita etiam, vt per Aldrob. in §. ſic itaque inſtit. de actionib. Bald.in l.1.nu.12. in fin. C.qui admitti.

Quot.

Quot requirantur ad hoc vt ſubſti-
34 tutio pupillaris valeat, vide gloſſ. in verb. liberis in princ. inſtit. de pupill. ſubſtit.

IN VERIS, QUAE INCHOANT A LIT. R.

Raptus, & Raptor.

RAptus crimen non requirit ad ſui eſſentiã copulam carnalem, Ioſeph Seſſa dec. 94. nu. 10. & raptor qui non cognouit raptã, non punitur pœna ordinaria, ſed arbitrio Iudicis, Farin. de delict. carn. quæſt. 145. §. conatus num. 198. Lup. de illegit. & natur. comment. 1. §. 5. num. 128. & non dicitur raptus vbi volens pro matrimonio abducitur, ita deciſũ refert March. deciſ. 2. par. 1. quem ſequitur D. Ricc. collect. 539.

Limita, vt per eundem D. Ricc. d. collect. ſi eſſent inæquales.

Raptor non dicitur quem Virgo vltrò ſequitur, quamuis eam ſtupret, Sair. in deciſ. 2. de raptorib.

Limita ſi præceſſerint preces, & perſuaſiones, quia tũc dicitur raptus, D. Ricc. d. collect. 539.

Raptor meretricis quamuis de iure communi non puniatur ſecũdùm magis communem opinionem, Conſil. Gizzarell. dec. 54. num. 16. tamen per huius Regni Conſtitutionem, omnes noſtri, ſub rubr. de pœna meretric. illata; violentia meretricibus illata, eſt punibilis pœna mortis: aduerte quòd communis opinio limitatur in meretrice nupta, Conſil. Gizzarell. d. deciſ. num. 17. vbi violentia illata in nupta eſt punibilis.

Ratificare, & Ratificatio.

Ratificare poteſt hæres contractum factum nomine ſui authoris, Gabriell. conſ. 80.

Ratificãs alienationem rei ſuæ, alieno nomine factam, ita demum ſibi præiudicat ſi ſciat ſe ab eo pretiũ conſequi non poſſe, aliàs ſecus, gloſſ. in l. ſi pupilli §. ſed ſi ego ff. de nego. geſt. arg. l. ſi cum te ff. de pact. Bald. in l. 1. nu. 22. C. qui admitti.

Ratificans præſumitur habere ſcientiam actus ratificati, abſque probatione ſcientiæ, Seraph. deciſ. 544.

Ratificari non poſſunt geſta per falſum procuratorem, quando Iudex pronunciauit non habere legitimum mandatum, vel extat ſtatutũ, ſiuè fuit oppoſitum à parte, Capell. Tholoſ. quæſt. 272 Benint. dec. 56. quod enim nullum eſt, ratificari non poteſt, Surd. conſ. 183. nu. 34. lib. 2. Menoch. conſ. 364. num. 19. quoniam ratihabitio præſupponit validitatem actus, Socc. ſen. conſ. 159. lib. 2.

Ratificari quando poſſit factum falſi nuntij, Alex. conſ. 91. num. 2. lib. 4.

Ratificari non poteſt actus nullus ex alia cauſa, quàm defectu conſenſus, Pedem. deciſ. 167. num. 11.

Ratificat cõtractum qui agit ad pretium, Surd. conſ. 43, num. 6. & 523. Menoch. conſ. 389. num. 1. lib. 4. declara niſi prius expreſsè contractum impugnaſſet, Surd. deciſ. 262. num. 9. vel niſi petitio fuiſſet nulla, Bald. in l. mater C. de rei vend.

Ratificatio requirit eandem ſolemnitatem, quàm contractum, Dec. conſ. 536. num. 6.

Declara vt procedat in ratihabitione actus, qui pendebat ab ea, Aret. conſ. 127. de contract. in fin. num. 191.

Ratifi-

Ratificatio actus non omninò nulli retrotrahitur ad diem actus celebrati, Honded.conſ.38.nu.22.lib. 1. Hector Felic.de ſociet. cap.35. num.57.

Ratificatio quæ apponitur in mādatis procuræ, intelligitur quoad ea, quæ procurator agit iure ſuo, Bellam.deciſ.8.

Ratificatio ſubſequens liberat contrahentem nomine ratificantis, Bart.in l.1.in fin. C.de euict.pign. Iacob.de Sancto Georgio in l. fin. num.113.C.de furtis, Boer.deciſ. 80.num.4. Dec.conſ.510. num.4. Capyc.deciſ.93.

Ratificatio perinde obligat ratificātem, ac ſi à principio ipſe contraxiſſet, Grammat.deciſ.103.nu.8. & num. 48. Rot.Ianuenſ. deciſ.6. Oſaſch.deciſ.58. num.11.quia ratificatio inducit commutationem de perſona in perſonam, Afflict. deciſ.285.Mohedan.deciſ.288. & an obliget ex nunc prout ex tunc quando actus erat nullus à principio, vide Surd.dec.245. Borgnin. de curat.num.148.

Ratificatio requirit ſpecificam ſciētiam actus cum qualitatibus ſuis, Gabriell.conſ.146. num. 14. lib.1. Crauett.conſ.197.num.14. Rota coram Corduba in Anconitana ſequeſtri 22.Maij 1596. & Gabriell.conſ.36.lib.1. Menoch.conſil. 389. lib. 4. in fin. & debet eſſe talis vt nil aliud poſſit importare, Gabriell.d.conſ.36.num.57.Surd. conſ. 105. num.36. & ſequ. Ruyn. conſ.63.num.21.lib.1. Seraph. deciſ.136.Alex.conſ.135.lib.7.

Ratificatio ex veriſimilitudinibus, & cōmuniter contingentibus colligi poteſt, Rot.deciſ.89.num.15. par.2. vbi quod importat mandatū in genere, & vide Crauett. conſil. 276.num.6.

Ratihabitio.

Ratihabitio retrotrahitur,& mandato cōparatur,Tiraqu.de retract. conſang.§.1.gloſ.10.& vide l.cum decem §.cum fideiuſſor ff.de ſolut. vbi DD.

Limita tribus modis per gloſſ. in cap.2.de pactis, Lambert. de contract.in fin.num.194.

Limita etiam vt procedat in præiudicium ratificantis, non autem tertij, Sarnen. in regul. de annali quæſt.49. vbi multa & ſuper regul. trienn.quæſt.59. Surd.deciſ.215. num.6.& num.8. Alber.in l.ſi fundus §.1.ff.de pignorib.

Vltimo limita vt extrema ſint habilia, Veg.conſ.51.num.4.& ſeq.

Ratio.

Ratio minuit dictum, & illud in ſuā naturam trahit, illudque deſtruit ſi ei non conuenit, tota enim vis ſtat in ratione, ita vt ſi ratio eſſet friuola,& non concludens,nec dictum concludit, ita Bald. in l.conuenticulum C.de Epiſc. & Cleric. num.6.& 7. Alex.conſ.120. num. 6.lib.5.

Ratio ſemper in l. ampliat illius diſpoſitionem, Rot.deciſ.234.par.2. diuerſ.

Rationes reddere debens,poteſt impetrare Arbitrum, ſiuè Calculatores ſuper rationibus reddendis,l.ſi cui libertas vbi Bart. Bal. & Caſtr. ff.de condit, & demonſtrat. vide Alex.conſ.21. lib.7. Menoch. de arbitr.Iudic.lib.2.cent.3. caſ.109. num.35.Bart.conſ.149.lib.1.

Ampliari poſſe videtur, vt procedat etiam in tutela, ſic ſentire videtur Menoch. de arbitr.Iud.lib. 2.cent.3.caſ.109.Bart.d.conſ.149. in princ.incipit literas lib.1.

Ratum.

Ratum habere non poſſum quod nomine meo geſtum non eſt, l. ſi pupilli.§.ſed ſi ego vbi gloſſ. ff. de negot.geſt. Li-

Digitized by Google

35 Limitatur vt non procedat quando illud eſſet geſtum à filio, vel à ſeruo, gloſſ. in d. §. ſed ſi ego Bart. in l. 1. n. 9. C. qui admitti, & ibi Bald. num. 22.

Limita etiam quando negotium ad me ſpectaret, & cum re mea geſtum eſſet, Gabriell. conſ. 5. num. 39. lib. 1.

Ratum habere vnuſquiſque præſumitur in ſuam vtilitatem geſtum,
36 l. Pomponius de negot. geſt. ſed declara vt procedat in his quæ reſpiciunt vtilitatem rei cohęrentē, ſecus in his quæ dependent ab animo, Bald. in l. 1. C. qui admitti numer. 2.

Receptus.

Receptus authoritate Capituli, non habet ius effectiuum ad præbendam, nihilominus ſi de ea Capitulum alium prouiderit, debet à capitulo alimenta recipere, Abb. & Felyn. in cap. capitulum de maior. & obedient.

Reclamatio.

Reclamatio non impedit executionem, & ſententię Sacri Conſilij indiſtinctè mandantur executioni, non obſtante reclamatione, iuxta terminos auth. quæ ſupplicatio, exemplo etiam eius quod dicitur, quod clement. 1. de ſent. & re iud. procedit etiam in cauſis criminalibus ſecundùm gloſſ. ibi de qua meminit Didac. in tract. pract. quæſt. cap. 25.

Declara, quòd prædicta non procedunt in ſentētijs latis in cauſis criminalibus, in quibus eſt irretractabilis, ſeù irreuocabilis executio: & in Sacro Conſilio ſeruatur, quòd ſententiæ in cauſis criminalibus latę, non demandantur executioni, niſi ſint duę, videlicet prima M.C.V. & ſecūda Sacri Cōſilij cōformis primæ, aut duæ eiuſdem Sacri Conſilij conformes, & quòd hæc practica ab antiquis fuit ſeruata, teſtatur Vinc. de Franch. deciſ. 139. in fin. vide Alex. & Aret. Hercul. & alios in l. 3. §. ſi ſeruus ff. de acquir. poſſeſſ.

Recognitio.

Recognitio ſcripturę debet fieri per
37 teſtes, qui fuerint præſentes, vel ſaltim viderint ſcribere, Affl. deciſ. 181. & an per comparitionem, vide Franciſc. Aret. conſ. 64. quem refert Afflict. d. deciſ. num. 7. vbi concludit, quòd apocha ſine ſubſcriptione teſtium, ſi approbetur per comparationem non facit plenam, ſed ſemiplenam probationē, & idem ſi tantùm teſtibus approbetur, ſed ſi vtroque modo plenè probat, & intelligitur de approbatione teſtium qui viderunt eum præſcribere apocham, vt declarat Bart. in l. nuda in 2. col. ff. de donat. quia iſto caſu plenè probant, Affl. d. deciſ. quem omninò videas.

Adde quod aduerſus apocham verificatam, vel recognitam debitor non poteſt audiri, niſi in vinculis, vel facto depoſito, ita ſeruatur in hoc Neapolitano Regno per diſpoſitionem prag. 58. de offic. Procurat. Cęſ. num. 2. & 6.

Reconuentio.

Reconuentio non habet locum ad hoc vt cauſa pari paſſu ambulet, ſed benè quoad prorogationem iuriſdictionis, ita Marant. quem omninò videas in ſuo tract. de ordin. Iudic. verſ. an ſit iudicium cōuentionale, vel reconuentionale num. 38. & ſeq. pag. mihi 126.

Reconuentio impedit exactionem ante reconuentionis liquidationem, Bald. in l. 6. nu. 5. C. de compenſationib.

De reconuentione, atque retentione oppoſita contra inſtrumentum iuratum, vide Galleſ. in ſuo tract. Cameral. in ſecunda quæſt. quartæ quæſt.

quæſt.princ.pag.mihi 111.Put.deciſ.292.lib.2.

Reconueniri etiam poteſt Clericus actor litigans coram Iudice layco, vide ſupra in verbo Clericus verſ. Clericus actor.

Reconuentio non poteſt fieri coram alio Iudice, quàm coram Iudice conuentionis, ſiuè ordinario, ſiuè delegato, vt in auth.& conſequenter, & l.cùm Papinianus C.de ſent. & inter.omn. Iud. & de mut. petit.cap.1. Menoch.de arbitr.iudic.quæſt.44.nu.2. Bart.in d.auth. & conſequenter: etiam & non habet locum in arbitris electis de communi partium conſenſu, nam non poterit: habere locum ratio text.in d. l.cum Papinianus in fin. cum non actor abſolutè, ſed vtraque pars eos elegerit, vt idem Menoch.vbi ſupra num.12. allegans Rom.in ſing.149. coram arbitro.

Declara reconuentionem habere locum etiam in cauſis ſummarijs ſimplicibus, cùm in Regno hodie omnes cauſæ ſint ſummariæ, & in omnibus oportet, quod ſit idem modus probandi, vt in ſpecie inquit Carauit. ſuper Ritu 67. nu.7. in fin.& licet Vinc.de Ann.videatur aliter ſentire in ſingul. 432. & 433. contrarium tamen iudicauit Sacr.Conſ. vt refert Vincent. de Franch.in deciſ.193.num.3. ſecus autem in cauſis ſummarijs executiuis, vt in inſtrumento liquido iuxta formam Ritus, vt per Mar. in diſtint.6.num.37.cum ſequent. ex doctrina Bald.in auth. & generaliter, quos refert Muſcatell. in ſua prax.par.3.gloſſ.actorem num. 14. ſecundùm quem hoc non eſt ſic ſimpliciter intelligendum: credit enim curſū expeditionis cauſarum executiuarum non impediri propter deductam reconuentionem, & quod nihilòminus recipiatur cōparitio rei reconuenientis, vt latè ibi per eum.

Recōuentio reconuentionis fieri nō poteſt, quia reconuentus non poteſt denuò recōueniri, vt per gloſſ. in auth. & conſequenter, & ibi Bart. & Bald.num.2.& nota quòd reconuentus qui eſt actor in cauſa conuentionis non poterit Iudicē recuſare in cauſa reconuentionis, ſed reus effectus actor benè poterit, vt in d.auth. & conſequenter, & Bart.ibi num.9. & Bald.num.4.

Reductio.

Reductio ad arbitrium boni viri poteſt quandocunque peti, Cald.cōſ. 5.de arbitr.& vide aliqua per Soc. in l. Iulianus nu. 12. ff. de condit. 38.& demonſtr. nec tenet renunciatio ſi fuerit enormiſſimè læſus, Caſtrenſ.conſ.215.& 255.lib.2.Curt. iun.conſ.29. num.4. vbi quod iſta verba ſunt appoſita ad ratificandū arbitratores, Burſat.conſ.431.nu. 63.& ſeq.& coram quo ſit petenda reductio, vide Surd.conſ.106.

Reductio ad arbitrium boni viri petenda eſt coram ſuperiore ipſius arbitratoris, Abb. in cap. cum ſit generale nu.11. de Iudic. Roman. conſ.265. Surd.conſ.106. contrarium tenet Theſaur.deciſ.14. non tamen peti poteſt niſi ſemel, Caſtrenſ.163.lib.2.

Contra Benint.deciſ.15.

Referens.

Referenti non creditur, niſi conſtet de relata, Auth.ſi quis in aliquo C. de edend.

Declara vt non procedat in his, in quibus partes poſſunt ſibi præiudicare, & explicitè apparet de volūtate partium, Crauett.conſ.157.

Declara etiam, vt per Surd.conſ. 540.num.5.& ſeq.lib.4.

Regula, & Regularis.

Regula triennalis præbet tantùm exceptionem in petitorio, non autem

tem

tem in poſſeſſorio, Sarne.ſuper d. regul.quæſt.58.num.10.

Regula triennalis non impedit ordinarium quominus de titulo inquirere poſſit, Sarne. ſuper d. regul. quæſt.58.num.10.

Regula quod potui nolui, quod volui adimplere nequiui,declaratur pluribus modis.per Abb.& Felyn. in cap. cum ſuper de offic. Iudic. delegat.

Regula de iure quęſito non tollendo, nõ habet locũ vbi adeſt fauor publicus,& ius non eſt perfectè quæſitum,Rot.deciſ.759.par.1.diuerſ.

Regularis nõ poteſt ſtudere legibus, & in illis doctorari, Caputaqu.deciſ.277.par.1.

Regulares poſſunt habere peculium ex permiſſu ſuperiorum, nec repugnat voto paupertatis, Rot.deciſ. 772.par.2.diuerſ.

Reiuendicatio.

Reiuendicatio datur domino contra poſſeſſorem, §.omnia inſtit. de act. & ibi gloſſ.quid ſit probandum in verb. poſſideat.

Ampliatur vt procedat etiam ſi non ſit poſſeſſor, ſed detentator, gloſſ.in l.1. §.perpetuo in verb.vltra ff.vti poſſidet.

Relatio, & Relatiuum.

Relatio facit vt res proprijs nominibus expreſſa cenſeatur. Seraphin. deciſ.430.

Relatio verborum debet fieri ad proximiora,l.quoniam liberi C.de teſtib. cum ibi not. per Acc.in verb. idem iuris, & l.ſi idem cum eodem §.fin.in fin.& ibi Acc.& Alex.ff.de iuriſdict. omn.Iud. Iaſ. in l. legatũ num.12.ff.de legat.1.

Limitatur vt non procedat quando relatio ad proximiora comodè fieri non poteſt, vt notat.Acc.in §. nihil autem inſtit. de teſtam. in verb.quod, & Alex.in d.l.de iuriſdic.omn.Iud.

Relatiuum non refertur ad omnia præcedentia quãdo adijcitur qualitas, quæ non competit omnibus, Iaſ.in l.cunctos populos num. 7. C. de Summa Trinit.

Religioſi.

Religioſorum ſpecies quot ſint,vide per Socc. conſ.13. par.1. & quod verbum Religioſus accipiatur largiſſimè, largè, & ſtrictè, vide per Felyn.in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ num.1. & ſeq.de conſtit. Abb. in cap.dilecta de maior.& obediẽt. & in cap.cauſam quæ de Iudic.

Religioſi, & Monachi non poſſunt eſſe teſtes ſine licentia Abbatis, quod declara reſpectu depoſitionis,Gomez.ad l.3.Tauri ſub n.28. Rot.deciſ.77. par.2. & latè videas ſupra in verb.frater num.34.

Remedium.

Remedium recuperandæ datur etiam pro mobilibus,Seraph.dec.732. & ad intereſſe poſſeſsionis rei, vt ibi.

Remedium Canonis reintegrandę 3. quæſt.1.vide latè per Rol.conſ.72. vol.1.& per Aret.in §. quadrupuli nu.49.inſtit.de act.vbi dicit, quod dictum remedium poteſt intentari contra eum, qui ſine vitio poſſidet,deciſ.Pedemont.93. Bart.in l.rem quæ nobis ff. de acquir. poſſ. Abb.in cap.ſi diligenti n.17. extr. de præſcript. vide aliqua per Marant. in tract. de ordin. Iudic. in verſ.an ſit iudicium conuentionale, vel reconuentionale num.41.& ſeq.pag.127.

Nota quod huic remedio poteſt opponi à tertio exceptio dominij, l.bona fides ff. depoſit.Alexand. in l. naturaliter §. nihil commune ff. de acquir.poſſeſſ.

Remedium l.ſi conſtante ff.ſolut.matrim. aduerſus creditorem anteriorem, mulier intentare non poteſt. D.Coſil.Capy.Latro deciſ.42. num.11.

Be-

Remedio l. cõductores obſtat exceptio dominij, de quo notoriè conſtat, Crauett. conſ. 157.

Remedium l. ſi quis conductionis C. locat. non datur cõtra ſingularem ſucceſſorem, Rot. deciſ. 464. par. 1.

Remedium adipiſcendæ non datur ei qui aliàs fuit in poſſeſsione. Limita vt procedat quãdo poſſeſſio prima fuit valida, ſecus ſi nulla, Rot. coràm Penia in Forliuien. de Monſignanis 26. Februarij 1603. Tiraq. in l. boues §. hoc ſermone limit. 1.

Remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. habet locum nedùm in emptione, & venditione, ſed in omnibus cõtractibus bonæ fidei, l. 3. & ibi gloſſ. Bart. & Bald. C. commun. vtriuſq; Iud. Iaſ. in l. de quibus num. 29. ff. de legib. tamen non habet locum in contractibus ſtricti iuris, Iaſ. vbi ſupra, ſed intelligas de contractibus cõreſpectiuis, Cagnol. in d. l. 2.

Remedium l. vnicè C. de ædict. Diui Adrian. Tollend. habet locum in fideicommiſſario abſque verbali reſtitutione, Gomez. in tract. de ſubſtit. fideicom. num. 31.

Remiſſio, & Remiſſoria.

Remiſſio debiti donationis cauſa facta, eget inſinuatione, vt tradit Bart. in l. Modeſtinus ff. de donationib. & Alex. in l. ſi mulier de condict. ob cauſ. & in l. creditori C. de pact. vbi dicit hanc communem, refert, & ſequitur Dec. in l. is qui obligationi de reg. iuris in fin. ſecus in remiſſione pignoris, l. 3. §. ſi rem ff. de leg. 3.

In remiſſione generali, an contineantur dolosè facta, vide to ſupra in verb. generalia verſ. in generali.

Remiſſoria de conſuetudine Curiæ, non conceditur niſi ſemel, Oldrad. conſ. 311. vide aliquos caſus per Alciat. conſ. 15. lib. 7.

Remiſſoria nõ cõceditur vbi probatio poteſt fieri per ſcripturas, Bellam. deciſ. 9.

Remiſſoria ad impediendam immiſſionem ex remedio, l. fin. de ædict. Diui Adrian. non conceditur, Seraph. deciſ. 1364.

Renunciare, & Renunciatio.

Renuncians poteſt pęnitere quando ex renunciatione alteri nõ eſt ius quæſitum, gloſſ. in cap. licet de proc. in 6.

Renunciare iuri ſuo præſumitur, qui facit ſe depoſitarium nomine alterius, Rot. deciſ. 478. par. 1.

Renunciari legibus prohibitiuis cũ iuramento poteſt, Alex. conſ. 11. num. 13. lib. 2. ſequitur Peregr. de fideic. art. 52. num. 49.

Renuncians omni iuri quod habet, & habere ſperat, debet intelligi
39 quod renunciat iuri quod habere ſperat ex cauſa de præſenti, vt notant Bart. Angel. Iaſ. Paul. Caſtr. & DD. alij in l. qui cum tutoribus ff. de tranſactionib. etiam ſi in inſtrumento eſſet appoſitum iuramentũ, vt notanter dicit Euerard. in ſua centuria in loco à generalitate num. 10. & Bart. in l. qui Romæ §. duo fratres ff. de verb. obligat.

Renunciatio de non ſuccedendo, nõ comprehẽdit ſucceſſionem ex teſtamento, quamuis ſit iuncta, Oldrad. conſ. 294.

Renunciatio eſt ſtricti iuris, nec in ea veniunt præter expreſſa, & regulatur à ſua cauſa, Rot. deciſ. 624. par. 1.

Renunciatione omni iuri, & legum auxilio, cẽſetur etiam renunciatũ diſpoſitioni legis plerique ff. de in ius vocand. Morot. reſpon. 80.

Renunciatio omni iuri, & legum auxilio, quid importet, vide per Bertran. in l. hac ædict. verſic. ſi verò plus num. 13. C. de ſecund. nupt. Morot. conſ. 80.

Renunciatio hæreditatis patris non

prohibet ſuccedere ei, ad quem peruenit, Rot. deciſ. 624. par. 1.

Renunciatio hæreditatis maternæ facta à filia patri, acquiritur omnibus hæredibus patris, quamuis dictæ ſororis adſint fratres vtrinque coniuncti, Surd. conſ. 244. lib. 2. vbi latè; contrarium aſſerit Bald. conſ. 437. nu. 2. vol. 1. quem ſequitur Bertran. 328. num. 2. vol. 3. tenetque Dom. Conſil. D. Franciſcus Merlin. in controuerſiar. cent. 1. cap. 32. nu. 23. & 25. renunciationem factam patri, filijs, & hæredibus non prodeſſe, niſi filijs, & fratribus vtrinque cōiunctis, qui magis dilecti præſumuntur renunciāti, quàm conſanguinei: quod limita, vt per d. D. Conſil. D. Franciſc. Merlin. vbi ſupra in fin. non habere locum in materia conſuetudinū huius fideliſſimæ Ciuitatis, in quibus nulla eſt differentia inter fratres conſanguineos, & vtrinque coniunctos, ad hoc, vt ſorores excludantur.

Renunciatio facta à filia ſuperſtitibus eius fratribus, ipſis deficientibus, poteſt ſuccedere, Gomez. tit. de fideicommiſſ. ſubſtit. num. 32. Surd. deciſ. 251.

Renunciatio quæ fit coniunctis perſonis in ingreſſu Monaſterij, ſeù Religionis, reputatur fauorabilis, Aret. conſ. 93. Crauett. conſ. 160. num. 1.

Renunciatio hæreditatis facta ad fauorem vnius, non prodeſt alteri, Surd. conſ. 244. & 446. num. 12. & quando poſſit variare, idem Surd. conſil. 523.

Repetita.

Repetita in ſubſequentibus, quando cenſeantur præcedentia, Iaſ. in l. Titia §. idem reſpondit ff. de verb. obligat.

Repulſa.

Repulſa hodie eſt prohibita in mul-
40 tis criminibus exceptis, vt in crimine leſe Maieſtatis diuinę, & humanæ, in ſimonia, in ſodomia, & in Blaſphemia, propter ſceleris immanitatem.

Limitatur non procedere quando teſtium repulſa eſt ex capite inimicitiæ capitalis, vt probatur in cap. per tuas extr. de ſimon. Bart. in l. quæſtionibus ff. ad l. Iul. Maieſt. & licet DD. reputent tex. in d. cap. per tuas pro ſingulari, tamē nō eſt ſingularis, quia ſimilis eſt tex. in cap. cum P. de accuſat. quē ibi ponderat Abb. & Barba. Angel. in l. famoſi ff. ad l. Iul. Maieſt. & inimicitia debet eſſe euidens, & manifeſta Ioan. Ant. de Nigr. in cap. Regni ab illo inchoandum num. 49. Carauit. ad rit. 73. num. 5. & num. 8. 9. & 10. Muſcatell. in prax. delict. de blaſphemant. num. 26. & eſt opinio Specul. in tit. de accuſ. cuius ecce
41 verba: debet eſſe talis inimicus, qui occidit patrem, aut matrem, vel alium conſanguineum infra quartum gradum, vel mouet ei quæſtionem ſtatus, vel accuſat eū de delicto quod meruit mortis pęnam, vel pœnam amiſſionis bonorum, vel maioris partis eorum, vel eum diffidauit, quia tunc iſte talis inimicus repellitur: ſed ſi ſunt teſtes qui vocantur malquirentes ex alijs cauſis, iſti non repelluntur, quæ ſunt ferè etiam verba tex. ſingularis in l. 6. tit. 33. partita 7. quæ verba opinionēq; refert, & ſequitur D. Conſ. D. Franciſc. Merlin. in controuerſ. forenſ. cent. 1. cap. 98. num. 10. circa fin.

Limitatur etiam quando reprobatio reſurgit ex contrarietate ipſorum teſtium, gloſſ. in cap. ſi quis teſtibus in verb. arguere quæſt. 4. num. 3. Ang. conſ. 187. D. Io: de Arnon. coment. 24. fol. 82.

Res.

Res inter alios acta,alijs præiudicare nõ debet,l. 10.ff.de except.ad quæ vide per Felyn. in cap.ſuborta ſub num.19. verſ.nota etiam expediẽs de ſent.& re iud.Benint.deciſ.67.
Limita vt non procedat in cauſis filiationis, legitimationis, & in alijs cauſis ſtatus, l.ingenuum ff.de ſtatu hominum,& ibi DD.Alex.in l.fin.nu.60.verſ.addit etiam gloſſ. & verſ. aliam fallentiam, & verſ. iuxta hoc quæritur ff. de re iudic. Abb.in cap.pen.num.17. & 19. de re iud. Tiraq. res inter alios acta limit.18. Couarr. pract.quæſt.cap. 13.num.5. Bald. in l.2.num.5. C. quib. res iudic. non noc. & vide Caſtren.in l.Papinianus §.fin.ff.de inofficioſ.teſtament.& in l.qui repudiantis eod.tit. Anchar. conſil. 336. & Felyn.in cap.quamuis ſub num.9.de re iudic. quod procedat quando fuit actum contra eum, cuius principaliter intereſt, ſecus ſi aderant alij æquè principales, & ibi Abb.Bero.conſ.102.num.41.& ſeq.lib.2.
Sublimita quòd vbicunque ſentẽtia alteri nocet, non procedat in tranſactione, compoſitione, vel compromiſſo,Felyn.in d.cap.quãuis num.13. de re iudic. & declara quando teſtes eſſent mortui,quia faciunt aliquam probationem,Benint.deciſ.67.

Res prohibita alienari,poteſt alienari propter dotem, Bart.in l.filiusfam.§.diui n.10.& hanc communẽ dicit ibi Iaſ.num.59. vbi latè examinat iſtam quæſtionem, vide ibi, & alia ſupra in verb.alienare.

Res furata penes aliquem reperta facit inditium ad torturam, l. in ciuilem, & l. ciuile eſt, C. de furt. Clar.quæſt.21.verſ.ſi res furata eſt, Alciat.de præſumpt.regul.3.
Limita vt non procedat quando ille penes quem reperta eſt,nõ habet malam famam, & conditionẽ, & alia inditia non concurrunt, quia vna præſumptio tollit aliã,& fortior debiliorẽ, l. pen. ff.de reſt. in integrum,Felyn.in cap.vigilãti in fine de præſumpt. tantòmagis quando iuraret ſe non cognouiſſe rei furatæ venditorem,ita notabiliter Conſil.Gizzarell.deciſ.89. in terminis tradere dicit, Auguſt. ad Ang. de malefic.in verbo, & veſtẽ cœleſtem num.20.

Reſcriptum.

Reſcriptum, ſi ineuidentem, non vitiatur falſa expreſſione, quoniam Papa habet præ oculis duntaxat vtilitatem, Soc.cõſ.15.n.51.lib.1. declara vt non procedat quando ſubreptio vertitur circa ipſam cauſam,Dec.conſ.142.

Reſcripti præſentatio in cauſis ſummarijs obtinet vim libelli ſecundũ communem opinionem, de qua teſtatur Gomez.in §.præiudiciales num.5.inſtit.de act.& vide Bald.in l. nec quicquã §.vbi decretum nu. 26.ff.de offic.proconſ.

Reſcriptum ſi impugnatur ex falſi aſſertione, ille qui impetrauit probare tenetur,ſi ex veri taciturnitate ab eo qui impugnat debet probari, Dec.in cap.porrecta de præbend.

Reſcripto quando, impetrato, poſſit renunciari inuito aduerſario, vide per Felyn. in rubr. de reſcript. num.3.

Reſcriptum in quo dicitur,procedat ſummariè, continet omnia alia petita, Bellam.deciſ.338. & deciſ. 394.

Reſcripto nullo, nulla de eo eſt facienda mentio in ſecundis litteris Felyn.in cap.ex tenore de reſcrip. vbi declarat.

Reſcriptum contra legem habens clauſulam derogatoriam nõ valet,

niſi faciat de illa mentionem ſpecialiter, vel per verba æquipollentia, Felyn. in cap. nonnulli de reſcript. num. 2. vbi ampliat pluribus modis, etiam in priuilegijs habentibus clauſulam derogatoriam ad alia priuilegia.

Limita niſi reſcriptum concederetur per viam legis, ſeù cõſtitutionis, Felyn. vbi ſupra in 1. fallentia.

Limita ſecundo, niſi adeſſet clauſula, non obſtante, & adde alias limitationes, vt per Felyn. ibi.

Reſcriptum habet in ſe tacitam cõditionem, ſi preces veritate nituntur, & ob id debent ab impetrante verificari, Crauett. conſ. 104. nu. 3.

Reſcriptum ad lites obtentum ſine ſpeciali mandato non valet, cap. nonnulli §. ſunt & alii extr. de reſcript. vbi Abb. Felyn. & alij.

Amplia, etiam ſi procurator habeat plenum mandatum ad agendum, Felyn. in d. cap. nonnulli §. ſunt & alij num. 1. de reſcript.

Reſcriptum impetratũ pro vna parte, efficitur commune cum alia, Gomez. in reg. de annal. queſt. 14. num. 2. Bellam. deciſ. 357.

Reſcriptum impetratum contra homines vnius diœceſis, non extenditur ad homines eiuſdem nominis, alterius diœceſis, cap. ſignificãte, vbi Felyn. de reſcript. Caputaq. deciſ. 153. par. 1. nec extenditur vltra perſonas nominatas, cap. ſi verò de offic. Iud. delegat. vbi Felyn. num. 1.

Reſctiptum vti perſonale cedi non poteſt, Abb. & alij in cap. vlt. de reſcript. Roland. conſ. 28. num. 5. lib. 2.

Reſcriptum non vitiatur ex falſitate cauſæ concernentis merita, cap. ex parte vbi Abb. & Felyn. de foro compet. & limita vt ibi, vide Bellamer. deciſ. 4. vbi quòd falſi expreſſio non doloſa, non vitiat.

Reſcriptum contra prædeceſſorem quando extendatur ad ſucceſſorẽ, vide per Felyn. & Abb. in cap. quia vbi gloſſ. de Iudic. Capell. Tholoſ. quæſt. 266.

Reſeruata, & Reſeruatio.

Reſeruata non comprehenduntur in actu celebrato, Crauett. conſ. 214. num. 13. & 14. & dicta reſeruatio dicitur onus rei ſuper qua reſeruatur, Crauet. conſ. 57. num. 1. Couarr. reſol. lib. 3. cap. 7. num. 6. vbi quòd reſeruatio eſt quædam exceptio, quę modificat actum, Surd. deciſ. 163. num. 17. Aym. conſ. 15. num. 2. & conſ. 33. num. 2. & quòd reſeruatio vſusfructus illum non habenti nihil tribuat, Bero. conſ. 61. in princ. & pluribus ſequent. lib. 2.

Reſeruata Sedi Apoſtolicæ enumerantur à gloſſa in cap. quod tranſlationem de offic. delegat.

Reſeruatio generalis non comprehendit beneficia iuriſpatronatus laycorum ex fundatione, ſec us ex priuilegio, Rot. deciſ. 304. par. 2. diuerſ. & deciſ. 574. in fin.

Reſeruatio dominij in contractu vẽditionis, non operatur in præiudicium tertij, Soccin iun. con ſ. 86. lib. 4.

Reſeruatio exceptionum ad merita cauſæ, ſi poſtmodum dictæ exceptiones probentur, proceſſus ante factus perimit, Felyn. in cap. exhibita de Iudic. num. 7.

Reſeruatio eſt nullius momenti, vbi nõ inuenit reſeruabile, latè Becc. conſ. 34. num. 23. Rot deciſ. 70. nu. 17. par. 2.

Reſeruatio beneficij per obitum in Curia eo ipſo ceſſat, quòd Papa de dicto beneficio prouidet, Sarne. ſuper regul. triennali q. 30. nu. 2. Declara nõ procedere quãdo collatio Papæ remanſit in puris terminis ſupplicationis, vel collatio

facta

facta familiari, vel prouiſus moriatur ante acceptationem, ſeù Papa prouidet per viã Comendę, vt ibi.

Reſeruatio fructuum intelligitur deductis oneribus, Seraph. dec. 414.

Reſidere.

Reſidere quis aliquo loco dicitur, ſi ibi continuè moratur, vel aliàs, niſi pro reſidente habeatur, gloſſ. in cap. licet canon in verb. reſidere de elect. in 6.

Reſiduum.

Reſiduum petens fatetur ſe ſatisfactum in omnibus, Guid. Pap. quæſt. 177. Iaſ. conſ. 29. lib. 4.

Reſidui appellatione quandoque cõtinetur totum, ſi totum ſupereſt, l. ſi ita ſtipulatus ff. de verb. obligat. l. ei qui ff. de donat. cauſ. mort. l. 2. in fin. C. de hæred. inſtituend. quandoque pars, ſi pars tãtùm ſupereſt, l. item quod Sabinus §. aliter atque ff. de hæred. inſtit. & quandoque nihil ſi nihil ſupereſt, l. pluribus §. ſed ſi ex aſſe ff. de his quæ in teſtam. latè Napod. in conſuet. viro mortuo fol. 246. num. 96.

Reſignatarius, & Reſignatio.

Reſignatario niſi ius quæratur irreuocabiliter non abdicatur beneficiũ à reſignãte, Rot. dec. 446. lib. 1.

Reſignatio beneficij cõditionalis in manibus Ordinarij, vti ſimonia nõ valet, Rot. deciſ. 149. par. 2. diuerſ. in fin.

Reſignatio beneficij eſt nulla quãdo interueniente pecunia fit, latè D. Ricc. collect. 1006. vbi addit alios modos deciſos, per quos beneficij reſignatio redditur nulla, & declara vt ibi per eum.

Reſpondens, & Reſponſio.

Reſpondens de credulitate, ſi de mẽdacio conuincatur efficitur periurus, Felyn. in cap. 1. nu. 21. de litis conteſt. quod procedit ſi credulitas referatur ad factum, ſecus ſi ad animum.

Reſpõſio indeterminata ad interrogationem refertur, Roman. latè conſ. 454.

Reſtitutio, & Reſtitutus.

Reſtitutio in integrum debet peti coram Iudice, qui eſt competens in actu, ſuper quo petitur, Capell. Tholoſ. quæſt. 393.

Reſtitutio ad appellandum, vt concedatur nedùm eſt probandum impedimentũ, ſed aliquid ſuper iniuſtitia ſententiæ, Bellam. dec. 418.

Reſtitutio in integrum non poteſt incidẽter opponi per modũ compenſationis, l. fin. & ibi gloſſ. & Bal. ff. de condict. indebit.

Reſtitutio in integrum conceſſa minori, ſuffragatur maiori in indiuiduis, Lamberten. de contract. in fin. num. 260.

Reſtitutio in integrũ ex capite ignorantiæ, conceditur aduerſus omiſſam ſolutionem gabellæ, Roland. conſ. 42. in fin. lib. 3.

Reſtitutio in integrũ ex capite ignorantiæ, non cõceditur vbi militat aliqua pręſumptio ſcientiæ, Grat. diſcept. forenſ. 194.

Reſtitutio in integrũ minori denegatur ſi ſit læſus in re, quam profitebatur, veluti ſi ſit matriculatus in arte mercaturæ, & læſio ſit in re concernente mercaturam, Bart. in l. 1. C. qui, & aduerſus quos, Addit. ad Marant. de ord. Iudic. verſic. & an Iudex ſit competens num. 135. & infertur quod multòminus cõceditur maiori Doctori ex capite ignorantię iuris, Crauet. conſ. 225. num. 10. Grat. diſcept. forenſ. 194.

Reſtitutio in integrum conceditur minori aduerſus confeſſionem delicti, de quo aliter non erat probatum, videto ſupra in verbo minor num. 4.

Reſtitutio in integrum vocatur beneficium, & terminus ad petendũ primum, & ſecundum beneficium, vide

vide ſupra in verbo perſonæ verſ. nota & an ſit perſonale, ibidem verſic. aduerte.

Reſtitutio in integrũ competit probata læſione ſextæ partis, cum alijs qualitatibus, Bart. in l. ſocietatem §. 1. ff. pro ſoc. Dec. conſ. 39. num. 7. Add. ad Dyn. in cap. ſcienti de reg. iur. in 6. Rol. conſ. 96. num. 4.

Reſtitutio in integrum non conceditur, vbi actus potuit ſe habere ad damnum, & lucrum, Surd. conſ. 199. num. 5. lib. 2. & 576. lib. 4. Gomez. in tract. de contract. tit. de reſtit. in integr. num. 4. in fin.

Reſtitutio in integrum concêditur minori, qui cępit agere ordinariè cùm poſſet agere executiuè, Socc. ſen. in l. ſi à te, § ſi quis ſub num. 2. ff. de except. rei iudic.

Reſtitutio ex clauſula generali, ſi qua mihi, competit ad rem quãdo dominium, & poſſeſſionem ex iuſta cauſa amittimus, ſi verò dominiũ tantùm, reſtituimur ad actionem, Bart. in l. ab hoſtibus §. ſed quod ſimpliciter num. 5. ff. quib. ex cauſ. maior.

Reſtitutio in integrum ex clauſula, ſi qua mihi, non conceditur vbi eſt ſuccurſum contra tutorem, vel curatorem, Rolan. conſ. 10. num. 22. lib. 2.

Reſtitutio in integrum non cõceditur minori, aduerſus lapſum inſtãtiæ, niſi in ſubſidium: & quando litigauit per procuratorem conſtitutum medio iuramento, omninò denegatur, Becc. conſ. 59. Capell. Tholoſ. quæſt. 45. & 49.

Reſtitutio in integrum datur aduerſus præſcriptionem quadragenariã ex capite iuſtæ ignorantiæ plenè probatæ, Rot. deciſ. 183. par. 1.

Reſtitutio in integrum aduerſus lucrum amiſſum, ex diſpoſitione ſtatuti non conceditur, Burſat. cõſil. 427. num. 8. & ſeq.

Reſtitutio in integrum in criminalibus, etiam in publicis pœnis fiſco non datur, l. auxilium ff. de minor. Cremen. ſing. 22.

Reſtitutio in integrum conceditur locis pijs, Capitulis, & Congregationibus, & an concedatur perſonis ſingularibus Capituli, & Congregationis, vide ſupra in verbo Collegium verſ. limita hoc eſſe verum.

Reſtitutio ad gratiam extractam, nõ retrotrahitur in præiudicium tertij, cap. quamuis, & ibi gloſſ. de reſcript. in 6.

Reſtitutio quæ fit ob reſolutionem cõtractus, intelligitur de acceptis ab eo cui fit reſtitutio, nõ ab alijs, Seraphin. deciſ. 447.

Reſtitutus à Principe recuperat tantùm bona, quæ habebat tempore confiſcationis, non autem ea quæ amiſit ob incapacitatem, Rota deciſ. 515. par. 1.

Reſtituitur minor ad ea quæ potuit acquirere, & non acquiſiuit, Gomez. in tract. de contract. tit. de reſtit. in integr. num. 14.

Retentio, & Retineri.

Retentio eſt fauorabilior actione, & compenſatione, & poteſt opponi aduerſus rem iudicatam, Rot. dec. 115. par. 2. diuerſ.

Retẽtionis ius tranſit in ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione, l. hoc iudicium §. compendia verſ. ſi is qui à me emerit ff. cõmun. diuid. Alex. ad Bart. in l. qui exceptionem, §. ſi pars ff. de condict. indebit. & ibi Iaſ. Roman. ſingul. 177. Socc. conſ. 158. num. 28. lib. 2. Rip. in l. vbi purè §. fin. num. 3. ff. ad Trebell. Surd. conſ. 183. num. 5. lib. 2. Surd. deciſ. 50. num. 4.

Retineri licet non poſſit vna res, pro alia, tamen non procedit quando debitum pro quo retinetur eſt cõcontractum in conſeruatione eiuſ-

dem

dem rei, Surd.deciſ.58. & Rot.deciſ.115.par.2.diuerſ.

Retrahere, & Retractus.

Retrahere intendens rem,non auditur ſi velit retrahere partem, Surd. conſ.104.nu.5.lib.1. Crauet.conſ. 191.num.4.

Retractus non habet locum quando conſanguineus retrahens rem retrahendam ſibi nolit,ſed alicui extraneo, tex.in l.6.in fin.tit.7.lib.5. & in l.13.tit.10.lib.3.fori legum, quæ leges habentur in lib. 5.nouæ recopilat.tit.11.lib.7.refert.Marc. Salon de Pac.in conſ.30. num.1. Amplia vt etiam non procedat retractus, quando emptor cum pretio non fuerit requiſitus,idē Marc. Salon de Pace vbi ſupra num.2. & quando habeat locum ius retractus in vineis, & quæ requirantur in retractatu,vide ibi addit. D.Franc. de Balboa,& Paz, & conſ.d.Marc, Sal.de Pac.37.per totum.

Reuerentia.

Reuerentia facit præſumi contractū meticuloſum, & ideo officio Iudicis reſcinditur,de quo videas Bartol.in l.1. §.ſi onerādæ ff.quād.rer. act. non dat. & ideo videas per te, & ibi Addit. & in l.quæ dotis num. 23.ff.ſolut.matr. vide Fely. in cap. de eo de reſcript.

Reuocatio.

Reuocatio procuratoris apud acta facta, non eſt opus intimari parti, Paul. Caſtr. in l. 1. C. de ſatiſdationib. Put,deciſ.114.lib.2.num. 110. vide Peregr. deciſ.322.lib.3.& deciſ.258.lib.2. Abb. vide in contrarium in cap. mandatum de procuratorib. Rot.deciſ.325.tom.3.aliàs 258. eod.lib.diuerſ. Iaſ. in l. ſi quis arbitrat.num.21. ff.de verb oblig. Grat.diſcept.forenſ.191.num.26.

Reuocatio ſimplex non comprehendit caſum mixtum, neque cōditionalem,Seraph.deciſ.1409.

Reus.

Reus qualiter debeat probare defenſionem ſuam, ſi in caſu non ponit dies commiſſi criminis, Bart. in l. is qui reus num.9.& ibi Add.ff.de public.Iudic.

Reus non cogitur iurare vbicumque actor defecit in probationibus, Panor. in cap. fin. extr. de iureiur. Bald.in l.1.num.36. de iureiur. & latè per Addit. ad Marāt.in 6.par. princip.in 6. caſu verſ. ſin autem producuntur teſtes num. 73. & vide per Boer.deciſ.95.

Limitatur vt nō procedat in foro mercatorum, vt per Addit. ad Marant.vbi ſupra,& vide gloſſ.in cap. 1. §. item ſi vaſſallus in verbo per pares de inueſtit.feud.

Reus effectus actor in cauſa reconuentionis,an poſsit Iudicem recuſare, vide ſupra in verbo reconuētio in fin.

Rei appellatio generalis eſt, l. 1. ff. ſi cert.petat.& ibi Bart.num.6.Alex. num.31.Dec.num.30.

Rubrica.

Rubrica habens orationem perfectā, poteſt allegari pro textu ad deciſionem cauſarum, licet rubrica ſit generalis, & nigrum ſpeciale,ita Dec.in l.1.num.6. ff.ſi certum petatur, quam dicit omninò ore à ſcribentibus approbatam, vide Iaſ.conſ.52.num.8.lib.1.

Ruſticus.

Ruſticus dicitur qui ruraria opera,facit etiam ſi in Ciuitate habitet,nā ſerui ruſtici, & vrbani nō loco, ſed opere diſcernūtur,l. cum quæreretur §.1.ff.de leg.3. l. ſeruis vrbanis eod.tit.ſed immo videtur conſiderandus locus habitationis,nam ruſticana plebs dicitur habitantium extra muros Ciuitatis, l. 1. C.ne ruſticani ad vllū obſequiū deuocēt. & licet ruſticus dicatur ex opere, tamen etiam ex loco originis dici-

tur

tur ruſticus, Napod.in cõſuet. vbi domus de iure congrui fol.339.nu. 69.& quòd ruſticus emens feudum minimè nobilitetur,Camill.Saler. ibi in procem. Regis Caroli fol.46. lit.E.

Ruſtici non habent ius congrui contra ciues Neapolis, ciues autem contra ipſos ius ipſum poſſunt liberè exercere,Affliſt.in conſtitut. proſequentes col.3.in princip.Napod. in conſuetud. vbi domus fol. 336.num.53.

Ruſticus excuſatur à pœna falſi,ſi nõ ex malignitate, ſeu dolo, ſed ex ſimplicitate quadam depoſuit,Angel.in auth.de teſt.§.licet col.2.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. S.

Sacrilegus.

SAcrilegus quãdo ſit ipſo iure excommunicatus, tradit Abb.in c. cõqueſtus num. 7. de foro cõpet. & quòd nõ gaudeat immunitate Eccleſiæ,ſi in ea delinquit, Decian.cap.26.num.9. & cap.27.nu. 5.de immunitat. Eccleſiæ,vbi plures diſtinguit caſus, ſecus verò ſi extra Eccleſiam ſacrilegium commiſiſſet, latè Dom. Regens Carol. Tapia in Iure Regni ſub tit.de his qui ad Eccleſ. confug. cap.95. nu. 24.lib.1.

Salarium.

Salarium duplex pro qualibet dieta vbi Iudex, ſeù Commiſſarius duobus negotijs vacat,exigere poteſt, nec vnũ per aliud impeditur, quoniam ex ſolutione hac non eſt fiſcus in damno, cùm ſecundum negotium neceſſariò erat alteri cõmittendum,cui ſolui deberet ſalarium, ita fuiſſe iudicatum per Regiam Cameram Summariæ,in cauſa vertente ſuper redditione computorum Franciſci de Vrſo MagiſtriActorum Regij Tribunalis Cãpaniæ die 18. Maij 1634. refert D. Conſil. D.Franciſc.Merlin. in cõtrouerſ.forenſ.par.2.cap.7.

Saluianum.

Saluianum interdictum conceditur 43 legatario pro iuribus competentibus teſtatori in bonis debitoris, Mant.deciſ.156.

Saluianum interdictum non admittit exceptionem diſcuſſionis, Roland.conſ.14.lib.1.

Saluianum interdictum an competat ei,qui habet ſententiam, & rem iudicatam, Iaſ.conſ.88.num.8.& ſeq.lib.3.

Saluianum interdictum,ideſt aſſiſtentia conceditur cõtra tertium poſſeſſorem ex cenſibus decurſis,Gaſpar Roderic. de ann. redit. lib.2. quæſt.9.ſub num.54.verſ.quæ prędiximus,& num.61.vſque ad num. 62. quem refert Mauſon. de cauſ. execut.ampl.6.num.7

Saluusconductus.

Salúusconductus à quo concedi poſſit,& quando ſit ſeruandus, vide per Felyn. in cap. accedens el ſegundo extr. vt lite non conteſtat. & quod non ſuffragetur emptori de recenti, qui habet merces emptas, Menoch.de arbitr.Iudic.caſ. 203.num.24. nec conductori,eod. loc.num.18.

Saluusconductus non trahitur ad futura,Burſat.conſ.345.num.35.

Sapiens.

Sapiẽs debet eſſe cautus in prolatione verborum, cap. cum ceſſante extr.

extr. de appell. Bal. in cap. verum extra de de iureiur.

Satiſdatio.

Satiſdatio quomodo ſit formanda ob reuocationem ſequeſtri, Alex. nu. 7. in l. ſi fideiuſſor §. ſatiſdatum ff. qui ſatiſdar. cog.

Satiſfactum.

Satiſfactum ſe an fateatur reſiduum petens, vide ſupra in verb. reſiduũ num. 42.

Scientia.

Scientia eſt probanda ab eo qui in ea ſe fundat, Crauett. conſ. 226. nu. 8. aliàs 225. in qua non licet arguere de præſẽti ad præteritum, Surd. conſ. 537. num. 14.

Scientia teſtamenti paterni, quando præſumatur in filio, vide Crauett. conſ. 193. num. 6. & ſeq.

Sententia quæ elicitur ex vicinitate loci, ceſſat non data publica voce, & fama, Rot. deciſ. 465. par. 1.

Scientia alicuius rei, vt præiudicet, non debet eſſe ambigua, ſed ſimplex cũ omnibus qualitatibus ſuis, Becc. conſ. 37. num. 23. Crauett. conſ. 193. num. 8.

Scientia inſtrumenti in domo reperti præſumitur, Abb. conſ. 19. lib. 2. Pancirol. conſ. 20. num. 36. Crauett. conſ. 193. nu. 7. & 8. Benint. deciſ. 69.

Scientia probatur coniecturis, Surd. deciſ. 221. num. 12. Curt. iun. conſ. 64. Crauett. conſ. 193. num. 7.

Scientia contentorum in teſtamento, probatur eo ipſo, quod conſtat teſtamentum eſſe penès allegantẽ ignorantiam, Paris conſ. 46. num. 17. lib. 2. Menoch. conſ. 87. nu. 88. Peregr. de fideicommiſſ. artic. 52. num. 107. Neuizzan. conſ. 94. num. 19 Alba. conſ. 59. num. 8. Soc. iun. conſ. 128. nu. 124. lib. 1. Abb. conſ. 19. lib. 2.

Scientia inſtrumenti præſumitur ex receptione ſolutionis vigore illius Crauett. conſ. 276. num. 5. Rot. deciſ. 631. par. 1. ac quando actus ſubſequuti ſunt iuxta contenta in dicto inſtrumento, Bart. in l. duo fratres §. qui Romæ ff. de verb. oblig.

Scientia, & patientia quando noceat creditori anteriori, vide ſupra in verb. poſſeſſor num. 22.

Sclopus.

Sclopi an ſint arma proditoria, vide Foller. ad pragm. ad reſtringẽdum num. 7. & ſequenti, & an ſclopus rotatus ex ſe faciat delictum proditoriũ, Vinc de Franch. dec. 713. n. 11. & 21. & adeſt Regia Prag. 3. ſub tit. de ict. ſcop. quà cautũ eſt vt delinquentes cum talibus armis reputentur proditores: ſed quòd ſclopi ſint arma determinata ad offendendũ, & occidendum, Foller. vbi ſupra, & ex huiuſmodi armorũ genere animus occidendi præſumitur, Giurb. conſ. 63. nu. 22. quod intelligas quando quis emiſit ſclopum deliberatè ad nocendum, ſecus ſi ad ſe defendendum, quia tali caſu non incidit in pœnam prag. Giurb. d. conſ. num. 17. & 33. per quam pragmat. 1. de ictu ſcopittæ emittens ictum ſcopittæ, vel baliſtæ ad nocendum, etiam nõ ſequuto effectu, pœna mortis naturalis in hoc Regno punitur.

Amplia vt conſimilis ordinatio adſit in Regno Luſitaniæ, Gama in deciſ. 170. & ſancitum, reperiatur etiam in Regno Siciliæ, vt per Maſtrill. deciſ. 155. quem refert, & ſequitur D. Ricc. collect. 1363. adde quòd in hoc Regno ictũ ſcoppittæ, ſeu ſclopi emittentes non ſolũ reputãtur proditores vt in d. prag. 1. ſed contra eos proceditur cũ forjudicationis termini abreuiatione ad dies quindecim per diſpoſitionẽ prag. 2. & 3. de ictu ſcoppittę.

Scriniarij.

Scriniarij, ideſt Notarij, & apparito-

res, ſi intitulati in matriculis militum inueniantur, vel magiſtro militum obtemperantes, militis priuilegium, inteſtando non habent, l. ſcriniarios C. de teſtam. milit. licet contra videatur, l. vlt. ff. de milit. teſtam. ſed ſolue ibi, quod fuit Notarius in loco hoſtili, vel iurauit ſe non vitaturum mortem propter rem publicam.

Scriptura, & Scriptus.

Scriptura priuata non probat ad fauorem ſcribentis, Rot. deciſ. 813. par. 1. diuerſ. vbi declara niſi eſſet adminiculata, Crauett. conſ. 6. nu. 67. & 158. per totum.

Scriptura priuata à priuato ſcripta, & teſtibus ſubſcripta non probat, Imol. in cap. 2. de fide inſtrument. vbi Felyn. num. 5.

Limita, vt non procedat quando in ſcriptura eſſet dictum, fuiſſe ſcriptum de voluntate partium, Felyn. in d. cap. 2. num. 5. de fide inſtrum.

Scriptura priuata plenè probat contra ſubſcribentem, l. Publia §. fin. ff. depoſit. l. quædam §. nũmularios cum gloſſ. magiſtr. ff. de edend. Geminian. conſ. 9. num. 2. Alex. conſ. 245. num. 1. lib. 6. Aym. de antiq. tẽpor. par. 1. §. viſo de verbis enunciatiuis nu. 15. Caſtrenſ. conſ. 225. lib. 1. Alex. conſ. 84. lib. 7.

Scriptura priuata ſine die, & Conſule valet, Bald. in l. cum tabernam §. idem quęſiuit C. de pignorib. & ibi diſtingue, Alex. in l. de pupillo §. qui nuntiat num. 8. ff. nou. oper. nun. Caſtrenſ. in Alex. conſ. 84. lib. 7. etiam ſine loco, Capell. Tholoſ. quæſt. 492.

Limita in libro rationũ, nã debet habere diem, Alex. conſ. 84. lib. 7.

Limita etiam, vt procedat quando ſit ad obligandum, ſecus quando ſit ad probandum, Riminald. ſen. conſ. 287.

Scriptura priuata nõ probat, l. ſcripturas C. qui pot. in pig. habeant. & declara, vt per Bartol. & DD. in l. admonendi nu. 26 ff. de iur. iurand. Iaſ. ibi num. 88. cum ſequent. Riminal. ſenior conſ. 287. vide Grat. diſcept. forenſ. 51.

Limita vt nõ procedat in ſcriptura facta ſuper rebus paraphrenalibus, quia illi creditur contra tertium, abſque vlla teſtium ſubſcriptione, Rom. in l. qui iure familiaritatis ff. de acquir. poſſeſſ. Bald. & Salyc. in l. ob maritorum num. 6. C. ne vxor pro marit. Pancirol. conſ. 51. num. 4. Iaſ. in l. admonendi num. 44. de iur. iurand.

Limita ſecundo in ſcriptura Sacerdotis, Add. ad Bart. in l. admonendi ſub num. 26. ff. de iur. iur. & ibi Iaſ. num. 96. & nemo eſt priuilegiatus vt proprię ſcripturę credatur, Purpur. in l. admonendi nu. 19. ff. de iur. iurand.

Scriptura in formis ſi fuit obſeruata, probat, Crauett. conſ. 158. num. 1. & deciſ. 789. par. 1. vbi de communi reputatione, & conſuetudine, Mant. deciſ. 82.

Scriptura in qua enũciatur calculus, & quod talis debet centum, intelligitur pro reſto, Bal. conſ. 98. lib. 2.

Scriptura in qua deficiunt nomen, & ſubſcriptio Notarij, non dicitur in forma probanti, neque iuuatur antiquitate, quoniam antiquitas nõ ſanat defectus viſibiles, Rot. coram Ludouiſio in Mediolanen. decurſus Aqu. 19. Octobris 1608.

Scriptus hæres, quando non adeſt in teſtamento vitium viſibile, eſt mittendus in poſſeſſionem, vide ſupra in verbo poſſeſſio verſ. in poſſeſſionem ſcriptus hæres.

Securus.

Securum aliquẽ facere, pluribus modis intelligitur, Soc. conſ. 93. lib. 1. num. 1.

Se-

Digitized by Google

Secundogenitus.

Secundogenito, primogeniti filia in ſucceſſione maioricatus, an præfe-ratur, vide ſupra in verbo primogenitus verſ.primogeniti filia.

Semel.

Semel tale,ſemper eſt tale, inſtit. de fideicom.hæred.& ibi gloſſ.§.reſti-
44 tuta,l.ſiue poſsidetis C.de probat. gloſſ. in §. ſic itaque inſtit. de act.ſi apparet, vide gloſſ.in l.non vult ff. de reg.iur.

Limitatur in mutabilibus de natura,vel cõſtitutione iuris,vt Add. in additionib. & Fab. in eod.§. & in ſimili vide quæ dicit Bart. in l. ſi cui §. ijſdem num.8. ff. de accuſ. Bal.in l.1.num.14.in fin.C.qui admitti,Bartol.in l.de ætate in fin.3. quæſt.ff.de minorib.

Semel malus, ſemper præſumitur malus,cap.ſemel malus de reg.iur.in 6.& hanc regulam vide,Felyn.in cap.fin.num.11.de præſumpt. & in ſimili Bald. in l. ex perſona C. de probat.

Limitatur per Alex. in l. ſi fideiuſſor §.ſi ſatisdatum in fin. ff.qui ſatiſd. cogant. vt non procedat quãdo mali mores eſſent purgati per triennium benefaciendo, vt probatur in §.hinc nobis Auth.de Monach. etenim nouus homo dicitur quis benè viuendo per triennium, Lud.Rom.conſ.236.

Limita etiam vt procedat in codẽ genere mali, ſecus in diuerſo crimine, Bald. in l.vlt.col. vlt. ff. de hæred. inſtituend. quem ſequitur ibi Io:de Imol. Alex.conſ.5.col.2. in princ.lib.1.

Semel quod placuit, an amplius diſplicere poſsit, videto ſupra in verbo quod num.32.

Seminarium.

Seminarium non erigitur ex deſtinatione loci,& aliarum rerum,ſed ex introductione puer orum, vide Gonzal. ſuper regul.8.gloſſ.5. §.7. num.68.& ſeq.

Senectus, & Senex.

Senectutis incõmoda, vide per Sarne.ſuper regul.de infirmis q.7.

Senectus licet à ſexageſimo anno videatur incipere, vt per Abb. in cap.fin.num.18.& 19.verſ.ego puto cum additionibus ad eum,extra vt lite non conteſt.& in cap. ſi qui teſtium de teſt. & Iudicis arbitrio hoc ſit remiſſũ,vt inquit Menoch. de arbitr. Iudic. caſu 59. in fin. & Thom. actius in tract. de infirmitat.par.1.cap.19.nu.7.& 8. Baiard. ad clar. quæſt. 60. num. 27. & 28. Nouar.in prax.elect.fori quæſt.19. num.3.verſic.alia fuit opinio,Farinac.de teſtib.quęſt.78.cap.2.num. 60. verſic.ſecus in fin. D.Ricc.deciſ.234.nu.3.par.2. relata per Nouar. vbi ſupra, tamen quod ſenilis ætas ſit annorum ſeptuaginta, eſt cõmunis DD.opinio,& propriè in hac ætate ſenes vocantur, Thom. act. vbi ſupra num.7. verſ. & tales, Carauit.Ritu 156.in prin.hi enim pro debito ciuili carcerari non poſſunt, Anchar.conſ.336.num.2. verſ.& ſicut, Baez.in trac.de inop. debitor. cap.7.relat. per Conſ.Paſchal. de virib. patr. poteſt. par.2. cap.9. nu.83. verſ. item ſi debitor, Thor. in compend.deciſ.in verbo ſenex ſeptuaginarius fol.mihi 497 in 2.edict. quia venerandi ſunt ſenes, l. ſemper ff. ad municipal. & ſenectus infirmitati æquiparatur, cap.1.verſic.1.de Cleric.egrotant. in 6.

Contrarium tenent Oſaſc. deciſ. 123. nu.4. verſ. quibus rationibus vbi ſic teſtatur eſſe deciſum, Menoch. de arbitr. Iudic. caſu 305. num. 8.Monach.deciſ. Bonon.68. num. 33. Conſil. Paſchal. de virib. patr.poteſt.d.cap.9. num.83. verſ. idem debitor,Becc.conſ.10.in fin.

allegat. per eundem Conſil. Paſch. ibidem.

Sed à prima opinione (vt magis pia, & æqua)non eſſe recedendum mihi videtur, ita & ſemper per M. C. Vicariæ cum carcerandis, conſtito (auditis creditoribus) de ſenectute obſeruatum vidi, verùm cũ clauſula, quod detineant domum ſolitæ habitationis loco carceris, & tantùm liceat eis in diebus feſtiuis audire diuina officia, idemq; cũ carceratis ſeptuaginarijs Regie tàm generalis, quàm ipſius M.C.V. particularis viſitationis tempore.

Senes inter miſerabiles perſonas cõnumerantur, vt ex multis affirmat Nouar. in prax. elect. fori quæſt. 18. nu. 1. vbi alios adducit, & fori electionem habere dicuntur D. Ricc. in collect. 1623. par. 5. Afflict. dec. 25. nũm. 1. Vincent. de Franch. deciſ. 508. Nouar. d. quæſt.

Limita in caſu deciſ. Vincent. de Franch. 608. quem refert D. Ricc. in d. collect. vbi alia ſenectutis priuilegia videas.

Sententia.

Sententia quando requiratur poſt confeſſionẽ, vide per Add. ad Abb. in cap. 1. de Iudic. ſub num. 25.

Sententia poteſt ferri ſuper libello incerto, dũmodo certitudo reſultet ex actis, Capell. Tholoſ. quæſt. 201.

Sententia pro parte nulla, nec reformari, nec confirmari poteſt, niſi contineret diuerſa capita. Rot. deciſ. 204. & 205. par. 2. diuerſ.

Sentẽtia poteſt ſubſcribi ab alio Iudice delegato, ſine alia citatione, Gonzal. ſuper regul. 8. poſt gloſſ. 9. tit. de nullit. num. 134.

Sententia non dat ius, ſed illud declarat, Bellam. decii. 688. num. 28.

Sentẽtiam latam ad fauorem meum, ad inſtantiã falſi procuratoris poſſum ratificare, Aret. in §. præterea nu. 4. inſtit. de except. & in §. item ſi num. 66. eod. tit.

Sententia lata contra ſcientes, alteri cuius intereſt nihil nocet, ſi ab eo cauſa non habet, vel ſi prohibere non poteſt, l. ſæpè ff. de re iudic. vide per Fely. in cap. ſuborta ſub nu. 19. vbi affert duas limitationes, & in cap. quamuis extr. eod. tit. vbi etiam Abb. vide latè Oſaſch. dec. Pedem. 156.

Sententia conditionalis in connexis non poteſt mandari executioni, Rot. deciſ. 626. par. 1.

Sententia lata contra mortuum non valet, l. in ſumma §. fin. & ibi DD. ff. de re iudic. nec etiam ad eius fauorẽ, Surd. conſ. 99. lib. 1. Gabriel. conſ. 56. lib. 1.

Limita vt non procedat vbi Iudex ignorabat mortem, Becc. cõſ. 110. Surd. conſ. 99. lib. 1. Grat. diſcept. forenſ. 127.

Sentẽtia lata, perempta inſtantia, eſt ipſo iure nulla, Grat. conſ. 26. lib. 2. idem ſi ſit lata non ſeruata forma ſtatutorum, vel iuris, Grat. d. conſ. 26. lib. 2.

Sententia lata ſuper principali non præiudicat incidenti, l. ſi Iudex ff. de ijs qui ſunt ſui, vel alien. iur. l. 1. §. Iulianus, & l. ſi quis à liberis §. vel parens ff. de liberis agnoſc. gloſſ. in §. præiudiciales inſtit. de act.

Hoc limita vt per gloſſ. in d. l. ſi Iudex ff. de ijs qui ſunt ſui, vel alieni iuris, & per gloſſ. in l. 1. C. de ordin. Iudic. & Aret. latè in d. §. præiudiciales num. 1. inſtit. de act.

Sententia in acceſſorijs poteſt eſſe incerta, Bald. in l. item Labeo ff. famil. erciſc. num. 2. Felyn. de libell. oblat. cap. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 100. par. 1. & an poſſit Iudex condemnare, vide Pract. Papienſ. in libello action. real. in verb. fructus, Bald. conſ. 119.

Sen-

Sentētia præcisè obligat,adnotationes,in gloſſ.condemnatus in l.qui reſtituere ff.de rei vendicat.

Sententia Magnæ Curiæ infra ſummam ducatorum centum,& quinquaginta, mandatur executioni, præſtita cautione,de reſtituēdo in caſu retractationis, non obſtante appellatione, quæ admittitur citra præiudicium executionis per diſpoſitionem Regię pragmaticę nos autem §.quod verò ſub tit.de offic, Sacri Regij Conſil,

Nota quòd ſi ſententia fuit lata ducatorum centum,vna cum intereſſe liquidando,quod liquidatum excederet ſummam ducatorum quinquaginta,& ſic ſententia non poſſet executioni demādari; licet actores deſiderantes executionem remittāt intereſſe, & illud habeāt pro liquidato, dummodo non excedat ſummā ducatorū quinquaginta,non videtur d.pragm.in hoc caſu habere locū, ita fuit deciſum per Sac. Conſ. quæ quæſtio particulariter fuit poſita per Vinc. de Franch.in deciſ.141.vbi fuit iudicatum,quòd Magna Curia procederet ad liquidationem, & iterum relationem faceret,& licet in caſu illius deciſ.poſſent multa pro actoribus adduci, vt ſaltim ſententia exequeretur cum cautione pro illa quantitate quæ erat certa, iuxta d.pragm. & videtur probari in l.1.C.de ſent.quæ ſine cert.quātit.tamen inconueniens eſt, vt ait Muſcat. in ſua prax.par.7. gloſſ.in condemnando nu. 109. in fin. quē allegat Io: Vinc. de Ann.in ſingul. 466.& 469.

Sententia lata ſuper principali,non trahitur ad acceſſorium,l.fin.§.fin. & ibi gloſſ. & Bald. ff. de condict. indebit.vide aliqua per Felyn.in cap. ſuborta de re iudic. & dicas hoc procedere quando agitur cōtra ius commune,& illud quod venit in iudicium conſiſtit in officio Iudicis nobili, Bal.in d.l.fin.§.fin.

Sententia præiudicat ei qui ſcit litem,& ſe non defendit, Gabriell. conſ.28.lib.2. ſed limita ſi eſſet nulla,vt ibi.

Sententia, ſeù laudum arbitri debet de neceſſitate ferri in ſcriptis,l.1. C.de ſentent.ex breuic.recit.gloſſ. in l.cum antea verſ. ſuſceperint C. de arbitr.Iaſ.in l. nec quicquam §. vbi decretum ſub num.64.ff.de offic.proconſ.

A ſententia lata per ſortem non datur appellatio, quia fortuna non habet ſuperiorem ſecundùm Bald, in l.ſi duobus C. commun.delegat. Marant.in tract.de ord.Iudic.in 6. part.princip. in 6.caſu verſ.ſin autem producuntur teſtes num.85.& 87.cum ſeq.

Sententia interlocutoria quamuis quoad partem fecerit tranſitum in iudicatum, ſi ſit iniuſta debet per Iudicem reuocari,Corn.conſ.117. num.5.vol.4. quia quoad Iudicem non tranſit in iudicatum, Bellam. deciſ.744 num.6. declara vt non poſſit reuocari per Iudicem ſucceſſorem,Surd.conſ.167. Grat.diſcept.forenſ.quæſt.155.

Sententia continens vnam ſummam ſi non valet in totum, non valet in parte,quia in ſentētijs,minor ſumma non cōtinetur in maiori, quia eſt ſui natura indiuiſibilis, gloſſ.in l.fin.ff de iuriſdict.omn. Iudic. vbi Bart. & alij Iaſ.in l.1. §.ſtipulanti col.4.ff.de verb.oblig. ſecus ſi ſententia haberet clauſulas ſeparatas, gloſſ. in l.etiam §.1. ff. de legat.1. immo plures ſummæ ex pluribus cauſis debitæ,vna actione comprehenſæ,debent cumulari,& pro vna ſumma reputari, nō pro pluribus, l.ſi quis ſeparatim §.ſi quis cum ita vbi Bart. ff. de appellat. nam licet

ſum-

ſumma ſit diuiſibilis, tamen propter vnicã petitionem, & vnicam ſententiam ſit indiuidua ex voluntate diſponentis, Bart. in l. greçæ §. illud ff. de fideiuſſor. neç obſtat, quòd dicitur de ſtipulatione, quia reſpondetur vt per Iaſ. in l. petens num. 15. C. de pact. Put. deciſ. 325. aliàs 323. lib. 1. latè Gabriell. conſ. 56. lib. 1. Capell. Tholoſ. quęſt. 216.

Sententia non poteſt ferri contra non legitimè citatum, quamuis afficiat ſcientes pro eorum intereſſe, Bellam. deciſ. 11.

Sententia nulla validata per reſcriptum Principis, nũquam nocet tertio, Felyn. in cap. quamuis in fin. extr. de re iudic.

Sententia lata contra principalem non extenditur ad fideiuſſorem contractus, Anchar. conſ. 35. Gabriel. conſ. 43.

Sententia quæ aliàs lata cõtra vnum præiudicaret alteri, non præiudicat quando eſt lata ex cõtumacia, Bart. in l. cum filius fam. num. 4. ff. de verb. obligat. & in l. ſi percuſſorio §. quoties ff. de appellat. & relat.

Sententia lata contra principalem in taxatione expenſarum, afficit fideiuſſorem de iudicatũ ſoluendo ipſo non citato, Bald. conſ. 254. lib. 1. Add. ad Bartol. in l. cum filius fam. ff. de verb. obligat. Felyn. in cap. quamuis ſub num. 15. in fin. de re iudic. vide Gabriel. tit. de citat. concl. 1. num. 321.

Sententia lata per tertium arbitrum tantùm, non valet, Bald. in l. iubemus C. de appell.

Limita vt non procedat, quando iſte tertius eſſet electus ex diſpoſitione iuris, Bald. in l. iubemus C. de appellat. vide Soc. conſ. 54. lib. 1. Bald. & DD. in l. item ſi vnus §. fin. ff. de arbitr. Gabriel. tit. de arbitr. concluſ. 1. Angel. conſ. 152.

Sentẽtia lata parte præſente ſupplet defectum citationis, Rot. deciſ. 447. par. 1. num. 3.

A ſententia lata ab obſeruatione Iudicij appellatur, Aret. inſtitut. de perpet. & temporalib. act. §. fin. numer. 4.

Sententia incerta non debet exequi Surd. conſ. 248. num. 13. gloſſ. in cap. illa extr. de accuſat.

Sentẽtia de ſolemnitate formali debet continere condemnationem, ſeù abſolutionem, licet poſſit adimpleri per ęquipollẽs, Add. ad Bart. in l. qui bona fide §. ſi alieno ff. de damn. infect. Capell. Tholoſan. quæſt. 224.

Sententia non probat fuiſſe ſeruatas ſolemnitates, Abb. Felyn. & gloſſ. in cap. ad reprimendum de offic. ordin. & in cap. 1. nu. 3. de lit. conteſt.

Sententia nulla poteſt dici iniuſta, Alex. in l. cum ſeruus num. 4. ff. de condict. cauſ. data.

Sententia lata vigore ſtatuti particularis, non extenditur ad bona extra territorium, Capell. Tholoſan. quæſt. 412. & ibi Add.

Sententia aſſiſtentiæ paratam habet executionem, nam Iudex à quo, appellatione nõ obſtante, poterit (bonis appretiatis) procedere ad adiudicationem, vt in pragm. quæ ortum habuit à quodam Ritu M. Cur. incip. M. C. ſub tit. de appellat. Marant. in tit. quandoque appellatur, num. 181. alleg. deciſ. Afflict. 261. quam omninò videas, & etiam deciſ. 187. & 188. in quibus ponitur forma, & vis dictæ ſententiæ, vide Vinc. de Franch. deciſ. 86. num. 2. & deciſ. 120. & 136. per totam, vbi multa ſcitu digna: & licet dicta pragm. & Rit. non loquantur an ſit procedendum ad adiudicationem, appellatione nõ obſtante cum cautione, tamen Afflict. in deciſ.

ciſ.261.nu.1: videtur concludere ꝙ ſicut in alijs decretis M.C.V. ſi appellatur executioni demādatur præſtita cautione, ita etiam ſentētia aſſiſtentiæ, appellatione non obſtante, executioni demandatur quoad caput adiudicationis, præſtita idonea cautione de reſtituēdo in caſu retractationis, Muſcatell. in ſua prax. part. 7. gloſſ. condemnando num. 115. ita & ego ipſe in Mag. Cur. Vic. obſeruaui, & ſemper obſeruari vidi.

Sententia licet non iuſtificetur ex actis, nō propterea poteſt dici iniuſta, cum Iudex potuerit aliunde moueri, Alex. in l. rei iudicatæ §. 1. num. 6. ff. ſolut. matr. Rip. in l. fin. §. ſi Iudex num. 9. ff. de re iud. Crauett. conſ. 198. in fin. Curt. iun. cōſ. 97. num. 6. Alex. conſ. 105. lib. 5. vide Bullam Vrbani Quinti, Cæſ. de Graſſ. deciſ. 147. num. 5. Couarru. lib. 1. var. reſolut. cap. 1. nu. 9. Caſſador. deciſ. 12. num. 8. ſuper regul. Cancell. Rot. deciſ. 445. par. 1. diuerſ. & quod vbi proceſſus eſt nullus, ſit quoque ſententia, Caſtrenſ. conſ. 401. lib. 1. num. 13.

Sententia interlocutoria habēs vim diffinitiuæ, poteſt reuocari ab ordinario, ſecus à delegato, Roman. conſil. 358. Crauet. conſil. 181. ſub num. 2. Capell. Tholoſ. quæſt. 364.

Sententia interlocutoria tacita, & expreſſa, quæ ſit, & qualis differentia ſit inter eas, Caſtren. conſ. 334. lib. 1.

Sententia interlocutoria non efficitur diffinitiua ex eo quod Iudex vtatur verbo dicimus, & ſententiamus, Bald. in l. ante ſententiæ in fin. C. quor. appellat. non recipiūt. Felyn. in c. ſignificante nu. 6. extr. de reſcript. Crauett. conſ. 186. nu. 5. Anch. conſ. 353.

Sententia merè interlocutoria quæ dicatur, vide latè per Aret. conſ. 106. & 107. Soc. ſen. in rub. ff. de re iudic. Crauett. conſ. 181. Capell. Tholoſ. quęſt. 364.

Sententia lata in poſſeſſorio eſt diffinitiua, Caſtrenſ. conſ. 401. lib. 1. & inibi vide add.

Sententia lata in poſſeſſorio quamuis abſorbeatur per ſententiam latam in petitorio, nihilòminus plures operatur effectus, Add. ad Capell. Tholoſ. quæſt. 495.

Sentētia lata ſuper reſtitutione rei, & quatenus non extet ſuper æſtimatione, valet, Roman. conſ. 281. & 270. Alber. in l. 4. C. depoſit.

Sententia quæ continet condemnationem ad intereſſe, eſt diuidua, & debet continere condemnationem pro parte agentis, Bald. in l. ſupra iter §. celſus ff. de aqua pluuia arcend.

Sententia interpetratur ſecundùm naturam actus, ſuper quo fertur, Crauett. conſ. 231. num. 7. & conſ. 186. num. 5. & ſecundùm libellum contentorum agentis, Crauet. cōſ. 188. num. 1. & ſequ. Caſtren. conſ. 376. lib. 1.

Sententia contra ſententiam quando valeat, vide per Add, ad Felyn. in cap. capitulum ſub num. 15. de reſcript. & in cap. inter Monaſterium de re iud. vbi affert plures limitationes, Dec. conſ. 84. in fin. Gabriel. conſ. 54. lib. 1. Affin. in ſua prax. iud. §. 13. cap. 6. num. 13. Iaſ. in l. ait prætor §. ſi damnetur ff. de iur. iurand. But. conſ. 27. Alex. cōſ. 114. lib. 5. etiā vtraque parte proſequente, Cæſ. de Graſſ. deciſ. 1. de appell. Vinc. de Franch. dec. 398. Et quod valeat quādo apparet de notoria iniuſtitia, Felyn. in cap. cū contingat de offic. Iud. delegat. nu. 7. Lanfranc. tit. de ſenten. num. 45. vbi quod ſecunda ſententia interlocutoria debet facere mentionē de prima.

Et

Et ſi non ſit diſcuſſus articulus diſcretionis, Bellam.deciſ.418.

Sententia interlocutoria eſt ſecundum decretum, & poteſt reuocari, gloſſ.& DD. in cap. conſultationibus de offic.Iud.delegat. Roman. conſ.454.

Sententia reuocata, nullum tribuit iuris effectum, & titulus ex ea cauſatus reducitur ad non titulum, Roman.conſ.454. num.26. Natt. conſ.535.num.2. Surd.conſ.268. Pedemon.dec.160.num.12. Becc. conſ.95. num. 5. & reſtituiturres cum fructibus, Surd.deciſ.163.nu. 13.& 171.num.5.& conſ.14.num. 16. Moder.de Saluian.interd. inſpect.4. cap.1. nu.45. & cenſentur reuocati omnes actus ſubſequẽtes & ab ea dependentes, Corn.conſil. 117.num.5.

Sentẽtia Iudicis delegati nõ probat ſine cõmiſſione, gloſ. Abb. & Fely. in cap.cũ in iure de offic.delegat. Limita quando eſſemus in antiquis, vel ſententia fuiſſet lata citata parte, & non contradicente, Curt.iun. conſ.113.num.91.lib.3.

Sententia excommunicationis numquam tranſit in iudicatum, gloſſ. Abb.& Felyn.in c. ad reprimendã de offic.Iudic.ordin. Felyn.in cap. conſanguinei de ſentent.& re iud.

Sententia iniuſta lata à delegato, dicitur nulla, Crauett.conſ.182. nu. 9.& ſeq.

Sententia nulla ad fauorem minoris valet, l.non eo minus C.de ſentẽt. quod declara, vt per Abb.& Fely. in cap.cauſam quæ de Iudic.

Sententia nulla reſpectu vnius non citati, poteſt valere reſpectu alterius citati, Gabriel.conſ.56.num. 14.lib.1.Angel.conſ.66.num.4.

Sententia eſt nulla quando non conſtat de deputatione Iudicis, & termini ſubſtantiales non ſunt ſeruati, Grat.diſcept.forenſ.170. Rota coram Litta in Romana pecuniaria, ſeu furti 6.Nouembris 1596.

Sententia refertur ad id quod fuit petitum, gloſ.in l.ſi quis ff.ad exhibendum, Sarne .ſuper regul.Cancell.quæſt.58.num.8.

Sententiæ conformes quando dicantur, & in quo ſint exequendæ Crauett. conſ.183. Socc.iun. conſ.18. lib. 1. Gabriel. conſ. 56. lib. 1. & in Regno duæ ſententiæ conformes latæ per quoſcumque Iudices inferiores; & alia arbitrorum vigore alicuius compromiſſi confirmata tamen per Magnam Curiam, non excedens ſummam vnciarum 25. appellatione ad S.C. non obſtante, executioni demandantur, præſtita cautione in caſu retractationis, vt diſponitur per pragm.3.incip.deficiente de offic. Sac.Reg.Conſ. Muſcatell. in ſua prax. part. 7. gloſſ. condemnando fol.mihi 131.num.104.

Sententia non parit exceptionem rei iudicatæ in omiſſis per Iudicẽ, licet petitio fuerit generalis, Amanel. de Claris ſingul. 70. incipit ſi peto à te centum, inter ſingul. diuerſ.Caſtrenſ.in l.ſi ex teſtamento in fin. ff. de except.rei iudic. latè Felyn.in cap.cum inter nu.5.extr. de re iudic. Capell.Tholoſ. quæſt. 179. Marcheſ.de commiſſ. appell. ſuper diuerſ.capit.num.27.

Sententia perquam quis declaratur legitimus procurator, poteſt à Iudice reuocari vti interlocutoria, Soc.in l.quod iuſſit num.56. ff.de re iudic.Crauett.conſ.141.

Sententia iniqua, & iniuſta dici non poteſt, ad cuius fauorem lata eſt, præſertim ſi ſit exequutioni demãdata, Pancir.conſ.13.nu.8.& ſeq.

Sẽtentia abſolutoria parit exceptionem rei iudicatæ, etiam ſi cenſeretur lata, quia non fuit probatum, Couar.var.reſol. lib.1.cap.1.

ſub

ſub num.8.paulò poſt princ.qui dicit eſſe receptam opinionem, Rip. in l.admonendi ff.de iur.iur.num. 77. Iaſ. in l. cũ autem ff. de edend. Surd.conſ.312. num.6. & num.27. & contr. d.Surd. conſ.189. nu.40. & 42.

Sententia quæ de per ſe non eſt certa, vel per relationem ad acta, eſt nulla, Alex.conſ.109.lib.5.

Sententia declaratoria rem ad aliquem pertinere, probat dominiũ, Felyn.in cap.cum venerabilis nu. 28. de except. Alex.conſ.98.num. 9. lib. 5. & ſequuta executione ſententiæ transfertur dominium, Alex. d.conſ.98. nu.9. Paris conſ. 42.num.28.lib.1.

Sententia regulariter dicitur valida, pro qua conſtat de citatione, iuriſdictione, & mandato, Rot.deciſ. 96.par.2.diuerſ.

Sententia in poſſeſſorio debet ferri ad æſtimationem poſſeſſionis, non autem ad valorem rei, quia eſſet nulla, Seraphin.deciſ.722.

Sententia interdicti, videto infra in verb.ſuſpenſio num.51.

Sepulchrum, & Sepultura.

Sepulchrum proprium, ſcilicet quoad proprietatem nemo habere poteſt, Rot.deciſ.781.par.1.diuerſ.& ibi de quaſi poſſeſſione.

Sepulturam eligere cuique liberum eſt, Rot.deciſ.492.

Sepultura Eccleſiaſtica ſeipſum occidens carere debet, Lud.Roman. ſing.264. incipit fui interrogatus.

Sepultura debitoris corporis à creditoribus an impediri poſſit, vide ſupra in verb. Cappella verſ. Cappellæ non veniunt.

Sequentia.

Sequentia ex præcedentibus declarantur, l.ſi ſeruus plurium §. fin.ff. de legat.1.& in l.vtrum ff.de petit. hæred.

Sequeſtratarius.

Sequeſtratarius non poteſt de proprietate litigare, niſi exhibita re penes eum ſequeſtrata, gloſſa in l. ſi quis conductionis, C. de locat.& cõduct. & idem in omnibus qui alieno nomine tenent, vt in conductore, tutore, depoſitario, geſtore, & vſufructuario, ſi non eſt in his aliqua iuſta cauſa retinendi d.glòſſ.cuius textus intellectus reprobatur per Ang.Salic.Bar.& tex. in l. qui rem ff. depoſit. vbi tenet Bart. quod hi poſſunt opponere exceptionem de dominio proprio ſi agitur depoſiti, commodati, vel ſimili actione, quia dominiũ proprium impedit contractum, & per conſequens obligationem: ſed diſtingue vt per eum in l.commodare ff. commodat. vbi quod ſi agitur condictione dictæ legis ſi quis cõductionis, niſi facta reſtitutione, nõ poſsũt de proprietate litigare, ſecundùm cuius intellectum, cum exercendo munus M. C. V. Iudicis, in ſimili cauſa domi prouidiſſem, quòd caperetur informatio, & interim bona ſequeſtrata penes alium deponerentur, nè venditio impediretur ſi dolò hoc factum per ſequeſtratariũ talem quæſtionem opponentem certiorarer; relatione facta, prẹuia ſupplicatione Sac.Conſ.prædictum decretũ confirmauit: & licet vnus ex dominis dixit, quõd magna cum æquitate prouiſum fuit, nam per tradita ſequeſtratarius non poteſt referre quæſtionem dominij, & inſtante, ſicut pars aduerſa inſtabat ad venditionem procedi debebat; tamen ego ſemper in dubio quando dolus non apparet talem æquitatem haberem.

Sequeſtratarius poteſt cõueniri exequutiuè vti depoſitarius, l. penul. ff.depoſ. Rolan.conſ.17.lib.1.n.1.

Sequeſtrum.

Sequeſtrum duplex primum rei de qua eſt lis, ſecundum, vt ſit cautum creditori, Bald. in l. 1. C. de prohibit. ſequeſtr. Cæſ. de Graſſ. deciſ. 3. num. 4. de fideiuſſ.

Sequeſtrum non afficit niſi perſonaliter præſẽtetur, Alex. in l. 4. §. prætor num. 2. de damn. infect. Vant. de defect. citat. num. 83. Tiraq. in tract. de ligna. §. 9. gloſ. 2. num. 44. quod multòmagis procedit in prohibitione de non ſoluendo, Pariſ. conſ. 107. num. 7. lib. 3. Iaſ. poſt. Bart. in l. non ſolum §. morte num. 33. ff. nou. oper. nunc.

Sequeſtrum reuocatur per præſtationem fideiuſſoris, l. ſi fideiuſſor §. ſi ſatisdatum ff. qui ſatiſdar. cogant. Hoc tamen limitatur multis modis, vt per Alex. ibi num. 5. & in primis non vendicat ſibi locum quando ſequeſtrum eſſet factum vt debitor ſoluat, quia non debet reuocari, niſi ſoluat, per l. ſi pecuniæ §. fin. vt in poſſeſſ. legat. & alias limitationes vide; & factum ſequeſtrum, vt debitor ſoluat, dicitur quando eſt factum pro executione ſentẽtiæ, videas Galeſ. in tract. obligat. Cameral. in quæſt. poſt proceſſ. incident. num. 39. pag. 286.

Sequeſtrum volũtarium amittit poſſeſſorem, Rot. deciſ. 46. num. 1. par. 1. ſecus in neceſſario Bart. in l. intereſſe puto ff. de acquir. poſſeſſ. DD. in l. vnica C. de prohibit. ſequeſt. vide Surd. conſ. 280. nu. 10. lib. 2. Guid. Pap. deciſ. 246. Grat. diſcept. forenſ. quæſt. 114.

Sequeſtrum non transfert poſſeſſionem in eum ad cuius petitionem factum fuit, l. intereſſe vbi Bart. ff. de acquir. poſſeſſ. Boſſ. in tit. de partu ſuppoſito num. 6. & 23. Add. ad Veſtr. in ſua prax. lib. 7. cap. 2. num. 17. Sarne. ſuper regul. de annal. queſt. 46. Rot. deciſ. 273. par. 2. diuerſ. Boer. deciſ. 277.

Sequeſtrum vbi de facto factum reuocatur, Seraph. deciſ. 1335.

Sequeſtrum in beneficialibus conceditur vbi reus abeſt contumaciter, cap. olim de reſcript. vbi Abb, & Felyn.

Sequeſtrum licet regulariter ſit prohibitum, deſcriptio tamen ſemper permittitur, Angel. in l. idem re ff. de appellat. Grat. diſcept. forenſ. cap. 114.

Sequeſtrum conceſſum à Iudice layco contra Clericum, eſt nullius momenti, Franc. in cap. ſæculares de foro compet. in 6.

Sequeſtrum, lite finita, reuocari debet, l. ſi oleum vbi Bart. ff. de dolo malo, Curt. de ſequeſtr. quæſt. 56. deciſ. Magon. Flor. 115. num. 3.

Sermo.

Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de prima vice, l. boues §. hoc ſermone ff. de verb. ſignif. l. cum pater §. pater certam vbi Bart. ff. de leg. 2.

Declara, & limita vt per Iaſ. in l. diuortio §. quod in anno num. 12. & ſeq. ff. ſolut. matr. limita vt per Dec. conſ. 612. quando primus actus conſumit effectum ſecundùm voluntatem diſponẽtium, aliàs ſecus, declara etiam, & limita pluribus modis, vt per Felyn. in cap. 2. de tregua, & pace, & ibi Abb.

Seruitus.

Seruitus, quæ cauſam diſcontinuam habet, ad hoc vt præſcribatur, requiritur tantùm tempus cuius initij memoria non exiſtat, l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & eſt. gloſſ. in l. 2. C. de ſeruit. & aqua. Limita vt non procedat quando ille qui allegat ſeruitutem ſibi debitam, dicit habere tiulum ab eo qui potuit concedere, licet illud non probet, ſi tamen probet poſſediſſe decem, vel viginti annos inter

ter abſentes, obtinebit, gloſſ.in l.ſeruitutes, la grande, ff. de ſeruitutib. Caſtrenſ. in d. l. vbi etiam Bald. Aret.in princ.inſtitut.de actionib.Soc.ſen. regul.24. in littera S.

Seruitus negatiua nõ acquiritur abſque ſcientia debentis, nec afficit practica, Caſtr.in l.qui luminibus num.2.ff.de ſeruit.vrb.præd. l.1.& ibi DD.C.de ſeruit.& qua.

Sigillum.

Sigillum perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutę,tribuit authoritatem ſcripturæ,aliàs non authentica,Rot.deciſ.535.par.1.

Sigillum quam probationem faciat, tradit copiosè Menoch.de arbitr. Iudic.lib.2.caſ.113. & operatur vt facilius ſcriptura recognoſcatur, & idem quòd ſubſcriptio operatur num.9. & ſeq.Iaſ.in l.ſi ita ſtipulatus §. Chriſogonus nu.2. ff. de verb.oblig.

Silua.

Siluam non cedutam cedens,dicitur dilapidare, gloſſ.in extrauag. execrabil: in verb. magnificentia extra de præbend.

Similia.

Similium ad ſimilia quando ſit procedendum, Felyn.in cap.3. num.12. & ſeq.de conſtit.

Simonia.

Simonia vt dicatur commiſſa, attenditur ſolùm petitio, Felyn.in cap. M.Ferrarienſis num.21.de conſtitut.

Sindicus.

Sindicus ab Vniuerſitate quomodo conſtituatur,vide Aret. in §.fin.inſtit.de Curat. in fin. & quæ contra Sindicum opponi poſſint,vide per Aret.in §.præterea num.47. de except. vbi quãdo conſtituẽtes obligentur inſolidum num.51. ſpecul. de ſindico.

Sindici dicto referentis maleficium commiſſum in villa ſtatur,Soccin conſ.55.lib.1.

Sindicus à quibus conſtituatur,tradit Alex. conſ.16. lib. 6. num. 1. vbi quòd à Cõſiliarijs, vel ab eorũ maiori parte, Specul.titul. de ſindic. Maſcard.de probat.concl.1307.

Singularitas.

Singularitas teſtium non obſtat in crimine læſæ Maieſtatis,vide infra in verbo teſtes verſic.1.

Societas.

Societas inter fratres cõtrahitur ex ſolo vſu, l.idemq; ff.pro ſocio. Limita vt procedat ſuper illa re, de cuius vſu apparet,Bart.in l.1.§. ſi quis hoc interdicto, ff. de itinere, actuq; priuat. Iaſ.conſ.5. lib.1. plura nanque requiruntur ad ſeducendam ſocietatem omnium bonorum,Iaſ.d.conſ.5.lib.1.

Societas requirit diuerſitatem perſonarum,non autem poteſt contrahi cum ſe ipſo, Rot.deciſ.622. p.1.

Societas officij contracta ſuper duobus officijs, vno alienato, ſocietas non finitur, ſi officium quod reſtat ſit habile ad reſpondendum danti pecunias, deciſ.Rot.Roman.in 1. par. deciſ.288. in nouis, & idem ſi moriatur vnus ex fideiuſſoribus vt inibi.

Societas tacitè contrahitur per actus eam neceſſariò inferentes, Abb. conſ.87.lib.2.

Societas ſortis dicitur vbi in diſſolutione ſors diuidi debet,aliàs inſtitoria appellatur, Rot. deciſ. 763. par.1.

Socius.

Socius criminis qui indulgentiam delicti obtinuit,poteſt torqueri vt faciat indicium contra ſocium, Vincent. de Franch.deciſ.459. D. Ricc.collect.133.in fin.

Socius tenetur contribuere in refectione rei communis, alioquin renunciare debet vſui rei commu-

nis, Surd.conſ.62. num.19. lib.1. & conſ.43.in fin. vide Hect.Felic. de ſocietat.cap.27.num.36.

Socius qui rem cõmunem inuito ſocio colit,conſequitur integros fructus, nec tenetur illos cum ſocio prohibente diuidere, Hect.Felic. de ſociet.cap.28.num.19.

Socij criminis dictum, per ſe ſolum ſine alijs inditijs, non ſolùm nõ facit probationem,ſed nec indicium ad torturam, Alex.conſ.475.Salic. in l.fin.ad fin.C.de accuſat.

Limita in criminibus exceptis, vt læſæ Maieſtatis, hæreſis, ſimoniæ, ſodomiæ,falſæ monetæ,& blaſphemiæ,& alias limitationes, vide ſupra in verb.dictum nu.20.& ſocius qui indulgentiam delicti obtinuit poteſt torqueri,vt faciat indicium contra ſocium, vt dixi ſupra in 1.concluſ.

Socius non præſumitur habere mandatum à ſocio ad illum obligandũ, Galiaul. in l.ſtipulationes col.4.ff. de verb.oblig.

Limita in ſocijs qui habent merces alicuius generis venales,quia quatenus ad diſtractionem illarũ videntur ad inuicem præpoſiti, Ronch.de duobus reis l. eandem num.98.& ſeq.

Socius non tenetur pro debito ſocij non ſoluẽdo, Gomez.tract. vltim. volunt.tit. 2.num.17.

Socius qui rem cõmunem cum alio conſocio obligauit, ſi illam emat, non efficitur dominus, l.fin.§.quatuor filios vbi DD.ff.de legat.2.

Solemnitas.

Solemnitates quę requirũtur in alienatione rerum Eccleſiæ, curſu tẽporis præſumuntur. Add.ad pract. Papienſ. in form. libell. act. real. verſ.veris legitimis verb.melior.

Solemnitas non neceſſaria, ſi minus legitimè adhibeatur, actum non vitiat,Siluan.conſ.26.num.6.

Solemnitas quæ requiritur ad remouendam fraudem,& deceptionem in actu,ſi non ſeruatur non corruit deceptione ceſſante,Honded.cõſ. 58.num.68.lib.1.

Solitum.

Solitum inducitur ex vno,& duobus actibus, Felyn.in cap.eam te num. 22.de reſcript.

Soluere,& Solutio.

Soluere pro alio, etiam quod omnis poſſit, tamen ſæpè creditor nõ cogitur recipere,vt quando ſua intereſt propter recognitionem, Iaſ. conſ.74.lib.1.

Soluens creditori ſui creditoris quãdo liberetur, vide per Alber. in l. ſolutum §. ſolutum ff.de pignorat. act.num.[illegible].& 87.

Soluens loc[illegible]ori rei alienæ, liberatur à vero domino, Abb.conſ.16. lib.1. vide Surd.conſ.43.lib.1. Afflict.deciſ.335. & deciſ.147. Surd. conſ.150.num.104.& ſeq. Capell. Tholoſ. quæſt.122. Grat.diſcept. forenſ.20.

Soluere pro alio nemo cogitur, quãuis poſſit ab eo repetere,Bald.in l. ſupra iter alienum §. apud ferocẽ ff.de aqua pluuia arcend.

Solutum quãdoque petitur citra malitiam, Rot.deciſ 788. nu.14. par. 1.diuerſ.

Soluens poſt ſententiam abſolutoriã repetere non poteſt, l. Iulianus ff. de condict.indebit.quando partes concordant debitum præceſſiſſe, Bart.in d. l.Iulianus num.6.

Limita vt non procedat quando in ſententia fuit dictum omninò eſſe indebitum,Bartol.vbi ſupra,& declara vt inibi per eũ,quem omninò videas.

Soluens creditori priuilegiato,non ſuccedit in locũ illius,niſi ſibi iura cedantur, Angel. in l. ſi cum pecuniam ff.de priuileg.fiſc.

Soluens ſuo debitori non prohibetur

tur petere quod ab ipſo ſibi debetur,l.ſi cum dos ff.rer.amotar.& ibi gloſſ.

Soluendi facultas illud quod erat in ſolutione, tollitur per litis conteſtationem, Bart. & DD.in l.ſi quis ſtipulatus ff.de ſolut.

Solutio in dubio videtur facta in duriorem, & antiquiorem cauſam, l.1. vbi DD. ff.de ſolut.latè Bart.in l.cum ex pluribus eod.tit. & Imol. in d.l.1.

Limita in mercatoribus qui ponũt ad debitum,& ad creditum,quia eſt in electione debitoris, Imol. in l.1.ff.de ſolut. Alex.conſ.85.lib.3. Dec.conſ.308.Surd.conſ.82.lib.1.

Limita etiam, vt non poſſit poni ad compotum cauſæ de qua ſit cõtrouerſia, quamuis antiquior, Riminald ſen.conſ.297. & debitum antiquius dicitur,cuius dies citius cedit,Bart.in d.l.cum ex pluribus, Imol.in d.l.Menoch.de pręſumpt. pręſum.136.n.10. & cõſ.121.lib.2. Ruin.conſ.126.lib.4. Caſtren.in l. ſi ex pluribus §.fin. ff.de ſolut.Marant.in proœmio ſuæ praxis nu.20. Surd.deciſ.186.& 117.num.10.

Amplia vt præſumatur facta ſolutio de vſuris d.l.1.ff. & C.de ſolut.

Et declara vt nõ procedat in vſuris quę veniũt contra naturã obligationis, Bart.in l. ſi poſt moram ff.de eo quod certo loco num.2 & ibi Caſtren.num.2.

Limita vltimo quando quod ſoluitur fuit redactum ex pignore, nam tunc cedit in ſatisfactionem rei pignoratæ, l. ob triginta ff. de ſolut.

Solutioni adiecto rectè ſoluitur,non
45 tamen confitendo præiudicat, l. quod ſtipulatus ff. de ſolut. Surd. conſ.540.lib.4. Rot.Ianuen.deciſ. 54. Strach.de adiecto par.1.in fin. num.47.& par.3.nu.125.& eſt in electione creditoris agere contra adiectum, vel debitores, Bald.cõſ. 281.vol.5. vide Bart. in l.Iulianus §.qui fundum ff.de verb.obligat.

Solutio ex diuturnitate tẽporis præſumitur, ad quod vide Rot.deciſ. 788.diuerſ.

Solutio facta hæredi, licet poſtea reſtituatur aduerſus aditionem,liberat debitorem, l. filius ff. de ſolut. vbi Caſtrenſ.

Solutiones tres continuatæ faciunt præſumi ſolutum in præteritum, Curt.Iun.conſ.97.num.5. Capell. Tholoſ.quæſt.236.

Solutio ex quibus præſumatur,Surd. deciſ.105.

Solutio particularis habet plura incommoda,Surd.deciſ.345.

Solutio facta alteri quàm vero domino, vel procuratori non prodeſt, l. ſi ego de negot. geſt. vide Salyc.in l. ſi is C. de furt. & ſeru. corrupt. Alex.conſ.120.lib.5.

Limita non procedere quando in contractu crediti,perſona cui fuit facta ſolutio ſtipulata fuit ſolui ſibi,Becc.conſ.19. Seraph.dec.358.

Solutio facta tutori liberat ſoluentẽ, Rot.deciſ.715. nu.1. & deciſ.722. par.1.

Ad ſolutionem collectarum tenetur proprietarius, & non cõductor,ſecũdùm omnes, in l.1.C.de annon. & trib. & præſertim Alex. in conſ. 4. & nouiſſimè Berou.in cõſ.146. vt refert Vinc.de Franch.in deciſ. 107.num.5.

Solutio ficta non ſufficit ad dandam actionem contra alium, Bart. in l. cum filius in fin. ff. de verb. oblig.

Solutio præſumitur facta ex cauſa, ob quam fieri poterit, non ob impoſsibilem,Crauett.conſ.83.nu.7.

Solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio, §. fin. inſtitut. quib.mod.tollit.obligat.

Limita quatuor modis, vt per Alber. in l. mulieris ff.de verb. ſignific.

ſic. & Bart.in l. ſi quis alium ff.de ſolut. Cepoll. caut. 123.

Solutio facta procuratori habenti mandatum ad exigendum,non liberat debitum, quatenus ſoluerit ante tempus, niſi eſſet procurator cum libera, Munoz.de ratioc.cap. 23. num.49. Grat.diſcept. forenſ. 127.num.33.

Species,& Specialia.

Species ſeiuncta à genere,non continetur amplius ſub illo genere, §. iuris præcepta inſtitut.de iuſtit.& iur.& ibi Oxzer. latè quem omninò videas,l.doli clauſula ff.de verbor.oblig. l.ſãctio legum de pœnis.

Specialia duo non poſſunt ſimul concurrere,videto ſupra in verbo duo.

Spoliator,& Spoliatus.

Spoliatori datur manutentio donec cauſa ſpolij terminetur,Rot.deciſ. 482.par.3.& deciſ. 50.num.29 par. 2.& 269. par.2. num.7. Seraphin. deciſ.717.

Spoliatus vt quis dicatur, debet probare poſſeſſionem, & eiectionem, cap.cõſultationibus de offic.deleg. vbi gloſſ & DD.nec iſtud primum extremum probatur ex conſtituto in contractu nullo, Rot.deciſ. 224.par.2.diuerſ.

Spoliatus non dicitur qui facto ſuo cecidit à poſſeſſione,quę transfertur etiam ex contractu nullo facto à minore, non ſeruatis ſolemnitatibus,ſecus ſi à pupillo, Put.deciſ. 177. lib. 3. Ruin. conſ. 137.lib.1. Rot.deciſ.93.par.2 diuerſ.quæ declarat, Achill.dec.15.de reſtit.vide Becc.conſ.13. Caputaq. dec.6. par.3.Seraph.deciſ.264.

Spoliatus debet ante omnia reſtitui, l.ſi quis ad ſe fundũ, & ibi gloſſ.& DD. C.ad l.Iuliam de vi: nec tenetur aduerſario reſpondere,niſi ſibi refectis expenſis,& fructibus,Abb. in cap. accedens el ſegundo nu. 5. extr.vt lite non conteſt. & in cap. fin.num.4. extr. de ordin.cognit. & ibi affert rationem ne nudi cõtendamus,& inermes.

Ampliatur vt hoc procedat etiã ſi fuerit ſpoliatus decreto Iudicis inualido, not.Ang.Aret.in §.quadrupli nu.42.inſtit.de act.Benint. deciſ.93. quod non procedit ſi patitur probationes fieri de dominio ab aduerſario, vt eſt caſus, & ibi per DD.in cap.1.extr.de reſtit. ſpol.Aret.in §.ex maleficijs nu.27. inſtit.de act. & idem in §. ſic itaq; num.12.inſtit.eod.

Ampliatur ſecundo vt principale dictum procedat etiam ſi inuaſor offerret probationes in continenti, cap.litteras tuas extr. de reſtit. ſpoliat. & quando teneatur docere de titulo,Bellam.deciſ 17.& 49. vbi ſecus ſi per viam attentati.

Limitatur primo iſtud procedere in rebus profanis,ſecus in concernentibus peccatum,& quando periculũ animæ immineat,d. cap.litteras tuas,& ibi gloſſ. offerenti in continenti extr.de reſtit.ſpoliat. Secũdo limitatur vt non procedat quando eſſet notoriũ de dominio, nã tũc ſpoliatus nõ eſt reſtituẽdus, vt eſt communis opinio, prout teſtatur Iaſ. in l. naturaliter §. nihil commune ſub num.43.& Soc.iun. ibidem ſub num.79. Abb. in cap. cum dilectus num.19. extr. de ordin. cognit. vide Crauett. conſ. 5. num.8.& de non iure non dicitur conſtare, niſi per confeſſionem,vel rem iudicatam, Rot.dec.453.par. 1.num.8.

Limitatur tertio non procedere quando exceptio cõcludit ad petitorium, & poſſeſſoriũ ſimul, cap. accepta cum ibi not. de reſtitut. ſpoliat. Butr.in cap. in litteris in 11.col.& in cap.ex conqueſtione in 6.col.eod.tit.Iacob.Veneat.de

annua præſtat.quæſt.15.vbi plures limitationes,Capyc. deciſ. 69. nu. 30. & 39. Hoſt.in cap. accepta. de reſtit.ſpoliat,

Declaratur etiam illud quod dicitur non teneri reſpondere aduerſario,vt procedat quando quæſtio eſt ſuper eadem re, & contra ſpoliatorem, ſecus ſi reſponſio eſſet de alio ſpolio, vel ille qui obijcit non eſſet ſpoliator, quia etiam ſuper eadem re tenetur reſpondere, vt per Marant. in tract. de ordin. Iudic. verſic. an ſit iudicium conuentionale, vel reconuenaionale num.47. pag. mihi 129. vide Abb. in cap.fin.num.11. extr. de ordin. cognit. vide aliam limitationem primæ concluſionis ſupra in verbo captura in 1.concl.verſ.& ſimile.

Spolij exceptio, vide ſupra in verbo exceptio num.24.& infra.

Spurius.

Spurius legitimatus, an ſuccedat in feudalibus ſicut in burgenſaticis, vide ſupra in verbo naturalis numer.7.

Statuentes, & Statutum.

Statuentes non poſſunt dare iuriſdictionem contra non ſubditos, Caſtrenſ.conſ.413.lib.2.in fin.nec eſt veriſimile velle comprehendere forenſes,Rot.deciſ.673.par.1.

Satuentes non ligantur proprio ſtatuto, quia in generali ſermone ſemper cenſetur excepta perſona loquentis,Surd.deciſ.81.

Statutum quòd filius familias non poſſit contrahere niſi ſit artifex,intelligitur quod contrahat occaſione artis, Rimin.ſen.conſ.301. nu. 4.Becc.conſ.5. num.15. Crauett. conſ.171.num.13.& conſ.196.ſub num.3.& 226.num.2. & conſ.236. num.7.

Statutum diſponens quòd pater obligetur pro filio,intelligitur quando pater eſt ſciens, Aret.conſ.57. n.2.

Statutum loquens cum qualitate, vt locum habeat debetur illa qualitas verificari,Dec.conſ.18.num.4. & conſ.524.num.1.lib.2.

Statutum loci contractus reſpectu ſolemnitatum attendi debet, Siluan.conſ.40.num.36.Verall.deciſ. 283.par.1.& deciſ.206.par.3. quia non reſpicit habilitatem perſonæ, ſed ſolemnitatem actus, Iaſ.conſ. 48.num.6.lib.1.& ibi Add. Cæſ.de Graſſ. deciſ.2. de donat, num. 16. Lambert.de cõtract.gloſſ.2. quæſt. 10.num.29. vide Seraph. dec. 119. & 343.

Statutum circa ordinatoria iudicij comprehendit etiam forenſes, ibi litigantes,Surd.conſ.204.

Statutum excludens filiam dotatam ab hereditate dotantis, non habet locum quando pater filiam dotauit, & deceſſit ante conditum ſtatutum,Rot.dec.142. par.2.diuerſ.

Statutum faciens expreſſam mentionem de dolo, intelligitur de dolo vero, non autem præſumpto, ita ex Aret. videtur colligi in §.pęnales in gloſſ. corrumpiſſet nu.8. inſtit. de actionib. ex quo magnus reſultat effectus, quòd quęlibet ignorantia iniuſta excuſat, vtputa iuris,quę non eſt probabilis,l.liberorum §.notatur verſ. ignorantia C.de infamib. quòd non haberet locum ſi non requireret dolum verum, ſed præſumptum: ſciendum tamen eſt quod licet nõ puniatur pœna contenta in ſtatuto,ſi habet ignorantiam etiam iniuſtam, punitur extra ordinem arbitrio Iudicis.

Stautum diſponens quòd,extantibus maſculis, fœminæ non ſuccedant, habet locum in filijs legitimatis, ita Bald. & Iaſ. in l.cum acutiſſimi num.3. C.de fideic. & ibi latè examinatur,& etiam in Clericis tenet Felyn.in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ

riæ col.27.in fin.verſic.7.

Declara dictum ſtatutum non excludere filiam fœminam, quæ non non vult recipere dotem, quia poteſt ſuccedere, niſi frater offerat ei dotem de paragio: nam tunc ſi ſtabit per ipſam, quòminus recipiat dotem, nihilòminus excludenda eſt à ſucceſſione, ita notat Bald.in l.fin.in 4. col.C.de collat.refert, & ſequitur Barth.Veronen.in cautela ſua, cuius eſt initium, in multis locis ſunt ſtatuta.quos refert D.Io: de Arnon.in comment.192.& cōſulit maſculis ipſis, vt ſi videant ſororem ob id non petere dotem, offerant ei dotem, vt ſic excludatur à ſucceſſione, per prædicta.

Statutum præfigens terminum ad expediendam cauſam per verba directa in Iudicē, non impedit quòminus, etiam lapſo termino, expediri poſſit, Roman.conſ.415.in fin.

Statutum excludens fœminam à ſucceſsione dotantis, extenditur etiā ad alios, qui non dederunt dotem, Roland.à Vall.conſ.23.lib.3.

Statutum non comprehendit Principem, Menoch.conſ.351. num.4. lib.4.

Statuto requirenti depoſitionem, & conſignationem, nō ſatisfit per oblationem, Felyn.in cap.cū te extr. de re iudic.num.4.

Statutum diſponens, ne valeat alienatio facta in non ſubiectos, eſt firmum, Bart.in l.filius familias §.diui num.11. & ſequitur ibi Iaſ. nu. 71.& 82. Hoc tamen dicunt non valere ſi prohiberet alienationē in Eccleſiam, DD.in locis prædallegatis.

Statutum contra ius commune debet interpetrari, vt minus reſtringat ius quam fieri poſsit, argu. l. ſi quando C.de inofficioſ.teſtam.

Limitatur vt non procedat quando reſtrictio eſſet facta per aliam regulam; aliàs debet generaliter intelligi, notatur in cap.cum dilectus de conſuet. & pro conſtanti reaſſumit Dec.in l.1.num.7. in fin. ff.ſi cert.petat.

Statutum quod filij in conditione poſiti cenſeantur vocati, procedit etiam in tranſuerſalibus, Rot.dec. 379.num.2.par.1.& de iſto ſtatuto vide Gabriell.conſ.91.num.3.lib. 2.Clar.in §.teſtamentum queſt.77. & ſeq.

Statutum excluſiuum fœminarum nō extenditur de perſona ad perſonam, Rot.deciſ.686. par.1. niſi extaret maioritatis ratio.

Statutum continens rationē expreſſam, poteſt extendi vbicunque dicta ratio locū habere poteſt, vt in l.his ſolis C.de reuocand. donat. & ibi DD.quæ lex loquitur in pœnalibus, l.vnica cum gloſſ. & DD.de his qui ante apert.tab. & loquitur in exorbitantibus, & in Auth. vt ij qui obli.ſe hab. propt.res min.in §. 1. verſic.curatorem, & loquitur in correctorijs.

Hoc tamen ita ex mente Aret.in §.in perſonam num.16. inſtit. de act. declarandum eſt: nam aut ratio in ſtatuto expreſſa poteſt comprehendi ſub lata ſaltem ſignificatione eius ad quod ſit illatio, & tūc benè poteſt fieri extenſio, vt eſt gloſſ.notabilis in verſ.eligatur in clem.1.de electionib.aut agitur de extenſione facienda ad caſum, qui nullo modo poteſt comprehendi ſub ratione expreſſa in ſtatuto, & illius verbis, & tunc non fit extenſio etiā ex maioritate rationis, vt in Auth. quas actiones, & ibi DD. C.de ſacroſ.Eccleſ.

Statutum quod in contractu requiratur conſenſus alicuius, ſi ille ſit abſens non requiritur, Crauett. conſ.1.num.10.

Statutum diſponens vt cōtra inſtrumen-

mentum iuratum nō poſſit aliqua opponi exceptio, per hoc non videntur ſublatæ legitimæ exceptiones, docet Aret. in §. item ſi quis inſtit.de act.num.2. videlicet exceptio compenſationis, vt per Iaſ. in l.ſi vnus §. pactus ne peteret nu. 18.ff.de pact.

Statutum verbis generalibus cōceptum, ſi tamen aliqua coniectura appareat factum in odium certæ perſonæ, non valet, Iaſ.in l.quominus num.157.ff.de fluminib.Becc. conſ.3. num.69. & ſeq. Surd.conſ. 60.lib.1.

Statuti confirmatio ſolet apponi in principio, vel in fine ſtatutorū, Caſtrenſ.in l.1.num.1.C.de Iuſtinian. C.confirm. Rot.coram Decano de anno 1588. 19. Decembris in Balneorigenſ.bonorum.

Statutum requirens ſolutionem, non adimpletur per ſatiſdationem, ſecus ſi potentiam ſolutionis conſideraret, deciſ.Pedem.18.num.5.

Statutum conditum ab Vniuerſitate abſque confirmatione valet, Nat. conſ.12.nu.1. Menoch.conſ.250. num. 16. Rot. coram Robuſterio in Anximana Molendini die 9. Octobris 1573. Bartol.in l.omnes ff. de iuſt.& iur. cuius opinio procedit in Terris Eccleſiæ, Corat.in tract. commun.opin.lib.2. num.9. caſ.18.

Statutum diſponens maritum lucrari, ſoluto matrimonio, tertiam partem dotis, an habeat locum in dote præſumpta, deciſ. Pedem.21. & an mulier præſumatur dare ſecundo viro dotem, quam primo dedit, d.deciſ.in fin.

Statutorum confirmatio quando dicatur in forma communi, & quando in forma ſpecifica, DD. in cap. 1.& fin.de confirm.vtil. vel inutil. Gabriell. conſ.127.lib.1. & conſil. 183.nu.16.lib.2.Rolan.conſ.29.n. 3.lib.1.

Statuta, quamuis inualida, ſi de facto ſeruantur, perinde habentur, ac ſi iure valerent, Dec.conſ.456. Menoch.conſ.325. nu.15.lib.4. Honded.conſ.4.num.92.lib.1.

Statutum quando dicatur excludere temporaliter, vel perpetuò vt non ſit locus reintegrationi, coram Penia in Peruſina reintegrationis 6. Nouembris 1595.

Statutum admittens probationem damni per iuramentum damnū paſſi, non adimit reo facultatem probandi contrarium per legitimas probationes, Felyn. in cap.1. num.6.de libel.oblat.

Statutum vniuerſale per totam Prouinciam omnes comprehendit, & ab eo nemo etiam forenſis excuſatur, Bart.in l.de quibus num.26.ff. de leg. & eſt tex. in l. fin. §. licet ff. de public.& vectig.

Statutum loquens per verba ſi quis, & quicunque, non comprehendit vniuerſitatem, Iaſ. in l.ſi quis maior num.7.C.de tranſact.Menoch. de arbitr.lib.2.caſ.187.num.16.

Statutum diſponens vt aliquid fiat citatis partibus, debet intelligi, quod per eorum contumaciam, vel præſentiam inducatur conſenſus, Iaſ.in l.quę dotis num.87.ff.ſolut.matr.

Statutum permittens appellationem intelligitur ad vtrumque effectum, Rot.deciſ.330.par.2.diuerſ.

Statutum prohibens appellationem intelligitur quoad effectum ſuſpēſiuum, Abb.in cap.ad reprimendā, & ibi Felyn.de offic.ordin. contra Benint.deciſ.17.in fin.

Statuto ſuper inualiditate cōtractus ob non ſeruatas ſolemnitates, vt locus ſit, debet probari per allegātem exiſtentiam proximiorem, Borgnin.de tut.& curat.num.131. in fin. vide Lamberteng. de contract.gloſſ.9.

Statutum de lucro dotis non ſolùm habet locum in vxore, verum in ſponſa, Bald. in l. Deo nobis num. 17. C. de Epiſco. & Cleric. & quod ſi momento temporis fuerit cum viro, Seraphin. deciſ. 248.

Statutum iubens filiam eſſe contentam dote conſtituta, impedit petitionem ſupplementi congruæ dotis, Rota deciſ. 760. par. 1. diuerſ.

Statutum de lucranda certa parte dotis, an habeat locum in dote promiſſa, Angel. conſ. 180. & 158. & conſ. 76. vide Cagnol. in l. 2. nu. 18. & ſeq. C. de pact. inter emptor. & vendit. Becc. conſ. 53. Bart. cõſ. 132. lib. 1.

Statutum an extendatur ſolùm ad futura, vel etiam ad præterita, vide per Bartol. latè in l. omnes populi num. 39. de iuſtit. & iure: & quid de ſtatuto ſuper delictis, idem dic. loco num. 48. Bald. in l. fin. ff. ſi ex noxal. cauſ. agat. & ibi Bart.

Statutum Vrbis quòd mulieres non poſſint confiteri abſque ſolemnitatibus, non habet locum in confeſſione, & quietantia neceſſaria, Iaſ. in l. vnus §. pactus ne peteret ff. de pact. Grat. diſceptat. forenſ. 27. num. 47.

Limita vt non procedat in confeſſione declaratoria actus præcedẽtis, coram Sacrato in Romana dotis 10. Ianuarij 1600. ſubdeclara, vt in deciſ. Romana ſocietatis corã Ortombergo 9. Februarij 1607.

Statutum quod non poſſit dici de nullitate, non impedit nullitatem ex defectu poteſtatis, & iuriſdictionis, Becc. cõſ. 40. & quid per viam exceptionis, Put. deciſ. 301. lib. 2.

Statutum quod ſi venditor remanſit in poſſeſſione per aliquod tempus vẽditio pręſumatur ſimulata, procedit in venditione pura, Caſtren. conſ. 21. lib. 2.

Statutum prohibens alienationem in requiſito vicino, intelligitur de alienatione voluntaria, Roman. conſ. 107. Roland. conſ. 121. lib. 1.

Statutũ dans executionẽ paratã inſtrumẽto, extẽditur ad inſtrumẽta confecta extra territorium, ſi in territorio aliquis vult illud exequi, Caſtrenſ. in l. à Diuo Pio §. ſententiam num. 4. & ibi Alex. nu. 12. & Iaſ. nu. 14. ff. de re iud. Bald. in l. 1. quæſt. 4. C. ne filius pro patr. Caſtrenſ. in l. 2. ff. de eo quod cert. loco.

Satutum nõ admittẽs crediti probationẽ niſi per inſtrumẽta, non habebit locum quãdo creditum fuit probatum per teſtes, parte non opponente, Iaſ. in l. admonendi num. 13. ff. de iur. iur. Frãciſc. Cremenſ. inter ſingul. diuerſ. nu. 42. pro quo imploratur officium Iudicis, vt ſe informet, Ant. de Canar. in tract. de execution. inſtrum quæſt. 36. & iſtud ſtatutum non vendicat ſibi locum in ijs quæ tacitè comprehenduntur in inſtrumento, gloſſ. in l. iuriſgentium §. quòd ferè ff. de pact. & ibi Bart. & DD. gloſſ. in l. reos §. cum in tabulis vbi Angel. ff. de duob. reis.

Statutum Vrbis de duobus conformibus, ſeruatur in omnibus Tribunalibus Vrbis, & comprehendit etiam Clericos, Rot. deciſ. 452. par. 1.

Statutum loquens de contractu, non extenditur ad quaſi contractum, Bart. in l. apud Iulianum §. fin. ff. ex quib. cauſ. in poſſ eat. & ibi DD. & in l. more ff. de acquir. hæredit. Lambert. de cõtract. gloſſ. 3. Alex. conſ. 8. lib. 3. num. 28. vbi ſtatutum loquens de contractu non extenditur ad debitum ex quaſi contractu, Angel. conſ. 317. vide Add. ad Felyn. in cap. fin. ſub num. 17. de foro compet. Iaſ. in l. ſi vnus §. pa-

ctus

ctus ne peteret ff.de pact.Abb.cōſ. 71.num.3.lib.1.vide Bart.in l.4.§. ſi pupillus in fin. ff.ex quibus cauſ. in poſſ.eat.Gabriell.conſ.20.

Statutum concernens modum probandi,dicitur reſpicere deciſoria, & propterea vbique attēdendum, Bald.in l.1.C. quæ ſit long.cōſuet. num.9. Bart. in l.ictus fuſtium in vlt.quæſt. ff.de his qui not.infam. Neuizz.conſ.5.num.5. Gabriell. conſ.4.num.2.lib.1. & vide Alciat. de pręſumpt.regul.4.pręſumpt.44. num. 17. Lucas Petus lib.2. cap.5. Felyn.in cap. quod Clericis de Iudic.in fin.

Statutum inducens præſcriptionem actionum, reſpicit deciſoria, Caſtrenſ.conſ.47 num.7.lib.3.

Statutum diſponens circa appellationem admittendam,vel denegādam reſpicit ordinatoria, Rot.deciſ.452.par.1.in fin.

Statutum puniens homicidam,non extenditur ad præſtantem opem, & fauorem homicidio, Corn.conſ. 159.lib.1.Bolognin.conſ.35.Farinac.de inquiſit.quæſt.11.ſub n.30.

Statutum prohibens appellationem à diffinitiua, illam nō prohibet ab interlocutoria,Bald.in l.1.C.ne liceat tertio prouocar. Angel.conſ. 46. Dec. in l.ſi quis in conſcribendo C.de pact.Neuizz.conſ.44. nu. 4.vide Add.ad Abb.in cap.vlt.nu. 12.de mut. pet. vbi videtur tenere contrarium.

Statutum loquens de homicidio,sēper intelligitur cum dolo, Add.ad cap. P. & S. de offic. delegat. & ad Felyn.ibi.

Statutum prohibens,non poteſt dici de nullitate poſt certū tempus, intelligitur etiam de nullitate euidēti,Alex.conſ.105.lib. 5.

Statutum mādans executionem fieri prohibet appellationem, Cuman. in l.2.de appell.recip.num.31.Iaſ. conſ.187. num.2. lib.2. Contard. de moment. poſſeſſ. in collect. notab.num.20. Bald.conſ.330.num. 7.lib.1. Gonzal.ſuper regul.8.poſt gloſſ.9.tit.de nullit.nu.218. Grat. diſcept.forenſ.cap.41.num.9.

Statutum mandans fieri executionē contra tertios poſſeſſores, eſt ſtrictiſſimè interpretandum, Angel. conſ.263.

Statutum quòd contra inſtrumētum nulla poſſit opponi exceptio, procedit quoad contrahentes, Alex. conſ.88.lib.7.

Statutū dans authoritatem ſcripturæ intelligitur inter ſubditos, Alex. conſ.138. nu.6. lib.1. & conſ.123. num.5.lib.4.

Statutum requirens certam ſolemnitatem in contractibus mulierum, non procedit quando contrahat cum patre,& matre, Cephal.conſ. 109.

Statutum, verbis præciſis, mandans Iudicem aliquid facere ad vtilitatem priuatorum,intelligitur parte id petente, aliàs ſecus, Add.ad Felyn. in cap. ex tenore in fin. de reſcript.Benintend.deciſ.53.

Statutum inducens præſcriptionem vbi intra tempus non petitur res ſibi debita, non procedit in non petente rem ſuam, Felyn. in cap. nonnulli num.34. verſ.vbi verba de reſcript.Thob.Nonius conſ.39. vide Gabriel. conſ.8. & conſ.148. lib.2. & in ſimili Surd.cōſ.112. lib. 1.num.96.& idem Surd.deciſ.174.

Statutum mandans puniri aliquem vti talem, non importat pœnam ordinariam, Abb.in cap. nonnulli §.ſunt & alij, & ibi Add.de reſcrip.

Statutum generale, quòd mulieres non poſsint ſe obligare, niſi ſeruata certa ſolemnitate, comprehendit etiam promiſsionē dotis, Dec. conſ.5. & conſ.536.num.9. vide Neguſ.de pignor.cart.164. Surd.

dec. 164. Lamberten. de contract. gloſſ. 21.
Limita vt non procedat quando mulier contrahit tutorio, vel procuratorio nomine, Caſtrenſ. in l. quicunque 9. ſi ab alio num. 5. ff. de inſtit. act. Alex. in l. quæſitum ſub nu. 3. & ibi Roman. n. 2. ff. de in ius vocand. Angel. in l. quamuis ff. de acquir. poſſ. quos videas Gabriell. conſ. 29. num. 46. lib. 2.
Statutum loquens de dote non extenditur ad donationem propter nuptias, Grammat. deciſ. 92. in princ. vſque ad num. 16.
Statutum requirens certam ſolemnitatem in contractibus, non habet locũ in contractu iurato, Gabriell. conſ. 127. lib. 1. vide Lamberteng. in fin. quæſt. 2. nec ſi contrahatur cum patre, Dec. conſ. 26.
Statutum de matrimonio carnali, eſt ad litteram intelligendum, ita vt ſe non extendat ad ſpirituale, Rota coram Seraphino in Romana fructuum dotis 10. Maij 1581.
Statutum quod mulier non poſſit ſe obligare niſi cum certa ſolemnitate, non habet locum in obligatione de præterito, Caſtrenſ. cõſ. 183. lib. 1. num. 2.
Statutum quod in contractibus minorum adhibeantur cõſanguinei, intelligitur quatenus ſint habiles, Caſtren. conſ. 124. lib. 1. Caualc. de tut. & curat. num. 133.
Statutum requirens probationem debiti per inſtrumentum, ſatisfit per confeſſionem partis, Rot. dec. 98. par. 2. diuerſ.
Statutum prohibens mulierem extra territorium nuptã ſuccedere, procedit in hæreditate acquirenda, non in acquiſita, Burſat. conſ. 427.
Statutum Vrbis de duabus conformibus, non habet locum quando lis eſt cum foreníe, quia ſtatutum loquitur in caſu ſimplici, non autẽ in caſu mixto, Rot. corã Melfino in Romana pecuniaria 19. Ianuarij 1598. Roman. conſ. 294. Natt. conſ. 463. num. 18. lib. 2. Soc. ſen. conſ. 28. nu. 22. lib. 4.
Statutum Collegiorum, ſeu artium valet inter ipſos, & de re concernente ipſam artem, Roman. conſ. 277. in fin.
Statutum habilitans perſonas, non porrigitur ad bona extra territorium ſtatuentium, Seraphin. deciſ. 746. & 751.
Statutum ordinatorium non attenditur extra territorium, Rot. corã Lancellotto in Bononienſ. bonorum de Tuſignanis 21. Aprilis 1600.
Statutum habilitãs perſonam trahit vires extra territoriũ, Seraph. dec. 746. & 751. vbi vide limitationes.
Statuta duo vbi adſunt, ſcilicet vnum particulare, & aliud generale Prouinciæ, debet ſeruari particulare ſtatutum loci, Rot. deciſ. 384. par. 1. & deciſ. 330. par. 2. diuerſ. Seraphin. deciſ. 343.
Statutum excludens à ſucceſſione ab inteſtato, non habet locum ex teſtamento, Rot. coram Ludouico in Romana dotis 14. Martij 1608.
Statutum loquens de domino non comprehendit arrendatarios, ſeu conductores, Seraphin. dec. 573.
Statutum excludens matrem propter fratres, non habet locum in fratre legitimato, vide Berou. conſ. 177. num. 44. lib. 2.

Sterilitas.

Sterilitas anni quando dicatur, & quando ſit facienda compenſatio ob ſterilitatem, tradit gloſſ. in l. ſi vno ff. locat. & an ſit expectandus vltimus annus locationis, Roland. conſ. 86. lib. 3. nu. 6. Becc. conſ. 82. in fin.

Stylus.

Stylus in ordinarijs attendi debet,

Dec.

Deci.conſ. 559. num. 5. Soc.conſ. 36.num.11. & conſ.39.nu.28.lib.4.

Stylus eſt ſolemnis, & ordinata ſcriptura tàm in vltimis voluntatibus, vt gloſſ. 1. in l. 1. ibi liber, ſiuè ſtylus, C. de ſacroſanct. Eccleſ. quàm in iudicijs, l. ſi quis ita in prin. & l. ſi quis poſt in princ. & de clauſula inſolita contra ſtylum, vide Aym. conſ. 28. col. 2. verſ. quarto oritur nu. 5. vol. 1. Corta in memorabilib. in verbo clauſula inſolita, adde quòd ſicut clauſula inſolita arguit ſuſpitionem, ita ceſſat ſuſpitio in ijs, quę fieri ſolent, Vinc. de Franchis in proœmio Regis Caroli Conſuet. Neap. fol. 50. lit. a.

Stipulari, & Stipulatio.

Stipulari poteſt quilibet officialis in concernentibus eius officiũ, Aret, inſtit. de adoption. §. cum autem, numero,

Stipulatur Notarius nomine quorũ intereſt, vbi adeſt obligatio Cameralis, Rot. deciſ. 663. par. 1. diuerſ. Mant. de tacit. conuent. lib. 2, tit. 10. num. 8.

Stipulari alteri nemo poteſt, §. alteri inſtit. de inutil. ſtipul. latè Mant. de tacit conuent. lib. 14. tit. 15. & tit. 27. Surd. deciſ. 209. num. 11.

Amplia vt nec teſtator poſſit ſtipulari vni ex hæredibus, nec etiã legatario, l. continuus §. vlt. ff. de verb. obligat. Mantic. de cõiectur. lib. 2, tit. 13. nu. 5. & lib. 14. tit. 16. num. 240. & tit. 28. num. 44. & ſeq. vide Surd. deciſ. 149.

Limita de iure Canonico, Guttierez. in rep. l. nemo poteſt nu. 155. ff. de leg. 1. Fely. in proœm. decret. num. 22. & ſeq. maximè ratione iuramenti, Roman. conſ. 441. Mant. de tacit. conuent, lib. 14. tit. 28. nu. 51. & 52. Peregr. de fideic. art. 51.

Limita ſecundo in dote, Burſat. conſ. 357. num. 19.

Tertio limita, quando ſtipulatur ſibi debitum, Aret, in §. præterea ſub. num. 16. inſtit. de except. quia idem operatur quod mandatum de dando, vel ſoluendo, item quãdo apponitur ſuper re donata, Aret. conſ. 74. Bellam. deciſ. 741. nu. 8. Mant. de tacit. conuent. lib. 14. tit. 22. num. 6. Seraphin. deciſ. 472. Iaſ. in l. huiuſmodi num. 17. ff, de legat. 1.

Declara vt poſsit alterius nomine ſtipulari, Abb. conſ. 86. num. 2. lib. 2. Roman. conſ. 441. Mant. de tacit, conuent, lib. 14. tit. 24. num. 11.

Stipulatio requirit interrogationẽ, & reſponſionem, & de ſubſtantia ſtipulationis, eſt ſermonis efficacia, ſcilicet vt partes ſe intelligant, l. 1. in princip. ff. de verb: obligat. Mant. de tacit. conuent. lib. 14. tit. 10. fallit in caſibus in quibus lex præſumit ſtipulationem, vt in l. ſuis verbis in fin. ff. de adoptionib. Aret. inſtit. de verb. obligat. nu. 1,

Stipulatio nõ poteſt extendi ex clauſulis ceteratis, Mant. de tacit. conuent. lib. 14. tit. 10.

Stipulatio euaneſcit, quando reſponſio eſt conditionalis, vel in diem, Surd. deciſ. 114. num. 3. & ſeq.

Stipulatio per verbũ promitto, præſumitur interpoſita, Mant. de tacit. conuent. lib. 14. tit. 10. num. 41.

Stipulatio interpoſita ſimpliciter, intelligitur ſecũdùm naturam actus, ſuper quo eſt interpoſita, Caſtren. conſ. 170. lib. 2. Surd. conſ. 150. nu, 67. lib. 1.

In ſtipulationibus perſona extrinſecus non ſubintelligitur, l. ſi ita §. Chryſogonus ff. de verb. obligat.

Limita vt per Mant. de tacit. conuent. lib. 14. tit. 14. num. 25. & ſeq.

Subdiaconus.

Subdiaconus olim contrahebat matrimonium, quoniam ordo per ſe non impedit, ſed conſtitutio Eccleſiæ, Rot, dec. 561. par. 1. nu. 11,

Sub-

Subditus.

Subdito an licitum ſit occidere ſuum ſuperiorem bannitum, ſiuè ſit ſubditus ratione patriæ poteſtatis, vt filius, ſiuè dominicæ poteſtatis, vt ſeruus, & vaſſallus, aut ratione matrimonij, vt vxor, vel ratione profeſſionis, & Ordinis vt Monachus; licet controuerſia ſit inter DD. quia affirmatiuè tenet Bartol. in l. ſi adulterium §. liberto ff. de adulter. & in l. minimè ff. de relig. & ſumpt. funer. & iſta eſt communis opinio, Clar. in §. homicidium verſ. ſed hic quæro; & contrariam opinionem tenet Foller. in pragm. de foriud. num. 13. ſecundùm quam conſuluit Cępoll. conſ. 5. num. 26. vbi dicit iſtam eſſe veriorem, & tutiorem: Fely. in cap. quæ in Eccleſiarum nu. 5. de conſtitut. iſtas opiniones concordat, vt refert Io: Grand. in ſuo tract. de bello exulum in cap. 25. num. 2. fol. mihi 161. dicens, quòd prima opinio tenenda eſt, facto homicidio, ſecunda ante factum, quia negari non poteſt quin non ſit cru- crudele, & impium occidere prædictos, ideq; Io: Grandis vbi ſupra concludit, quòd prima ſeruatur de facto, & vigore Regiorum bannorum hoc eſt permiſſum verbis generalibus in illis poſitis, quod intelligitur etiam in coniunctis ratione ſanguinis, vt tenet dictos DD. concludere.

Subditi ſuffraganei an poſſint compelli ab Archiepiſcopo ad hoc, vt acceptent delegationem cauſæ, vide ſupra in verbo Archiepiſcopus num. 5.

Subhaſtari, & Subhaſtatio.

Subhaſtari plures res non poſſunt quando vna ſufficit, Burſat. conſil. 428. num. 30.

Subhaſtatio redditur nulla ſi non eſt ſeruata forma commiſſionis, vide Rot. coram Seraphino in vna Senogallienſ. Prædij 5. Decembris 1594.

Subreptio.

Subreptio, & defectus intenſionis differunt inter ſe, Rot. deciſ. 532. par. 1. diuerſ. & deciſ. 324.

Subreptio non inducitur taciturnitate eius, quod contingere poteſt, ſed eorum quæ fuerunt, vel ſunt, Caſſad. deciſ. 16. de præben. num. 2. & 3. & alia de ſubreptione vide ſupra in verb. obreptio.

Subrogatio, & Subrogatum.

Subrogationem in lite quæ impediant, Bellam. deciſ. 115.

Subrogatum naturam eius retinet in cuius locum ſubrogatur, §. ſed neque heres inſtit. de teſtam. l. ſi eũ §. qui iniuriarũ ff. ſi quis cautionib. §. fuerat inſt. de action. Felyn. in cap. cum M. num. 26. de conſtitut. quod diſtingue, vt per Bart. in l. 1. §. hæc actio ff. ſi quis teſt. lib. eſſe iuſſ. fuerit.

Declara vt hoc procedat quoad ſui præmordialem naturam, ſecus quoad accidentalem, quia tunc nõ ſapit naturam ſui principalis, Iaſ. in §. fuerat num. 6. inſtit. de act. Bart. in l. ſi eum §. qui iniuriam num. 3. ff. ſi quis caut. & in l. certi conditio, vbi etiam gloſſ. ff. ſi cert. petat.

Subrogatus tenetur iuſtificare ius illius, in cuius locum ſubrogatur, Bellam. deciſ. 112. & ibi declarat.

Subſcribens, & Subſcriptio.

Subſcribens ſe alicui inſtrumẽto videtur omnia approbare, l. ſi fideiuſſor §. pater ff. de pignorib. & ibi notatur, Soc. ſen. in ſuis regul. reg. 36. Paris conſ. 47. num. 6. lib. 1. deciſ. Genuen. 51. num. 2. & in illa conſiſtit ſubſtantialis pars ſcripturæ, Strach. in titul. quib. mod. in cauſ. mercat. proced. ſub num. 3. Surd. conſ. 179. num. 3. Gabriell. in ſuis concluſ. tit. de præſumpt. concl. 3.

itaut ſubſcribendo non excuſatur ſub prætextu ignorantiæ contentorum, Caſtren.conſ.225.lib.1. Limita vt ibi per Gabriell. & Soc. ſen.

Subſcribens præſumitur habere notitiam omnium cõtentorum, Rot. cotam Orano in Romana ſocietatis officij 3. Nouembris 1598.

Subſcriptio facta ex mala authoritate, non poteſt ſubſtinere ex bona, Rot. dec.89. par.2. diuerſ num. 10. qrod poteſt applicari ad Iudicem qui fungitur vice Ordinarij, & delegati, Rot. deciſ.96. par 2.

Subſtitutio, & Subſtitutus.

Subſtitutio facta in codicillis non valet, §. penult. inſtit. de codicillis, l. hæreditatem C. de codicill. Limitatur vt non procedat quando teſtator volẽs codicillari fecit ſubſtitutionem, nam tũc valet per fideicommiſſum, & ſic non valet directo, l. ſcæuola ff. ad Senat. Cõſ. Trebellian. gloſſ. 1. inſtitut. de vulgar. ſubſtitution. Sublimitatur iſta limitatio, vt nõ habeat locum in codicillis militũ, nam tunc valet iure directo, vt eſt tex. in l. militis, & codicillis ff. de milit. teſtam. & ibi gloſſ. & Bart.

Subſtitutio facta poſt mortem dicitur fideicommiſſaria, & non continet vulgarem, Alex. conſ.1. lib.1.

Subſtitutio vulgaris in ſeruo nõ tollit neceſſitatem, ſed in filio tollit ſuitatem, gloſ. communiter recepta in verbo nouiſſimo inſtitut. de vulgar. ſubſtit. l. & ſi §. Papinianus ff. de minorib. Limita vt non procedat quando haberet ſubſtitutum vulgariter, & per fideicommiſſum, nam iſto caſu cogitur adire, & non tollitur ſuitas, Iaſ. in l. 1. num. 51. ff. de vulgar. & pupill.

In ſubſtitutionum materia ſufficit dicere, de te non loquitur, Io: Andr. in addit. ad ſpecul. tit. de teſtam §. 1. verſic. occurrit in fin. latè Paris conſ.31. num.6. lib.2.

Subſtitutio facta poſt mortem pluriũ poſitorum in conditione, cenſetur per vulgarem, non autem paſſiuè, Soc. conſ.69. vol.3. & conſ.104. d. vol. Cuman. in l. Gallus §. quidem rectè num.7. ff. de liber. & poſth.

Subſtitutio prima actiua facit, vt alię ſubſequentes præſumantur actiuè, Alban. conſ.1.

Subſtitutio vulgaris expirat hæredi-
46 tate adita, quod intelligitur reſpectu ptimi gradus, non in vlterioribus, Seraphin. deciſ.145. & etiam expitat poſt aditam hęreditatem ab inteſtato, l. poſt aditam C. de impuber. & alijs ſubſtitutionib. Amplia, etiam quod fuerint plures gradus ſubſtitutionis, vt per Bart. in d. l. poſt aditam. Limita quando hæres poſt aditam hæreditatem fuit negligens adimplere voluntatem defuncti, Auth. hoc amplius, C. de fideicommiſſ. Bart. in l. 1. num.47. ff. de vulgar. & pupill. & ibi Iaſ. num.66. Limita ſecundo ſi inſtitutus poſt aditã hęreditatẽ obtinuiſſet reſtitutionem in integrum, Iaſ. vbi ſupra, & videto infra in verbo vulgaris verſ. vulgaris ſubſtitutio.

Subſtitutio vulgaris facta in vno caſu, trahitur ad alium, l. 3. C. de hæred. inſtitut. & ideo ſubſtitutio ſi poſthumus non naſcatur, continet tacitam pupillarem, ſi naſcatur, & in pupillari ætate moriatur, l. fin. C. de inſtit. & ſubſtit. declarat Gomez. ad ll. Tauri la tercera ſub nu. 126. Anan. conſ.66. Limitatur vt non procedat quando eſſet facta per dictionem, tunc, quia non trahitur ad alium, notat Gomez. in §. rurſus inſtitut. de act. num.16.

Subſtitutio facta per verba alterna-
tiua

tiua intelligitur per vulgarē, DD. in l. Gallus §. quidam rectè ff. de liber.& poſth.vbi Cuman. & quod vno admiſſo, cęteri excludantur, Alban.conſ. 1.

Subſtitutiones quæ continentur in breuiloqua, ſunt expreſſę verbis generalibus, & ideo excludūt matrem, Bartol.in l.Lucius ff. de vulgar.& pupill.& ibi Iaſ.num.13.

Limita vt non procedat quando ſubſtitutio breuiloqua eſſet facta in caſu ſpeciali vulgaris, & exemplificat Iaſ. in d.l.Lucius nu.13. ff. de vulgar.& pupill.

Subſtitutiones quæ veniunt continuatiuæ, intelliguntur ſecundùm præcedentia, Iaſ.conſ.228.lib.2. Aym.conſ.208.num.5.lib.2.

Subſtitutio ſub conditione, ſi deceſſerit ſine filijs, euaneſcit, filio ſuperexiſtente, quidquid poſtmodū de eo ſequatur, Oldrad. conſ.21. vide Crauett.conſ.208.

Subſtitutio pupillaris in quibus dif-
47 ferat ab exēplari, habes per gloſſ. in verbo ad exemplū §. qua ratione inſtitut.de pupillar.ſubſtitut. & quot modis finiatur, habes etiam per dictam gloſſ. in verb. adoleuerit §.qua ratione inſtitut.de pupillar.ſubſtit.

Subſtitutio facta, ſi filius non naſcatur, trahitur ad caſum, quatenus naſcatur, & in pupillari ætate moriatur, Anan.conſ.66.

Subſtitutio compendioſa ſi fiat à milite per hæc verba, quandocunque deceſſerit, fiat pupillo, vel non pupillo, valet iure directo, l. miles ita hæredem ff. de milit. teſtam.

Limitatur vt non procedat quando eſt facta pupillo qui decedit impubes factus, nam tunc ſi mater ſit in medio valet iure fideicommiſſi, l.precibus C.de impub.& alijs ſubſtitut.

Si autem fiat à pagano pupillo, & ipſe pupillus decedat in pupillari ætate valet iure directo, ſi verò decedat poſt pubertatem, & dicat in teſtamento ſubſtituo illum, tunc trahitur ad fideicommiſſum, l.Sceuola ff. ad Trebell. & hæc omnia habentur in gloſſ. ad exemplum inſtit. de pupill. ſubſtit.in §. qua ratione quæ eſt valdè notabilis, & hæc eſt communis opinio, vt per Soc.iun.in l.Centurio nu.110. Didac.Couarr. in cap.Rainutius de teſtam.in 6. in 5.quæſt. Verall.ad deciſ.Afflict.dec.367. contrarium fuit deciſū in Sacro Conſilio quādo mater eſt in medio, vt per Affl. d.deciſ.367. & hanc opinionem ſequitur gloſſ.in l.precibus C. de impub. & alijs ſubſtit. & gloſſ.in §. qua ratione, & in §.fin.in verb.per fideicommiſſum inſtit.de pupillar. ſubſtit.

Subſtitutio facta in hæreditate, non trahitur ad portionem habitam ex fideicommiſſo, l.ſi Titius ff.de legat.3. & ibi Caſtrenſ.Dec.conſ. 80.Gozzad conſ.81.

Subſtitutio ad hoc vt valeat, debet
48 præcedere illam inſtitutio, l. 2. §. prius ff.de vulgari,& pupillari ſubſtitut. & §. liberis inſtit. de pupill. ſubſtit.

Limitatur vt non procedat quando vnico contextu ſubſtitutio, & inſtitutio factæ ſunt, vt colligitur in fin.d.§.prius,& vt docet Aret.in d.§.liberis inſtit. de pupill. ſubſtit. Bart. in l.1.ff.de vulgar.& pupill.

Secundo limitatur, vt non procedat ſi fuerit facta à milite, l. 2. §. quiſquis verſ. cæter. ff. de vulg. & pupill.ſubſtit.

Subſtitutio in dubio intelligitur de vulgari, non autem fideicommiſſaria, Rot.deciſ.579.par.1.

Subſtitutio facta hæredibus ex diſparibus partibus inſtitutis regulatur ſecun-

ſecundùm inſtitutionem, §. & ſi ex diſparibus inſtit. de vulg. ſubſtit. vide ſupra in verbo hæres verſ. hæredes ex diſparibus.

Subſtitutio tollit ſuitatẽ, & trãſmiſſionẽ, vt latè per Franciſc. Aret. & in l. ſi fratris C. de iur. deliberand. Imol. ad l. ſi filius hæres ff. de liber. & poſth. vbi Bart. & DD. ità diſtinguũt, aut datur ſubſtitutio vulgaris ex conſil. Galli, prout loquitur tex. in l. Gallus de liber. & poſthum. & eo caſu per talem ſubſtitutionem non tollitur ſuitas, vt ibi patet, & eſt cõmunis opinio, quam ſequitur Bart. in l. ſi mater §. 1. ff. de vulg. & pupill. & idem, & ſi tacita eſſet ſubſtitutio, vt eſt tex. in l. Iulianus, ff. de acquir. hæredit. aut eſt expreſſa, & tollit ſuitatem, vt latius per Franciſc. Aret. vbi ſupra num. 6.

Subſtitutio in teſtamento omiſſa debet probari per ſeptem teſtes, Maſcard. de probat. concluſ. 1343. lib. 3. vbi latè diſtinguit Iaſ. in l. errore ſcribentis C. de teſtam.
Contrarium tenet Barbat. conſ. 29 lib. 1. & Neuizzan. con. 26. nu. 24.

Subſtitutus admittitur, repudiante inſtituto, l. & ſi §. ſed quod Papinianus ff. de minorib.
Limita non procedere ſi ſubſtitutus ſit excluſus tempore, gloſ. in d. l. & ſi d. §. in verb. ſubſtituto.

Subſtitutus cohæredi, ſi ei ſit alius ſubſtitutus, nouiſſimè ſubſtitutus ſuccedit ambobus indiſtinctè, §. ſed ſi inſtitut. de vulgar. ſubſtit. l. ſi Titius, & l. cohæredi ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtitution.
Limitatur primo, vt per Ang. in d. §. vt non habeat locum ſi iſta ſubſtitutio fuerit facta pupillariter.
Secundo limitatur, vt non procedat ſi cohæres adierit, nam tunc admittitur in partem tantùm illius cui ſubſtitutus eſt, gloſſ. in verb. ſine diſtinctione d. §. ſed ſi.
Limitatur tertio, non procedere ſi ſubſtitutio facta ſubſtituto expiret; nam tunc vltimo loco ſubſtitutus non admittitur, l. qui habebat ff. de vulg. & pupill. ſubſtit.

Subſtituti non excluduntur, ob legitimationem filij per ſubſequens matrimonium in vltimo vitæ exitu, ad ſucceſſionem maioricatus, quia nec tunc obtinet legitimatio ipſa aduerſus talem ſubſtitutum; cùm tale matrimonium dicatur contractum in fraudem ſubſtituti, ex tex. in cap. tanta eſt vis, qui fil. ſint legit. & in leg. & in proprijs terminis. Angel. in l. nuper col. 1. verſ. tu verò dicas C. de naturalib. liber. & in l. ſed & quæſitum col. 1. verſ. & per hoc dici poteſt ff. de liber. & poſth. Barbat. in cap. præſentia de prob. col. 24. verſ. item in quantum, Ant. Roſel. in tract. de legitimat. in rubr. de cauſa materiali legitimationis num. 41. in fin. & text. notabil. in l. filiæ meæ emãcipatæ, & ęgrę ff. ſolut. matr.

Subſtitutus pupillariter non excludit matrem, l. precibus C. de impub. & alijs ſubſtit.
Limita quando eſſent ſubſtituti filij teſtatoris, Aret. conſ. 52. ſed ſecus ſi adeſſent admiſſi extranei, Veg. conſ. 23. in fin.

Subſtitutus impuberi ſuccedit in bonis ipſius impuberis, ſi adeat hæreditatem, inſtit. de pupill. ſubſtit. in princ.
Ampliatur vt ſuccedat ipſius patri, l. paterfamilias ff. de vulg. & pupill. & ſuccedit in bonis à filio vndecumque quæſitis, gloſſ. in verbo ipſi filio inſtit. eod. in princ. l. ſed ſi plures ff. eod. §. ad ſubſtitutos.
Ampliatur etiam ſi ſubſtitutus pupillariter, ſit ſubſtitutus in certa re, quia detracta illius mentione admittitur in totum, tex. ſing. in l. coha-

cohæredi §. fin. ff. eodem.

Limitatur, vt non procedat in
50 duobus caſibus, videlicet in teſtamento militis, & in teſtamēto patris arrogatoris, l. ſed ſi plures ff. de vulg. & pupill. §. in arrogato, & §. ad ſubſtitutos in fin.

Subſtitutus ſubſtituti, dicitur ſubſtitutus inſtituti, Rot. dec. 648. par. 1.

Subſtitutus filio exhæredato impuberi, vocatur ad omnia bona vndecumque quæſita ipſi impuberi, §. non ſolùm inſtit. de pupill. ſubſtit. qui prædic. §. hodie non habet locum niſi in proximo pubertati, vt glo. in d. §. in verb. ad ſubſtitutum.

Subſtitutus pluribus per nomen collectiuum, admittitur etiam vno decedente ſine filijs, Rot. deciſ. 804. par. 1. diuerſ.

Subſtitutus filio exhæredato, non poteſt grauari legatis, etiam in ea re quæ pupillo fuit relicta, gloſſ. in verbo ad ſubſtitutum, inſtit. de pupil. ſubſtit. §. non ſolum l. cum quidam C. de legat.

Subtilitas.

Subtilitas certis caſibus laudanda, vt refert Mandoſ. in add. ad Lupum allegat. 89. littera E.

Succeſſor.

Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare colono, l. emptorem C. locat. Capell. Tholoſ. quæſt. 421. nec colonus locatori, Spin. de teſtam. tit. de maior. num. 42. & ſi ſuccederet iure dominij, & prelationis, dec. Pedem, 155. num. 14. & dec. 82.

Amplia vt procedat etiam in prelato ſucceſſore, qui non tenetur ſtare locationi factæ per ſuum anteceſſorem, etiam cum obligatione ſucceſſorum, dummodo locatio non fuerit facta nomine Eccleſiæ, Calder. conſ. 1. & 7. de locat. Surd. deciſ. 299. & conſ. 331. Rot. coram Orano in Auximana locationis 24. Ianuarij 1594. vide D. Ricc. collect. 1007. & amplia vt per eum etiam ſi locatio eſſet facta ad non modicum tempus, quia licet per eam acquiratur ius in re, etiam in bonis Eccleſiaſticis, tamen ſucceſſor non tenetur ſeruare factum anteceſſoris, Bellam. deciſ. 747. quod procedit etiam ſi fructus eſſent ipſi colono ſpecialiter, aut fundus cōductus, ac denique bona conductori ipſi hypothecata, Faber deciſ. Rot. Sabaud. 19. C. locati, quæ omnia, vt dictum eſt, procedunt, dummodo locatio non fuerit facta nomine Eccleſiæ, & pro ipſius vtilitate, in quam appareat, quòd pecunia conuerſa ſit, & interueniente ſuperioris authoritate, vt tradit decidenda Polidor. Ripa obſeru. 115. D. Ricc. d. collect. vbi quod ſucceſſor teneatur ſtare locationi pro anno cepto, moriēte anteceſſore, ſi idem colonus ſeminaſſet, & ſumptus feciſſet, & ad hunc tantū finem, non æquidem vt conductor perſeueret cum pactis initis cum anteceſſore, ſed vt tanquam partiarius fructus anni cæpti diuidat cū ſucceſſore, vt decidit Borgnin. deciſ. 44. verſ. & quod pro illo anno, ſecus ſi nullas adhuc illo anno conductor feciſſet expenſas, quia tunc nec ſi ſit partiarius tenetur ſucceſſor ſingularis ſtare colono: intellige tamen præfata, dūmodo locatio rei Eccleſiæ fiat intra tempus permiſſum, Boer. deciſ. 224. Pompon. lib. 1 tit. 13. arreſt. 5. Caual. deciſ. 14. de contractib.

Limita & primo, concluſionem principalem non procedere quando eſſet neceſſarius ſucceſſor, gloſſ. & DD. in l. diuortio in verbo tertia portio ff. de ſolut. matr. Bart. in l. ſocietatem §. arbitrorum ff. pro ſocio, Tiraq. de retract. conuent. §. 3. n. 17. & 18. Benint. dec. 54. Surd. deciſ. 40. & in pacto de retrouendendo,

dendo, vide Rolan.conſ.49. lib.2.
Secũdo limita ſi ſuccederet in tenutã, non autẽ in plenũ ius, prout ſunt qui ſuccedunt ex primo decreto, DD. in l. filiofam. §. ſi vir in quinquennium ff. de ſolut. matr. l. in venditione §. 1. ff. de bon. auth. Iud. poſſ. Vincent. de Franch. dec. 216. Becc. conſ. 80.

Declara, etiam quod ſuccederet in plenum ius vigore ſententiæ, tamẽ eo caſu tenetur ſtare colono, Bald. in cap. quoniam frequenter §. fin. in fin. vt lite non conteſtata, vide deciſ. Surd. 40. num. 11. Tiraquell. de retract. conuent. §. 3. num. 16. Benint. deciſ. 54. Alba. conſ. 108.

Hoc tamen procedit niſi locatio ſit facta in fraudem, Iaſ. in l. diuortio num. 35. ff. ſolut. matr. Surd. deciſ. 299. & dec. 40. Benint. dec. 54.

Tertio limita in fideicommiſſario, Aber. in l. poſtulante §. ſed & in huiuſmodi ff. ad trebell. num. 4. vide Peregrin. de fideicõmiſſ. Benint. deciſ. 54. Surd. deciſ. 40.

Limita quarto, niſi vẽditor expreſſiſſet, rem eſſe locatam, Surd. deciſ. 264. & 265. Bero. conſ. 1.

Quinto limita, niſi eſſet obligata, Soccin. in l. ſi quis ab alio, §. ſi quis promiſerit ff. de re iudic. Neguzãt. de pignor. 2. mem.

Limita ſexto, vt per Surd. deciſ. 52. pro eo anno quo fecit expenſas.

Septimo limita in ſucceſſore fiſci, Bart. in l. fin. ff. de iur. fiſc.

Succeſſor ſingularis non tenetur ad fructus per ſuum authorẽ perceptos, quamuis eſſet in mala fide. Rot. deciſ. 1. de renunt. in nou. & deciſ. 5. de re iudicat. in nou. Veſtr. in prax. de execut. rei iudicat. Abb. in cap. grauis de reſtitut. ſpoliat. & ibi Bero. nu. 38. Menoch. de recuper. remed. 15. num. 620.

Succeſſoris appellatione, an veniat particularis ſucceſſor, vide per Felyn. & ádd. ad eum in cap. quia G. de iudic. Dec. conſ. 284.

Sumptus.

Sumptus facti gratia curandi terram non deducũtur ex fructibus agri, Add. ad Pract. Papienſ. in form. libell. act. real. verſ. ſimul. pag. 48.

Suppreſſio.

Suppreſſio beneficiorum non poteſt fieri niſi quãdo beneficia vacant, Felyn. in cap. cum acceſſiſſent nu. 23. de conſtit. & in iſta ſuppreſſione quæ requirantur, vide ibi per eum.

Suſpectus.

Suſpectus Notarius ſolo iuramento partis remouetur, Caputaq. deciſ. 64. par. 3.

Suſpectos Iudices totius Ciuitatis allegare, non caret calumnia, Rolan. conſ. 19. lib. 3. Boer. deciſ. 269.

Declara vt non procedat quando caput Ciuitatis, vel Collegij eſt ſuſpectus, Imol. conſ. 91. nu. 19. & 20.

Suſpenſio.

Suſpenſio eſt cenſura, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ prohibetur exercitium ſui officij, vel beneficij gloſſ. & DD. in clem. cupientes de pœnis, Paris de reſignat. lib. 5. q. 6. num. 82.

Suſpenſio non requirit abſolutionem quemadmodum excõmunicatio, ſed ſufficit quod Iudex dicat illum ſatisfeciſſe, Add. ad Abb. in cap. ab excommunicato ſub num. 2. de re-
51 ſcript. ſententia verò interdicti non tollitur per ſatisfactionem, ſed requiritur relaxatio, Add. ad Abb. in d. cap. ab excommunicato n. 2.

Suſpicio.

Suſpicio mali iuris cauſatur ex tarditate productionis ſcripturarum, Surd. conſ. 54. in fin.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. T.

Tacens, & Tacitum.

Tacens quãdo habeatur pro conſentiente, Menoch. de præſũp. lib. 6. præſumpt. 99.

Tacens ea quæ ſi expreſſa eſsẽt, conceſſio non eſſet de facili ſequuta, nihil agit, cap. poſtulaſti vbi Felyn. num. 1. de reſcriptis.

Hoc tamen declara, vt per Felyn. vbi ſupra, vt nõ omnia tacita, quorum expreſſio potuiſſet mouere Principem ad denegandũ, vitiant gratiam, ſed ea ſola, de quibus reperitur expreſsũ, quod eis expreſſis gratiam non conceditur.

Taciti, & expreſſi par eſt virtus, l. cũ 52 quid ff. ſi cert. petat.

Limitatur iſta propoſitio, vt non procedat quando eſſent cõiecturæ in contrarium, nam tunc taciti, & expreſſi non eſt par virtus, l. fin. C. de inſtit. & ſubſtit. & l. precibus de impuber. & alijs ſubſtit. Vide Alciat. in d. l. cum quid ff. ſi cert. petat. vbi plures affert limitationes, vide gloſſ. in l. eum qui §. fin. ff. de verb. obligat.

Secundo limitatur non procedere quando pro forma eſſet conſtitutum, vt aliquid non exprimeretur, quia tunc non eſt par virtus, text. eſt in l. actus legitimi, & ibi Dec. notat num. 12. vbi latè ff. de reg. iur.

Limitatur tertio, vt procedat in ijs, quæ ſunt neceſſitatis, ſecus in ijs quæ ſunt voluntatis, Bart. in l. Centurio, num. 5. ff. de vulg. & pupill.

Taciturnitas.

Taciturnitas diuturna facit præſumptionem cõtra tacentem, Crauett. conſ. 148. num. 12.

Tale.

Tale non eſt quod non eſt ſimpliciter tale, ſed cum adiuncto profertur, l. hoc legatum, l. Lutius §. quæſitum vbi Bart. ff. de legat. 3. Iaſ. in l. 1. num. 5. ff. de re iudic.

Limitatur iſtud pronunciatum, vt vindicet ſibi locum quando eſt diuerſa ratio, Caſtren. ad l. ſerui electione §. Labeo ff. de legat. 1. Dec. & Scrib. in l. ſi mater C. de ſucceſſ. edict.

Secundo habet locũ quando qualitas non mutat naturam, & ſubſtãtiam illius verbi, in quo eſſet eadem ratio, Caſtren. ad d. l. ſerui electione §. 1. in fin. ff. de legat. 1.

Tertio non procedit quando illa qualitas eſſet appoſita ad differentiã terminorũ, Caſtrẽſ. ad l. 1. & ibi Interpretes ff. de ſucceſſ. edict. Alciat. in l. 2. de verb. ſignif. in princ. Bart. in l. Gallus §. inſtituens nu. 3. ff. de lib. & poſth. Rip. in l. 1. ff. de vulg. in rub.

Tale ſemel, an ſemper tale, videto ſupra in verbo ſemel num. 44.

Temporalia, & Tempus.

Temporalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum.

Limita, vt latè per Felyn. in cap. ſi autem de reſcript.

Limita etiam, vt procedat quando quis non poteſt ius ſuum proponere in iudicio agendo, Gomez. in tract. vlt. volunt. tit. 11. nu. 20.

Tempus in compromiſſo appoſitum nõ poteſt prorogari in maius tempus quamprimum, Bal. conſil. 299. lib. 1. col. vltim. refert, & ſequitur Hip-

Hippol. Marſ. in ſingul. 52.

Tempus probari debet ab eo, qui in eo ſe fundat, Bellam.deciſ.653.

Tempus, ſeu terminus præfixus à teſtatore ad aliquid faciendum poſt ipſius obitum, non incipit currere ante aditam hæreditatem, Natt. conſ.189.num.5.

Tempus adiectum obligationi, quando cenſeatur adiectum cauſa differendæ ſolutionis, vel finiendæ obligationis, Gabriell. conſ. 65. lib.2. Grat.diſcept.forenſ.cap.26. vide Abb. in cap. ſicut de ſponſalib.

Tempus quod attendatur, vt quis dicatur locupletior, vel litis conteſtatæ, vel rei iudicatæ, Lambert. de contr.gloſſ.24.num.6.& ſeq.

Tempus quando præfigitur à lege nõ currit ante ſcientiam veram, vel præſumptam, Rot.deciſ.421.par.1.

Tenuta.

Tenuta nulliter data ſi eſſet de nouo danda debet confirmari.

Limitatur quando fuit data nulliter, & ſpoliatiuè, Anch.conſ.292. num.2.

Terminus.

Terminus nominationis per intra Regnum, ſi locus vbi teſtes partes examinare intendunt ſit infra viginti milliaria, quindecim dies cõtinui ſtatuti intelligũtur, ab indè ſupra multiplicatur numerus per terminũ quinque dierũ pro qualibet dieta, attribuẽdo cuilibet dietæ paſſus viginti millia, ita tamen quod intra Regnum excedere triũ menſium terminum non poſsit, vt latè in pragm. 7. ſub tit. de ordin. Iudicior. nota quòd nominatio teſtium poteſt fieri in terminis primi, & ſecundi beneficij, ſicut in primo termino, Afflict.deciſ.124. l.quod ſi minor §. reſtitutio ff. de minor. & ibi Bart. quæſt.3. §. notandum, quos refert, & ſequitur Muſcatell.in ſua prax. par.6.gloſſ. aduerſæ num.2.

Terminus primi beneficij quod ſit medietas primi termini dati ad probandum, in practica ex communi obſeruantia receptum eſt, ſed non habemus locum particularem id probantem, vt ait Muſcatell.in ſua prax.par.6.gloſſ.aduerſę num.1.ſecũdum verò beneficium, vt ſit medietas termini dati in primo beneficio, probatur in Ritu 71. incipit item quod in cauſis, vbi Carau.in 3.not.& quod terminus dandus in primo beneficio nõ ſit medietas termini dati ad probandum, ſed quod debeat arbitrari ſecundùm locorum diſtantiam, vide Muſcatell.vbi ſupra.

Terminus ad petendum primum, & ſecundum beneficium, vide ſupra in verbo perſonæ verſic.nota.

Terminus ad concomitandum ſcripturas priuatas poſt concluſum in cauſa non datur, Afflict. in ſolemni deciſ.272.per quam apparet deciſum, terminum ad concomitandum ſcripturas priuatas nullam fidem facientes non eſſe dandum, de qua meminit Carauit. in Ritu 238.itẽ quod poteſt fol.236. & dicit Alex.conſ.36. hoc eſſe, quia iſto caſu omnis vis eſſet in teſtibus.

Limita quando ſcriptura priuata, vel apocha eſt trino teſte notata, quia iſto caſu datur terminus ad concomitandum non ſolùm poſt concluſum, ſed etiam poſt publicatum, Dec.in l. certi condictio §. quoniam col.penult. verſ.ſecunda ratio principalis ff. ſi cert. petat. & in cap.2.in 6.limit.extr.de probat. quia prohibita probatione per teſtes, non prohibetur fieri per teſtes, & ſcripturam, & hoc procedit quando ſcriptura facit aliqualẽ fidẽ, ita quod probatio dicitur mixta,

ta: ſecus ſi nullã fidem facere t, quia tũc tota probatio eſſet in teſtibus, & de facili poteſt fieri fraus, Purpur. in d. §. quoniam col. 4. verſ. reſtringit, ita deciſum refert Vincẽt. de Franch. deciſ. 631. per totam, vbi omninò videas quædam ſua manu ſcripta, quæ in hac termini ad concomitandum, & impugnandum materia repetit, inibique poſuit.

Terminus præfixus à Iudice cum intimatione, non currit niſi facta dicta intimatione, Put. deciſ. 184. aliàs 174. lib. 1.

Termini præfixio ei, qui iure proprio habet optionem, & electionẽ non impedit quominùs, termino tranſacto, re integra, in extraiudicialibus optare, & eligere poſſit, Bellam. deciſ. 737. num. 2.

Terminus iudiciarius ſemper videtur eſſe communis vtrique parti, licet vni datus ſit, Caſtrenſ. conſil. 223. lib. 2.

Terminus limitatus à iure, per Iudicem ampliari non poteſt, Crauett. conſ. 179. num 2.

Terminus in dubio eſt perẽptorius, & aſſignatio dicti termini eſt interlocutoria, Add. ad Bellam. dec. 223.

Tertius.

Tertius comparens pro ſuo intereſſe poteſt recuſare Iudicem, iuſta de cauſa, & opponere exceptiones ex ſui perſona competentes, Abb. & Add. ad Felyn. in cap. cum ſuper de offic. Iud. delegat. vbi etiam de compromiſſo, Bart. & alij in l. 1. C. vbi in rem act. Angel. in l. ſi cui §. idem Imperator ff. de accuſat. vide l. emptor ff. de Iud.

Tertius comparens pro ſuo intereſſe impedit executionem, docto de ſuo intereſſe, dummodo nõ vtatur eiſdem iuribus, quibus vſus fuit reus, qui ſuccubuit, Caputaq. dec. 253. par. 3. Gozzad. conſ. 103. & quid quando executio eſt irreparabilis, Alex. conſ. 17. lib. 1. num. 7. verſ. non obſtat.

Teſtamentum.

Teſtamentum militis filijfamilias nõ ſubiacet quærelæ inofficioſi, l. fin. verſ. ſed hoc C. de inoffic. teſtam. gloſſ. in §. ſed ſi in verb. pro exhæredatione inſtit. de exhæred. lib. & l. teſtamentum C. eod.

Limitatur vt non procedat de iure nouiſſimo, vt Bartol. & alij in Auth. ex cauſa C. de liber. præteritis, & gloſ. in d. l. fin. C. de inoffic. teſtam. in verb. teſtamenta.

Teſtamentum reuocatur, ſi teſtator dixerit coram ſolemni numero teſtium, nolo teſtamentum meum valere, arg. l. 1. §. & ſi Auth. de teſtam. imperf. & ibi gloſſ.

Teſtamentum imperfectum non valet, etiam iure codicillorum, l. fin. §. illud C. de codicill.

Limitatur vt non procedat ſi teſtator dixerit, valeat iure codicillorum, & ſi fecerit hoc ex certa ſcientia, l. fin. §. illud C. eod. gloſſ. in verb. in teſtamentis inſtit. de vulg. ſubſtitut.

Teſtamentum vt probetur per teſtes debent eſſe rogati, Rot. deciſ. 62. par. 1.

Teſtamentum banniti cõditum tempore banni, non reconualeſcit, eo reſtituto in integrum, Rot. deciſ. 795. par. 1. diuerſ.

Teſtamentum condemnati non valet nec de iure ciuili, nec Canonico, Bald. conſ. 476. lib. 5.

Declara in condemnato per veras probationes, ſecus ſi eſſet condemnatus in cõtumaciam, Rot. in Vrbeuetana hæreditatis 3. Aprilis 1620.

Limita in caſu, de quo per Vincẽt. de Franch. deciſ. 501. num. 2.

Teſtamenti tempus ſpectatur in legatis,

gatis, itaut veniant tantùm ea quæ teſtator tempore teſtamenti habebat, ſecus quæ poſt teſtamentum adeptus fuit, l. ſi ita, & ibi Bart. ff. de aur. & argen. legato, Alex. conſ. 171. lib. 6. Rot. coram Mantic. deciſ. 14.

Limitatur id procedere in legato indiffinitè, & ſimpliciter relicto, ſecus in generali, vel vniuerſali, §. ſi grex inſtitut. de legat. & etiam quando teſtator legauit omnia ſua bona, vel omnes res ſuas, d. l. ſi ita ff. eod. Menoch. conſ. 129. num. 8. & ſeq. lib. 2. poſt Neuizz. omninò videndum, & ſentit Alex. conſ. 171 lib. 2.

Teſtamentum factum, aſcēdente præterito, eſt ipſo iure nullũ, per tex. in Auth. in teſtamento C. ad Tertullian. & in §. ſancimus circa fin. in Auth. vt cũ de appell. cognoſc. Bart. in l. filio præterito num. 24. circa fin. de iniuſt. & irrit. fact. teſtam. quem refert Vinc. de Frāch. deciſ. 63. num. 13.

Teſtamentum de bonis maternis, & alijs in Conſuetudine Neapolitana contentis, in Ciuitate exiſtentibus, ſeu indiſtrictu valet, non obſtāte quod fuerit factum extra territorium ſtatuentiũ, ex deciſ. Bald. in l. 1. col. 8. verſ. ſed hic quæro C. de ſacroſ. Eccleſ. & per Anchar. in cap. Canonum ſtatuta in 12. quæſt. de virib. ſtatutor. verſic. venio ad aliud membrum de conſtitut. latè Vincent. de Franch. in deciſ. 552. num. 23. omninò videndus, & nu. 4. an teſtamentum filij in bonis aduentitijs rumpitur præteritione patris.

Teſtamentum non rumpitur per filij naturalis præteritionem, Vincent. de Franch. dec. 605. nu. 9. qui allegat gloſſ. in l. 1. verſ. naturales ff. de bon. poſſeſſ. contr. tabul.

Teſtamentum factum per deportatũ non valet, l. eius qui §. in inſulam cum concord. ff. de teſtam. & quod pendente appellatione à ſentētia deportationis, deportatus poſſit condere teſtamentũ, & locum nō habeat ſi appellatio fuerit deſerta, Vinc. de Franch. deciſ. 501. nu. 2.

Teſtamentũm ſecundum non faciens mentionem de primo habēte clauſulas derogatorias, ſtante ſtatuto quod valeat, an ſubſtineatur, Caſtren. conſ. 443. lib. 2. Ceſ. de Graſſ. deciſ. 1. de teſtam.

Teſtamentum factum ad interrogationem Notarij, vel alterius exprimentis nomen hæredis, cum ſubſequenti reſpōſione teſtatoris, quod ſic, valet, Rot. deciſ. 638. par. 1. & vide diſcurſ. Aldob. in Romana de Gabriellis.

Teſtamentum factum de nocte abſq; tribus luminibus, dummodo teſtes cognouerũt teſtatorē, valet, Surd. conſ. 158. lib. 2. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 7. in fin. in nouis, Gratian. diſcept. forenſ. in contrarium vide Honded. conſil. 47. num. 9. lib. 2.

Teſtamenti inofficioſi querela, videto ſupra in verb. querela num. 28.

Teſtamētum factum per relationem ad cedulam, in qua continetur diſpoſitio ipſius teſtamenti, valet, Rota coram Coccino in Romana teſtamenti 9. Decembris 1620.

Teſtamentum nō poteſt dici nullum ratione præteritionis, vide ſupra in verb. filius num. 27.

Teſtator.

Teſtator poteſt tutori remittere cōfectionem inuentarij, per tex. in l. fin. C. arbit. tutel. Rip. in l. nemo poteſt ff. de lega. 1. num. 80.

Amplia, vt non ſolùm poſſit hanc remiſsionem facere tutori teſtamētario, ſed etiam legitimo, & datiuo, gloſſ. in l. 3. §. tutores de ſuſpect. tutor. & in l. tutores la ſegunda

da verſic. perſonarum C. de adminiſtr. tutor.

Limita primo, vt non procedat in præiudicium creditorum, Bald. in d. l. fin. C. arbit. tutel. & in l. fin. §. cum igitur C. de iur. deliberan.

Secũdo limita ſi Iudex viderit expedire pupillo; quia tunc in confirmatione tutelæ poterit compellere tutorem ad conficiendum inuentarium, l. in confirmando, & l. vtilitatem de confirm. tutor. Rip. vbi ſupra.

Limita vltimo vt procedat ſi teſtator expreſsè vetuit, ſecus ſi ſimpliciter remiſit, tunc enim remiſsio non valet, Rip. in d. l. nemo poteſt ff de leg. 1 num. 85. licet contrariã opinionem magis communem eſſe atteſtatur; tum quia paria ſunt dicere remitto inuentarium, vel veto fieri, l. ſi hæres vetitus iũcta l. cũ tale §. Titius el primero de condit. & demonſtr. tũ quia nihil intereſt, quibus verbis vtatur teſtator ſi de eius voluntate appareat; nam hodie forma verborum receſsit ab aula, l. 2. C. comm. delegat.

Teſtator cenſetur voluiſſe grauare hæredem minus quam fieri poſsit, l. vnus ex familia §. ſi rem ff. de legat. 2. l. ſi ſeruos § qui Margaritã de legat. 1. tradit Crauett. conſ. 32. n. 3. & 167. & conſ. 187. n. 3. nec cenſetur illũ voluiſſe grauare duplici onere, arg. l. nauis onuſtæ §. cũ autem ff. ad legem Rhod. de iactu Bar. in l. interdum ff. de publician. Crauett. conſ. 32. num. 4. Immo potius legatum debet interpretari in vtile, quam quod teſtator voluerit grauare hæredem, Crauett. d. conſ. 32. nu. 3. & in omnibus alijs ſupra allegatis.

Teſtator qui habuit tempus mutandi teſtamentum, & non fecit, cum eo decedere voluiſſe concludendum eſt, Caſtren. conſ. 51. lib. 3.

Teſtator ſi dixerit, ſi teſtamentum non valet vti teſtamentum, valeat iure codicillorum, an efficiat, vt hæres poſsit detrahere duas quartas, Bald. in l. filium quem habentẽ num. 27. C. famil. erciſcund.

Teſtator poteſt grauare hæredem vt ſoluat integra legata, & debita, Aym. cõſ. 174. Andr. Barbat. conſ. 64. num. 17. lib. 2. Franciſc. March. deciſ. 845. num. 8. lib. 1.

Teſtator & ſi dixerit in teſtamento, ſi non valet iure codicillorum; non procedit quando teſtamẽtum infirmatur ex cauſa inſtitutionis: ſecus ſi non valeret ob defectum ſolemnitatis, Auth. ex cauſa C. de liber. præterit. gloſſ. in d. verb. & alia videas ſupra in verb. filius, hæres, & legatum per tot.

Teſtes.

Teſtes ſingulares non ſufficiunt ad plenam probationem, quod de plano procedit quando agitur de probando aliquo delicto in ſpecie, nam eo caſu debent teſtes eſſe cõteſtes, vt ſufficiant ad condemnationem: ſed quid ſi agatur de probando delicto in genere, puta aliquem eſſe hæreticum, adulterum, vſurarium, vel huiuſmodi; nũquid teſtes ſingulares ſufficient ad concludẽtẽ probationẽ: reſpõde, quod aliqui dixerũt quod ſic, & in propoſito probandi aliquam mulierẽ eſſe inhoneſtæ vitæ, hãc eſſe communem opinionẽ atteſtãtur Alex. conſ. 13. num. 24. lib. 7. Abb. conſ. 25. num. 1. Ferrett. conſ. 168. poſt num. 14. & 15. ſed ſecundùm Iuliũ Clarũ in ſentent. lib. 5. §. fin. quæſt. 53. num. 18. in fin. quando tractatur de probando delicto in ſpecie, vt criminaliter puniri poſſit, non procedit dicta opinio; benè verũ eſt, quod iſti teſtes ſingulares multum faciunt ad agrauandum reum contra quem deponunt, vt acrius tor-

torqueatur, vel vt ſeuerius puniatur.

Limita quando teſtes ſingulares deponunt in crimine læſæ Maieſtatis; quia tunc etiam quod ſint ſingulares, vel varij probant, maximè quando contra aliquem inquiritur de crimine læſæ Maieſtatis in genere, non de aliquo caſu ſpecifico, Foller.in ſua pract. criminal.in rub.item quod commiſit crimen læſæ maieſtatis num. 3. & quod etiam in hoc crimine ſocius criminis admittatur, licet aliàs ſecus, l.1. §.Diuus ff.de quæſt.l.quoniam liberi C. de teſtib. quas allegat Foller.vbi ſupra num.2.

Teſtis qui aliàs fuit inimicus, & hodie eſt reconciliatus poteſt à teſtimonio repelli, Abb.in cap.cum oportet col.3. de accuſat. Marant. in 3.part.6. part. princ. in verſ.& quandoque appellat. num.64. Iaſ. in §. in bonæfidei num. 31. inſtit. de act. Bald. in l. præſcriptione C. ſi contra ius,vel vtilit.pub. vide Add. ad Bart. in l. filiusfamilias ff. de donat.contrarium tenent Bart. & alij in l.3.§.fin.ff.de adimend.legat. & propterea eſt deſtinguendũ an ſit de recenti reconciliatus,vel non, Innoc. in cap. cum oporteat num.6.de accuſat.Farinac.tit.de accuſat.num.42.

Teſtis pauper quando repellatur à teſtimonio, vide, & deſtingue, vt per Farinac. tit. de accuſat.nu.50. poſt Natt.conſ.66.num.5.

Teſtis non interrogatus de cauſa ſciẽtiæ iuxta interrogationem non probat, Gomez.ſup.regul. triẽnal. quæſt.28.in epilogo caſuum negligentiæ caſ.161.

Teſtis aliàs minus idoneus, quando aliunde veritas haberi non poteſt admittitur, Alex.conſ.77.lib.7.

Teſtium conditio tunc inſpici debet cum in iudicio examinantur, vt tunc temporis habiles ſint, vt probatur in l.quoniam liberi C.de teſtibus, & in l.3. §.duæ ff.de carb. edic.l.3.§.l. Iulia ff.de teſtib.

Limitatur primo,vt non procedat ſi fuiſſent habiles tempore celebrati actus, deinde inhabiles redderentur, l.ad teſtium §.1.ff.de teſtam. & ſi ſua culpa id euenerit, vt hic Nonius.

Secundo limitatur,vt non habeat locum quando teſtes ſunt adhibiti ad ſolemnitatem actus,licet non reperiantur habiles tempore depoſitionis, d.l.ad teſtium §. 1. ff.de teſtam.& de communi teſtatur Iaſ. in l.1.col.pen.

Limitatur tertio, quando eſſent rogati à partibus; tunc enim licet inhabiles ſint, tamen cenſentur à partibus approbati,gloſſ.ſing.in §. & licet in verb.ſupplicijs Auth.de teſtib. facit tex.in l.ſi quis teſtibus C. de teſtibus, quod intelligitur ſi partes ſciebant, ſecus ſi ignorabãt, & ita tenent Corn. & Iaſ.in l.1.C. de teſtib.

Limitatur quarto vt non procedat quoties teſtis eſſet deſcriptus, vel ſe ſubſcripſiſſet in publico, vel priuato inſtrumento,quia licet tẽpore depoſitionis ſit inhabilis, ſi tamen tempore deſcriptionis, vel ſubſcriptionis habilis reputabatur, admittitur eius teſtimonium, ita ait Bald. in d. l. 1. C. de teſtib. col.1. in princ.in verb. poteſt etiã & eiuſd.l.1.tex.facit etiam l.ad teſtium §.1.ff.de teſtament.

53 Teſtis vnicus, & ſingularis omni exceptione maior, facit indicium ſufficiens ad torturam, gloſſ. in l. maritus in verb.à quæſtionibus, & ibi Bart. ff.de quæſt.Iaſ.in repet.l. admonendi ſub num.178.ff.de iure iur. & declarat quis ſit teſtis omni exceptione maior, per gloſſ. in §. itẽ verborũ inſtit.de inutilib ſtip.

Teſtis deponens ad ſui exonerationem non probat, Rip. reſponſ. 2. de ſentent. & excommunic. num. 7. vbi plura circa teſtes.

Teſtis non debet interrogari niſi de his, quæ percepit ſenſu corporeo, ita Salycet. quem refert Alex. in l. 1. num. 15. ff. ſi cert. petat. quod enunciatum, ita Alex. putat declarandum: quod verum ſit dictum Salyc. quando teſtis antequam interrogetur de eo quod in mentem ſuam non cadit, reddit rationem dicti ſui per ſenſum corporis, adeò quòd appareat qualiter intelligatur id de quo interrogatur, & tunc verum eſt dictum Salyc. ſed ſi non dum declaraſſet benè poteſt interrogari, & poteſt reſpondere per verba ſignificantia ſenſum corporeum, quod ſi reſpondeat neſcire manifeſtè apparet non intelligere id ſuper quo depoſuit, & ideo poteſt interrogari quid ſit publica vox, & fama, & quid notorium, Bald. & Angel. inibi.

Teſtis debet prius deponere ſuper interrogatorijs, quàm ſuper articulis parte proteſtante, Gonzal. ſuper reg. 8. poſt gloſſ. 9. tit. de nullit. numer. 80.

Teſtis poteſt declarare ſuum dictũ ad petitionẽ partis, vel Iudicis, Bart. in l. repeti, gloſſ. & Ang. in Auth. de teſtib. §. quia vero Card. in Clem. teſtibus de teſtib, nec cogitur denuò iurare, Bald. in Auth. hodie C. de iuram. calum. Bart. & DD. in l. hæredes palàm ff. de teſtam.

Teſtis poteſt precibus induci ad deponẽdum, Abb. in cap. 1. de teſtib. Dec. conſ. 188. ſub num. 4.

Teſtis dubius, & incertus, qui non poteſt applicare animum magis ad vnum, quàm ad aliud de quo fuit interrogatus poteſt reſpondere per verbum dubito, notat gloſſ. in l. 2. §. qui obſeruari in verbo extimat C. de iurament. calumn.

Teſtis de auditu licet faciat præſumptionem, non tamen talem quod transferat onus probandi in contrarium, Benint. deciſ. 67. nu. 8.

Teſtis deponens extra articulum, an valeat ſuum dictum, & an poſſit examinari, vide Bart. in l. ſi duo §. itẽ Iulianus ff. de iureiurand. gloſſ. in cap. cum olim Abbas extr. de offic. delegat. Surd. deciſ. 16.

Teſtis deponens de valore, quia non percipitur ſenſu corporis, debet reddere cauſæ rationem, etiam nõ interrogatus, Bald. in l. fin. C. de iur. domin. impetr.

Teſtibus qui deponunt ſe aliquem dominũ fundi vidiſſe, nõ creditur, Bart. in l. 1. ff. ſi cert. petat. nu. 27. Hoc dictum procedit, & locum habet in dominio in ſpecie, ſecus in genere, & ſic intelligatur dictum, Bart. in d. l. 1. nu. 15. ita conciliat Dec. ibi num. 66. & vide Bald. in l. conuenticula num. 7. C. de Epiſc. & Cleric.

Teſtis ſingularis in delictis probat, nec ſingularitas vitiat, notat Euerard. in ſua cent. in præamb. num. 9. vbi multa adducit Dec. conſ. 56 & inibi Add.

Teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua, magis creditur, quàm ſuper negatiua: declara vt procedat in negatiua mera, nõ autem reſtricta ad locum, & tempus, ac quando negatiua probaretur per factum quod ſonat in affirmatum, Add. ad Alex. conſ. 147. in fin.

Teſtis arbiter quando eſſe poſſit, vide Capell. Tholoſ. quæſt. 142.

Teſtibus deponẽtibus præſumptiuè, in defectum probationis, non defertur iuramentum, Dec. num. 66. & DD. in l. 1. ff. ſi cert. petat.

Teſtis deponens per verba, iudicio meo, non probat, Crauett. conſ. 6. num. 123.

Teſtis

Teſtis minus probans in dicto,& efficacius in ratione, ſemper ratio attenditur, Bald.in l. conuenticula num.6. C.de Epiſc. & Cler. notat. in l. ſolam C. de teſtib. & in l. ſi is qui animo ff.de acquir.poſſeſſ.

Teſtis deponens numquam probat vbicunque oppoſitum eius quod deponit poteſt ſtare cum veritate cauſæ, per quam teſtis fundat dictum ſuum, Bal.in l. conuenticula num.7.C.de Epiſc.& Cleric.

Teſtis dictum,& depoſitio recipit intelligentiã ab articulis;Grat.conſ. 41.lib.2.

Teſtis qui deponit de aliqua re,& affert rationem,quia eſt vicinus,an probet,vide Bart.in l.1.num.14.& ibi Alex.nu.16.Bald.col.4. Iaſ.nu. 14. Dec.nu.57.ff.ſi cert.petat. Bal. quem omninò videas in l.conuenticula C.de Epiſc.& Cler.nu.7.

Teſtis vbi agitur de eius commodo debet in depoſitione addicere, quòd non intendit ex ſua depoſitione commodum reportare,Lamberteng.de contract. gloſſ. 10. nu. 20.& gloſſ.12.num.14.

Teſtes ſingulares non faciunt deferre iuramentum ſuppletorium,Bal. in l.de quibus ff.de legib.

Limitatur vt non procedat in ſingularitate quæ tendit ad eundem finem per diuerſa media,Bald.in cap.1.de controu.inſtit. ſequitur Felyn. in cap. conditio de fide inſtrument.num.85.in fin. Marant. in repet.l. is poteſt ff. de acquir. hæred.

Teſtes ſingulares admittũtur ad probandum quid in genere,Lambert. de contract. gloſſ. 12. num. 17. & ſeq.

Teſtes ſingulares ſufficiunt ad probandum animum, Caſtrenſ.conſil. 395.col.3. vol.2. Crauett.conſ.73. num.33. Surd.conſil.82. num. 37. lib.1.

Teſtis non eſt idoneus venditor in cauſa rei venditæ, niſi ſit ſuper finibus,Capell.Tholoſ.quæſt.94.

Teſtes domeſtici admittuntur ſuper ijs quæ domi fiunt, l. conſenſu C. de repud.& an differant à teſtimonio filiorum, latè Vinc.de Franch. in deciſ.538. omninò videndus.

Teſtis vnicus facit ſemiplenam probationem,gloſſ.in l.admonendi ff. de iureiurand.& gloſſ. in l. in bonæfidei C.de iureiuran. & ibi DD. Quod limitatur vt non procedat ſi ſit conſanguineus, vt per Iaſ.in d.l.admonendi num.179. vbi plura allegat, idque ſublimatur ſecũdùm Angelum, quẽ idẽ Iaſ. refert n.180. nõ habere locum ſi ſit conſanguineus ex linea tranſuerſali, benè ſi ex aſcendenti, vide Rip. nu.178.Alex.conſ.148.lib.5.Marſil.ſingul.133.

Secundo non procedit ſi eſſet bonæ conditionis,& famæ, vt ibi per eund. Iaſ. vbi plures affert limitationes,& ideo videas.

Teſtes contra Epiſcopum quamuis debeant eſſe bonæ opinionis, fallit tamen vbi ſunt familiares Epiſcopi, quoniam tunc etiam viles admittuntur,gloſſ.in cap.nulli Epiſcoporum extr.de accuſat.

Teſtes examinati in genere in prima inſtantia, non poſſunt examinari in cauſa appellationis ſuper liquidatione, Benintend.deciſ.3.

Teſtibus pluribus defectibus laborãtibus, ac ſuſpectis, non adhibetur fides, cap. veniens extr. de teſtib. cap.1.& ibi Dec.nu.19.de probat. Hoc pronunciatum limitatur, in d. cap.veniens num.12. per Felyn. & in cap. tertio loco num. 3. verſ. in textu ibi fratres extr. de probat.non habere locum quando veritas aliter nec actu, nec potentia haberi poſſet, quia tunc ſtatur dicto teſtium, aliàs inhabilium, quæ

impotẽtia debet articulari, & probari, per Carer. in pract. criminal. pag. 125. Benintend. deciſ. 53. nu. 9. & de hoc non eſt ſtandum dicto ipſius teſtis, Alex. conſ. 64. lib. 1. Hyer. Grach. in conſilio de ſindicatu num. 84. & ſeq.

Teſti non iurato nõ datur fides, Alex. in l. milites col. 2. C. de teſtam. milit. Matheſ. not. 38. vbi notat, quod in cauſis ſummarijs, nec etiam Papa poſſet diſpẽſare, quòd credatur teſti non iurato, vt eſt ſingularis deciſio Auguſt. Anchonitan. in tra. de poteſtate Eccleſię queſt. 55. art. vlt. quam pro incognita refert Fely. in cap. conſtitutus col. 9. fall. 2. extr. de reſcript. vide Dec. conſ. 691. in fine.

Teſtes ſunt reducendi ad concordiã, etiam vt probent, cap. 2. extr. de teſtib. Cæſ. de Graſſ. dec. 5. de ſpõſal. num. 23.

Teſtes variantes circa quantitatem, ſi taxatiuè deponunt, dicuntur contrarij, & non admittuntur, Alex. in l. rogaſti §. ſi tibi, & ibi Iaſ. ff. ſi cert. petat. Alex. conſ. 64. Veg. conſ. 9. num. 13.

Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes, Alex. conſ. 146. num. 20. lib. 5. Cæſ. de Graſſ. dec. 21. num. 4. Burſat. conſ. 437. num. 22.

Teſtes interrogati de facto aliquo habente cauſam manentem, non momentaneam, ſi dixerint ſe neſcire, poterunt iterum interrogari, & dicere ſe ſcire, nec per hoc dicuntur contrarij, ſi hoc diuerſis temporibus aſſererent, nam vbi factum habet cauſam continuam, & non momentaneam, quis ex diuerſitate temporis poterit ſcire, quod aliquando ignorauit, ita notat Abb. in cap. cum cauſa num. 2. extr. de teſtib.

Teſtis qui ſe ſubſcripſit vti præſens alicui actui, non poteſt poſtea dicere ſe ſubſcripſiſſe alio loco, & tempore, Capic. deciſ. 192.

Teſtes poſt concluſionem in cauſa recipi non poſſunt per diſpoſitionem Regiæ pragmat. 14. de ordin. Iudic. quæ eſt conformis cum iuris communis diſpoſitione, vt not. in cap. cum clamor, & in cap. cum veniſſent extr. de teſt. Scribent. in cap. paſtoralis extr. de cauſ. poſſeſſ. tamen hoc non habet locum in teſtibus nobilibus, & legaliſſimis, quia in eis nõ cadit ſuſpitio ſubornationis, Spec. in tit. de inſtr. edi. §. fin. verſic. ſed pone &c. quem refert, & ſequitur Alex. in auth. iubemus col. 3. in princ. C. de Iudic.

Teſtis deponens ſuper alio articulo, quàm iurauerit, non probat, gloſſ. in cap. cum olim Abbas de offic. delegat. & ideo bonum conſilium eſt quod iuret ſuper tota cauſa, Surd. deciſ. 16.

Teſtis ſi in aliquo depoſuerit falſum facit vacillare totum dictum, Bellam. dec. 47. Surd. dec. 16. & conſ. 61. num. 35. lib. 1.

Teſtis approbatus à partibus dicitur omni exceptione maior, Rot. dec. 467. par. 1.

Teſtis vnus ſi interrogatus de valore rei dicat, valet centum, & nõ plus, & duo alij dicant, valet ducentum ſtatur dicto duorum, gloſſ. in l. diẽ §. ſi plures in verb. conſenſerunt ff. de recept. arbit.

Teſtis vnicus facit plenam probationem vbi de facto proprio ad vtilitatem tertij deponit, Paul. Caſtrẽſ. in l. quicunque C. de ſeru. fugit. & ibi gloſſ. Dec. conſ. 56. num. 4. & in conſil. 650. numer. 9. vbi contrarium aſſerit teneri ab Alex. in l. 2. §. 1. ff. ſi ex noxal. cauſ. agat. & idem Alex. conſ. 142. nu. 13. lib. 6. Add. ad Afflict. deciſ. 369. vide Iaſ. in l. cunctos populos nu. 65. C. de ſumma Trinit. & fid. cathol. Menoch.

de

de arbitr.Iudic.cap.99. lib.2. Benint. deciſ.63. & quod faciat plus quàm ſemiplenam probationem, Aym.conſ.178. Benint.d.dec.63. & eſt indubitatum contra inducentem, & producentem eius dictum abſque contradictione, Marant.in ſua prax. in 6. par. act.13. num.12. Maſcard.de probat. concluſ.1235.num.29. Farinac.quæſt. crim.63.num.243. vbi de communi,vel quando fuiſſet corruptus,nè deponeret contra eum pro quo depoſuit, Add. ad conſ. Caſtrenſ. 352.lib.2.vel concurrentibus alijs adminiculis, Soccin.iun. conſ.62. num.6.lib.1. Verall.dec.271.par. 3. Benint.deciſ.63. Cæſ. de Graſſ. deciſ.3.de probat.num.6.

Teſtes omni exceptione maiores dicuntur qui nulla legis exceptione repelli poſſunt,gloſſ.parua in verbo maiores in cap. 1. extr. de conſanguin. & affinitat. & gloſſ.inſtit. de inutil.ſtipul.§.item verborum obligatio, quas refert D. Ioan.de Arnon. comment.34. fol.mihi 84.

Teſtis in teſtamento eſſe non poteſt, qui ob carmen famoſum damnatur,vt inteſtabilis ſit, tex.in l.cum l.& ibi gloſſ. ff.de teſtam. l.is cui §. ſi quis ff.eod.

Amplia in filio familias qui non poteſt eſſe teſtis in teſtamento patris,l.qui teſtamento §. quæcũque eod. tit. nec furioſus dum furor eũ tenet,vt per gloſſ. in d.l.qui teſtamento, & dixi ſupra in verbo qui verſ.qui non habet.

Teſtes mortui inter alios examinati ſemiplenè probant,Surd.dec.103.

Teſtes examinati vltra tertiam dilationem ſine ſolemnitate,valent, niſi fuerit appellatũ, Capell. Tholoſ.quæſt.200.

Teſtium depoſitiones vt valeant neceſſaria eſt citatio partis ad videndum illos iurare, Felyn.in cap.in nomine domini in fin. extr. de teſtib. & non creditur Notario, nec Iudici aſſerentibus teſtes formaliter iuraſſe, Abb.in d.cap.in nomine domini num.12.de teſtib.

Teſtis vnicus ſufficit ad obtinẽdum mandatum de manutenẽdo, dummodo rectè de poſſeſſione deponat Benint.dec.62. Surd.conſ.73. nu. 1.Purpur.conſ.46.num.2.Gabriel. de teſtib. concl. 1.nu.22.Dec.conſ. 663.quia ſufficiunt indicia in tali iudicio,Borgnin.dec.19.nu.4.p.2. Declara vt procedat in teſte omni exceptione maiore, Benint. d. deciſ.62.num.14.

Teſtis vnicus omni exceptione maior ſufficit ad probandum, ſeù interpretandum quemadmodũ verba à contrahentibus fuerit intellecta, Mant.de ambig.conuen.lib. 2.tit.8.num.13.

Teſtis qui dicit ſe vidiſſe Titium locare, & fructus colligere, ac alia facere quæ domini faciunt, probat poſſeſſionem, Bart.in l.2.C.de acquir.poſſeſſ.

Teſtes examinati in quarta dilatione ſine ſolemnitate legali, non valent,parte contradicente, Capell. Tholoſ.quæſt.116.

Teſtes examinati generaliter ſuper bona fama, non tollunt indicia ſpecialia ſuper homicidio contra reum habita, Innoc.in cap.auditis de præſcript. Bald. in l. ſiue poſſidetis col.2. C.de prob. Alex conſ. 77. incipit in cauſa accuſationis in princ,col.2.lib.1. Ludouic.Roman.conſ.167.

Teſtes examinati poſt terminũ præfixum,de conſenſu partis,& cum illius interrogatorijs,dicuntur validè examinati, Crauett.conſ.65. nu.2. Lancellot.de attent. appell. pend.limit.42.n.13.Innoc.in cap. cum cauſam verſ.nam quamquam extr.de teſtib. Fely.in cap.de cauſis num.6.de offic.delegat. Iaſ.in l. 1.num.16. ff.de ferijs Peregr.dec 183.

183.lib.2. Put. deciſ.301. incipit de mēſe Aprilis lib.3.Capell.Thol. quæſt. 116.& ſi omiſit dare interrogatoria in tempore nō reſtituitur in integrum, deciſ.Put.24.lib. 3.DD.in l.& cum minores C.ſi aduerſ.rem iud.vide etiam ſupra in verb.poſt num.23.

Teſtes qui iurarunt in termino probatorio, ſi poſt terminum examinentur non probant, intelligendo de termino dato à lege, ſecus ſi à Iudice, Benint.deciſ.11.

Teſtes deponentes ſe vidiſſe aliquid de nocte abſque lumine, non probant, latè per Iaſ. in l.non minorē C.de tranſaction.

Limita ſi aſſererent ſe cognouiſſe delinquentē per vocem, quia tunc faciunt indicium ad torturam, Bald. in l. ſi non ſpeciali in prim. verb. C.de teſtam. Viu.deciſ.169. quem refert D.Ricc.collect.133.

Teſtes licet non citati, ſi tamen ſunt requiſiti à parte, probant, nec dicuntur vltro ſe ingerere, Capell. Tholoſ.quæſt.385.

Teſtis examinatus corā Arbitro, non probat in iudicio ordinario, l.fin. C.de teſtib. niſi ſit mortuus, deciſ. Peruſ.2.nu.40.par.1.Cæſ.de Graff. deciſ.11.de probat.

Teſtes examinati ſuper poſſeſſorio non faciunt fidem in petitorio, quando Iudex non habet iuriſdictionem, niſi ſuper petitorio, Rot. deciſ.35.par.2.diuerſ.

Teſtis nulliter examinatus, debet iterum reexaminari, Fely. in cap. litteris de offic.delegat. nu.1. Put. deciſ.427.

Teſtis qui deponit vnum in interrogatorijs,& aliud in articulis, attenditur dictum ſuper interrogatorijs Rot. coram Pamphilio die 14. Iunij 1585.

Teſtes non publicati non faciunt ſemiplenam probationem, Add. ad Abb. in cap. 1. extr. de ordin. cognit.num.9.Crauett.conſ.134.nu. 48. & an ſententia ſit nulla, non publicatis teſtibus parte petente, vide per Felyn.in cap.cum l. & A. de re iudic.num.1.& ſeq.

Teſtes repentinè, & celeriter reſpō. dentes, antequam articulus totus legatur, præſumuntur falſum dicere, Roman.ſing.445.incipit, an ille qui celeriter.

Teſtes non debent interrogari vltra materias articulatas, l.ſi quis libertatem vbi gloſſ. & Bart. ff.de petit. hæredit.

Teſtes deſcripti in inſtrumento præſumuntur rogati, præterquam in aliquibus caſibus, Capell. Tholoſ. quæſt.183.

Teſtis nulliter examinatus, ſi repetitus referat ſe ad primum examen, eius depoſitio valet, quamuis relatum ſit nullum, Bart.in l.eos ff. ad leg. Cornel. de falſ. Gomez. tract. vltim. volunt. titul.12.num.23.in fin.

Teſtis varius, vel vacillans torque-
54 tur,& punitur ex officio, vt C.de teſtib.l.nulli, & per And.de Iſern. in Conſtitut. Regni ſi damna Clādeſtina in 7. col. circa princ. necnon per Innoc.& alios in cap.cum in contemplatione de reg.iur.Bal. in l.milites C.de quæſt. & in l.3. C. de adult.Angel.in conſ.275. cuius eſt initium, quędam Domina Margarita:& ideo ne teſtis vacillet, & ne contrarium aſſerat eius, quod primo dixerit, aduerte, vt quando ſemel depoſuit, & iterum ſuper eodem facto, & eiſdem capitulis producitur dicat,& deponat, prout aliàs dixit,& ſe referat ad illud; nam talis depoſitio admiſſa per Iudicem idem operatur, ac ſi expreſſè, & ſpecificè depoſuiſſet quod in prima depoſitione, l.qui liberis §. qui teſtamentum, ff. de bonor. poſſeſſ.ſec. tabul. l. tribunus §.1.l. quærebatur ff.de teſtament.milit.

Bart.

Bart.in l. eos C. de falſ. & ita conſuluit D.Ioan.de Arnon.commēt. 161.fol.mihi 113.

Teſtes coguntur deponere,etiam tēpore feriarum, dum tamen ſint ad vtilitatem hominum,Theſaur.deciſ.39.num.2.

Teſtes qui nō conueniunt in ſumma, & quātitate, tunc tenenda eſt media via, Caputaq.deciſ.299.par.2. ſed ſi ex multis duo teſtes concordarent,tunc illa ſumma in qua ipſi conuenirent eſſet tenenda, Salyc. in l.hac ædictali §. his illud C.de ſecund.nupt. Rot.coram Seraphino in Armin. Caſtrorum 15.Decembris 1595.

Teſtis mortuus, quamuis abſque iuramēto depoſuerit, videlicet metu monitorialium, eius depoſitio valet, Lambert.de contract. gloſſ. 11.num.20.

Teſtes de Vniuerſitate ſunt idonei teſtes pro Vniuerſitate, quando commodum non venit diſtribuēdum inter eos,vti ſingulos, Angel. in l.huius ſtudij ff. de iuſtit. & iur. nu.5. Surd.deciſ.238.

Teſtes ad probandum tenorem ſcripturæ deperditæ,debent eſſe periti, & deponere de die,loco, & qualitate ſcripturæ,Surd.cōſ.144.lib.1.

Teſtes inuiti trahi poſſunt ab eorum loco ad examen, Theſaur.dec.39. num.3.Benint.deciſ.74.

Teſtes ad deponendum ſuper obiectibus oppoſitis contra teſtes, non compelluntur ſe examinare, Capell.Tholoſ.q.413.contrarium tamen tenent inibi Add.vbi vide.

Teſtium falſorum lingua eſt perforāda,gloſſ.in l.omninò C.de delator. & teſtis falſum deponens coram aliquo Iudice non ſuo,efficitur de foro,ſeù ſubditus illius Iudicis cuius aures fuerint offenſæ, l.nullum C.de teſtib.

Limita in Clerico, Afflict. deciſ. 230.& etiam è contra quando laicus depoſuiſſet falſum coram Iudice Eccleſiaſtico, Iudex tamen ſecularis præueniſſet D. Ricc. collect.243. par.2. Afflict.deciſ.219. & aliàs limitationes videas per eundem D.Ricc.in d.collect. Vincent,de Franch. deciſ.722.num.8. & nu. 4. quod qui deponit falſum coram Iudicibus ciuilibus M.C.V. punitur per Iudices criminales ipſius M.C.

Teſtis ſemel de falſo condemnatus repellitur à teſtimonio, & ſi fuerit reſtitutus, debet inſpici, Alex.cōſ. 147.lib.7.num.11.

Teſtis qui dicit aliquid fuiſſe factum in domo, reducitur ad cōcordiam cū alio qui dicit fuiſſe factū iuxta domum, Iaſ.conſ.122. in fin.lib.1.

Teſtis qui ſe bis in eadem cauſa examinauit, redditur ſuſpectus, Borgnin.deciſ.19.num.24.

Teſtis qui dicit aliquid ſe audiuiſſe debet dicere in quibus, Mant.deciſ.162.

Teſtium dicta ſunt potius adiuuanda,quàm cauillanda,& nominatio teſtis inducit approbationem, Seraphin.deciſ.241.

Teſtis qui non deponit perfectè de tota voluntate, & de omnibus diſpoſitis à teſtatore,non probat etiā & de quibus deponit,Bald.in l.cū antiquitas nu.5.C.de teſtam.Surd. conſ.432. num.24. & poſt publicationem non poteſt repeti pro declaratione ſui dicti,Alex.conſ.85. num.3.lib.7.

Teſtis eſſe poteſt creditor ad fauorē ſui debitoris, quia dicitur tractari de eius intereſſe in conſequentiā, Lambert.de contract.glo.10.n.14.

Teſtes. Monachi,& Religioſi an eſſe poſſint, vide ſupra in verbo frater num.34.

Teſtes legitimi an ſint birruarij,vide ſupra in verbo Birruarij.

Teſtes poſt didicita teſtificata an pduci poſsint,vide infra in verbo poſt.

poſt, & quid in inſtrumentis ibid. num.23.& quod didicita teſtificata præſumuntur quando pars habuit atteſtationes apertas, Crauet. conſ.134.

Textus.

Textus dubius debet declarari per rubricã, gl.notabil.in l.vnica C.ne liceat in vna, eademq; cauſa tert. prouocar.& ibi notat Bald.nu.7.

Titulus.

Titulus acquiſitionis quot modis intelligatur, vide remiſſiuè per Neguſant. de pign. par. 2. membr. 3. num.61.

Tituli multiplicatio in beneficialibus poteſt fieri ad cautelam, Fely. in cap.in noſtra de reſcript. nu.2.

Titulus putatiuus non debet procedere ab eo qui illum verè, & iuſtè dare poteſt, alioquin non eſt titulus putatiuus, Caputaq.deciſ.361. num.4. par. 2. vide Innoc. in cap. cura paſtoralis eſt, de iure patron. & titulus putatiuus non ſuffragatur, quando ex inſpectione apparet eſſe infectum, Caputaq.deciſ. 304.par.3.Vinc.de Franch.in cap. fin.de reſtit.ſpoliat.in 6.num.6.

Titulus præſumitur ex curſu longi tẽporis, Rot.deciſ.534.par.1. licet non præſumatur ſubſtantia tituli.

Tortura.

Tortura elidit indicia, Vincent.de Franch.deciſ.577.num.3.

Limita in valde indiciato, quia vrgentibus grauiſſimis indicijs, etiã bis reo torto eum condemnare pœna extraordinaria tolerabili, ſeruatur per Sacrum Conſilium, vt teſtatur idem Vinc.de Franch.in deciſ.538.num.17.

Tortura vide ſupra in verbo appellatio, verſ. appellans à tormentis, & verſ.appellari in verb.nobiles, in verbo indicia, & in verbo plures, verſ.plures ſi in rixa, in verb.ſocius verſ.ſocij criminis, in verb.res verſ. res furata, & in verbo teſtes n.53. & 54.

Ad torturam per quę indicia deueniri poſſit, Viu.in deciſ.282.Miſyng. cent.6.obſeru.93. & præſertim cõtra furem, Ant.Fab.in deciſ.4.tit. de quæſt. & quòd ſanguis profluẽs è vulneribus occiſi, aſtante inquiſito, faciat indicium ad torturam, Theſ.deciſ.173. & num mendaciũ affirmatiuè ſi ſit in ſubſtantialibus Cacher.deciſ.79.

Amplia primo in dicto mulieris ſtupratæ contra nominatum ſtuprantem, quia facit indicium ad torturam, Viu.deciſ.249. & in dicto pueri ſtuprati, Peguer.dec.71. ſed hoc intellige in duobus caſibus tantùm: primo quando conſtat de delicto, videlicet de fractura ex recenti, & vnica vice ſecuta, alioquin reiterata argueret vitium patientis: ſecundo quando concludenter conſtaret de vi, & metu puero illato, & tunc non requiritur vt conſtet de fractura, ita declarat Dom. Ricc. collect. 133. & allegat Triuiſan. in deciſ. 14. par.2.

Secundo amplia in fuga delinquẽtis, Miſyn.cent.6.obſeru.98.& in inimicitia, ſi ſit grauis, Ant.Fab.in deciſ.11.tit.de quæſt.

Amplia tertio in teſte deponente ſe cognouiſſe delinquentem de nocte ad vocem, vt dixi ſupra in verbo teſtes verſ. teſtes deponentes ſe vidiſſe, Viu. in deciſ.169.& quid in teſtibus ſingularibus, vide ſupra in verbo teſtes verſic.1.Viu. deciſ.220.& quid in ſocio, vide in verbo ſocius verſ.ſocij criminis,& limita vt ibi.

Limita etiam primo, quòd fama non faciat indicium ad torturam, Ant.Faber.in dec.20.de quęſt.Cõtrarium verò tenet Grãmat. deciſ. 34. quãdo fama eſt vehemẽs, quod relinquitur arbitrio Iudicis, Bald. conſ.131.2.vol.

Secundo limita in aſſertione vulnerati

nerat i, licet ſecus ad inquirẽdum, idem Faber. in deciſ.29. d. tit. de quæſt.

Et qualia indicia eſſe debeant ad hoc, vt ex illis quis condemnetur, Viu.in deciſ.533.

Torqueri poteſt is qui repertus eſt penes ſe habere inſtrumenta, cum quibus falſa moneta cudi poteſt, vt dicit Marſil. in l.qui falsã nu.105. col.antepen.verſ.modo expeditis, ff.ad l.Cornel.de falſ.quem refert, & ſequitur Vinc. de Franch.deciſ. 440.in princ.

Tranſactio.

Tranſactio annullatur, conſtito de errore, qui tamen debet eſſe euidens,& circa cauſam finalem, Seraphin.deciſ.275.& deciſ.3.

Tranſactio, & ſententia ſunt ſtricti iuris, vt traditur in l. 1. C.ſi plur. vna ſentent. fue. cond.& ibi Paul. Caſtr.col.2.verſ.videbatur autem, & idem probatur in l. diui fratres, verſ.nec enim ff.de lib.cauſ.& in l. ſi à te ff. de except. rei iud. notat Bart.in l.ſi expreſſim col.2. verſic. mihi videtur ff.de appellat. & ibi Imol.col.2. verſ.ſi autem nullam, & ideo tranſactio,& ſententia nõ extenduntur ad perſonas, nec ad res in eis non expreſſas, quia nec pactum, nec tranſactio à quibusdã facta alijs nocet, ff. de pactis, l. ſi vnus in princ.& tex.in l.debitorũ, & in l.filius C.eod.tit.nec pactum, nec plebeyorum conſuetudo nobilibus nocet, vt in §. plebiſcitũ, & illic Bart. col. 1. poſt princ. inſtit.de iure natur. gent. & ciuil. & Bapt.Seuer.in l.omnes populi col. 36.verſ.quàm deciſionem ff. de iuſtit.& iur. verum & cõpromiſſum, niſi compromittentibus non præiudicat ex tex. in l. non diſtinguemus §. de officio ff.de arbitr. & adnotat in terminis Specul.in tit.de arbitr. §. reſtat videre ſuper quibus col. fin. verſic. vaſſallus poteſt cõpromittere,& in tit.de inſtrum. edi. §. poſtquam col.2.verſ.ſi autẽ non contineatur in fin. vbi ait, quod inſtrumentum non præiudicat, niſi eis ſolùm, inter quos fit,& idem traditur per DD. in cap. fin. de fid.inſtrument. & in l.admonẽdi ff.de iureiurand. maximè Bart. col.7. verſ. item quæro quid ſi inſtrumentum publicum, & alibi ſæpè per Modernos.

Tranſactio iure diruitur, ac ſi confecta non fuiſſet, cùm læſus quis in ea enormiſſimè fuerit,non tantùm vltra dimidiam,ſed in toto,& non tantùm in toto,ſuper quo controuerſia erat,ſed in his,ſuper quibus contentio non erat, ex tex.notab. in l. eleganter ff.de cond.indebit. vbi gloſſ. & DD.cum alijs, de quibus meminit Hieronym.Gratian. in conſ.88.nu.8. vbi etiam ad hoc citat Bart.in l.ſub prætexto C.de tranſact.ait &,eius opinionem eſſe communiter receptam ſecundùm Curt.iun. in eadem l.ſub prætextu refertque hoc latè Marc. Salon. de Pac.in conſ.19.per totum,& an in ea ceſſet remedium l. 2. Vinc.de Franch.deciſ.159.num.7.

Tranſmiſſio, & Tranſmitti.

Tranſmiſſio ſit ex coniecturata mente teſtatoris, Rot.deciſ.782.par.1. diuerſ.

Tranſmiſſio hæreditatis patris, quæ fit ex potentia ſuitatis, tranſmittit hęreditatem tanquam adeundam, non tanquam aditam, text. in l.1. C. de his qui ante apert. tabul.& priuilegium conceſſum filijs de tranſmittenda hæreditate nõ adita,eſt conceſſum in portione hęreditatis ſibi debitæ, d. l. 1. latè Vincent. de Franch.dec.32.nu.1. & 2.

Tranſmiſſio vt fiat,ſufficit ſemel eſſe ius conſtitutũ,l.videamus ff. quod met. cauſ. hanc opinionem ſequitur

P

tur Alex. qui eam comprobat optimis medijs in conſ. 20. viſo proceſſu vol. 1. & Dec. qui eam dicit communem conſ.331. pro reſolutione, penult. colum. verſ. venio ad ſecundum.

Amplia etiam procedere in fœmina, quia cùm ius fuerit patri fœminæ quæſitum, illud tranſmittit etiã in hæredem fœminam, l. cum antiquioribus C. de iur. delib. l. 1. C. de his qui ante apert. tabul. quia hæreditas eſt ſucceſſio in vniuerſum ius, l. nihil aliud ff. de verb. ſignif. & tenet Cyn. in l. 1. C. de adulter. in fin. quando pater præmortuus eſt, ſuperſtite filio, qui filius poſtea moritur, hæreditate nõ adita, quod excludatur ſoror per neptem, & neptis in totum admittatur. ita teſtatur Vincent. de Franch. deciſ. 32. num. 5. & inibi quod ipſo referente, Sacrum Conſilium tenuit, & iudicauit pro opinione Cyni contra Salycetum, etiam in hæreditate matris.

Tranſmittitur ad hæredes lucrum debitum ex diſpoſitione legis, Crauett. conſ. 185.

Tranſumptum.

Tranſumptum, parte non citata, probat quando eſt tranſumptum ab habente licentiam, Verall. deciſ. 351. par. 2.

Trebellianica.

Trebellianica à teſtatore expreſsè prohiberi poteſt, etiam liberis primi gradus inſtitutis, quia pater nõ tenetur relinquere filijs, niſi debitũ bonorũ ſubſidium, latè Vinc. de Franch. dec. 11. quã refert in deciſ. 612. & allegat cõſulẽtes inter cõſilia Thobię Nonij cõſ. 90. in 2. dub.

Amplia vt etiam tacitè per verba æquipollentia trebellianica prohiberi poſſit, Ludouic. Molin. lib. 1. de Hiſpan. primog. cap. 17. verſ. ſecunda concluſio num. 15. qui dicit, hanc concluſionem eſſe veriſſimam, quia id quod ex coniecturis elicitur, dicitur expreſſum, l. licèt Imperator ff. de leg. 1. num. 16. verſ. difficultas tamen conſiſtit, & dicit Bald. Nouell. in repetit. l. ſi conſtante col. 2. verſ. & ſic num. 6. ff. ſolut. matr. per text. in d. l. licet Imperator, & l. ſi quis locuples ff. de manumiſſ. teſtam. quod id quod apparet per coniecturas, & legum præſumptiones, dicitur euidentiſſimè epparere: ſic & quamuis in teſtamento non adſit prohibitio expreſſa, nihilominus, quia fuit prohibita alienatio bonorum, cenſetur prohibita detractio Trebellianicæ, per text. in auth. ſed in ea C. ad l. falcid. Molin. vbi ſupra, & deciſum affirmat multoties Vincent. de Franch. d. deciſ. 612. in fin.

Trebellianica deducitur, habito reſpectu ad bona exiſtentia tempore reſtitutionis, Crauett. conſ. 16. vbi latè.

Trebellianica ceſſat vbicunque propter fauorem teſtatoris ceſſat falcidia, l. Marcellus §. quod autem vbi Bart. quem refert Bal. in l. filiũ quem habentem num. 31. C. famil. erciſcund.

Trebellianica cenſetur prohibita quando teſtator vſus eſt verbis generalibus circa reſtitutionem, Caſtrenſ. conſ. 28. lib. 2.

Trebellianica an poſſit eligi, & deduci ab hærede in vna re, vide Bald. in l. filium quem habentem nu. 28. C. fam. erciſcund. & limita vt inibi per eum.

Turbare.

Turbare quis aliquem in poſſeſſione rei dicitur, faciendo emanare banna, & ponendo cædulas pro ipſius locatione, quæ probatio eſt ſufficiens ad finem quod quis in iudicio turbationis obtineat, Afflict. qui allegat concordantes, & teſtatur

tur ſic fuiſſe deciſum in deciſ.394. Eccleſia S. Martini, & maximè quando in iudicio poſſeſſio controuertitur, Soc. pulchrè in conſil. 59. in fin. a lib. verb. 4. volum. quos refert Vincent. de Franch. deciſ. 163. num. 1.

Turbare quis dicitur eo ipſo quod quoquo modo ſe opponit, Alex. conſ. 54. lib. 5. in fin.

Tutela, & Tutor.

Tutela non poteſt probari per teſtes, ſed eſt neceſſaria ſcriptura, Surd. deciſ. 231.

Tutelæ officium neceſſarium eſt. Limita vt non procedat quando defertur fœminis, quia tunc eſt officium voluntarium, Bal. in Auth. Matri, & Auiæ C. quando mulier tut. offic. fung. poſſit.

Tutelam an poſſit exercere mater trãſiens ad ſecũda vota, vide ſupra in verb. mater verſ. mater tranſiẽs.

Tutor poteſt cõueniri pro redditione bonorum deſcriptorum in inuentario, ante redditam rationem, Benint. deciſ. 90. Soc. conſ. 24. lib. 1. Surd. deciſ. 184.

Tutor non tenetur de leuiſſima culpa, Aret. in §. ſuſpectus autem nu. 3. inſtit. de ſuſpect. tut.

Tutor accipitur quandoq; pro curatore, Rot. dec. 89. p. 2. diuerſ. n. 12.

Tutor poteſt remittere quærelam quando ſubeſt iuſta cauſa, ſcilicet vtilitas pupilli, Iacob. Butrig. in l. pactum curatoris C. de pactis, & hanc eſſe communem dicit Vinc. de Franch. deciſ. 535. num. 2. vbi quod requiritur decretum, quia remiſſio per tutorem ſemper fit cũ decreto, capta informatione ſi expedit, ad hoc, vt probetur, quod expediat pupillo, & aliter ſequeretur abſurdum, nam non conſtaret de iuſta, & vtili cauſa.

Tutor nõ tenetur dare pecunias pupillorum ad honeſtum lucrum, aliàs tenetur ad omnia damna, & intereſſe; & caſus contingens in illis pecunijs ſpectat ad ipſos pupillos, niſi tutor fuerit in culpa, Caualcan. in tract. de tut. nu. 113. & ſeq. vide deciſ. Vinc. de Franch. 16. num. 7.

Tutor non poteſt dari incertus, Gabriell. conſ. 25. num. 2. lib. 2.

Tutor non poteſt cedere bona pupillorum, ſine decreto Iudicis, Capel. Thol. q. 404. quod declara vt ibi.

Tutor in conſtitutione actoris debet exprimere cauſam, & huiuſmodi cõſtitutio fit duobus modis, Aret. in §. interdum inſtit. de curat.

Tutores plures vbi adſunt debẽt omnes citari, Grat. diſcept. foreſ. 194. & vnus ſine alio non adminiſtrat, Vinc. de Franch. deciſ. 281. nu. 2.

Tutor non poteſt conſtituere Procuratorem, ſed actorem, quæ conſtitutio valet etiam ante confectũ inuentariũ de conſuetudine, Put. deciſ. 287. lib. 1. Abb. conſ. 21. n. 8. quidquid dicat Gabr. cõſ. 25. lib. 2. Limita vt iſta differentia non admittatur de iure Canonico, Alber. in l. neque tutores C. de proc. Put. deciſ. 134. lib. 2.

Tutor nominatus à matre præfertur ceteris, Gabriell. conſil. 27. lib. 1. qui tamen debet confirmari, gloſſ. in l. 1. C. de patr. poteſt.

Tutor non poteſt alienare ſtabilia pupillorum, niſi vrgentibus creditoribus, & ſeruatis ſolemnitatibus, Thob. Non. conſ. 57.

Tutor qui ſe obtulit reddere rationẽ tutelæ, non tenetur vlterius illam reddere ſi fuerit recuſata, Cephal. conſ. 8. de quo dubitat Surd. deciſ. 184. num. 13.

Tutor repetit expenſas quas in cauſa iuſta, & probabili fecit Vinc. de Franch. deciſ. 394.

Tutor qui omiſit ſcribere creditum ſuum in inuentario, an illud amittat,

tat, eſt arbitrarium Iudici, Seraph. deciſ. 425.

Tutor non datur habenti tutorem, l. cũ iure C. qui petant tutor. l. licet C. in quib. caſib. tut. & de ratione vide Honded. conſ. 23. & 25. lib. 2.

Tutor, vel Curator, finita tutela, vel cura quam adminiſtrauit, conueniri debet in loco vbi adminiſtrauit, nõ ibi vbi domicilium habet, l. eum qui C. vbi de ratioci. tàm public. quàm priuat. ag. oport.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. V.

Vacatio.

Vacationem beneficij non inducit renunciatio expreſſa, niſi fiat in manibus Epiſcopi, vel ſuperioris, cap. niſi cum pridẽ, cap. admonet, cap. quod in dubijs de renunciat. vel tandem ex tacita renunciatione cum incompatibilis ſtatus aſſũptione, hocque etiam non habet locum, quia verè non aſſumitur ſtatus incompatibilis, nec voluntas aſſumendi quantum in ſe eſt, & proindè dimittendi beneficium ſufficit, ſicut nec renunciatio expreſſa non facta in legitimi Superioris manibus ſufficeret: & quod tunc vacat beneficium, ipſo iure, quando Clericus beneficiatus matrimonium contraxerit ignorãter nullum, & ſecus ſi ſcienter, Imol. in clem. gratiæ num. 25. de reſcript. Dec. conſil. 166. probant Add. ad Monac. in cap. 1. num. 15. & 16. de Cleric. coniug. Diaz in ſua pract. crim. Canon. cap. 81. quos refert D. Reg. Io. Franc. Sanfelic. in ſuis deciſ. deciſ. 15. nu. 3. & 4. quæ nunc in prælo ſunt, & quàmprimũ exoptatiſsimè egredientur, & num 7. & 9. concludit, quòd ſiuè ſcienter, ſiuè ignoranter, ſiuè bonafide, ſiuè malafide, beneficium vacat, ex doctrina Farinac. dec. 8. poſt conſilia collecta de anno 1606.

Valor.

Valor beneficij debet ab impetrante exprimi, cap. ad aures vbi Felyn. affert plures declarationes, & limitationes, de reſcript.

Valor fructuum probatur per taxam communẽ, fuit dictum coram Pamphilio in vna Imolen. 27. Octobris 1595.

Valor fundi eſt cuius fructus in quindecim annis æquiualent æſtimationi, Bald. in l. ſi quis argentum poſt princ. nu. 3. & 4. C. de donat. quem refert, & ſequitur Balz. in comment. tit. de vſurar. puniend. cap. 3. num. 32.

Validitas.

Validitas actus, videto ſupra in verb. præſumptiò num. 24.

Vaſallus.

Vaſallus cedendo feudum non liberatur à præſtatione ſeruitiorum, Bart. Ang. & alij in l. is cum quo ff. de aqu. pluu. arcend. Clar. in §. feudum quæſt. 34.

Vaſallus non poteſt alienare feudum ſine conſenſu domini, cap. 2. de feud. & cap. Imperialẽ de prohib. feud. alien.

Vaſallus ſi fecerit percuti dominum per alium, priuatur feudo ſicut ſi ipſe percuſsiſſet, facit tex. in l. hæc ver. ff. de adulter.

Limita, ſi eleuauit manus in dominum, & non percuſsit, idemque in donatario, qui hoc caſu non priuatur donatione, Rip. in l. generaliter num. 52. & ſeq. & quòd ſi

potuit

Digitized by Google

potuit vaſallus dominum à morte liberare, & non fecit, priuabitur feudo, Andr. de Iſern. in vſ.feud. com. in rub.de alienatio.feud.pater.c.vl.n.5. fol.493.vbi alia inuenies, vide etiam conſuet. Napod.

Vaſallus inueſtitus feudo, qui eum accepit, vt etiam ad fęminas pertineret, ſi moritur, relictis duabus filiabus, & vna illarum habet filium maſculum, alia filiam tantùm, nũquid maſculus habeat feudum ſolus, & excludat ipſam ſororem cõſobrinã, quia nati ſunt de duabus ſororibus, inſtit.de gra.§.4. & dicitur quod ſic, quia non eſt locus fęminæ, quando eſt maſculus, & hæc eſt vera, licet ſecundùm Andr.de Iſern. in vſus feud. comment. ſub rubr. de capit. qui &c. cap.vnico nu.11. Obert.contradicat: & hac ratione excludet amitam ſuam natus, dicit gloſſ.in cap. qui ſibi de eo qui ſibi, & fil.maſc.& fęmin: & è conuerſo ſimiliter inueſtitus taliter (qui primo ſcilicet feudum accepit) habuit duos filios, quorum vnus filiam, alter filium habet, filius enim excludit ſororẽ patruelem tunc, non conſobrinam, quia nati ſunt de duobus fratribus, latè idem Andr.de Iſern.vbi ſupra.

Vaſallus contumax non poteſt petere remiſsionem, ſed dominus petere poteſt, Vinc.de Franch.deciſ. 722.num.10. nam per contumaciã & renunciationẽ fori non præiudicat Baroni Frec. lib. de ſubfeud. in 20.author.num.206.in antiquis Senat.Pedemon. in deciſ.Cacher. 78.colum.1. verſ.non obſtat quod vaſallus num.132. in magnis: quia ſi efficitur vaſallus contumax, perdit forum quoad ſe, non quoad dominum, qui nõ deliquit, latè d. Vinc. de Franch.deciſ.599.in fin.

Vaſallus in qua guerra dominum iuuare debet, declara vt per Andr. de Iſern. in vſus feud. comment. ſub rubric.hic finitur lex &c. cap. domino nu.1.& ſequent. vbi quod debet iuuare eum in bello iuſto, quod ſcilicet infert dominus iuſtè, vel alius ei infert iniuſtè, & idem ſi ſit dubium, vel incertum, vtrum ſi ſit iniuſtum, quia non erat apertè contra legem Dei, vel contra rationem. ſed ſi eſt palàm, quod eſt iniuſtum, & irrationabile, dicunt quidam, quod debet eũ iuuare ad defendendum, non ad impugnandum, ſed ſi vult poteſt iuuare eum in offendendo, ſi verò noluerit, non perdit feudum: alij indiſtinctè dicunt, quòd debet iuuare eum etiam in belllo iniuſto, ſed eorum opinio reprobatur, vt latè Andr.de Iſern.vbi ſupta; nam in prælio iniuſto non debet iuuare dominum, quia non fert opem, qui ad peccandum non iuuat. Declara idem procedere, ſi dominus eſſet excommunicatus ab Eccleſia, vel bannitus à Rege, quia vaſallus talem dominum iuuare non debet, idem Andr.ibi nu.2.

Vbi.

Vbi quis ſortitur forum ratione cõtractus, etiam in acceſſorijs contractus ibi debet conueniri, cap. cum dilecti, & ibi Abb. de foro cõpet.num.5.Dec.in l.vinum 11.ff.ſi cert.pet.

Velleianum.

Velleianum inductum fuit ad tollẽdas obligationes, & interceſsiones mulierum, quas facilè faciunt: non autem ad tollendum donationes, ad quas difficulter mulieres inducuntur, cùm eorum genus auariſſimũ ſit, ita dicit text.in l.ſed ſi ego ff.ad.Senatuſconſ.Velleian. quando tamen donatio incipit à traditione, vt dicit Aret.in 3.not. item, quod eſt fortius, mulier non prohibetur rem ſuam alteri vendere,

&

& pecuniam ex venditione recipiendã pro alio ſoluere; hoc enim caſu, nec prædictum Senatuſconſultũ locũ habet, l. nec intereſt ff. ad Velleian. & l. Senatus C. eodẽ. Amplia quando mulier cum iuramento promittit pro liberando marito à carceribus, quia tũc ceſſat Velleianum, vt dicit Bald. in conſ. 5. vol. 4. & refert Vincent. de Franch. deciſ. 279. nu. 6. vide alia, quæ dixi ſupra in verbo mulier num. 5.

Venationes, & Venari.

Venationes, & Piſcationes quoniam ſunt iuriſgentium non poſſunt à Principe prohiberi, Surd. cõſ. 390. Rol. conſ. 9 lib. 2. Honded. conſil. 100. lib. 2.

Venari cum auibus, & canibus an poſſit quis præterquam ad lupos, Vrſos, Apros, & Leones affirmatiuè tenet Andr. de Iſern. in vſus feud. comment. ſub rubr. de pace tenenda, & eius violat. in fin. num. 31. & 32. vide Vincen. de Franch. deciſ. 158. num. 2. & in locis publicis venatio impediri nõ debet, niſi cum ſclopetis, & baliſtis ad ſagittam exerceatur, non quia ipſa venatio ſit prohibita, ſed quia cum his armis pax publica violari poterit, idem de Franch. d. deciſ. 158. nu. 7.

Vendere.

Vendẽs carius, habita fide de pretio, quam ſi de præſenti reciperet, committit Vſuram, cap. conſuluit extr. de vſur. ad quod vide Socin. iun. conſ. 83. lib. 2. & ſi vendatur pro pretio quo venderetur de menſe Maij quãdo nõ aliàs eſſet venditurus, valet, Crauett. conſ. 15, in fin.

Vendens prædium, reſeruato ſibi iure coloni, ad quid cogi poſſit, Bart. in l. ſi quis legauit ff. de legat. 1.

Vendere, obligare, ſeu pignorare quod differant inter ſe, patet ex ipſo nomine, C. de cod. in l. ſi extraneus, Andr. de Iſern. in vſus feud. comment. ſub rubric. de prohibit. feud. alien. cap. vnico, num. 6.

Vendere permiſſus poteſt obligare, quia cõceſſo quod plus, cõceditur id quod minus, ſicut eſt quando quis conſenſit, vt venderet, & vult pignori ponere hoc quod tacuit, ſcilicet obligando, ſi expreſſim petitum fuiſſet, leuius fuiſſet obtentum, argum. l. 1. & l. præſcriptione, C. ſi contr. ius veluti l. pub. ſecus è contra ſi conſenſit pignori ponere, & vendere velit, quia id quod eſt grauius non poteſt, ſicut id quod eſt leuius, Andr. de Iſern. latè in vſus feud. comm. ſub rubr. de prohibit. feud. alien. cap. vnico num. 5.

Vendens rem alienam etiã ignoranter tenetur de euictione, & ad damna, & intereſſe, de quo vide latè in Romana Saluiani interdicti corã Seraphino 2. Iunij 1587. in tract. de Saluian. interdict.

Vendi poteſt actio ad rem, ſed non tanti exiſtimatur, quanti ipſa res, Rot. deciſ. 340. par. 1. diuerſ.

Vendicare.

Vendicare eſt dicere coram Iudice rem eſſe ſuam, Add. ad Bellam. deciſ. 739.

Venditio, & Venditor.

Venditio vt cognoſcatur an ſit facta ad menſuram, vel ad corpus, talis eſt adhibenda inſpectio: aut in inſtrumento fuit inceptum à nominibus demonſtrantibus mẽſuram, & tunc dicitur facta venditio ad menſuram, aut à nominibus denotantibus corpus, & tunc dicitur facta ad corpus, Dec. conſ. 500. aliàs 501. & conſ. 341. aliàs 348. Angel. Aret. in §. actionum num. 34. verſ. ſecus inſti. de actionib. Paul. Caſtr. in l. ſi ſeruum §. ſi modus, ff. de action. vbi ſi ager ſit maior, quam dictum ſit, cui lucro cedat, Soccin. iun.

iun.conſ.42.lib.2. Oldrad.conſil. 197. Paris conſ.64.lib. 1. Felyn.in cap. ſignificante nu.7. de reſcript. Gabriell.conſ.64. lib.2. vide Borgnin.de tut.& curat.num.261.

Venditio rei vicinæ facta alijs, quàm vicino, non impedit translationẽ dominij, quia emptio valida eſt, & conſuetudo non impedit emere, vt plenè Affliċt.in conſtitut.ſancimus, quæ loquitur in fortioribus terminis, Tiraq.in tract.de retrac. lignag.§.1.in gloſſ.9. nu.151. verſ. ſed & ſi illud num. 176. Vincent. de Franch.deciſ.550.num.11.

Venditio facta, ſaluo aſſenſu, qui poſtea obtentus eſt, operatur effectũ à die factæ venditionis, vel hypothecæ contractæ, ita tenet poſt Affliċt.in conſtit. conſtitutionem diuę memorię in 9.notab.in 3.queſt. Capyc. deciſ.182. colum.fin.verſ. non omitto num.16.

Contrarium verò tenet Vinc. de Franch.dec.86.nu.4.& pluries deciſum affirmat, quia ſemper prælatus fuit qui eſt in aſſenſu anterior, ex quo nũquam aſſenſus retrotrahitur in præiudicium tertij.

Venditio, & locatio ſine pretio conſiſtere non poſſunt, de venditione eſt tex.in l.1. & 2.§.1.ff.de cõtrah. empt. & de locatione eſt text.in l. 2.ff.locati, quos notat Vincent.de de Franch.deciſ.699.num.7.

Venditio facta cum pacto de retrouendendo, ſi deinde fit reemptio, hypotheca, medio tempore contracta, an reſoluatur, vide Vincẽt. de Franch. dec.369. num.3. & 10. vbi latè.

Venditio non dicitur niſi dominium ſit perfectè, & irreuocabiliter trãſlatum, Surd.deciſ.122.

Venditio facta ad menſuram, non eſt perfecta ante menſuram, l.quod ſæpè ff.de contrah.emption. notat Dec.in l.contractus num.19.ff.de reg.iur. & in l.traditionibus C.de pact. Curt.iun.conſ.244.num.1. & ſeq.lib.3.Vide Surd.conſ.28.

Venditio dicitur perfecta vbi cõſtat de re, pretio, & conſenſu, Rot.dec. 517.par.1.& perficitur tribus modis, Surd.conſ.38.num.12.

Venditio plurium rerum facta vnico pretio, cenſetur vna venditio quo ad reſolutionem contractus, Rot. deciſ.709.par.1.

Venditio intelligitur de omni iure, non autem de ſuo, Neguſant.de pign.par.2.memb.3. num.14. latè Mantic.de tacit.conuen. lib.4.tit. 9.in fin.vide Conſ.Soc.inter.Conſil.Siluan.conſ.38.& 39.

Venditio cum reſeruatione dominij non operatur pro parte pretij ſoluti, Soc.iun.conſ.86.lib.4.

Venditor hæreditatis tenetur ad ſolutionem debiti, quod cum hæreditate habebat, affliċt.deciſ.81.

Venditor per inueſtimentum pretij non dicitur reddere ſecurum emptorem ratione aliorum intereſſe, Seraphin.deciſ.724.num.12.

Venditor liberatur præſtando intereſſe, gloſſ.in verb.condemnatus in l.qui reſtituere ff. de rei vendic. quod ſecũdùm Bal. procedit ante latam ſententiam, ſecus poſtea quia ſententia præciſè obligat, vt ibi notatur, & ad primum dictum, vide Miſing.in §.ſequens inſtit.de act.num.7.

Venditor tenetur denũciare emptori omnia vitia rei venditæ, ac onera, Dyn. in cap.eum qui certus de reg.iur.in 6.

Limitatur hoc ſecundùm Dyn.nõ habere locum quando emptor intelligit, vel intelligere poteſt, l.1. §.aiunt, & §. ſi intelligatur ff. de edilit.ediċt.Add.ad Dyn.eod.loco contrarium aſſerunt, quod immo ten-

teneatur denunciare, per tex. in l. ſi in emptione §. item ſi venditor ff. de contrah. empt. Caſtrenſ. in l. Iulianus ff. de act. empt. Cępoll. in l. 1. ff. de ædilit. edict. Cauallut. de ædilit. act. Surd. dec. 146. vide Add. ad Bald. de edilit. act. niſi in inſtrumento fuiſſet dictum eſſe liberum, Burſat. cōſ. 398. nec ſufficit generalis denūciatio, ſed debet eſſe indiuidua, Alex. conſ. 63. nu. 6. vol. 6. Surd. dec. 165. Alex. conſ. 141. lib. 1. gloſſ. in cap. concertationi in verbo ſciuerit de appellat. Surd. conſ. 150. num. 136. lib. 1.

Venditor commendans rem ſuam ad quid teneatur, l. ea quæ ff. de contrah. empt.

Venditor ſi obligatet ſe curaturum, & facturum, vt dominus feudi conſentiat alienationi, valet obligatio in contractu licito, inſtit. de inutil. ſtipul. §. ſi quis alium, & quid in illicito, latè Andr. de Iſern. in vſus feud. comm. ſub rubr. de proh. feu. alien. cap. Imperialis num. 8.

Vēditor poteſt, inuito actore, iudiciū in ſe ſuſcipere pro defenſione rei venditæ, nō tamen vt nouet actionem, Benint. deciſ. 92.

Venditor qui habuit fidem de pretio prefertur in reb. vēditis cęteris anteriorib. creditoribus Cępoll. caut. 124. poſt Vbert. de Bob. & Alber. in l. licet C. qui pot. in pign. hab. & ibi probatur, gloſſ. in l. quamuis C. de pign. text. meo iudicio in §. venditę inſtitut. de rerum diuiſ. conſiderando, quòd ſi venditori non fuerit ſolutum pretium, res ſibi nō acquiritur, ergo multominus alijs, Contrarium tenet Neguſant. in tract. 2. memb. 5. part. princ. nu. 18. & hæc eſt cōmunis opinio, vt poſt Bart. in l. ſi cum dotē §. fin. ff. ſolut. matr. tradit Iaſ. in l. creditor la pri mera ff. ſi cert. petat. Alex. in d. l. ſi cum dotē §. fin. Fab. in d. §. venditæ inſtit. de rer. diuiſ. Rip. in l. ventri §. in bonis num. 5. de priuil. credit. DD. & Bart. in l. in rebus C. de iure dot.

Amplia in re empta ex pecunia mutuata, vt mutuans nō ſit potior, Villal. lib. 6. cōmun. opin. in verb. creditor Caſtren. in l. procuratoris §. ſi plures ff. de tribut. vbi declarat vt præferatur creditoribus habentibus actionem perſonalem.

Limita niſi venditor in re vendita ſpecialiter reſeruauerit hypothecam, Add. ad Alex. in d. l. ſi cum dotem §. fin. ff. ſolut. matr. l. licet ff. qui pot. in pign. habeāt. & Add. ad Bart. in d. l. ſi cum dotem §. fin. vide Fabian. de Mōte in tract. de empt. & vendit. quæſt. 5. princip. num. 36. & 37. cart. 175. Caſtr. in l. in operis ff. locat. Aret. in §. introduxit nu. 4. inſtit. quòd cū eo qui in alien. poteſtat. Gomez. de empt. & vendit. cap. 2. ſub num. 30.

Limita ſecundo, ſi ille qui recepit res ſtatim feſellıſſet, ſeu ceſſiſſet, Caſtren. omninò vidēdus in l. procuratoris, §. ſi plures, ff. de tribut. act. & in l. in ciuile C. de rei vendicat. in dubio autem videtur habita fides de pretio, Dec. in l. traditionibus C. de pact. ſub num. 8. videas Gomez. in tract. cōtract. cap. 2. num. 30. verſ. item etiam.

Vēditor cenſus ad vtilitatē alterius, reſpectu aliorū obligatorū dicitur confideiuſſor, coram Manzanedo in Romana cēſus 18. Maij 1618.

Venditor quando teneatur de euictione, videto ſupra in verbo euictio, verſ. euicta re empta, & ad eius ornatum vide deciſ. Vincent. de Franch. 239. nu. 1. & deciſ. 523. nu. 3. & 9.

Venditor tenetur tradere inſtrumētum, ſeu exemplum ſuorum iuriū emptori ad ſe defendēdum, Becc. conſ. 37. num. 8. & tenetur facere in-

inſtrumentum ſecundùm conſuetudinem loci contractus, l. ex ea parte ff.de verb.obligat.

Venenare.

Venenantes conſanguinei carceratum, nè vituperentur ex publica morte, puniuntur tanquam parricidæ, Bald.in l.1. ff.de ſtat. homin. Felyn.in cap. cum iuramentum in vltim.verb.extr.de homicid.

Venenantes bannitum, & foriudicatum an puniantur, vide ſupra in verb.bannitus num.8.

Verbum.

Verbum reſpiciens plura determinabilia, debet pariformiter determinari, l.iam hoc iure ff.de vulgar, & pup.& l.quamuis C.de impuber.& alijs ſubſtit.

Limitatur vt non procedat quando adeſt diuerſa ratio, inſtit.de vſu capionib. in princ.ſed ad iſtam limitationẽ poſſet replicari de textu, in l. iam hoc iure ff. de vulg. & pup. vbi eſt diuerſa ratio. nam in vno eſt duplex ſubſtitutio, in altero ſimplex; ſed iſte textus ideo procedit, quoniam niſi pariformiter determinaretur nõ poſſet reciprocari, Bald.in l.fin. C.de ſentent. & interlocut.omn.Iudic.num.4.

Verba ſunt accipienda in potentiori ſignificatu, l.fin. C. de his qui ven. ætat.impetr.

Limitatur vt non procedat quando non eſt facienda electio.

Secundo limitatur non procedere quando id quod minus eſt retineret nomen ſui generis, vt in pacto, nam appellatione pacti venit pactum nudum quod minus eſt, vt notant, Scribent. in rub.C.de pact.

Verba vice verſa, important correſpectiuitatem, Rot.dec.123.num. 4.par 2.diuerſ.

Verba indiffinita in lege, vel Canone quando æquipolleant vniuerſali, gl.in c.vt circa extr. de elect. in 6.

Verba dubia contra venditorem in-
55 terpretãtur, l.veteribus ff.de pact. l.in contrahenda ff.de reg.iur.

Limitatur primo, vt non procedat in vltimis volũtatibus, Natt.conſ. 627.num.7.

Secũdo limitatur, vt procedat quãdo verba habent plures ſignificationes, ſecus ſi haberent propriam ſignificationem certam, quia ab ea non receditur, Dec.in d.l.Cagn.in l. ſemper in obſcuris ff. de reg. iur. Marant.in verſ.quandoque appellatur n.150.in 3.par. 6.part.princ.

Limitatur tertio non procedere quando veriſimilius verba eſſent interpretanda in fauorem venditoris, quia quod veriſimilius eſt attenditur, Dec.in d.l.contrahenda ff. de reg.iur. & Cagn. & Gloſſ. in d.l.ſemper in obſcuris ff.eodem Bart.in l.inſulam ff.qui pot. in pigno.hab.Becc.conſ.41.num.29.

Quarto limitatur non habere locũ in iudicijs, gloſſ.in l.in obſcuris, & in l. ſi quis intentione ff. de iudic. ratio quia iudicia in inuitum referuntur, l.inter ſtipulantem §.ſi ſticum ff. de verb. obligat. & videas gloſſ. vbi ſupra quæ dicit id procedere in dictione, non autem in oratione.

Limitatur quinto, vt habeat locũ in his quæ abſconſa, & inuiſibilia ſunt, ſecus ſi verba eſſent dubia in his quæ tàm venditori, quàm emptori ſunt cognita vſui, & adituì; tunc contra emptorem interpretãtur, Azo.in ſua ſumma ff.de reb. dubijs num.5.quem videas Dec. & Cagn.in d.l.ſẽper in obſcuris ff.de regul.iur. Dyn.in cap. in obſcuris de regul. iur. in 6. & vide aliqua per Becc.conſ.101.num.86.

Sexto, & vltimo limitatur in mandato, quia interpretatur ad ſenſum conſtituentis, Alex.conſ.146. lib. 5.num.24.

Verba ambigua, vel æquiuoca cui ma
56 gis conueniunt aptari debent, l. in ambigua ff. de legib. & Senatuſc. gloſ. in verb. per fideicommiſſũ, inſtit. de pupill. §. fin. adde meo iudicio l. Plautius ff. de aur. & argent. legat.

Limita niſi conſtet de voluntate teſtatoris, arg. l. non aliter ff. de legat. 3. Azo. in ſumma de reb. dub. DD. in l. ſemper in obſcuris ff. de regul. iur. Marant. in tract. de ord. Iudic. in 3. par. 6. par. princ. in verſ. & quandoque appellatur.

Verba quæ poſſunt in pluribus temporibus verificari, in dubio ſunt intelligenda ſecundùm quod caſus attulerit, l. 3. in princ. ff. de adimend. legat. l. hæc conditio §. fin. cum l. ſequenti ff. de condit. & demonſtr. Bart. in l. precib. C. de impub. & alijs ſubſtit. num. 17. facit text. in l. in ambigua ff. de legib. & Senatuſc.

Verba prolata in vno actu, & vna ſcriptura, poſſunt declarari ex interuallo in alia ſcriptura, Alex. conſ. 69. nu. 3. lib. 6. Crauett. conſ. 231. num. 12. lib. 2.

Verba non patiar te aliquod damnũ ſentire, nõ ſunt obligatoria, Alex. conſ. 199. lib. 7.

Verba vbi non conueniunt, ibi nec diſpoſitio, latè Felyn. in cap. nonnulli deſcript. num. 34. verſic. vbi verba.

Amplia vt ibi etiam ſi non conueniat pœna, quod declara.

Verba ex linea patris debent intelligi materialiter, & effectiuè, Crauett. conſ. 250. num. 4.

Verba, ſub fida cuſtodia, intelligũtur cum ſatellitibus, Bellam. dec. 330.

Verba præcedentia quando dicãtur repetita in ſubſequentibus, Salyc. in l. Titius C. de oper. libert.

Verba debent interpretari ſecũdùm naturam actus, in quo ſunt prolata, arg. tex. in l. ſcire debemus §. ſi à fure ff. de verb. obligat. notat Aret. in §. ſic itaque num. 7. inſtit. de act. videas infra l. ſi vno ff. de locat. & generalia debent intelligi ſecundùm naturam actus, ſuper quo interponuntur d. l. ſi vno in princ. ff. locat. l. quæro §. inter locatorem ff. eod. Iaſ. in l. quæ dotis nu. 32. ff. ſolut. matr.

Verba indicant mentem loquentis, l. Labeo ff. ſuppellect. legat. & talis quis præſumitur, cuius verba gerit l. quidam in ſuo, & ibi gloſſ. ff. de cõd. inſtitut. & ideo dicit Cagnol. in l. ſemper in obſcuris ff. de reg. iur, nu. 5. quod ſi voluntas, tacitis nobis, intelligi poſſet, verbis omninò non vteremur.

Verba appoſita in clauſula executiua, non important cauſam finalem, Alex. in l. quæ dotis num. 12. ff. ſolut. matrim. l. quidam teſtamento ff. de legat. 1.

Verba quæ ſint quæ continent in ſe dolum, & quæ non, & quando colligatur an lex, vel ſtatutum velint punire dolum, vel latam culpam, Bart. in l. 1. §. non autem ff. ſi quis teſt. liber eſſe iuſſ. fuerit, Aret. in §. in malefic. inſtit. de act. nu. 11.

Verba generalia non porriguntur ad incognita, l. cum Aquiliana ff. de tranſactionib. Bart. in l. qui Romę §. duo fratres num. 18. ff. de verb. obligat. Add. ad Dyn. in cap. eum qui certus de reg. iur. in 6. vbi contrarium ſẽtit, nam dicit ipſe, quod venditor ſciens vitia rei venditæ, licet dicat ſe nolle tenere de his, nihilominus non porriguntur iſta verba ad ea vitia quæ ſciebat, ſed ad ea quæ ignorabat, & recipiunt reſtrictionem quam ipſemet dat loquens, Paris conſ. 78. num. 4. lib. 1. Crauett. conſ. 3. num. 12. & recipiunt cõgruam interpretationem, vt inibi.

Verbum

Verbum præteriti imperfecti, vel pluſquam perfecti, optatiui, vel ſubiunctiui, trahitur ad futurum, Bart. in l. ſi debitor §. veriſimile ff. de contrah. empt.

Verba curialia, & dicta ad complacẽtiam, non inducũt obligationem, Alex. conſ. 199. lib. 7.

Verba contractus ſunt præcipuè attendenda, Siluan. conſ. 34. nu. 1.

Verba prolata ad executionem non alterant vim primariæ diſpoſitionis, & tantùm poſſunt operari, vt declarent mentem diſponentis, Crauett. conſ. 231. num. 9.

Verba enunciatiua in contractibus inter eaſdem partes probant, l. optimam C. de contrah. & committ. ſtip. Bart. & Bald. in l. Publia §. Titius ff. depoſit. Bartol. in l. ex hac ſcriptura ff. de donat.

Amplia vbi agitur de modico præiudicio, & non extat præſumptio in contrarium, Abb. in cap. nõnulli §. ſunt, & alij num. 9. de reſcript.

Limitatur vt procedat in ijs ſuper quibus partes poſſunt ſibi liberè præiudicare, & renunciare, aliàs ſecus, l. ſi fortè, & ibi Bart. ff. de Caſtren. pecul. & videas Bal. in d. l. Publia §. Titius in antiqua lectura ff. depoſit. Bart. in l. 1. C. de fid. inſtru. & iur. haſt. fiſcal. lib. 10. num. 4. Felyn. & Add. in cap. cum in iure de offic. delegat. Crauett. conſ. 217. num. 7.

Limita etiam vt non procedat vbi de enunciato principaliter diſputatur, vel ſunt appoſita propter aliud, Dec. conſ. 212. num. 9. deciſ. Pedem. 76. num. 11. & vide Add. ad Bart. in d. l. ex hac ſcriptura ff. de donat. Abb. & Fely. in cap. cum in iure de offic. delegat. Gabriel. tit. de Confeſſ. concl. 4. & quando diſpoſitionem huiuſmodi verba importent, tradit Bart. in l. rationes C. de probat. num. 5. Crauett. conſ. 217. num. 7. lib. 2.

Verbum futuri temporis non inducit priuationem ipſo iure, gloſſ. & DD. in l. in criminali C. de iuriſd. omn. Iudic. Iaſ. in l. rem quæ nobis num. 35. ff. de acquir. poſſeſſ.

Limita vt non procedat quando verbum futuri temporis ſui natura eſt priuatiuum, glo. & Abb. in cap. nihil de elect. Iaſ. in d. l. rẽ quæ nobis nu. 36. ff. de acquir. poſſeſſ.

Verba ex mera, & libera voluntate, non excludunt donationẽ ob cauſam, ſed denotant beneuolentiam, Natt. conſ. 14. Sebaſt. Medic. deciſ. March. 17.

Verbum credo, relatum ad principalem, veritatem importat, Bal. in l. 1. C. de falſa cauſ. adiect. legat. notat Giminian. in cap. 1. col. 3. de confeſſ. in 6. Robert. Marant. in repetit. l. is poteſt num. 25. ff. de acquir. hæredit.

Verba præteriti temporis appoſita in inſtrumento, circa illud quod eſt poſſibile interueniſſe tẽpore celebrationis inſtrumenti, præſumitur actum in eo inſtanti, Bart. in l. poſt dotem num. 21. ff. ſolut. matr.

Verbum promiſit, & conuenit, repertum in ſcriptura publica, ſtipulationem importat, Iaſ. in l. lecta ff. ſi cert. petat. Surd. deciſ. 115.

Amplia etiam in ſcriptura priuata, Dec. conſ. 107. ſub num. 1.

Limita ſex modis, vt per Iaſ. vbi ſupra num. 5. & limita etiam vt non procedat quãdo verbum promiſit eſt apppoſitum in contractu innominato, Alex. in l. ſciendum col. 1. ff. de verb. oblig. deciſ. Pedem. 98. num. 13. & differentia, quæ conſiſtit in verbis tantùm, nõ habet locum in ſcriptura priuata, Port. in §. 1. 3. col. inſtit. de literar. obligat.

Verbum quod poteſt ſtari demonſtratiuè, & diſpoſitiuè, in dubio intelli-

telligitur poſitum demonſtratiuè, Caſtren.cōſ.222.lib.2.qa in dubio verba debent interpretari demōſtratiuè, non autem limitatiuè, & reſtrictiuè, Rot.deciſ.442.par.1.

Verba cum plenitudine iuris canonicalis, important perceptionem diſtributionum cotidianarum, Felyn. in cap. cum M. Ferrarienſis num.23. de conſtit.

Verbū ſubiunctiui exponitur in præteritum, & in futurum, ſecundùm quod melius conuenit materiæ, cui adaptatur Felyn.in cap.ad hec de reſcript.

Verba priuatiua quæ ſonant in præſens, non requirunt ſententiam, ſecus in futurum, Abb.& ibi Add. in cap.nonnulli §.ſunt & alij num. 6.de reſcript.

Verba quæ præſupponunt, nihil diſponunt in præſuppoſito, niſi de illo appareat, Felyn.in cap.licet in corrigendis ſub nu.7.de offic. ord. Alex.conſ.126.num.5. lib.5. Rot. de procurat. deciſ.23. in antiquis quod declaratur procedere in proprijs terminis præſumptionis, ſecus ſi nihil præſupponerēt diſpoſitū, nā tūc diſponūt, Fely.vbi ſupra.

Verba executiua non diſponunt, vel alterant principalem diſpoſitionem, Becc.conſ.53.num.6.

Verbum reſpondere, importat in iudicio, ſed ſi addatur verbum pecunia, intelligitur de ſolutione, Fely. in cap.dilecti num.3.& ibi Abb.de foro compet.

Verbum vſusfructus aliquando intelligitur de ſeruitute, & iure ipſo vſusfructus, tot.titul.ff.de vſufr.l.ſi vſusfructus de iur.dot. aliquādo de commoditate, ſeu perceptione fructuum, l.arboribus §.fin.cū gloſ. & l.cui vſusfructus ff.de vſufr.

Verba de, & ſuper recuperatione domus, poſita in libello, ſeù commiſſione, referuntur ita ad poſſeſſorium, quemadmodum ad petitorium, Rot.in Fauentina ſpolij die 15. Aprilis 1580. corā Seraphino.

Verba altè, & baſſè, & prout ſibi placuerit, important liberam diſpoſitionem, nec referuntur ad arbitriū boni viri, Rot.coram Lancellotto in Romana vig.die 20.Iunij 1580.

Verbum periculo ſuo, idem importat quòd renūciatio caſibus fortuitis, Gomez.tract.variar.reſolut. tit.de locat.ſub num.19.

Verbum pleno iure, habet plures ſignificatus, Caſtrenſ.conſ.28.lib.2.

Verbum exhibere, quandoq; idem ſignificat, quòd alimenta præſtare, Menoch.de arb.Iud.caſ.194.n.55.

Verbum libere, non reicit exceptiones natura rei competentes, Seraphin.deciſ.575.

Verba prouideri mādans, prouideri, 57 prouiſum fuit, & conceſſimus prouideri, in quibus differant, vide per Sarn. ſuper regul.de idiomate quæſt.4.num.2.

Verbum præciſum appoſitum in cōſtitutione, non tollit neceſſarias interpretationes, & reſtrictiones, Bar.in l.omnes populi ff.de iuſt.& iur.Caſtrenſ.conſ.466.lib.2.in fin.

Verbum intelleximus, & vt aſſeritur, poſitū in reſcripto non refertur ad partem, ita vt ſit ei opus verificare narrata, Rot.deciſ.447.nu.1.lib.1.

Verba quòd aliquis, non poſſit moleſtari in vſu alicuius rei, important perſonalem obligationem, Alex. conſ.96.lib.5.

Verba prolata ad complacentiam non habent vim obligatiuā, Alex. conſ.199.lib.7.nu.1.Decian.conſ. 103.num.23.lib.2.

Veritas.

Veritas præualet opinioni in beneficialibus, Rot.deciſ.435.quia ſufficit rem ita ſe habere, quamuis Iudex ignoret, videto alia ſupra in verb.opinio num.11.

Veſtes.

Veſtes.

Veſtes lugubres, paramenta, & cubile dantur viduis in Ciuitate Neapolitana, & debentur per heredes viri, & quomodo, vide Vincent.de Franch.dec.413.num.1.

Via.

Via vna electa, an altera excludatur, vide infra in verbo vna nu.59. per totum.

Via Regia, habentes Deum præoculis, ſine exceptione perſonarum, procedere debet, cap. qualiter, & quando, vbi Abb.circa princ. de accuſat. Balz.in comment.tit.de quæſtion. inter fiſc.& priuat.in fin.

Via media eligitur inter diſcrepantia, & extrema, ſic & non inſpicitur plus, & minus, Bal.l.vni.in fin. num.16.C.ſi ſeru.exter.in qualitatibus ſeruorum, & prædiorum medietas ſeruatur, l.ſi quis argentum, vbi Bald. nu.2.C.de donat. quia virtus eſt in medio D. Tho. & ibi appendix, & Caiet.1.2. quæſt.64. art.1.& 2.de Saluatore, ad eam pertinet mediũ tenere in paſſionibus, idem 3. par. de Sacrament. queſt. 25. aliàs 84.art.9. & Iudex debet eſſe medius non declinans ad dexteram, neque ad ſiniſtram, Bald.in l.iubemus num.1.in princip.C.de prob.

Viæ publicæ dicuntur prætoriæ, militares, & conſulares, & ſic ſunt quadrinomiæ, ff.ne quid in loc.publ.l. 2.§. viarum, & §. ſeq. & de itiner. public.l. fi. & eſt via publica cuius vtrunque caput viæ reſpondeat ad aliam viam publicam, ſeu locũ publicum, Andr.de Iſern. in vſus feud.comm.ſub rub.quæ ſint regalia, cap.regalia num.3.

Vicarius.

Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem ordinariam, & in aliquibus differt ab officiali, Capell.Tholoſ. quæſt.148.

Declara vt per Felyn. in rubr.de offic. Iudic.delegat.nu.4.in fin.

Vicarius poteſt recuſari, ex quo Ordinarius ſit ſuſpectus, Fely. in cap. inſinuante de offic.delegat.

Limita quãdo Vicarius habitaret ſeorſum ab Ordinario, vel eſſet delegatus, idem Fely.vbi ſupra. n.2.

Vicarius Epiſcopi non poteſt eſſe laicus in ſpiritualibus, cap.2.de Iudic. vbi Abb.num.12. & ſi laicum Vicariũ Epiſcopus cõſtituit, videto ſupra in verb.Epiſcopus nu.23.

Vicarius ex generali commiſſione non habet collationem beneficiorum, Capell.Tholoſan.quæſt.443. Benint.deciſ.23.

Vicarius ex officio poteſt inſtituere præſentatos à patronis, Capel.Tholoſ.quæſt.148.

Vicarius generalis Epiſcopi de iure non habet collationem beneficiorum, ſed inſtitutionẽ, & cognitionem, Bellam.deciſ.93.

Vicarij perpetui deputantur ſolùm in beneficijs Curatus, in alijs verò ſunt ad nutum amouibiles, Rota deciſ.758.par.1.diuerſ.

Vicinus.

Vicinus præſumitur ſcire facta vicini, Alex.conſ.71.vbi de coniuncto, & conſanguineo, Surd.deciſ.221. & limita vt ſupra in verb.cognatus num.12.

Vicinus compellitur ad vendendum domus ſuas, vel locum pro conſtruenda, vel amplianda Eccleſia, tex. in l. ſi quis ſepulchrũ ff. de relig.& ſumpt.fun.& ex mente tex.in l.decernimus C. de Epiſc. & Cler.l.2. ff.de his qui ſunt ſui, vel alien.iur. vbi propter ſęuitiã, & alia, de quibus ibi, cogitur dominus vendere ſeruũ ſuũ, ex tex.in l.ſi ſolus in fin. ff. queadm. ſeruit. amitt. vbi vicinus compellitur præſtare viam publicã fluminis impetu, & hoc iure vtimur in Regno, iuſto pretio ſoluto,

luto, Conſ. Gizzarell. latè deciſ. 37. num. 1. & 2.

Vicinus qui ius congrui petijt, poteſt pœnitere, & licet ei à petitione recedere: quia conſuetudo prædicta introducta eſt in eius fauorem, cui poteſt ipſe renunciare, l. ſi quis in conſcribēdo C. de pactis; & hoc expreſsè deciditur per text. in l. ſi Iudex circumuento de mino. per quem text. in propria materia ita tenet Tiraquell. in tract. de vtroq; retract. lignag. in verſ. finis queſt. 4. Amplia vt poſsit renunciare huic fauori tàm ante, quàm poſt ſententiam, Bal. in l. error 2. colum. in 3. oppoſit. C. de iur. fact. ign. immo facilius ante ex prædictis; & nota ꝙ hoc ius petendi congruum competit vicino iure ſpeciali, & extraordinario virtute conſuetudinis huius Neapolitanæ Ciuitatis, quia de iure communi nemo cogitur vendere plus vni, quàm alteri, l. dudum cum ſimilibus, C. de contrah. empt. Vinc. de Franch. deciſ. 346. per totam videndus omninò.

Vidua.

Vidua poteſt ſibi præiudicare in dote, Dec. conſ. 536. ſub num. 3.

Vidua nobilis quæ meretrix eſt pro debito ciuili carcerari non poteſt, Auiles in cap. prætorum in procemio in principio num. 27. col. 4. & alij DD. licet aliqui contrarium ſentiāt, quos allegat Plaza in epit. delict. cap. 34. num. 13. quos omnes refert Conſiliar. Gizzarell. deciſ. 54. num. 15. & quid in nupta meretrice, videto ſupra in verbo meretrix in princ.

Vidua vt gaudeat electionis, & variationis priuilegio tenetur præſtare iuramentum perhorreſcentiæ, per text. in l. 1. C. quando Imper. int. pup. & vid. cuius diſpoſitioni non fuit derogatum, per tex. in Cōſtit. Regni, ſtatuimus, ſed eidem legi hoc additum fuiſſe, ꝙ vidua iuret perhorreſcentiam, vt habeat electionem, & variationē dicit gloſſ. in d. conſtitut. in verb. corporali, quæ licet etiam dicat aliter de facto vidiſſe iudicari, nō quod fit, ſed quod fieri debet attendendum eſt, & gloſſ. prędict. ſequitur Afflict. in d. conſtit. in 8. notab. qui dicit in Regno vidiſſe multos Aduocatos ad hoc nō aduertere, & hanc quæſtionem eſſe deciſam per Ritum Mag. Cur. 227. item quod pupillus priuilegiatus, hocq; refert Vinc. de Franch. & ſecundùm hanc opinionem atteſtatur per Sac. Conſil. eſſe deciſum deciſ. 257. num. 5. & num. 6. an quando vidua adimpleuiſſet contenta in dicta conſtitutione, & deinde nupſerit, ſit etiam cauſa remittenda, dicitq; hunc pūctum non meminit accidiſſe, & remiſsiuè allegat Carauit. in Ritu 233. incip. item ſi Clericus in 4. quæſt. vbi hinc inde arguit, cōcludit, & limitat, & Foller. ei contradicentem in d. Conſtit. Regni, ſtatuimus n. 27. verſ. quæro hic de notabili quæſtione, quos videas.

Vidua luxurioſè viuēs nō gaudet beneficio, l. vnicæ C. quando Imp. inter pup. & vid. vide Dec. in cap. 1. in fine de Iud. vbi in Apoſtilla littera D. Iaco. in l. cùm quedā puella 1. col. in gloſ. 1. num. 7. ff. de iuriſd. omn. Iud. nec beneficio Conſtitut. Regni, ſtatuimus, vt ibi etiam dicit And. 1. col. verſ. item vidua, de quo & alijs meminit, eoſq; ſequitur Didac. in tract. practic. quæſt. cap. 7. nam viduæ vt habeant hoc priuilegium, neceſſe eſt vt viuant vt viduæ, non autem luxurioſè, quia vidua luxurioſè viuens, abiecta pudicitia meritricio more, perdit omnia priuilegia intrinſeca, & extrinſeca, vt dicit Bal. in l. his ſolis C. de reuocand. donat. & refert Vinc. de

Franch.

Franch.deciſ.233.num.4.nam ceſſant rationes, ex quibus conceditur viduæ hoc priuilegium, vt inibi idem Vinc.de Franch.

Viduæ non debentur fructus, ſeu intereſſe dotis poſt annum, niſi factis diligentijs, Grat. reſp. 56. lib. 1. Surd. conſ. 194. Seraphin. deciſ. 1406. videndus omninò.

Ex vidua concubina natus quando præſumatur legitimus, videto ſupra in verbo natus verſ.primo.

Villa.

Villa tenetur emẽdare furta, & damna in territorio facta,ſtante ſtatuto, Bald. conſ.174. lib.2. & in l.ſi. quando C.vnde vi Iaſ.in l.de quibus num.56.ff.de legib.

Villam ſuam ſi dominus non fulcit, & munitione debita non cuſtodit, poſſunt vaſſalli eam deſerere, argumento l. ex conducto, & l.ſi in lege §. colonus ff. locat. & l. ſicut certo §.ſi me in fi.ff.com. & poteſt vaſſallus à Terra diſcedere,argum. l. vis eius de probationibus, licet gloſſ. videatur in contrarium, in l. quemadmodum in verſ. permutare de agric. & cenſ. quæ vult quòd ad aliam villam eiuſdem domini non poſſit colonus, eo inuito, ſe transferre, & quid in Regno, vide latè Iacobut. de Franch. in feud. vſus prælud. ſub rub. ſpecies feud. quot ſint num. 158.

Violentia.

Violentia meretricibus illata, vide ſupra in verbo raptor, meretricis.

Vir.

Vir,pacto de non ſuccedendo in dotibus vxoris facto,ſe ab iiſdem reddit excluſum ex deciſ. Napod. in conſuet. ſi quis, vel ſi qua in verb. præterquam in 4. quæſt. vbi in ſpecie decidit hanc quæſtionem, & indies videmus patres, & matres excludi à ſucceſſione filiorum in pupillari ætate, vel poſt quandocunque ab inteſtato morientium, ex pactis matrimonialibus initis in inſtrumentis dotalibus iuxta vſum Nobilium huius Ciuitatis, vulgo dictum, alla nueba manera, ita refert eſſe deciſum Vincent. de Franch.deciſ.491.num.2.

Vir vt dicatur, vel non dicatur ſoluendo,eſt inſpiciẽdum tempus reſtitutionis dotis,quo agere poterit, ità dictum fuiſſe in Sac.Conſ.teſtatur Afflict.313. ex deciſ. Imol.in cap. peruenit de empt. & vendit. quem ſequitur ibi Abb. in 3. nota. & dicit communiter teneri, vbi etiam Ant. de Burgos in fin. dicit hanc opinionem teneri de iure canon.& ciuil.& reprobat Barbat. aliter tenentem, & idcirco quando Excell. Prorex diſpenſat ſuper Reg.Pragm.edita ſub die 12.Martij 1543. dicit, dummodo non remaneat mulier indotata, nec fraudata iuribus dotalibus, & ſic reſpicit tempus reſtitutionis, quo tempore ad dotes, & anteſatum agere poteſt, nõ autem ad tempus renunciationis hypothecæ, Vinc. de Franch.deciſ.477.num.15.

Virgo.

Virginis raptus, vide ſupra in verbo raptus per totum.

Virgo debet eligi Abbatiſſa, vide ſupra in verbo Abbas in fin.verſ.Abbatiſſa.

Virgo in materia, l.1.C.quando Imper.inter pupill. & vid. gaudet iiſdem priuilegijs, quibus viduæ, & pupilli gaudent,quod ſæpè iudicatum eſt in Sac.Conſ.ex dec. Andr. in Conſtit. Regni, ſtatuimus 2.col. verſ. quid ſi vidua, vel virgo, qui hoc videtur habere pro abſoluto, ſequitur ibi Afflict.in 8.quæſt. qui dicit hanc deciſionem eſſe menti tenendam, quia non reperit hoc tactum ab aliquo Doctore, nec in d.l.vnica,neque in cap.ſignificantibus de officio delegat. loquendo for-

forſan, ſecundùm Vinc. de Franch. deciſ. 100. num. 1. de virgine, quæ non habet intentionem vitam cælibem ducendi, quia de virgine vitam cælibem ducente, quæ nullo tempore fuit cognita, quòd habet hoc priuilegium, loquitur gloſſ. in l. malum §. viduam ff. de ver. ſignif. in verb. viduæ, & indiſtinctè virgines fuiſſe admiſſas ad electionem fori per Sac. Conſ. teſtatur idem Vinc. de Franch. d. deciſ. 100. nu. 4.

Virgo ſtuprata, pro ſtupro in eam cõmiſſo, habet electionẽ fori, ex quo delictum ſtupri eſt commiſſum in eam virginem, occaſione cuius delicti in eam vt virginem commiſſi incontinenti nata fuit actio querelam exponendi, ſic conueniunt verba l. 1. C. quand. Imperat. & eſt regula generalis, quod initium ſpectatur l. ſi filiusfam. ff. de verb. obligat. quam allegat Napodan. in con ſuet. contra habentem in gloſſ. fin. Carauit. in Rit. 19. Item quod procurator in 2. quæſt. fol. 18.

Amplia, quòd non ſolùm habeat fori electionem ſtante priuilegio virgini conceſſo contra vaſſallum ſtupranrem, ſed etiam contra dominum, vt tenet Vinc. de Franch. deciſ. 599. in fin. qui dicit, quod etiã in hoc caſu loquitur Carauit. in Ritu ſupra allegato verſ. intellige tamen prædicta.

Virilem.

Virilẽ habebit is qui ſuccedit alicui per ſeipſum, Napod. in conſuet. ſi mulier in princ. l. ſi libertus, præterito patrono, ff. de bon. liber.

Viſitatio, & Viſitator.

Viſitatio requirir acceſſum neceſſarium, Vinc. de Franch. dec. 711. nu. 13. & 14.

Viſitatio, & procuratio quatenus cõpetunt iure ordinario, præſcribi non poſſunt, Capell. Tholoſ. quæſt. 333. & ibi Add.

Viſitationi inquiritur de vita, & moribus, Seraphin. deciſ. 475.

Viſitare loca exẽpta diœceſis poteſt Epiſcopus citra correctionem, & punitionem, Rot. deciſ. 740. par. 1. diuerſ. vbi aliqua.

Viſitator non recipit alimenta, niſi à viſitatis, Syluan. conſ. 48.

Viſirator poteſt priuare beneficijs præmiſſa citatione, & cogniro ſuper exceptionibus, Felyn. in cap. dilectus de reſcript.

Viſitator habet iuriſdictionem ordinariam in inquirendo, & cognoſcendo, Add. ad Felyn. in cap. dilectus de reſcript. nu. 3.

Viſitator datus à Papa Eccleſiæ vacanti, poteſt conferre Beneficia, ſecus datus ab alio, Felyn. in cap. dilectus de reſcript. num. 3.

Vita & militia.

Vita, & militia pro liquidanda inſpiciendum eſt tempus, quo teſtator moritur, ijs potiſſimè rationibus, ſcilicet ex verbis Conſtitutionis Regni Comitibus, in qua conſtitutione, vita, & militia paragio æquiparatur, inibique And. dicit, vitam & militiam eſſe loco partis hæreditariæ, à qua excluditur per primogenitum maiorem, & magis infra dicit, eſſe tertiam partem, quam habiturus eſſet ſecundogenitus, ſi ſuccederet in feudum, idem Andr. in ead. conſtirut. quam legit poſt conſtitutionem, conſuetudinem, in princ. Paris de Puteo in tract. de reint. feud. in cap. nunc videndum num. 10. & 16. Loffred. in cap. 1. §. quid ergo in verb. vel danda, col. 2. de inueſtit. de re alien. fact. & quòd vita, & militia reintegratis corporibus ad feudum poſt mortẽ teſtatoris, augeatur, Vincent. de Franch. deciſ. 61. num. 13. & concludit contra Afflictum nu. 18.

Vita, & militia licet taxetur habito reſpectu ad fructus, debebitur tamen ſi aliquibus annis fructus non percipiuntur, quia fructus præſtandi

di non ſunt in obligatione, ſed pecunia, ita Ioan. Thom. in deciſ. 10. Marcellus, quem refert Vincent. de Franch. deciſ. 121. num. 12.

Vita, & militia debetur etiam in linea collaterali fratri ſecundogenito per primogenitum, qui ſucceſſit auunculo, firmat & optimè Lofred. fundans ſe in excluſione in cap. 1. §. quid ergo col. 2. verſic. dubitatur, de inueſtit. de re alien. fac. & dicit ſic fuiſſe deciſum per Sac. Conſ. & deciſio fuit reaſſumpta per Capic. in deciſ. 211. in nouis, & deberi amitæ, ex quo eſt excluſa per nepotem, ideo Andr. in conſtit. Comitibus colum. 3. verſ. æquum eſt amitam, dicit hoc eſſe vtile amitæ, quia propter hoc habebit maiorem dotem: & quod ſola excluſio ſit cauſa quòd paragiũ debeatur, idem Andr. in conſtit. in aliquibus col. 12. verſic. reſultat quęſtio, refert, & ſequitur Vincẽt. de Franch. deciſ. 73. nu. 18.

Vitiatum, & Vitium.

Vitiato expreſſo, non vitiatur tacitũ,
58 l. ſi fideiuſſor ff. de legat. 1. l. nam hoc iure ff. de vulg. & pupill. verſ. vt cum pater, & de hac propoſitione, vide Bart. in d. l. ſi fideiuſſor.

Limitatur vt non procedat quando tacitum venit per modum ſequelæ, & partis ſubiectiuæ, vt notatur per Aret. in princ. inſtit. de vulg. ſubſtitut. num. 12. circa fin. & Bart vbi ſupra.

Limitatur etiam quando adeſt eadem ratio vitiandi tacitum, quæ eſt vitiandi expreſſum, l. debitum, C. de remiſſ. pignor.

Vitioſum ab initio, an tractu temporis conualeſcat, videto ſupra in verb. quod num. 31.

Vitium viſibile in teſtamento impedit immiſſionem hæredis ſcripti in poſſeſſionẽ, vide ſupra in verb. poſſeſſio verſ. in poſſeſſionem ſcriptus hæres.

Vitiũ quod obſtat prædeceſſori, obſtat ſucceſſori, ſi ſucceſſor prætendit ſucceſsionem, l. in omnibus, §. non debeo, ff. de reg. iur. notat Iacobut. de Franch. ad tit. de ijs qui feud. dar. poſſ. §. hoc autem num. 30.

Vltima.

Vltima derogant prioribus, quando ſunt validè facta. Surd. deciſ. 51.

Vltima poſſeſsio in materia iuriſpatronatus pręualet, etiam quando apparet de variatione, Felyn. qui allegat concor. in cap. cum acceſſiſſent colum. 17. verſic. quartus caſus de conſtit. ſed contrarium eſſe deciſum in Sac. Conſil. refert Vinc. de Franc. dec. 85. in fin.

Vna.

Vna via electa, altera excluditur, l. fin.
59 circa mediũ C. de codicill. §. quæ de fullone inſtitut. de obligat. quæ ex delict. naſcunt. cap. 1. extr. de poſtul.

Limitatur primo vt non procedat quando altera via eligeretur vigore alterius ſcripturæ, vt tradit Bart. in conſ. 67. quod incipit, quidam, & ibi affert intellectum ad legem fin. C. de codicill.

Secundo limitatur non procedere, quando qui illam eligit, ignorabat aliã ſibi competere, d. §. quæ de fullone inſtitut. de obligat. quæ ex delict. naſcunt.

60 Limitatur tertio in executiuis, quia etiam quod quis ęlegerit vnã viam poteſt ad aliam redire, ita vt licet fuerit immiſſus in poſſeſsionem, adhuc poteſt capi facere ſuũ debitorem, Iaſ. in l. 1. ff. ſi quis ius dicent. non obtemperau. nu. 23.

Vna, & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, l. eum qui ædes ff. de vſucap. ſed diſtinguitur iſta propoſitio, vt non procedat diuerſo tempore, & quando interueniret plures perſonæ.

Limitatur etiam non procedere in cõſideratione intellectuali, vbi plures concurrũt intelligendi formæ, ſecus in corporali, vt notat Bald. in l. 1. num. 5. C. de ſeru. fugitiu.

Vnio, & Vnita.

Vnio eſt nulla ſi fuit tacitum aliquid, quod expreſſum Papa non conceſſiſſet, Felyn. in cap. poſtulaſti num. 3. de reſcript. etiam quod adeſſet clauſula, motu proprio, quia illa non aufert ius tertio, Felyn. d. loco, ſed quod ſit irritanda tenuit Rot. vbi ſupra.

Vnio in dubio præſumitur facta Eccleſiæ, Bellam. decif. 387. & decif. 508. par. 1.

Vnio quomodo preſumatur, vide per Felyn. in cap. 3. de conſtit. num. 7. vbi per coniecturas denominationis, & præheminentiæ.

Vnio de beneficio reſeruato, non facta mentione reſeruationis, non valet, Felyn. in cap. in noſtra de reſcript. num. 24.

Vnio vbi non probatur per litteras, requiritur immemorabilis, Rot. decif. 609. par. 1. & 508. num. 10.

Vnio facta per legatum de latere nõ requirit conſenſum Capituli, minuſque tractatum, Bellam. decif. 513. & 514.

Vnio poteſt fieri ab Epiſcopo ad vtilitatem fabricæ, Rot. dec. 133. par. 2. diuerſ.

Vnio beneficij iuris patronatus laicorum, ſine eorum conſenſu fieri non poteſt, & de hoc non facta mentione eſt nulla, Abb. in cap. cũ dilectus in fin. de iurepatron.

Vnio ſeminario erigendo, eſt nulla, Rot. coram Melino in Turitana Capellæ 16. Martij 1198.

Vnita ſi fuerit vna Eccleſia alteri, ſtatuta in vna debent etiam in alia ſeruari, iuxta text. in cap. 1. ne ſede vacant.

Vniuerſitas.

Vniuerſitas eſt perſona ficta ſemper ignorans, & veram ſcientiam non habens, Paul. de Caſtr. conſ. 210. circa fin. nec poteſt argui à particulari ad vniuerſitatem, quia facilius præſumitur voluntas vnius, quàm innumerabilis populi, Bald. in l. Barbarius 1. repet. ante num. 1. de offic. prætor. è contra facit quòd contra eam poteſt dari libellus, ſicut contra ſingularem perſonam, l. tigni vbi Bald. ad exhibend. & conſtituitur in mora, idem Bald. in cap. 2. num. 10. circa finem, vide Balzar. in comment. tit. de contumac. alicuius Vniuerſit. cap. 2. nu. 3. & 4.

Vniuerſitas an poſſit ſe congregare pro faciẽdo Sindicum, & Electos, & alia pro regimine Vniuerſitatis, abſque authoritate ſuperioris, in hoc Regno non dubitatur, quia indiſtinctè in his congregationibus Capitaneus, ſeù Gubernator interuenit, ex decif. Bart. in l. actor col. penul. verſ. vlterius venio ff. rẽ rat. haber. pulchrè ponit Paris, in tract. de ſind. car. 10. cap. pone quod Vniuerſitas, Guid. Pap. dec. 106. & 631. verſ. ad vnum. & nota quòd ſi Vniuerſitas intendit ſe cõgregare pro habendo recurſum contra Baronem, vel Officiales, à Superioribus expediuntur prouiſiones, quòd pro his litibus, vel grauaminibus poſſit ſe congregare abſque preſentia officialis, petita tamen licentia ab officiali, licet non obtenta, & aliquando dicitur ſemel tantùm, vel bis ne hæc licentia perpetua fiat, ita teſtatur Vincent. de Franch. dec. 446. per totam.

Vniuerſitates quæ tenentur ad reparationem Caſtrorum, nõ compelluntur ad conſtruendum noua Caſtra, ſed ad vetera tantùm reficiendum,

dum, Vincent.de Franch.deciſ. 78.in fin.

Vnuſquiſque.

Vnuſquiſque eſt rei ſuæ moderator,
61 & arbiter,etiam abutendo, l.in re mandata C.mandati l.ſed & ſi lege §.conſuluit ff.de pet.hæred.

Limitatur vt non procedat quando iſte dominus abutendo rem ſuã,nullum cõmodũ,vel incommodũ ſentit, & ſic nullus ciuis ex illa abuſione efficitur locupletior.

Secundo non procedit fauore libertatis,nam quandoq; quis cogitur alienare rem ſuam, §.fin.inſtit. de donat.

Tertio fauore publico, vt in victualibus, quia cogitur quis vendere rem ſuam,Capell.Tholo.q.447.

Vocatus.

Vocatus in caſu filiorum deficientiũ, excluditur,filijs extantibus,etiam quòd non ſint hæredes, ita Bald. Imol. & Raphael in l. filiusfam. §. cum quis ff.de leg. 1.

Voluntas.

Voluntas teſtatoris in vltimis volun-
62 tatibus eſt Regina, & eſt ſeruãda, l.in conditionibus ff.de condit. & demonſtrat.Bart.in l.nemo poteſt ff.de legat.1. & tenenda eſt dũmodo de ea conſtet.

Limitatur iſta propoſitio, vt procedat in reſpicientibus tenorem, ſeù diſpoſita in teſtamento, ita Bart.in d.l.nemo poteſt vbi latè.

Limitatur etiã nõ procedere quãdo verba non conueniunt rei de qua teſtator ſentiebat, l.3.ff.de rebus dubijs l.4.ff.de legat.1. Azo.in ſumma de reb. dubijs, quod dicas verum ſi nullo modo conuenirẽt, quia ſi ſecundùm quid,benè procederet diſpoſitio l.vltima ff.de iur. deliberand.

Voluntas, niſi adſit tempore quo actus fit,nõ ſufficit quod de ea cõſtet Marc. Salon de Pace conſ.6.nu.6.

Voluntas teſtantis vbi clara, & enixa eſt, dubium relictum nullum eſt præſumendum, Vinc.de Franch. deciſ.483.in fin.

Voluntas hominum morte finitur, l.
63 4. ff. locat. cap. gratioſæ de offic. Iud.delegat. Curt.Iun.conſ.224.in princ.

Limitatur vt non procedat quando de ea eſſet teſtatus, & ſic relinquiſſet eam in ſcriptis,prout apparet in teſtamento quod eſt teſtatio mentis,l.1.ff.de teſtam.

Volenti dolus non infertur, l.ſi quaſi ff.de iureiurand. vbi gloſſ. hoc dicit,l.1.in fin. ff.de action. empt. & Odofr.in ibi.

Votum.

Votum ad Religionis ingreſſum,obligatio eſt,ff.de polli.l.2. §.votum, & peccat ſi votum non implet, ſic dicebat Pſal. Vouete, & reddite, Andr.de Iſern.in vſus feud.comm. ſub rub.ſi de feud.fue.&c. cap. qui Cleric.num.3.

Vota cõditionalia,alternatiua, & incerta reprobat text. in cap. 2. de elect.in 6. quia talia vota pro non adiectis habentur, vt gloſſ. ibi in verb.in certa.

Votum omne,metu,emiſſum, eſt ipſo iure nullum; non tamen debet eſſe leuis, gloſſ. in cap. fin. extr. qui Cler. vel vouent. matr.contr.poſſ.

Votum aliud ſimplex,aliud ſolemne, de quibus vide gloſſ. in cap. rurſus extr. qui Cleric. vel vouent. matr. contr.poſſ.

Vox.

Vocem in Capitulo habere eſt, ius canoniæ, & propterea Propoſitus, & Archipresbyter illam de iure non habẽt,quamuis valeat conſuetudo, Felyn.in cap. cum M. Fetrarienſis num.18.

Vſurarius, & Vſuræ.

Vſurarius mutui contractus dici non
64 poteſt, etiam ſi in eodem contra-

ctu cõuentum ſit, vt recipiens mutuum ſoluat mutuanti ſortem, & vſuras, quas ipſe alijs ſoluere tenebatur, Anch.conſ.376.incip.ſecũdo dubitatur in 1.quæſt. Alex.cõſ. 221.num.4.& ſequent.lib.2.Ruin. 104.num.1.lib.4. Natt.conſ.490. num.10.lib.3. Riminald.iun.conſ. 67. num.12. lib.1. etiam ante moram,& in foro conſcientiæ,vt poſt Sãctum Thomam, & Scotum tradit Couarruuias var. reſolut.lib.3. cap.4.nu.5. verſ.item illud,Anch. d.conſ.376. Iaſ.in l.cũctos populos C. de Sum.Trinit.& fid. cathol. n. 52. Natt. d.conſ.490. num.10.in fin.lib.3. Ruyn. d.conſ.104. lib.4. num.2.nec huic concluſioni repugnant,verùm potiùs à ceſſante ratione,vel à contrario ſenſu illam confirmant, vt per Dec. conſil. 116. aliàs 117. per tot. facit quod tradit Nauarr.de vſur.cap.ſi fęneraueris 14.quæſt.3.vide Alex.conſ. 31.num.10.lib.6.Ioſeph.Angleſ.in tract.inſcript.Flores Theologi. de contractu mut.concluſ.1.car.398. Zilett.conſ.25. Grat.conſ.49.nu. 11.lib.2. alia vide ſupra in verbo contractus num. 14. in verb. dilatio num.21. exceptio num.25. & in verb.pactum num.13.

Vſurarij ab vſura deriuant, rapiunt enim vſum pecuniæ qui non eſt in rerum natura,Abb.cap.fin.num.5. de vſur.Balzar.in comment.tit.de vſurar.puniend. in ſummario, qui proſequitur dicens, nam hoc crimen in omnibus ferę locis ita inualuit cap.3.eod.tit. de vſur.vt eru beſcẽtia huius vitij videbatur ceſſare propter multitudiuem peccãtium, Addit. ad Spec. eod.tit.in verb. concipitur, & eos punit Eccleſia, & non fures. quia vſurarij delinquunt contra naturã,faciunt enim germinare pecuniam, quæ naturaliter non germinat, Abb.in cap.Clerici num.3. de exceſſ.prælat.& omne malum faciũt pro pecunia extorquenda, Bald, in l.1. circa fin. ff. ad Maced. & ſic talia perpetrans dicitur prædo, ſimilis hæretico, immo hæreticus ſi credit nõ eſſe peccatum.ſi credit eſt prædo,& peccat contra naturam,& ſimilis eſt leproſo, ideo de ſanorum conſortio repelli debet,Bald.conſ. 443.num.2. vol.3. quem refert, & ſequitur Balzar. in commẽtar.tit. de vſurar. puniend. cap.3. num.2. vbi quod in Italia dicitur præſtator,in Francia curſinus,in Prouincia renouator, & in iure appellatur raptor, pauperum trucidator, ſectator turpis lucri,ſeruus,& filius diaboli,Io:And.in cap.1.num.4.& 5. de vſur. in 6. adde vt per Balz. vbi ſupra, quòd non ſolùm actus, ſed intentio facit vſurarium, cap. conſuluit cum ibi not. de vſur. & ſola intentio punitur,gloſſ.fin.in cap. quoniam 47. diſtint.ſi intentionem principaliter habet ad lucrum, ſecus ſi ſecundario, Inn.& Abb.in d.cap.conſuluit,non tamẽ tenetur ad reſtitutionem, Arch.in cap. ſi fœneraueris in princip.14. quæſt.3.

Vſuræ in contractibus emptionis sũt permiſſæ ſecundùm quantitatem fructuum, Crauett.conſ.105. num. 11. & illorum taxatio permiſſa correſpectiuè ad fructus,Rot.corã Orano in Romana Saluiani interdicti 20. Nouembris 1591.

Vſuras committi nõ dicitur qui gratis, & amore pecunias mutuauit,ſi debitor ſpontè lucrum aliquid, vel intereſſe ſoluerit,Abb.conſ.60. num.5. lib.2. Dec.conſ.116. aliàs 117. Alex.conſ.121.num.7.lib.2. & declara vt per Dec.d.conſ.116. deciſ.Pedem.95.num.8. Franciſc. Aret. in l.cunctos populos num.6. in fin.C.de Sum.Trin.& Fid.cath.

Vſura

Vſura de hoſte ad hoſtem eſt permiſſa,cap.ab illo 14.quæſt.4. Roman. ſing.265.

Vſufructuarius, & Vſusfructus.

Vſufructuarius non tenetur ſoluere debita teſtatoris, ſed iſtud eſt onus hæredis. Dec.conſ.536. num. 13. Crauett.conſ. 187. nu.1. vide Menoch.de præſumpt.lib.4.præſump. 143.

Vſufructuarij morte, vſusfructus extinguitur, Vincent.de Franch.dec. 497.in fin.

Vſufructuarius tenetur cauere de reſtituendo æſtimationem rerum, quarum vſusfructus ſibi cōceſſum fuit,ſi ſint de illis, quæ vſu conſumuntur,& de illis conficere inuētarium, Syluan.conſ.37.numer.3. Surd.deciſ.67.

Vſufructuarius qui immaturos fructus in fraudem proprietarij colligit, ad intereſſe domino tenetur, Bald. in l.ſi pater colum.1. verſic. ſed hic ponamus C.de vſufr.& hoc eſt legendum, quia quotidie accidit,tàm in locationibus gabellarū, quàm agrorum, & maximè Eccleſiarum:& in proprijs terminis in datiarijs molēdinorum tenet in §. cum fundum ff.locati, Vincent.de Franch.deciſ.96.num.2.

Vſufructuario an cōpetat actio pro fructibus non perceptis, vel an proprietario, & quomodo, vide deciſ.Vinc.de Franch.167.

Vſusfructus bonorum maternorum quod non quæratur patri,mater filium hæredem inſtituens prohibere poteſt, auth.excipitur C.de bo. quæ lib.licet detur vſusfructus in bonis maternis, tanquam aduentitijs, ne vno eodemque tempore pater priuetur perſona, & bonis vxoris, vt declarat Paul. de Caſtr. in l.ſi viua matre C.de bon.mater. & tex.in d.Auth. excipitur: & an hæc prohibitio operetur reſpectu legitimę,eſt controuerſia inter gl. in Auth. vt liceat matri,& auiæ in verb.participiū,& Bart.in d.Auth. excipitur, & vterque ipſorum habet ſequaces, quos colligit Boer. in deciſ.194. ſed ex hoc, in 1.par. ſed Sacr. Conſil. adhæſit opinioni gloſſæ quam Boer. inibi dicit eſſe communem, & magis filijs fauorabilem, & declarauit prædictam prohibitionem in omnibus valere reſeruauit tamen ius ſi quod fortè competit patri pro commoditate, ſuper quo,ideſt an competat patri hæc commoditas,nouiſſimè Ludouicus Molina in tract. de Hiſpan. primogen. lib.1. num.33. fol.151. quid autem è contra quando mater legauit vſumfructum integrum an procedat in vſufructu legitimę, & ſic an mater poſſit hoc facere videndus eſt Theſaur.in dec.137. Mater, quam remiſſiuè notat Vincent,de Franch.deciſ.161.in fin.

Vſusfructus aliquādo plus valet, quā proprietas,& è contra,vt dicit glo. in l.omnium la ſegunda ff.de vſufr. quam refert Vincent. de Franch. deciſ.283.num.19.

Vſusfructus rerum dotalium ſpectat ad quem ſuſtinet onera matrimonij,l.ſi filia §.1.l.maritus ff. fam. erciſcund. gloſſ.ordinar. in l.contra nurum,& ibi Bart.ff.rer.ammotar. Ang. Aret. in §.fuerat num.62.inſtit.de act.

Vſusfructus bonorum maternorum ſpectat ad patrem, & in illis habet exercitium actionis,licet proprietas ſit filiorum,Rot.deciſ.47. part. 2.diuerſ. & durat etiam,filio mortuo, Spin.de teſtam. gloſſ. rubr.4. par.num.15.& gloſſ.9.num.33. in fin.in illis tamen non poteſt imponere ſeruitutem,etiā,vſufructu durante,Rot.deciſ.717.par.1.

Vſusfructus earū rerum,quæ ipſo vſu conſumuntur,non conſiſtit, vide de-

deſtinc.Foller.in ſua prax.nu.26.

Vſusfructus alteri, nec applicari, nec cedi poteſt,Iaſ.in l.1.ff.de iuſtit.& iur.ſub num.2.

Vſusfructus debitus patri ex perſona filij,durat etiam filio mortuo,Gomez. ad l.Tauri 6.num.11. Caualc. de vſufructu mulier.relict.nu.180.

Vſusfructus quem debitor habet, nō transfertur in creditorē,ſed dumtaxat commoditas,Crauett.conſil. 213.

Vtile, & Vtilitas.

Vtile per inutile non vitiatur,arg.§.q; ſi quis inſtit.de inutilib.ſtipulationib. l. ſi generalibus ff. de iur. dot. Gonzal. ſuper regul.8.gloſſ.5. §.9. num.59.

Limitatur vt procedat in ſeparabilibus,aut diuiduis, vt notat Ang. Aret.in d.§.

Sublimita etiam quando actus eſſet diuiſibilis reſpectu eſſentiæ, & indiuiſibilis reſpectu formæ, Roman.conſ.66.

Vtilius eſt apponere conſtitutum, quàm præcarium, nam per conſtitutum transfertur ciuilis, & naturalis poſſeſſio in emptorem, l. quod meo in princ. cum ibi not.ff. de acquir.poſſeſſ. per præcarium verò transfertur ſola ciuilis, & naturalis remanet apud conſtituentem, l. & habet §. eum qui ff. de precar.

Vtilitas publica principaliter præfer-
65 tur priuatæ, Bart.in l.1.colum.4. verſ.tu verò pro intellectu ff.ſolut. matrim.& vtilitas publica verè dicitur illa, quæ non reſpicit cōmodum burſale fiſci,vt dicit Bart.in l. ambitioſa colum.5.verſ.nec obſtat ff.de decr.ab ord.fac.quem refert,& ſequitur Franciſc. de Aret. in l. ſi conuenerit, ff. de pignorat. actione.

Vulgaris.

Vulgaris expreſſa in vnum caſum tantùm continet tacitam pupillarem, l.iam hoc iure ff. de vulgar.& pupill.

Limitatur vt non procedat quando mater eſt in medio, ita notat Bart.in l.cum quidam C. de inſtit. & ſubſtit.

Vulgaris ſubſtitutio expirat adita hæreditate,l.poſt aditam C.de impub. & alijs ſubſtitut. D. Conſil. D. Franc. Merlin. in controuerſ. forenſ.cent.1.cap.23.nu.6.

Sed declara vt non procedat in ſubſtitutione vulgari contenta in fideicommiſſaria,quę dicitur anormala, Corn.conſ.44. ſub nu.4.lib. 3.& conſ.416.num.5.Gugl.de Bened.in cap.Raynutius num.43. de teſtam.Cuman.in l. Gallus §.quidā rectè ff.de liber.& poſt. vide ſupra in verb.ſubſtitutio num.46.

Vulgaris, & fideicommiſſaria erit, ſi teſtator inſtituat Titium hæredem & dicat, ſi nō fuerit hæres, vel fuerit, & moriatur, ſubſtituo mihi, & ſibi Seium:vnde quilibet admittetur ſuo caſu, & erit in eius electione expectare caſum cuiuslibet, & idem eſſet in pupillari ſubſtitutione, ita mirabiliter ſolus Romanus in conſ.480.& ſequitur, & dicitur mirabile Iaſ. in l.penult. C. de impub.& ali.2.colum.num.2.hocque notat Gomez. in tract. vlt. volunt. de pupill.ſubſtit.cap.3.num.9.

Vulgaris expreſſa continet in ſe tacitam pupillarem,licet mater ſit in medio, ſed contra eam non habet effectum,l.fin.C.de inſtit.& ſubſtit. Bartol.in l. Centurio ff.de vulg. & pupill. num.5. & in l. precibus vbi DD.

Limita vt non contineat pupillarem quando eſt facta extraneo,vel adulto,Bartol. in l.1.num.3.ff.de vulg.& pupill.

Vulgaris ſubſtitutio eſt quando pater,vel teſtator dixit filium,vel Titium

tium

tium inſtituo, & Meuiũ ſubſtituo; quia ſimpliciter fit, ſi contrarium ex verbis, & intentione defuncti non colligatur, argum. tex. in l. fin. C. de hæred. inſtit. & inibi Bal. vbi probatur quod ſubſtitutio directa dubia conuertitur in vulgarem ſubſtitutionem, & ad hoc notant, & commendant illum tex. ibi Bal. Paul.. Sal. Alex. Iaſ. & communiter DD. & reputat vnicum, Ang. ibi, ita tenet Alber. in rubr. huius tit. 35. col. num. 54. in penul. quæſt. materiæ pupillaris ſubſtitutionis; quod intellige, niſi ex qualitate perſonæ pupillaris etiã cõprehendi poſſit, vt ſi teſtator inſtituat filiũ ſuum impuberem hæredẽ, & dicat; filium meum inſtituo, & Meuium ſubſtituo, quia erit vulgaris expreſſa in caſu non aditæ hæreditatis, & pupillaris etiam expreſſa in caſu quo moriatur in pupillari ætate, hæreditate adita, ſicut dicimus in reciproca facta perſonis paribus, cui vtraque poteſt competere. ita in expreſſo tenet Paul. de Caſtr. in l. precibus de impub. & alijs 3. col. num. 12. & idem Paul. in d. l. fin. C. de hæredib. inſtitut. Alex. in l. 2. eod. tit. 9. col. num. 26. quos refert, & ſequitur Gomez. in tract. vlt. volunt. de ſubſtit. vulgar. cap. 3. num. 4.

Vulgaris ſubſtitutus an præferatur alio fideicommiſſario, videlicet, ſi teſtator dicat; ſi Titius non fuerit hęres, ſit Seius, & Titium heredem grauo reſtituere hæreditatem Caio, & fortè Titius vult repudiare, & concurrant ſubſtituti: reſolutiuè declara, quòd ſi hæres inſtitutus decedat in vita teſtatoris, vel poſt eius mortem, ante aditam hæreditatem, & compulſionem de adeundo, & eo caſu quo nõ potuit hæreditas trãſmitti. abſque dubio tunc admittitur, & præfertur ſubſtitutus vulgaris; Si verò hęres inſtitutus expreſsè repudiet, & fideicommiſſum non eſt repetitũ à ſubſtituto vulgari: tunc etiam ipſe admittitur, & præfertur, vt probat text. in l. ſi patroni filius §. fin. & ibi gloſſ. ordinaria, & communiter DD. ff. ad Trebell. ſi verò fideicommiſſum eſt repetitum à ſubſtituto vulgari, ſemper præfertur fideicõmiſſarius, text. eſt in l. facta §. Iulianus ff. ad Trebell. & in l. nõ iuſtam C. eod. ſi verò hæres inſtitutus adiuit, excluditur etiam ſubſtitutus vulgaris, & admittitur fideicommiſſarius, argum. tex. in l. poſt aditã C. de impub. & ali. ſubſtit. & iſtam ſententiam ponit Bart. in l. 1. de vulgar. & pupill. 6. col. nu. 24. verſ. itẽ dubitabatur, quem ſequitur, & amplectitur Gomez. vltim. volunt. de vulgar. ſubſtitut. cap. 3. num. 8. licet Imol. in d. l. 1. 3. col. & Alex. 9. Iaſ. 11. & Socc. in 3. teneant contrarium, immò quod indiſtinctè præferatur fideicommiſſarius, & licet fideicommiſſum non ſit repetitum, adire cogere poſſit.

Vulnerare, & Vulnus.

Vulnerans aliquem mortaliter qui dum ſtaret poſtratus in terrã fuit realiter ab alio occiſus, non tenetur ad vltimum ſupplicium tanquã homicida, l. item Mela §. celſus ff. ad l. Aquil. Lud. Rom. ſing. 256.

Vulnerans mortuum nõ punitur pęna de qua in conſtitutione, ſi quis aliquem, de percuſſione illicita cũ armis, quia mortuus non moritur, nec vulneratur, vt notatur in l. 1. C. qui accuſar. non poſſ. Bald. in rub. extr. de vit. & honeſtat. Cleric. in 1. col. circa princ. Verùm non negatur, quòd extra ordinem puniatur, vel actione iniuriarum, D. Io. de Arnon. comment. 101. fol. mihi 97.

Vulnus per inimicum à retro illatum inimico

inimico, tunc dicitur proditoriè commiſſum, & illatum; quando eſt commiſſum, & illatum ſub colore amicitię: quia ille dicitur proditor qui aliud gerit in opere, quam habet in corde, prout per plura concludit Bart. & multa exẽpla ponit in §. delinquunt ff. de pen. quã Bartoli deciſionẽ eſſe elegãtem, dicit Cæpoll. in conſ. 32. Magnifice domine 5. col. verſ. præterea, Clar. in §. homicidiũ verſ. proditoriè, Adden. ad Afflict. deciſ. 265. verſ. ſeptimus caſus eſt, Vinc. de Franch. deciſ. 713. per tot.

Vxor.

Vxor tenetur ad ſolutionem penſionis domus per eam cum marito in habitatæ, marito exiſtente in paupertate, Surd. conſ. 420. in fin.

Vxor non eſt petenda à Principe, gloſſ. in cap. fin. extr. qui Cler. vel vouent matr. quia debent eſſe libera matrimonia, d. gloſſ. in d. cap.

Vxor pauper, & indotata, decedente viro, habet regreſſum ad bona viri vt dotetur, Auth. præterea, C. vnde vir, & vxor.

Declara quòd inſpiciatur tempus dotationis, non viri, Soc. conſ. 30. vol. 4. Surd. conſ. 216. lib. 2. num. 4. vide omninò deciſ. Cæſ. de Graff. deciſ. 1. de ſucceſſ. ab inteſt. Dec. conſ. 24. Surd. deciſ. 61.

Amplia in ſpõſa per verba de præſenti, Rot. deciſ. 317. par. 1. diuerſ. vide conſ. Cuman. 131. ad euadendam diſpoſitionem d. Auth.

Vxor diuertens à viro ſine cauſa, dicitur illum ſpoliare, Abb. in cap. cauſam matrimonij de offic. Iudic. delegat. & debet ante omnia ad eũ redire cap. 1. vt lite non conteſt. & quibus caſibus denegetur reſtitutio, vide inibi per Abb. & DD. Crauett. conſ. 31. nec debet habere xepenſas.

Vxor poteſt ſibi mutare cauſam poſſeſſionis, mortuo viro, Burſat. conſ. 425. vide Gabriell. conſ. 34. lib. 1.

Vxor relicta à marito domina, & vſufructuaria omnium bonorum, quid habere debeat, gl. in Auth. hoc locum C. ſi ſecund. nupſer. mul. Bal. in l. legem Iul. C. de indict. viduit. tollend. & l. fin. eod. tit. Angel. cõſ. 144. Gabriell. conſ. 127. lib. 1. Capell. Tholoſan. quæſt. 463. Benint. deciſ. 98. in princ. Grat. diſcep. forenſ. 70. num. 48. Surd. latè de aliment. tit. 2. quęſt. 15. num. 212. & ſequent.

Vxor aſſecurata pro dote in vna re viri ſemel electa, non poteſt variare, & alia bona eligere, Capyc. deciſ. 46.

Vxor quidquid acquirit præſumitur ex bonis viris etiam intra annum luctus, Surd. conſ. 196. vide infra num. 66.

Vxor poteſt habere regreſſum ſuper bonis, ſuper quibus iuri hypothecæ renunciauit, Afflict. deciſ. 313. vide Roman. conſ. 140.

Limita quatenus iurauerit, & legatum acceptauerit, Burſat. conſ. 56. num. 15.

Vxor Doctoris, ſeu militis poteſt cõpellere ſecum alloquentes, vt vocent eam dominam, Bart. in l. ſi Iudex, decimaſecunda ff. de minorib. & ſequitur conditionem, & nobilitatem viri, Guid. Pap. deciſ. 196. num. 1. in fin.

Vxor quidquid habet præſumitur
66 habere ex bonis viri, l. quintus Mutius ff. de donat. inter vir. & vxor. ne alioquin cẽſeatur ex turpi quæſtu ad eam perueniſſe, D. Ricc. collect. 190. & quando inducatur præſumptio acquiſitionis ex bonis alterius, vide per Riminald. ſen. conſ. 300. num. 96. vide Bart. in l. & ſi inſtrumenta C. de fide inſtrum. lib. 10. Gabriel. titul. de præſumpt. concluſ. 15. vide Rot. deciſ. 219.

219. par. 2. diuerſ. Surd. conſ. 196.
Limita quando maritus, & vxor eſſent creditores ex eodem cōtractu, & ibi diceretur de pecunijs vxoris, Salycet. in l. ſi mater C. de contrah. empt. Riminal. ſen. conſ. 244. num. 18.
Declara quòd huiuſmodi præſūptio nō ſuffragatur extraneo, Bal. in l. ſi vxorem nu. 8. C. de condit. inſert. Rimin. iun. §. 1. inſtitut. per quas perſon. nob. acquir. num. 32. Non. conſ. 66. Moder. de probat. concluſ. 30.
Limita etiā non procedere ſi vxor fuerit induſtrioſa, diueſuè, quia quidquid ſoluto matrimonio emerit, ex proprijs bonis emiſſe ſit ex iſtimandum, non verò ex mariti, nec filiorū bonis, ita inſignè Bald. conſuluit in conſ. 531. col. 2. lib. 2. quem refert, & ſequitur Marc. Salon de Pace conſ. 43. num. 4. & 5. vide omninò D. Ricc. collect. 190. & limita vt ibi per eum.

Vxor poteſt agere pro ſua dote, ſoluto matrimonio, ex promiſſione facta ſuo viro, Guid. Pap. deciſ. 375. latè Anna ſingul. 601. & alleg. 129. intentando quoque ius exequutiuū, Alber. in l. manifeſtum num. 10. C. de furt. Bald. Nouell. de dote, priuil. 9. & 10. Gratian. diſceptat. forenſ. 362. & 49.

Vxori competit retentio in bonis viri prædefuncti pro dotis reſtitutione, text eſt in l. filiusfamilias ff. ſolut. matrimon. vbi Bart. quem cęteri ſequuntur, & deciſum referunt Capyc. deciſ. 119. n. 3. Grammat. deciſ. 58. num. 3. latè Ioſeph. Ludouic. deciſ. 109. num. 1. Gizzarell. dec. 45. & alij quoque refert, & ſequitur D. Conſil. D. Franciſc. Merlin. in contr. forenſ. centur. 1. cap. 89. num. 2.

Vxor quæ per mortem viri tranſiuit ad ſecunda vota, tenetur reſeruare quidquid habuit ex ſubſtantia primi viri filijs dicti primi matrimonij, ex l. fęminæ §. illud ff. de ſecūd. nupt. quod debet intelligi de bonis immediatè, non autem mediatè obuentis.

Vxor ob vergētiam viri ad inopiam, conſtante matrimonio aſſecurari poteſt ſuper ipſius bonis pro eius dote, & antefato, iuxta terminos tex. in l. vbi adhuc C. de iur. dot. & l. ſi conſtante ff. ſolut. matr. & non habet poſſeſſor ius offerendi creditum in pecunia pro retentione, nec creditor poſterior, vt bona communis debitoris vendantur, quod quamuis per DD. valdè fuerit controuerſum, vt per Fabium de Anna conſ. 69. volum. 1. hanc eſſe communem opinionem tenet D. Conſil. Capyc. Latro deciſ. 42. n. 2. contra text. in l. Attilicinus ff. de iur. dot.
Amplia, etiam procedere in vxore Banniti, vt docet Bart. in d. l. ſi cōſtante nu. 20. eo quod propter bannum cogitur maritus peregrinari, videturque ex hoc incipere malè vti ſubſtantia ſua: idemque in marito vagabundo tradit Crotus in ead. l. ſi conſtante num. 27. quem ſequitur Riminald. conſ. 599. num. 4. lib. 3. Barboſ. in eadem l. nu. 30. verſ. vlterius, & quod remedium d. l. ſi conſtante tantummodo, & non plenaria dotis conſecutio competat vxori eius, qui perpetuo carceri damnatus eſt, D. Conſiliar. D. Franciſc. Merlin. in controuerſ. forenſ. cent. 1. cap. 52. per totum.
Limitatur non procedere in reſtitutione dotis, Afflict. dec. 199. vbi Vrſill. Vinc. de Franch. deciſ. 54. de Pōte in conſ. 124. & 125. vol. 2. Morot. in queſt. de poſſeſſ. offeren-

S te

te nu.9. poſt eius conſilia, qui etiã alias ampliationes, & limitationes notat.

Limitatur etiã in mobilibus, quia, inſtãtibus creditoribus, proceditur ad eorum venditionem, Afflict. deciſ. 221.

Limitatur vltimo, vt non procedat in rebus ſtabilibus commodam non recipientibus diuiſionem, quia tũc etiam proceditur ad venditionem, latè D. Conſil. Capyc. Latro d. deciſ. 42. nu. 10. quem ibi omninò videas.

Vxori cum Marito, & Monacho cũ Abbate litigantibus ſubminiſtrã-
67 tur expenſæ, Abb. in cap. ex parte, & cap. pen. nu. 3. de accuſ. Balzar. in commen. ſub titul. de dand. aduoc. paup. cap. 2. num. 16. Idem in Clerico ſeculari paupere volente accuſare, vel denunciare Epiſcopum, quia debet ab ipſa maiori Eccleſia habere expenſas, Napod. in conſuetud. mulier de alim. præſtand. fol. 227. num. 85. & an filio intentanti quærelam inofficioſi ab hærede ſint præſtanda alimenta, vide ſupra in verbo alimenta.

Vxoris appellatione, an veniat ſponſa, vide D. Ricc. collect. 538. vbi latè.

Vxoris mores per contractum, vel reconciliationem probati, reprobari non poſſunt, Io: Andr. de regul. iuris regul. 21. num. 2.

Vxor cuius maritus eſt bãnitus gaudet priuilegio uiduarum, Lup. in repet. cap. per ueſtras in 2. not. nu. 13. fol. 178. uerſic. ex qua infert, quem refert Napod. in conſuet. uiro mortuo, de iure dotium fol. 238. lit. B.

Vxor lucratur quartam, viro decedẽte ſine filijs, & quid ſi cum filijs, uide ſupra in uerbo quarta uerſ. quartam lucratur uxor, & ad iſtius ornatum, uide etiam deciſ. Vincent. de Franch. 106.

Vxori, ſi maritus legauit ipſi quartã, an debeantur duæ quartę, uide ſupra in uerbo maritus uerſ. 1.

Vxor adultera non ſolùm perdit dotem, ſed etiam paraphrenalia, uide ſupra in uerbo maritus nùm. 2.

Vxore ingrediente Monaſterium non eſt expectanda mors naturalis, uide ſupra in uerb. maritus numer. 3.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT. X.

Xenium.

XEnium eſt propriè munus, ꝙ hoſpitibus datur, ſed in iure pro munuſculis accipitur, quæ Iudicibus ad eorũ gratiã aucupandã mitti ſolẽt, l. ſolet §. penul. de offic. Procon. & teſtatur Plinius Cæcilius in quadam Epiſtola, in cauſis dicendis ſe omni dono, munere, & xenijs abſtinuiſſe, Alciat. in l. inter donum de uerb. oblig. num. 4.

Xenia non cõtinentur appellatione doni, vel muneris, quia illa in eſculẽtis, poculentiſq; hæc verò in ijs, quæ edulium, potuumq; excedunt vſum, conſiſtunt; & licet Imperator Antoninus per ſuam elegantiſſimã epi-

epiſtolam reſcripſerit;quòd valdè inhumanum eſt à nemine accipere, ſed paſſim, viliſſimum, & omnia auariſſimum,text.& gloſſ.in l. ſolet etiam §. non verò ff.de offic. procon.& leg. vbi quòd Iudices poſſunt accipere, ſed non cogere homines ad dandum xenia.

Tu declara,vt per contrarium tex. in auth. ſcriptum exemplar, in fin. col.1.collat.11.olim hoc proceſſiſſe, hodie autem nec xenias Iudices accipere debent, niſi in defectum ſui ſalarij,gloſſ.in l.ſi fortè in fin.ff.de offic. Proconſ.Cæſar. & ſic correctum procedit hoc de iure communi, quid & de municipali, vide pragmaticas ſuper hoc emanatas ſub tit. de muneribus Officialium.

Xenophon.

Xenophon quid ſcribit in vita Cyri, vide ſupra in verb.Pater in 1.concluſ.circa fin.

IN VERBIS, QVAE INCHOANT A LIT.Z.

Zaleucus.

ZAleuci memorabile referũt exemplum, qui ob violatam caſu legẽ à ſe latam gladio ſe transfodit, Conan. lib.1.comm. cap.8. num.3. Corraſius lib.2. miſcel.cap.25. indeque Plato de Repub.lib.4. interitum Reipublicæ parari cenſuit,in qua nõ lex Principi,ſed legi Princeps præeſſet, ita notabiliter refert D.Franciſc.de Amaya obſeruat.iuris lib.1.cap.1. num.98. & nu.99. quod vt memoriæ dignum adnotaui.

Zelus.

Zelus à maritali zelo dicitur, quo maritus vxoris caſtitatem cuſtodit, & dictum eſt atropo metaphora,D. Auguſt.2.quæſt.ſuper exod. col.65.circ.med.& lib. octuaginta trium quæſtionum col.26.circ.fin. bonus autem eſt feruor animi,quo mens, obiecto humano timore,accenditur pro defenſione veritatis, Guliel. Pipin. feria 2. poſt 4.dom. in quadrag. col.21. circa fin.& inſpicitur,nam ſi non ſpecialiter intereſt, non præſumitur bono zelo procedere, Abb.cap.ex parte poſt princip.num.6.circa fin. de teſtib. vnde idem factum quandò poteſt pluribus modis interpretari,inſpicitur quo propoſito factũ ſit,Bal.in l.in fraudem circa med.ff.de teſtament. milit. vltra quod non debet quid fieri ex ſolo zelo, niſi ſubſit iudicium rationis, cap. cum in iuuentute, vbi Abb.nu.1.circa med. de purg.canon.nam ſecundum D. Gregor. mens ſæpè ipſi mentitur, ideo ſcrutandum eſt,quo quis animo mouetur, Caietan.in tract. de ſimon. quæſt. 3. colum. fin. circa med. latè Balzar. in comment. tit. de inquiſit.faciend.cap.3.num.33. per totum.

Zelus Baronum ſemper eſt intuendus: quia multa eis bono zelo(pro vtilitate Vniuerſitatum comparẽtibus)ſunt concedenda;ſecus ſi ob calumniam, quia tunc ſunt dene-

ganda, Capiblanc. ſuper pragmat. 12. de Baronib. & eorum offic. numer. 25.

Zizania.

Zizaniam, ſiue lolium ſeminans, tenetur domino, vel colono, qui agi poſſunt actione Aquiliæ, gloſſ. in l. ſi ſeruus ſeruum §. inquit lex ff. ad l. Aquiliam, & ex text. in d. l. ſi ſeruus ſeruum §. tertio autem in fin.

FINIS.

Deo, Beatæque ſemper Virgini eius Matri Mariæ, ac Diuo Ioſeph honor, & gloria.

Digitized by Google

REPERTORIVM
VERBORVM PRINCIPALIVM,
QVÆ IN HAC MARGARITA CONTINENTVR.

Numerus primus Paginam, Columnam ſecundus demonſtrat.

Prima Partis.

A

ABbas pag. 2. col. 2.
Ablatiuus 3. 1.
Abolitio 3. 1.
Abbortum 3. 2.
Abſentia 4. 1.
Abſolutio 4. 1.
Acceptatio, &
Accipiens 4. 2.
Acquiſitio 5. 1.
Actio 5. 1.
Actus, &
Acta 6. 1.
Actor 6. 2.
Accuſator, &
Accuſatus 7. 1.
Adiectus, &
Aditio 7. 1.
Adhibitus 7. 1.
Aduocatus, &
Aduocare 7. 1.
Adminiſtrator 7. 2.
Adulterium 7. 2.
Aedificare 7. 2.
Aegidiana 7. 2.
Aeſtimatio 8. 1.
Aequiparatus 8. 1.
Affectus 8. 1.
Affinitas 8. 1.
Agens 8. 2.
Alexander 9. 1.
Allegans 9. 1.
Alienatio, &
Alienans 9. 1.
Alimenta 11. 2.
Alternatiua 12. 2.
Ambigua 13. 1.
Amiſſio 13. 1.
Animalia 13. 1.
Annus, &
Annalia 13. 2.
Appellatio, &
Appellari 14. 1.
Apocha 18. 2.
Approbatio, &
Approbare 18. 2.
Aquaductus, &
Aquacurſus 18. 2.
Archiepiſcopus 18. 2.
Arbiter, &

Arbi-

Arbitrium 19. 1.
Arbores 19. 1.
Argumentum 19. 2.
Armatum,&
Arma 19 2.
Articuli 20. 1.
Aſſecuratio, &
Aſſecurator 20. 1.
Aſſerta 20. 2.
Aſſignatio 21. 1.
Attentata 21. 1.
Authoritas 21. 2.
Auus 21. 2.

B

Bannitus 21. 1.
Barataria 22. 1.
Baro 22. 2.
Bellum 22. 2.
Beneficia 22 2.
Beneplacitum 24. 2.
Bigami 24. 2.
Birruarij 24 2.
Blaſphemantes 24. 2.
Bona 25. 1.
Bonafides 26. 1.
Bonafidei poſſeſſor 27. 1.
Bonus 27. 2.
Breuiloquus,&
Breuitas 28. 1.

C

Calculatores,&
Calculus 28. 1.
Cancellationes 28. 1.
Canonicatus 28. 1.
Canonicus 28. 2.
Cappella 28. 2.
Capitulum 29. 1.
Captura,&
Captus 29. 1.
Carceratus 29 2.
Cardinales 29 2.
Caſtrum 30 1.
Caſus 30. 1.
Cauſa 30 1.
Cautio 30. 2.
Cedens 31. 1.
Cenſus 31. 1.
Ceſſante 31. 1.
Ceſſio,&
Ceſſionarius 32. 1.
Cippus 32. 2.
Citatio,&
Citatus 32 2.
Ciuitas,&
Ciuilitas 34. 2.
Clauſula 34. 2.
Clericus 38. 2.
Coadiutor 39. 1.
Codicillus 39. 1.
Cognatus 39 2.
Collegium 39. 2.
Colonus 40. 1.
Commiſſio 40. 1.
Commodatarius 40. 2.
Compaternitas 40. 2.
Compenſatio,&
Compenſare. 40. 2.

Com-

Compromiſſum 43.1.
Conceſſio 43.2.
Concilium 43.2.
Concurſus 43.2.
Conditio 43.2.
Conductor 44.1.
Confeſſio,&
Confiteri 44.2.
Confinis 47.2.
Confirmatio 47.2.
Confraternitates 47.2.
Coniuncta,&
Coniunctio 47.2.
Conſenſus,&
Conſentire 48.1.
Conſilium 48.2.
Conſuetudo 49.1.
Conſultor 49.1.
Contra 49.1.
Contrahere,&
Contrahere 49.2.
Contumacia,&
Copula
Contumax 50.2.
Copulatiua,& 51.2.
Correlatiuus 51.2.
Creditor 51.2.
Crimen 54.2.
Culpa 55.1.

D

Damnum 55.1.
Data 55.1.
Debitor 55.2.
Debitum 58.2.
Declaratio 59.1.
Decretum 59.1.
Delegatio,&
Delegatus 59.1.
Delictum,&
Delinquens 60.1.
Denunciatio 60.2.
Depoſitum,&
Depoſitarius 60.2.
Detentatio 61.1.
Dictio 61.1.
Dictum 62.1.
Dies 62.1.
Diffamatio 62.1.
Differentia 62.1.
Dignitas, &
Digniora 62.1.
Dilationes 62.2.
Diſcuſſio 63.1.
Diſpenſatio 63.1.
Diſpoſitio 63.1.
Diſtributiones 63.1.
Diuiſio 63.1.
Diuitia 63.1.
Dolus 63.2.
Domicilium,&
Dominium 63.2.
Dominus 64.1.
Donans,&
Donatarius 64.1.
Donatio 64.2.
Dos,&
Dotare 67.1.
Dubia 69.2.
Duo 69.2.

EC-

E

Eccleſia,& Eccleſiaſtica 70.1.
Editio 70.1.
Educari 70.2.
Effectus 70.2.
Electio,& 70.2.
Eligere 70.2.
Emens 71.1.
Emphiteuta,& Emphiteuſis 71.2.
Emptio,& Emptor 72.1.
Enunciatiua 73.1.
Epiſcopus 73.1.
Equites 74.1.
Equus 74.1.
Error 74.2.
Euictio 75.1.
Exactio,& Exactores 76.1.
Exburſare 76.1.
Exceptio,& Excipere 76.1.
Excommunicare,& Excommunicatus 80.2.
Excuſſio 81.2.
Executio,& Executiue 81.2.
Executor 82.1.
Exempla 82.2.
Exemptus 83.1.
Eximens 83.1.
Expectatiua 83.1.
Exhiberi 83.1.
Expenſa 83.1.
Expreſſio,& Expreſſum 84.1.
Extenſio 84.2.
Extraneus 84.2.

F

Factores Factum 84.1.
Factura 84.2.
Falcidia 84.2.
Falſa,& Falſitas 85.1.
Fama 85.1.
Familiaris,& Familiaritas 85.1.
Fatalia 85.2.
Fauores 85.2.
Feudum 85.2.
Fictioges 85.2.
Fideicommiſſarius,& Fideicommiſſum 85.2.
Fideiuſſor 87.1.
Fides 90.2.
Filia 90.2.
Filiatio 91.1.
Filius 91.1.
Fiſcus 96.1.
Fœmina 97.1.
Forenſis 98.1.
Forma 98.1.
Forum 98.1.

Fouea

Fouea 98.1.
Frater 98.2.
Fraternitates 100.1.
Fraus 100.2
Fructus 100.2.
Fuga,&
Fugiens 102.2.
Funus 103.1.
Fur,&
Furtum 103.2.

G

Gabella 104.1.
Generalia,&
Generalis 104.2.
Genus 105.1
Geſta 105.1.
Gradus 105.1.
Gratia 105.2.
Grauamen,&
Grauatus 106.1.
Guarentigiatum 107.1.
Gubernator 107.1.
Guidatus 107.1.

H

Habens
Habilitas 108.1.
Habitare 108.1.
Hareditas 108.1.
Hares 108.2.
Homicida,& 110.1.
Homicidium 114.1.
Homo 115.1.
Honeſtas 115.1.
Honor 115.1.
Hypotheca 115.2.

I

Idem 117.1.
Ignorantia 117.1.
Illud 118.1.
Immemorabilis 118.2.
Immiſſio 118.2.
Immunitas 118.2.
Impetrans 118.2.
Incluſio 119.1.
Incola 120.1.
Incompaſſibilitas 120.1.
Indebitum 120.1.
Indefinita 120.1.
Indicia 120.2.
Indiuiduum 120.2.
Inductum 121.1.
Indulgentia 121.1.
Infamia 121.1.
Infinitas 121.1.
Infirmitas 121.1.
Inhibitio 121.1.
Inimicus 121.1.
Iniquitas 121.2.
Iniuria 121.2.
Innocens 121.2.
Inſtantia 121.2.
Inſtitutio,&
Inſtitutus 121.2.
Inſtrumentum 122.1.

Inter	123.1.
Intercedere	123.2.
Interdictum	123.2.
Intereſſe	123.2.
Interpellatio	124.2.
Interpretatio	124.2.
Interrogatorium,&	
Interrogari	124.2.
Intimatio	124.2.
Intruſus	124.2.
Inuentarium	124.2.
Iudex	125.2.
Iudicium	131.1.
Iuramentum,&	
Iurans	131.2.
Iuriſdictio	134.1.
Ius	135.1.
Iuspatronatus	136.1.
Iuſtum	136.2.

L

Laſones	137.1.
Laſio	137.1.
Laicus	137.1.
Latrones	137.2.
Laudemium	137.2.
Laudum	138.1.
Legatarius	138.2.
Legatum	139.1.
Legatus	143.2.
Legitima	143.2.
Legitimatio	144.2.
Lex	145.1.
Libellus	146.1.
Liberatio	146.2.
Libertas	146.2.
Libri	146.2.
Licentia	147.2.
Liquidatio	147.2.
Lis	148.2.
Littera	149.1.
Locatio,&	
Locator	150.1.
Locumtenens	150.2.
Locus	151.1.
Lucrum	151.1.
Ludus	151.2.

Secundæ Partis.

M

Magis	1.1.
Magiſter	1.1.
Magiſtratus	1.2.
Maioritas,&	
Maior	2.1.
Maioricatus	2.2.
Maleficiatus	2.2.
Malitia,&	
Malus	3.1.
Mandator,&	
Mandatum	3.1.
Marchionatus	5.1.
Maritus	5.1.
Maſculus	6.2.
Mater	6.2.
Matrimonium	7.1.
Melior,&	

Me-

Melioramenta 7.2.
Membrum 7.2.
Mendacium,&
Mendax 7 2.
Menſis 8.1.
Menſura 8.1.
Merces 8.1.
Meretrix 8.2.
Metus 8.2.
Meum 8.2.
Miles 9.1.
Miniſtri 9.1.
Minor 9.1.
Mobilia 10.1.
Moderator 10.1.
Modus 10.1.
Moleſtia 10.2.
Monachus,&
Monaſterium 10.2.
Mora 10.2.
Moratoria 11.1.
Mors 11.2.
Mulier 11.2.
Multa 13.1.
Mutiana 13.2.
Mutuans,&
Mutuum 13.2.

N

NArratiua
Naturalis 14.1.
Natus 14.1.
Neceſſitas 14.2.
Negans,& 14.2.
Negatiua 15.1.
Negligentia 15.2.
Negotium,&
Negotiorum geſtor 15.2.
Nemo 16.1.
Nepos 16.1.
Nihil 16.2.
Nobiles 16.2.
Nomen,&
Nominatio 16.2.
Nominatim,&
Nominàre 17.1.
Non 17.2.
Notarius,&
Notariatus 17.2.
Notificatio 19.1.
Notorium 19.2.
Nouatio 19.2.
Nullitas 20.1.
Numerus 20.2.
Nuncius,&
Nunciatus 20.2.
Nurus 21.1.

O

OBedientia 21.1.
Oblatio 21.1.
Obligare,&
Obligatio 21.2.
Obreptio 23.1.
Obſeruantia 23.1.
Obtinere 23.2.
Occidere 23.2.
Oeconomus 23.2.

T 2 Of-

Offendens 23.2.
Officiales,&
Officium 24.2.
Omnis 25.1.
Opera 25.1.
Opinio 25.2.
Optare 26.1.
Oſculum,&
Oſculantes 26.1.
Ordinari, &
Ordo 26.2.
Ordinarius 27.1.

P

PActum 27.1.
Papa 28.2.
Pares 28.2.
Parochialis 28.2.
Pater 28.2.
Patronus 30.1.
Pecunia 30.2.
Penſio,&
Penſionarius 31.1.
Percutiens 31.2.
Periurus 31.2.
Perpetuum 31.2.
Perſonæ 31.2.
Pertinentiæ 32.2.
Petens,&
Petitorium 32.2.
Pignoratitia,&
Pignus 33.1.
Piſcationes 33.1.
Plura,&
Pluralitas 33.1.
Plures 33.2.
Pœna 34.1.
Pœnitentia 34.2.
Poſſe 34.2.
Poſſeſſio 34.2.
Poſſidere,&
Poſſeſſor 39.1.
Poſſeſſorium. 40.1.
Poſitio 40.2.
Poſt 40.2.
Poſthumus 40.2.
Potentia 41.1.
Poteſtas 41.1.
Præbenda 41.1.
Præcarium 41.1.
Præceptum 41.1.
Prædia 41.1.
Prælatus 41.1.
Prælegatum 41.2.
Præſcribi,&
Præſcriptio 41.2.
Præſens 43.2.
Præſentia,&
Præſentatus 44.1.
Præſtatio 44.1.
Præſumptio 44.1.
Præteritio 44.2.
Præuentio 45.1.
Presbyter 45.1.
Pretium 45.1.
Primogenitus 45.2.
Princeps 46.1.
Prioratus,&
Priores 46.2.

Priui-

Priuilegium,&
Priuilegiatus 46.2.
Probare,&
Probatio 47.1.
Proceſsus 48.1.
Procura,&
Procurator 48.2.
Prodigus 51.1.
Proditores 51.2.
Producens,&
Productio 51.2.
Prohibens,&
Prohibitio 52.1.
Promiſſio,&
Promittens 52.1.
Promotiones 53.1.
Proprietas 53.1.
Prorogatio 53.2.
Proſequi 53.2.
Proteſtans,&
Proteſtatio 53.2.
Prouocatus 54.2.
Proxenecta 54.2.
Publicanus,&
Publiciana 54.2.
Pupillaris,&
Pupillus 54.2.

Q

QVa 56.1.
Quarela 56.1.
Quaſtio 56.1.
Qualitas 56.2.
Quam 56.2.
Quandiu 56.2.
Quarta 56.2.
Quaſi poſſeſſio,&
Quaſi contrahere 47.2.
Qui 58.1.
Quietatio 58.2.
Quinquennalis 59.1.
Quod 59.2.
Quot 60.1.

R

RAptus,&
Raptor 60.1.
Ratificare,&
Ratificatio 60.1.
Ratihabitio 61.2.
Ratio 61.2.
Ratum 61.2.
Receptus 62.1.
Reclamatio 62.1.
Recognitio 62.2.
Reconuentio 62.2.
Reductio 63.2.
Referens 63.2.
Regula,&
Regularis 63.2.
Reiuendicatio 64.1.
Relatio,&
Relatiuum 64.1.
Religioſi 64.2.
Remedium 64.2.
Remiſſio,&
Remiſſoria 65.1.
Renunciare,&

Renunciatio 65.2.
Repetita 66.1.
Repulſa 66.1.
Res 67.1.
Reſcriptum 67.2.
Reſeruata,&
Reſeruatio 68.2.
Reſidere 69.1.
Reſiduum 69.1.
Reſignatarius,&
Reſignatio 69.1.
Reſpondens,&
Reſponſio 69.1.
Reſtitutio,&
Reſtitutus 69.2.
Retentio,&
Retineri 70.2.
Retrahere,&
Retractus 71.1.
Reuerentia 71.1.
Reuocatio 71.1.
Reus 71.2.
Rubrica 71.2.
Ruſticus 71.2.

S

SAcrilegus 72.1.
Salarium 72.1.
Saluianum 72.2.
Saluus conductus 72.2.
Sapiens 72.2.
Satiſdatio 73.1.
Satisfactum 73.1.
Scientia 73.1.
Sclopus 73.2.
Scriniarij 73.2.
Scriptura,&
Scriptus 74.1.
Securus 74.2.
Secundogenitus 75.1.
Semel 75.1.
Seminarium 75.1.
Senectus,&
Senex 75.2.
Sententia 76.1.
Sepulchrum,&
Sepultura 81.1.
Sequentia 81.1.
Sequeſtratarius 81.2.
Sequeſtrum 82.1.
Seruitus 82.2.
Sigillum 83.1.
Silua 83.1.
Similia 83.1.
Simonia 83.1.
Sindicus 83.1.
Singularitas 83.2.
Societas 83.2.
Socius 83.2.
Solemnitas 84.1.
Solitum 84.2.
Soluere,&
Solutio 84.2.
Species,&
Specialia 86.1.
Spoliator,&
Spoliatus 86.1.
Spurius 87.1.
Statuentes,&

Sta-

Statutum	87.1.	*Teſtamentum*	102.2.
Sterilitas	92.2.	*Teſtator*	103.2.
Stylus	92.2.	*Teſtes*	104.2.
Stipulari,&		*Textus*	112.1.
Stipulatio	93.1.	*Titulus*	112.1.
Subdiaconus	93.2.	*Tortura*	112.1.
Subditus	94.1.	*Tranſactio*	113.1.
Subhaſtari,&		*Tranſmiſſio,&*	
Subhaſtatio	94.1.	*Tranſmitti*	113.2.
Subreptio	94.2.	*Tranſumptum*	114.1.
Subrogatio,&		*Trebellianica*	114.1.
Subrogatum	94.2.	*Turbare*	114.2.
Subſcribens,&		*Tutela,&*	
Subſcriptio	94.2.	*Tutor*	115.1.
Subſtitutio,&			
Subſtitutus	95.1.	**V**	
Subtilitas	98.1.		
Succeſſor	98.1.	*VAcatio*	116.1.
Sumptus	99.2.	*Valor*	116.2.
Suppreſſio	99.2.	*Validitas*	116.2.
Suſpectus	99.2.	*Vaſallus*	116.2.
Suſpenſio	99.2.	*Vbi*	117.2.
Suſpicio	99.2.	*Velleianum*	117.2.
		Venationes,&	
T		*Vena,i*	118.1.
		Vendere	118.1.
TAcens,&		*Vendicare*	118.2.
Tacitum	100.1.	*Venditio,&*	
Taciturnitas	100.2.	*Venditor*	118.2.
Tale	100.2.	*Venenare*	121.1.
Temporalia,&		*Verbum*	121.1.
Tempus	100.2.	*Veritas*	124.2.
Tenuta	101.1.	*Veſtes*	125.1.
Terminus	101.1.	*Via*	125.1.
Tertius	102.2.	*Vicarius*	125.1.

Vi-

Vicinus 125.2.
Vidua 126.1.
Villa 127.1.
Violentia 127.1.
Vir 127.1.
Virgo 127.2.
Virilem 128.1.
Viſitatio,&
Viſitator 128.1.
Vita,& Militia 128.2.
Vitiatum,&
Vitium 129.1.
Vltima 129.2.
Vna 129.2.
Vnio,&
Vnita 130.1.
Vniuerſitas 130.2.
Vnuſquiſque 131.1.
Vocatus 131.1.
Voluntas 131.1.
Votum 131.2.
Vox 131.2.
Vſurarius,&
Vſura 131.2.
Vſufructuarius,&
Vſusfructus 133.1.
Vtile,&
Vtilitas 134.1.
Vulgaris 134.1.
Vulnerare,&
Vulnus 135.2.
Vxor 136.1.

X

X*Enium* 138.1.
Xenophon 139.2.

Z

Z*Aleucus* 139.1.
Zelus 139.1.
Zizania 140.1.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA